

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstatistiskt per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstatistiskt per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
<i>Klippans</i> distrikt. Station: Klippan.					Finja	57.82	1,841		Hessleholm.
Riseberga	139.08	3,684		Ängelholm.	Hörja	61.40	873		»
Färingtofta	68.13	1,388		»	Röke	119.18	1,693		»
Oderljunga	108.77	1,778		»	Torup	72.94	980		»
Perstorp	52.96	1,158		»	Norra Åkarp	55.55	1,603		»
*Fagerhult	79.33	1,058		»	Vittsjö	156.85	2,175		»
Örkelljunga	152.86	3,480		»	Visseltöfta	84.13	1,180		»
Rya	60.59	1,006		»	Verum	77.57	1,476		»
Östra Ljungby	29.24	1,166		»	Farstorp	78.07	1,619		»
Gråmanstorp	43.92	2,696		»	Hela distriktet	1,410.70	31,676	22.45	—
Vedby	67.40	1,465		»	<i>Broby</i> distrikt. Station: Broby,				
Björnekulla	16.92	1,956		»	Hästveda	61.40	1,821		Broby.
Västra Broby	15.48	1,397		»	Osby (Ousby)	177.73	4,276		»
Kvidinge	55.81	2,351		»	Loshult	104.87	1,955		»
Västra Sönnarslöf	25.07	1,254		»	Östra Broby	72.54	2,043		»
Stenestad	31.34	662		»	Emislöf (Emitslöf)	28.34	937		»
Hela distriktet	946.90	26,499	27.99	—	Glimåkra	162.01	3,238		»
<i>Hessleholms</i> distrikt. Station: Hessleholm.					Örkene (Örkened)	238.86	4,472		»
Sörby	18.58	526		Hessleholm.	Hjärsås	84.49	1,764		»
Gumlösa	25.57	659		»	Knislinge	41.63	1,170		»
Vinslöf	72.60	2,519		»	Kviinge	31.95	951		»
Näflinge	37.13	814		»	Gryt	31.52	580		»
Norra Mellby	74.50	2,122		»	Hela distriktet	1,035.34	23,207	22.41	—
Tjörnarp	41.29	1,030		»	<i>Kristianstads</i> distrikt. Station: Kristianstad.				
Brönnestad	52.14	975		»	Önnestad	38.28	1,775		Kristianstad.
Matteröd	55.19	1,007		»	Ifvetofta	72.43	2,241		»
Häglinge	51.54	978		»	Ifö	30.18	360		»
Stoby ¹⁾	90.72	4,220		»	Kiaby	38.17	893		»
Norra Sandby	34.04	759		»	Trolle-Ljungby	51.88	1,605		»
Vankifva ¹⁾	64.31	1,891		»	Gualöf	19.79	559		»
Ignaberga	29.58	786		»					

¹⁾ Af Hessleholms köping höra 1,931 personer till Stoby och 366 personer till Vankifva församling.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängd-täthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängd-täthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt dit socknen f. n. hörer.
Oppmanna.....	52.30	1,623		Kristianstad.	Raflunda	36.63	806		Brösarp,
Vånga	115.10	1,740		»	Brösarp	44.04	1,325		»
Österslöv	45.66	1,269		»	Södra Mellby	29.61	1,840		»
Fjälkinge	24.32	1,187		»	Hvitaby	30.40	1,752		»
Nymö	10.64	414		»	Andrarum	48.74	1,187		»
Fjälkestad	54.81	1,675		»	Äljaröd	24.32	624		»
Gustaf Adolf	14.93	812		»	S:t Olof	36.63	1,733		»
Rinkaby	24.03	879		»	Fågeltofta	31.68	912		»
Åhus (med Åhus köping)	77.27	3,678		»	Rorum	20.06	814		»
Nosaby	38.48	2,564		»	Hela distriktet 568.53 18,464 32.48 —				
Färlöv	41.84	1,860		»	Hammenhögs distrikt. Station: Hammenhög.				
Norra Strö	25.48	814		»	Glemminge	20.07	972		Hammenhög
Vä	33.71	1,707		»	Tosterup	12.97	470		»
Norra Åsum	45.47	2,881		»	Hammenhög	11.17	946		»
Skepparslöv	26.71	1,275		»	Hannas	7.27	347		»
Västra Vram	55.85	2,500		»	Östra Hoby	16.38	2,095		»
Östra Vram	7.89	394		»	Ingelstorp	15.91	1,070		»
Köpinge	42.16	1,714		»	Valleberga	20.37	1,384		»
Lyngsjö	17.56	384		»	Löderup	41.84	2,127		»
Esphult	39.12	930		»	Hörup	13.34	721		»
Linderöd	40.58	1,007		»	Tranås	21.00	1,073		»
Träne	44.54	1,294		»	Onslunda	19.43	1,456		»
Djurröd (Görröd)	29.92	795		»	Kverrestad	20.92	1,046		»
Hela distriktet 1,159.10 40,829 35.22 —					Smedstorp	43.06	2,070		»
Brösarps distrikt. Station: Brösarps järnvägsstation:					Tryde	35.99	3,173		»
Hufvaröd	38.90	1,028		Brösarp	Spjutstorp	15.65	713		»
Vidtsköffe	47.01	1,009		»	Ullstorp	12.52	816		»
Degeberga	39.25	1,287		»	Bollerup	13.85	419		»
Hörröd	26.08	667		»	Öfraby	12.72	543		»
Maglehem	31.46	1,159		»	Benestad	16.59	439		»
Efveröd	29.75	1,315		»	Östra Herrestad	13.58	554		»
Östra Sönnarslöv	53.97	1,006		»	Östra Ingelstad	13.22	611		»

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdskifhet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdskifhet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Borrby	35.84	2,207		Hammenhög	Farhult	19.58	1,186		Helsingborg.
Simris (Cimbris) ..	11.78	1,270		»	Jonstorp	29.05	1,731		»
Östra Nöbbelöf	13.34	1,279		»	Välinge	35.73	2,018		»
Gladsax	24.23	1,452		»	Kattarp	23.42	2,042		»
Östra Tommarp	25.11	1,227		»	Södra Vram	51.16	3,539		»
Järrestad	7.20	453		»	Norra Vram		1,027		»
Stiby	13.66	1,051		»	Bjuf	17.27	3,437		»
Vallby	18.69	901		»	Kvistofta	19.86	1,503		»
Bolshög	8.75	493		»	Glumslöf	10.41	1,071		»
Östra Vennerlöf	28.85	1,003		»					
Hela distriktet	585.30	34,381	58.74	—	Hela distriktet	546.21	49,013	89.77	»
Malmöhus län.					Teckomatorps distrikt. Station: Teckomatorp.				
Hälsingborgs distrikt. Station: Hälsingborg.					Ekby (Ekeby)	35.54	4,749		Hälsingborg.
Valluf	13.00	632		Hälsingborg	Kägeröd	65.88	1,744		»
Råhus (Raus)	20.48	6,387		»	Halmstad	26.67	761		»
Hälsingborgs lands-församling	21.74	3,154		»	Ottarp	28.80	1,617		»
Bårslöf	13.50	551		»	St Ibb ¹⁾	7.51	1,132		»
Fjärestad	13.68	603		»	Herslöf	24.32	1,419		»
Frillestad	11.02	582		»	Säby	6.21	417		»
Häslunda	14.02	582		»	Vadensjö	6.53	268		»
Risekatslösa	12.62	616		»	Örja	9.60	634		»
Kropp	38.41	1,133		»	Asmundtorp	21.76	1,441		»
Mörarp	13.44	754		»	Tofta	9.40	434		»
Allerum	53.43	2,478		»	Billeberga	20.38	1,440		»
Flenninge	22.14	1,460		»	Tirup	11.42	589		»
Höganäs bruksförs. }	49.98	4,570		»	Felestad	4.97	251		»
Vasby		3,674		»	Norra Svalöf	25.27	1,551		»
Viken	3.95	970		»	Sireköpinge	23.26	1,265		»
Brunnby (med Arilds kapell)	38.29	3,313		»	Annelöf	16.05	1,027		»
					Norrhvidinge	18.93	1,055		»
					Kells-Nöbbelöf	7.60	491		»

¹⁾ Ön Hven. —

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdskiftet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal kv.-kmi	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdskiftet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Torrlösa	52.26	1,789		Halsingborg	Hallaröd	29.51	630		Halsingborg.
Norra Skreflinge	7.60	825		»	Stehag	36.17	1,382		»
Reslöf	23.48	1,816		»	Fulltofta	45.36	829		Hörby.
Östra Karleby ¹⁾	6.47	352		»	Östra Espinge	34.65	890		»
Trollenäs (Näs och Gullarp)	24.16	1,594		Malmö.	Hörby med	64.80	1,915		»
Bosarp	28.30	1,800		Halsingborg.	Hörby köping		1,447		»
Västra Strö	11.99	489		»	Lyby	25.25	1,153		»
Konga	41.04	728		»	Östra Sallerup	51.98	1,399		»
Ask	23.58	907		»	Svensköp	36.23	820		»
Västra Sallerup	37.02	3,731		Malmö.	Högseröd	29.84	1,817		»
med Eslöfs köping		2,113		»	Norra Rörum	67.82	1,154		»
Remmarlöf	6.91	271		»	Södra Rörum	47.12	968		»
Lilla Harrie	7.80	433		»	Hörby	62.06	2,450		»
Stora Harrie	12.83	888		»	Munkarp	29.46	673		»
Virke (Virkie)	6.88	294		»	Bosjökloster	59.73	1,008		»
Hög (Höj)	6.51	422		»	Harlösa	36.94	1,280		»
Käflinge	8.23	1,909		»	Hammarlunda	24.43	1,028		»
Västra Karleby ²⁾	26.07	1,359		»	Östra Strö	16.09	948		»
Saxtorp	17.61	1,101		»	Skarhult	21.43	607		»
Soderhvidinge	9.05	565		»	Gudmundtorp	31.01	1,262		»
Dagstorp	7.99	396		»	Hurfva	11.36	681		»
Barsebäck	14.04	902		»	Holmby	17.91	851		»
Hofterup	12.49	576		»	Borrlunda	15.15	531		»
Löddeköpinge (Lyddeköpinge)	18.84	999		»	Skeglinge	6.23	157		»
Lackalånga	10.54	1,626		»	Västerstad	31.54	1,714		Åsum.
Västra Hoby	7.65	365		»	Långaröd	50.34	1,669		»
Hela distriktet	799.49	50,035	62.58	—	Hela distriktet	949.99	31,245	32.89	—
Hörby distrikt. Station: Hörby.					Lunds distrikt. Station: Lund.				
Billinge	40.88	1,134		Halsingborg.	Västra Klagstorp	9.46	781		Malmö.
Röstånga	26.70	848		»	Bunkeflo	16.98	1,542		»
					Hyllie ³⁾	10.08	7,517		»

¹⁾ Östra Karaby. — ²⁾ Västra Karaby. — ³⁾ Med Limhamns kapell.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Fosie ..	13.50	1,963		Malmö.	Burlöf ..	16.57	4,116		Malmö.
Husie ..	12.82	1,038		"	Stora Uppåkra ..	21.98	1,033		"
Västra Skreflinge ..	9.95	4,392		"	Flackarp ..		232		"
Särslöf ..	5.37	228		"	Brågarp ..	4.73	418		"
Södra Sallerup ..	12.35	931		"	Nefvishög(Näfvitsh.)	13.50	1,538		"
Örtofta ..	13.66	830		"	Bjärshög ..	3.48	120		"
Refvinge ..	16.42	456		"	Lomma ..	17.19	3,604		"
Hardeberga ..	20.27	636		"	Hela distriktet	593.60	51,576 86 88		—
Södra Sandby ..	34.19	1,719		"	Sjöbo distrikt. Station: Sjöbo.				
Igelösa ..	6.68	267		"	Silfåkra ..	20.27	631		Malmö.
Västra Odarslöf ..	15.11	663		"	Hallestad ..	25.74	1,026		"
Stäfvic ..	11.37	622		"	Efverlöf ..	26.74	800		"
S:t Peters kloster ..	6.74	795		"	Veberöd ..	39.91	1,498		"
Norra Nöbbelöf ..	6.43	334		"	Blentarp ..	49.10	1,493		"
Håstad ..	6.48	631		"	Brandstad ..	20.67	987		Åsum.
Borgeby ..	11.15	710		"	Södra Åsum ..	29.03	2,329		"
Stångby ..	8.95	507		"	Löfvestad ..	54.35	2,522		"
Vallkärra ..	14.52	783		"	Öved med Skartofta	36.06	1,167		"
Dalby ..	25.40	1,549		"	Vanstad ..	25.86	1,810		"
Bonderup ..	17.85	877		"	Tolånga ..	40.62	1,493		"
Fjelie ..	20.54	1,032		"	Ilstorp ..	10.58	235		"
Flädie ..	5.83	608		"	Björka ..	9.61	242		"
Lunds landsförs.,	12.50	1,634		"	Våmb ..	41.20	542		"
Stora Råby ..	7.38	426		"	Rödinge ..	22.36	591		"
Bjällerup ..	9.84	422		"	Ramsåsa ..	12.45	508		"
Gödelöf ..	20.15	596		"	Östraby ..	43.00	1,993		"
Gårdstånga ..	16.56	801		Hörby.	Frenninge ..	57.85	2,384		"
Genarp ..	63.33	2,042		Malmö.	Vollsjö ..	19.80	1,627		"
Knåstorp ..	5.87	422		"	Östra Kärrstorp ..	21.71	1,204		"
Tottarp ..	9.54	675		"	Söfde ..	77.62	1,608		"
Kyrkheddinge ..	14.09	880		"	Hela distriktet	634.53	26,690 38 99		—
Esarp ..	13.98	701		"					
Mölleberga ..	5.02	216		"					
Görslöf ..	5.24	269		"					

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
<i>Svedala</i> distrikt. Station: Svedala.					Bösarp.....	14.22	664		Anderslöf.
Västra Ingelstad	10.53	728		Malmö.	Gylle.....	8.77	533		»
Östra Grefvie.....	6.08	678		»	Kyrkoköpinge.....	5.40	538		»
Mellan-Grefvie.....	4.41	252		»	Stora Slågarp.....	6.49	289		»
Södra Åkarp.....	11.87	643		»	Lilla Slågarp.....	17.19	799		»
Gessie.....	6.49	414		»	Dalköpinge.....	3.89	136		»
Eskilstorp.....	7.80	304		»	Gislöf.....	13.59	956		»
Arrie.....	7.34	363		»	Lyngby.....	19.39	1,103		Malmö.
Hököpinge.....	10.26	1,035		»	Skabersjö.....	26.20	876		»
Tygelsjö.....	12.73	1,118		»	Bara.....	18.10	864		»
Lockarp.....	5.07	269		»	Hyby.....	55.34	2,153		»
Oxie.....	11.02	846		»	Simlinge.....	6.80	254		Anderslöf.
Törringe.....	7.12	217		»	Hemmingsdynge (Hemmesdynge).....	8.34	441		»
Västra Kärrstorp.....	11.94	599		»	Södra Åby.....	13.55	590		»
Glostorp.....	11.00	577		»	Östra Torp.....	5.10	853		»
Svedala.....	46.54	4,433		Anderslöf.	Lilla Isie.....	8.93	835		»
Hammarlöf.....	10.53	681		»	Östra Klagstorp.....	15.50	1,205		»
Västra Vemmerlöf.....	7.08	309		»	Gärdslof.....	27.23	1,017		»
Trelleborgs lands församling.....	7.53	4,391		»	Grönby.....	15.14	1,185		»
Maglarp.....	11.52	600		»	Gustaf.....	60.36	2,181		»
Västra Tommarp.....	6.25	204		»	Hela distriktet	714.55	45,588	63.80	—
Skegrie.....	7.87	544		»	<i>Ystad</i> distrikt. Station: Ystad.				
Reng.....	19.25	767		»	Espö.....	4.83	309		Anderslöf.
Skanör med Falsterbo.....	16.49	911		»	Kellstorp.....	15.46	795		»
Stora Hammar.....	10.49	468		»	Lilla Bedinge.....	10.93	763		»
Häslöf.....	11.85	427		»	Önnarp.....	5.61	390		»
Bodarp.....	7.63	372		»	Tullstorp.....	13.54	885		»
Hvellinge.....	15.72	1,410		»	Svenstorp.....	8.30	507		»
Fuglie.....	9.25	521		»	Östra Vemmenhög.....	24.15	1,228		»
Västra Alstad.....	14.16	1,239		»	Västra Vemmenhög.....	5.79	432		»
Fru Alstad.....	9.86	607		»	Skifarp.....	16.00	2,025		»
Anderslöf.....	29.34	2,189		»	Örsjö.....	8.33	910		»

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folk-mängd-stäthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folk-mängd-stäthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Solberga	9.32	326		Anderslöf.	Frillesås	45.53	1,117		Kungsbacka.
Hasle-Bösarp	4.02	198		»	Gällinge	33.10	688		»
Slimminge	32.24	1,677		»	Idala	25.70	413		»
Skurup	35.91	3,382		»	Fjärås	144.52	3,357		»
Villie	29.70	1,507		Åsum.	Förlanda	53.02	904		»
Västra Nöbbelöf	11.39	711		»	Hanhals	19.49	753		»
Sjörup	14.92	1,237		»	Tölö	72.36	1,443		»
Katslösa	9.52	541		»	Lindome	78.39	2,716		»
Balkåkra	10.42	787		»	Älfsåker	47.20	1,227		»
Snårestad	12.19	836		»	Onsala	50.55	2,073		»
Skårby	19.99	1,029		»	Vallda	52.55	1,783		»
Stora Köpinge	30.96	2,005		»	Släp	42.01	1,284		»
Stora Herrestad	21.12	1,045		»	Hela distriktet	940.59	26,294	27.95	—
Borrie	4.08	113		»	Falkenbergs distrikt. Station: Falkenberg.				
Öja	7.12	517		»	Slöinge	19.50	1,245		Falkenberg.
Hedeskoga	7.74	549		»	Eftra	41.00	1,349		»
Söfvestad	43.06	1,088		»	Skrea	37.49	1,835		»
Bromma	9.69	621		»	Årstad	38.43	1,540		»
Högestad	13.21	433		»	Asige	69.17	835		»
Baldringe	22.40	530		»	Abild	67.69	676		»
Bjeresjö	18.55	791		»	Vessige	59.69	1,174		»
Hela distriktet	480.49	28,167	58.62	—	Ljungby	55.48	1,632		»
Hallands län.					Alfshög	15.02	647		»
Kungsbacka distrikt. Station: Kungsbacka.					Vinberg	38.43	1,700		»
Värö	64.67	2,937		Kungsbacka.	Stafsinge	43.31	2,463		»
Strävalla	18.77	308		»	Morup	45.00	2,561		»
Veddige	81.19	1,823		»	Sibbarp	49.87	1,006		»
Ås	36.99	1,182		»	Dagsås	34.52	459		»
Sällstorp	23.77	428		»	Grineton	38.64	883		»
Ölmevalla	33.10	1,221		»	Hvalinge	29.64	891		»
Landa	17.68	637		»	Stamnared	11.09	409		»
					Tvååker	52.48	2,659		»
					Spannarp	19.64	761		»

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk- mängd den 31/12 1903.	Folk- mängd per kv.-km.	Provinsial- läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk- mängd den 31/12 1903.	Folk- mängd per kv.-km.	Provinsial- läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Hunnestad.....	15.72	651		Falkenberg.	Östra Karup.....	45.82	1,247		Halmstad.
Gödestad.....	8.77	313		»	Skummeslöf.....	29.56	795		»
Lindberg.....	44.52	1,749		»	Hasslöf.....	38.31	795		»
Steninge.....	14.10	661		Halmstad.	Växtorp.....	136.85	2,463		»
Getinge.....	41.10	1,287		»	Öfraby.....	11.74	557		»
Refvinge.....	19.50	649		»	Holm.....	25.42	879		»
Torpa.....	16.31	505		Falkenberg.	Söndrum.....	36.91	2,071		»
Träslöf.....	30.79	1,973		»	Vapnö.....	24.14	742		»
Hela distriktet	956.00	32,513	33.98	—	Harplinge.....	61.70	3,127		»
Ullareds distrikt. Station: Ullared.					Torup.....	222.45	2,960		»
Askome.....	31.61	366		Falkenberg.	Kinnared.....	28.03	580		»
Drängsered.....	113.40	1,182		»	Slättåkra.....	130.49	2,627		»
Krogsered.....	81.14	638		»	Kvibille.....	39.51	970		»
Gallared.....	85.35	875		»	Eldsberga.....	48.18	1,419		»
Gunnarp.....	106.07	1,257		»	Tönnersjö.....	122.62	883		»
Fagerred.....	73.94	834		»	Snöstorp.....	76.81	3,210		»
Källsjö.....	25.73	406		»	Trönninge.....	12.00	622		»
Ullared.....	52.72	646		»	Enslöf.....	192.95	3,265		»
Okome.....	61.27	1,062		»	Bredared.....	160.60	1,557		»
Köinge.....	26.59	577		»	Hela distriktet	1,841.81	39,885	21.66	
Svarträ.....	36.05	483		»	Göteborgs och Bohus län.				
Rolfstorp.....	56.15	1,274		»	Tanums distrikt. Station: Tanum.				
Nösselinge.....	38.45	390		»	Skede (Skee).....	267.85	6,459		Tanum.
Skällinge.....	57.86	793		»	Tjärnö.....	48.46	2,290		»
Hela distriktet	846.62	10,783	12.74	—	Näsinga.....	44.80	1,185		»
Halmstads distrikt. Station: Halmstad.					Hogdal.....	72.38	1,669		»
Veinge.....	197.46	2,970		Halmstad.	Lommeland.....	33.41	946		»
Tjärby.....	18.88	768		»	Tanum.....	247.20	7,117		»
Laholms landsförs.	75.80	2,106		»	Lur.....	105.00	1,952		»
Renneslöf.....	68.73	2,294		»	Kville (med Fjäll- backa kapell) ..	159.95	5,824		Häby.
Ysby.....	37.35	978		»	Svenneby.....	29.24	1,503		»

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsial-läkar-distrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsial-läkar-distrikt, dit socknen f. n. hörer.
Bottna	17.96	650		Häby.	Bäve	59.46	1,389		Uddevalla
Nafverstad	275.94	2,963		Tanum.	Skredsvik	84.97	1,836		"
Mo	97.29	970		"	Herrestad	90.28	1,839		"
Hela distriktet	1,399.48	33,528	23.96		Högås	18.87	504		"
<i>Häby distrikt. Station: Häby.</i>					Bokenäs	48.78	1,468		"
Foss	94.90	3,907		Häby.	Dragsmark	14.25	570		"
Svarteborg med					Hela distriktet	823.43	19,680	23.90	—
Tose	141.29	2,538		"	<i>Kårehogens distrikt. Station: Kårehogen.</i>				
Häby	38.40	924		"	Myckleby	55.97	2,186		Orust.
Bro	74.53	2,743		"	Torp	36.59	1,956		"
Brastad	51.21	2,620		"	Långelanda	41.27	1,690		"
Lyse	53.13	4,001		"	Stala	30.88	1,593		"
Krokstad	154.74	2,383		"	Tegneby	56.47	2,100		"
Sanne	46.75	925		"	Röra	46.48	1,734		"
Hede	82.07	1,152		"	Morlanda		3,538		"
Tossene	65.65	4,515		"	Gullholmens kapell	87.21	729		"
Askum		3,880		"	Käringsöns		592		"
Kungshamn kapell				"	Mollösunds		1,006		"
(f. d. Grafvarne	69.55			"	Skafvö med		1,341		"
ell. Gustaf Adolf)		2,926		"	Fiskebäckskil och	25.41	645		"
Bärfendal	22.13	605		"	Grundsund		1,051		"
Hela distriktet	894.35	33,119	37.03	—	Hela distriktet	40.28	20,161	50.37	—
<i>Uddevalla distrikt. Station: Uddevalla.</i>					<i>Tjörns distrikt. Station: Lilldal.</i>				
Forshälla	118.43	2,546		Uddevalla.	Stenkyrka				Orust.
Resteröd	17.45	530		"	Rönnängs kapell	79.35	6,478		"
Ljung	41.95	1,471		"	Klädesholmens				"
Grinneröd	42.50	800		"	Valla	48.35	2,071		"
Hjärtum	132.97	3,093		"	Klöfvedal	51.96	1,462		"
Västerlanda	70.59	1,996		"	Hela distriktet	159.66	10,011	62.70	—
Lane-Ryr	82.93	1,638		"					

¹⁾ Häri inräknadt det område, som nu tillhör Lysekils stad.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstatistiskt per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstatistiskt per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
<i>Jörlanda</i> distrikt. Station: Jörlanda.					Öckerö	24.25	3,847		Göteborg
Kareby	36.55	1,279		Jörlanda.	Örgryte	21.76	15,048		»
Romelanda	80.25	2,057		»	Landvetter	88.92	1,449		»
Ytterby	33.25	1,425		»	Partille (Partilled) ..	73.11	3,301		»
Torsby	50.89	2,001		»	Härbyda	87.41	1,169		»
Harestad	20.66	756		»	Hela distriktet	660.91	45,973	71.08	—
Lycke	36.15	889		»	<i>Älfsborgs län.</i>				
Solberga	60.70	2,268		»	<i>Billingsfors</i> distrikt. Station: Billingsfors.				
Hälta	29.51	958		»	Edsleskog (Hasselsk.) ..	103.13	960		N:aDalsland
Jörlanda	55.78	1,641		»	Fröskog	56.34	1,061		» »
Spekeröd	57.90	1,316		»	Ödsköld	97.98	1,113		Mellerud.
Ucklum	70.98	1,373		»	Värvik	122.43	1,293		»
Ödsmål	46.69	1,664		»	Torrskog	126.53	1,611		»
Norum	31.04	1,383		»	Laxarby	209.12	2,529		»
Hela distriktet	610.30	19,010	31.15	—	Steneby	128.68	3,001		»
<i>Göteborgs</i> ¹⁾ distrikt. Station: Göteborg.					Ärtemark	174.03	3,484		»
Fässberg	52.33	6,578		Göteborg	Tisselskog	103.94	961		»
Västra Frölunda	32.61	3,201		»	Hela distriktet	1,122.18	16,013	14.27	—
Nya Varfvet	0.76	380		»	<i>Melleruds</i> distrikt. Station: Mellerud.				
Askim	35.60	1,141		»	Ör	114.40	2,048		Mellerud
Källered	26.17	601		»	Gunnarsnäs	28.80	862		»
Råda	31.12	1,400		»	Dalskog	115.51	1,463		»
Styrsö	18.53	2,223		»	Skällerud	71.18	2,005		»
Tufve	17.48	655		»	Holm	56.39	2,502		»
Rödbo	20.79	572		»	Järn	24.96	617		»
Säfve	51.15	1,727		»	Bolstad	62.00	1,621		Vanersborg
Backa	15.12	961		»	Grinstad	55.06	1,509		»
Björlanda	41.13	1,100		»					
Torslanda	22.67	620		»					

¹⁾ Från distriktet har afförts Lundby socken (27.87 kv.km., 11,165 invån.), hvilken numera införlifvats med Göteborgs stad.

Socken.	Areal i kv.-m.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folk-mängd per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-m.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folk-mängd per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Gestad.....	62·71	1,707		Vänersborg.	<i>Trollhättans</i> distrikt. Station: Trollhättan.				
Erikstad.....	30·98	844		»	Romeled.....	17·83	593		Vänersborg.
Brålanda.....	67·07	2,021		»	Fors.....	45·47	1,707		»
Sundals-Ryr.....	90·45	1,598		»	Upphärad.....	56·25	1,507		»
Mo.....	61·30	860		N:a Dalsland	Fuxerna.....	22·78	2,417		»
Åmåls landsförs....	77·13	1,409		»	Åsbräcka.....	10·44	315		»
Tössö (Tösse).....	87·01	1,255		»	Västra Tunhem...	94·25	3,036		»
Tydie.....		665		»	Norra Björke.....	33·53	851		»
Åminskog.....	122·19	1,861		»	Väne-Åsaka.....	76·55	2,022		»
Hela distriktet	1,127·14	24,847	22·04	—	Gårdhem.....	59·29	2,499		»
<i>Eds</i> distrikt. Station: Eds järnvägsstation:					Trollhättan.....	10·02	6,075		»
Rölanda.....	93·35	1,596		N:a Dalsland.	Vassända-Naglun.	109·33	4,928		»
Gesäter.....	27·42	511		»	Väne-Ryr.....	27·12	666		»
Dals-Ed.....	252·98	2,742		»	Ale-Sköfde.....	65·29	1,569		Alingsås.
Töftedal.....	148·27	978		»	S:t Peter.....	14·59	804		»
Häbol.....	136·79	1,415		»	Frändefors.....	215·21	4,462		Vänersborg.
Nössemark.....	212·26	1,904		»	Hela distriktet	857·95	33,451	38·99	—
Bäcke.....	47·95	825		»	<i>Sollebrunns</i> distrikt. Station: Sollebrunn.				
Hela distriktet	919·02	9,971	10·85	—	Stora Mellby.....	82·60	2,092		Vänersborg.
<i>Högsäters</i> distrikt. Station: Högsäter.					Magra.....	44·79	1,061		»
Torp.....	81·37	1,092		Vänersborg.	Erska.....	42·97	1,101		»
Valbo-Ryr.....	88·93	758		»	Lagmansered.....	52·77	945		»
Färgelanda.....	117·29	3,048		»	*Stora Lundby...	110·25	1,710		Alingsås.
Ödeborg.....	71·49	1,205		»	*Angered.....	47·75	1,318		»
Högsäter.....	119·53	2,443		Mellerud.	*Bergjum.....	55·75	1,077		»
Rännelanda.....	51·42	1,023		»	Skeplanda.....	95·71	2,257		»
Räggård.....	57·48	962		»	Hålanda.....	85·44	1,007		»
Lerdal.....	61·54	1,006		»	Tunge.....	22·28	608		»
Järbo.....	88·58	1,181		»	Starrkärr.....	72·45	2,646		»
Hela distriktet	737·43	12,718	17·24	—	Kilanda.....	44·43	522		»
					Nödinge.....	32·54	2,179		»

Socken.	Areal i kv.km.	Folk- mängd den 31/12 1903.	Folkmängd per kv.-km.	Provinsial- läkerdistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-m.	Folk- mängd den 31/12 1903.	Folkmängd per kv.-km.	Provinsial- läkerdistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Östad	86.39	1,100		Alingsås.	Södra Härene	26.50	530		Alingsås.
Bergstena	30.02	417		»	Brättnensby	10.51	329		»
Långared	89.91	1,962		»	Landa	5.72	134		»
Hela distriktet	996.08	22,102	22.19	—	Södra Björke	13.36	216		»
<i>Alingsås distrikt. Station: Alingsås.</i>					Vesene	34.14	458		»
Skallsjö	82.79	2,008		Alingsås.	Grude	15.32	276		»
Lerum	74.45	2,566		»	Gällby	16.24	169		»
Algutstorp	22.90	480		»	Hudene	19.36	1,161		»
Hol.	39.58	812		»	Hällestad	32.68	455		»
Siene	28.58	571		»	Skölfsvene	19.38	357		»
Horla	21.55	413		»	Hof	33.55	507		»
Norska skogsbyg- den	38.89	480		»	Norra Säm	13.52	141		»
Lena	39.54	991		»	Källunga	35.03	396		»
Fullestad	19.38	344		»	Eriksberg	29.66	562		»
Alingsås landsförs.	109.02	1,705		»	Broddarp	16.21	310		»
Rödene (Rödinge).	17.72	250		»	Mjäldrunga	21.40	414		»
Bälinge	25.35	425		»	Od	47.35	906		»
Ödenäs	39.37	653		»	Öra	15.42	321		»
Hemsjö	64.89	1,742		»	Alboga	25.36	422		»
Närunga	43.31	613		»	Mälla	41.50	602		»
Töllesjö	105.56	1,413		Borås.	Ljur	17.27	488		»
Hela distriktet	772.68	15,466	20.02	—	Ornunga	30.06	540		»
<i>Herrljunga distrikt. Station: Herrljunga.</i>					Kvinnestad	22.06	390		»
Herrljunga	17.81	1,081		Alingsås.	Asklanda	12.43	244		»
Tarsled	15.07	456		»	Hela distriktet	709.96	14,589	20.55	—
Remmene	14.39	357		»	<i>Borås distrikt. Station: Borås.</i>				
Fölene	16.67	422		»	Rångedala ¹⁾	40.73	1,001		Borås.
Äggvena	19.26	417		»	Toarp	87.91	2,252		»
Kullings-Sköfde ...	27.34	1,171		»	Espered	25.87	726		»
Tumberg	15.39	354		»	Tärby	14.58	275		»
					Varnum	18.78	407		»
					Brämhult	20.86	404		»

¹⁾ = Ragnhildsdal.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Gingri	21.57	611		Borås.	Marbäck	39.30	614		Ulricehamn.
Fenneslunda	21.43	350		"	Dalstorp	59.10	930		"
Grofvare	16.81	269		"	Hulared	19.27	216		"
Seglora	122.93	2,279		"	Ölsremma	45.55	296		"
Kinnarumma	99.99	2,241		"	Ljungsarp	74.83	703		"
Fristad	53.51	1,547		"	Nittorp	77.42	740		"
Borgstena	37.39	703		"	Norra Åsarp	38.35	868		"
Torpa	86.24	2,183		"	Kölaby	31.13	727		"
Bredared	73.11	1,215		"	Solberga	13.69	199		"
Tämta	32.74	439		"	Smula	9.19	237		"
Vänga	35.19	469		"	Blidsberg	26.09	666		"
Sandhult (med Hedared ¹⁾)	110.59	2,173		"	Dalum	30.90	630		"
Bollebygd	190.47	3,276		"	Hunla	16.71	322		"
Björketorp	79.07	1,931		"	Timmelle (Timmel-hed)	56.65	1,071		"
Hela distriktet	1,189.77	24,751	20.80	—	Vist	16.70	299		"
Ulricehamns distrikt. Station: Ulricehamn.					Brunn	28.50	600		"
Södra Ving (med Töfve ²⁾)	67.39	1,374		Borås.	Böne	23.38	389		"
Härna	17.18	468		"	Knätte	26.28	523		"
Hällstad	37.43	793		"	Liared	42.38	594		"
Murum	27.00	504		"	Kylingared (läns-del)	60.15	726		"
Södra Vänga	8.76	165		"	Fiflered	36.67	517		"
Möne	19.49	360		"	Hösna	62.77	917		"
Kärråkra	16.21	310		"	Gullered	46.83	483		"
Långhem	94.34	1,204		Ulricehamn.	Strängsered	56.77	523		"
Dannike	27.94	714		"	Hela distriktet	1,572.76	25,207	16.03	—
Månstad	37.86	594		"	Skene distrikt. Station: Skene.				
Södra Åsarp	17.61	439		"	Frisla (Fritsla)	35.83	2,788		Mark.
Gällstad	75.65	1,593		"	Skepphult	46.03	733		Borås.
Grönahög	53.04	640		"	Örby	134.53	4,408		Mark.
Södra Säm	32.97	588		"	Kinna	37.56	2,073		"
Finnekumla	26.72	382		"	Torestorp	65.26	1,389		"
Tvärred	74.56	1,289		"					

¹⁾ Hedared var förr särskild socken, men ingår nu i Sandhult. — ²⁾ Töfve var förr särskild socken, men ingår nu i Södra Ving.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folk-mängds-täthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folk-mängds-täthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Öxabäck	90.84	1,413		Mark.	Ljushult.....	52.80	864		Svenljunga.
Ellekulla	48.61	630		»	Roasjö	34.97	485		»
Kungsäter.....	36.11	798		»	Hillared	39.24	620		»
Gunnarsjö.....	45.12	682		»	Tranemo	132.01	1,552		»
Grimmared	31.21	513		»	Massebo.....	90.04	632		»
Karl Gustaf ¹⁾	59.27	948		»	Ambjörnarp	72.42	762		»
Istorp	43.97	1,571		»	Sjötofta	69.04	709		»
Öxnevalle	47.97	1,115		»	Hela distriktet 1,461.81 17,133 11.72 —				
Horred	44.20	1,179		»	Skaraborgs län.				
Sätilla	146.77	2,840		»	Hofva distrikt. Station: Hofva.				
Hysna.....	79.31	1,905		»	Fredsberg	78.32	2,131		Hofva.
Berghem	38.91	1,158		»	Björkäng	36.26	2,141		»
Hajom	39.96	1,207		»	Bäck	32.39	472		»
Surteby	50.80	931		»	Lyrestad	97.08	2,407		»
Kattunga		528		»	Annehärad	115.40	2,579		»
Fotskäl (Foutsäll)	49.07	1,153		»	Hofva	217.43	3,115		»
Tostared.....	20.26	433		»	Finnerödja	248.92	2,901		»
Hela distriktet 1,191.59 30,395 25.51 —					Älgarås	119.16	1,727		»
Svenljunga distrikt. Station: Svenljunga.					Udenäs.....	350.98	4,675		»
Kalf.....	128.07	1,158		Svenljunga.	Halna	33.79	861		»
Mårdaklef	69.23	772		»	Tived	148.99	1,285		»
Håksvik	114.91	827		»	Hela distriktet 1,478.72 24,294 16.43 —				
Östra Frölunda	81.52	1,066		»	Grästorps distrikt. Station: Grästorp.				
Mjöhäck.....	72.17	812		»	Särestad	22.42	793		Vara.
Holtslunga	75.56	939		»	Täng	12.33	335		»
Älfsered.....	52.62	622		»	Håle	12.77	486		»
Svenljunga	43.77	1,140		»	Flo	64.08	1,443		»
Ullasjö	57.75	822		»	Ås	18.83	676		»
Örsås	93.63	1,048		»	Sal	9.59	412		»
Refvesjö (Räfvesjö)	39.41	418		»	Vänersnäs	48.20	1,103		»
Redslared	57.80	535		»	Tun.....	22.65	613		»
Sexdräga	84.85	1,350		»					

¹⁾ — Skedeskanna.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstättet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstättet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Karaby	9.49	423		Vara.	Husaby	22.08	914		Lidköping.
Friel	17.70	540		»	Skälfvum(Skelfvum)	14.34	465		»
Tengene med }	24.09	935		»	Ofva	12.88	323		»
Grästorps köping }		481		»	Norra Härene med Skofteby	31.55	1,036		»
Trökörna	42.56	950		»	Hofby	15.96	570		»
Malma	28.69	913		»	Säfvare	28.64	930		»
Längnum	7.98	310		»	Lindärfva	13.30	440		»
Hyringa	21.47	730		»	Hasslösa	21.06	713		»
Främmostad	53.94	1,373		Lidköping.	Medelplana	22.66	1,144		»
Levene	33.48	1,347		Vara.	Västerplana	7.05	242		»
Flakeberg	17.35	703		»	Österplana	20.52	1,350		»
Bjärby	11.49	343		»	Kestad	7.32	162		»
Sparlösa.....	30.26	1,123		»	Kinne-Klefva	8.16	357		»
Slädene	10.58	290		Lidköping.	Sil	8.73	279		»
Hela distriktet	519.63	16,322	31.40	—	Vätzlösa	33.58	840		Mariestad.
<i>Lidköpings distrikt. Station: Lidköping.</i>									
Bjärke ¹⁾	32.67	395		Lidköping.	Ledsjö	28.09	812		»
Härlunda ¹⁾	32.55	728		»	Järpås (Hjärpås)	43.25	1,180		Lidköping.
Saleby	50.08	1,556		»	Ufvered	17.26	595		»
Härjevad		326		»	Häggesled	11.95	402		»
Trässberg	20.08	768		»	Tådene	14.37	421		»
Marum	18.11	420		»	Tranum	14.04	380		»
Synnerby	30.62	1,020		»	Lavad	17.69	401		»
Skallmeja	14.73	631		»	Norra Kedum	9.63	229		»
Skånings-Åsaka	37.69	1,006		»	Örslösa	28.64	763		»
Händene	23.07	573		»	Söne	17.68	501		»
Skara landsförs.	17.68	382		»	Gillstad	15.14	388		»
Källby	14.48	583		»	Våla(n) (Våla)	13.91	349		»
Broby	6.21	189		»	Råda	29.47	907		»
Skeby.....	9.40	263		»	Källands-Åsaka	15.09	500		»
Hangelösa	25.94	959		»	Mellby	21.78	699		»
					Rackeby	20.85	513		»

¹⁾ Bjärke och Härlunda pläga tillsammans benämnas *Bjärklunda*; båda äro i kyrkligt afseende annex till Skara stad.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folk-mängd-täthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folk-mängd-täthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Skalunda	10·13	269		Lidköping.	Svenneby	14·77	271		Mariestad.
Sunnersberg	32·13	989		»	Götene	11·78	458		»
Gösslunda	19·73	658		»	Holmestad	43·81	1,126		»
Strö	20·54	394		»	Forshem	62·01	1,871		Lidköping.
Otterstad ¹⁾ (Käl-landsö)	66·04	1,624		»	Fullösa	19·58	912		»
Hela distriktet	1,068·87	32,538	30·44	—	Kinne-Vedum	24·43	752		»
<i>Mariestads</i> distrikt. Station: Mariestad.					Lugnäs	56·08	1,247		Mariestad.
Ekby	22·34	549		Mariestad.	Bredsäter	17·65	375		»
Utby	24·67	422		»	Hela distriktet	1,012·07	24,574	24·28	—
Ullervad	33·19	1,086		»	<i>Sköfde</i> distrikt. Station: Sköfde.				
Ek	27·27	572		»	Horn	18·21	529		Mariestad.
Leksberg	28·87	937		»	Frösve	21·13	654		»
Björsäter	37·40	1,260		»	Säter	25·94	600		»
Torsö (Viksala) med Torsö kapell	89·04	1,479		»	Odensåker	23·28	589		»
Hassle	70·58	1,091		»	Binneberg	4·70	139		»
Enåsa kapell		280		»	Flistad	19·70	462		»
Berga	23·60	497		»	Götlunda	45·29	1,317		»
Färed	13·34	233		»	Väring	41·06	1,117		»
Tidavad (Tjafva)	16·57	368		»	Locketorp	32·62	838		»
Låstad	15·90	413		»	Lerdala	30·71	787		»
Berg	42·72	1,046		»	Ransberg	127·61	2,586		Hjo.
Böja	12·91	449		»	Mölltorp	77·21	2,306		»
Timmersdala	10·34	468		»	Karlsborg	9·81	1,998		»
Fägre	67·64	2,074		»	Sköfde landsförs. } med Öm	42·45	1,870		»
Trästena	32·80	575		»			320		»
Bellefors	49·23	950		»	Ryd	11·21	257		»
Beateberg (Hunne-kulla)	69·75	904		»	Hagelberg	12·39	325		»
Eskeskog	35·52	548		»	Norra Kyrketorp	22·27	550		»
Hjälstad	15·78	555		»	Våmb (Vårfruhem)	15·55	691		»
Mo	11·61	429		»	Sventorp	58·96	1,514		»
Vad	10·89	374		»	Forsby	12·96	396		»
					Varola	32·28	831		»
					Kyrkefalla	110·69	2,998		»
					Stenstorp	19·41	1,000		Falköping.

¹⁾ Med St Marie kapell

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folk-mängds-täthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folk-mängds-täthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Brunnhem.....	15.99	328		Falköping.	Södra Kedum	24.87	1,030		Vara.
Dala	24.59	631		"	Naum	29.25	1,063		"
Borgunda	30.38	768		"	Long	16.81	609		"
Sjogerstad.....	18.05	529		Hjo.	Skarstad	20.02	785		"
Rådene	14.60	303		"	Hallum	11.67	413		"
Norra Ving	11.99	630		Mariestad.	Önum	23.19	920		"
Stenum	28.10	515		"	Vara med	13.02	683		"
Skärf	23.54	576		"	Vara köping.....		721		"
Skarke (Varnhem)	27.58	790		"	Larf	86.61	1,801		"
Eggbj	19.61	534		"	Långjum	23.81	816		"
Istrum	27.56	405		"	Tråvad	20.02	775		Lidköping.
Öglunda	15.94	846		"	Södra Lundby	18.81	608		Vara.
Norra Lundby	24.38	612		"	Öster-Bitterna	47.83	652		"
Häggum	20.71	516		"	Väster-Bitterna		535		"
Bolum	32.48	743		"	Laske-Vedun	24.61	1,177		"
Hela distriktet	1,150.94	32,910	28.59	—	Hela distriktet	833.46	26,754	32.01	—
Vara distrikt. Station: Vara.					Falköpings distrikt. Station: Falköping.				
Jung	23.66	884		Lidköping.	Gudhem.....	21.44	610		Falköping.
Fyrunga	13.35	573		"	Östra Tunhem	7.65	270		"
Öttum	21.05	708		"	Ugglum	12.45	470		"
Vinköl	32.88	957		"	Torbjörntorp	9.38	396		"
Vorra Vånga	83.70	1,567		Vara.	Friggeråker	13.00	483		"
Edsvara	39.64	1,088		"	Falköpings västra landsförsamling	7.10	1,016		"
Kvånum	29.28	1,018		"	Björum	30.69	612		"
Västra Gerum	17.66	481		Lidköping.	Broddetorp	8.35	238		"
Bäreberg	25.83	895		Vara.	Hornborga	16.98	355		"
Eling	20.07	492		"	Satuna	11.19	239		"
Lekåsa	22.60	487		"	Segerstad	19.39	565		"
Barne-Åsaka	25.56	821		"	Håkantorps	7.01	260		"
Fåglum	22.91	714		"	Valtorp	11.57	375		"
Kyrkås	12.16	216		"	Södra Kyrketorp	6.05	235		"
Essunga	50.18	1,968		"	Högstena	11.31	292		"
Ryda	32.98	1,297		"					

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdskänhet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdskänhet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Åsle	20.56	620		Falköping.	Luttra.....	15.75	409		Falköping.
Mularp	11.60	196		"	Kinneved	41.15	931		"
Tiarp	12.14	291		"	Värkunla	12.41	333		"
Hvarf	11.72	701		"	Börstig	35.13	793		"
Kungslena.....	21.06	575		"	Brismene	25.50	362		"
Hömb	17.08	374		"	Vilsko-Klefva	43.11	999		"
Dimbo	24.80	661		"	Ullene.....	24.38	416		"
Ottravad (Ottrafva)	11.27	323		"	Gökhem.....	30.67	1,032		"
Hängsdala.....	10.07	292		"	Marka.....	21.41	501		"
Skörstorp	10.95	293		"	Sörby	14.03	405		"
Östra Gerum	8.66	204		"	Floby	29.09	1,139		"
Habo	179.61	2,779		"	Göteve	22.53	580		"
Gustaf Adolf ¹⁾ ...	86.11	1,420		"	Trevattna	24.50	483		"
Sandhem	102.30	1,998		"	Jäla.....	28.43	555		"
Utvångstorp.....	29.39	448		"	Grolanda	36.78	914		"
Härja	59.34	729		"	Hela distriktet				1,535.42 35,632 23.21
Nykyrka	29.79	739		"	Hjo distrikt. Station: Hjo.				
Kylingared (länssdel)	13.75	111		"	Väsås	49.63	1,235		Hjo.
Bjurbäck	41.64	635		"	Mofalla	25.61	589		"
Hvalstad	21.72	600		"	Gredbäck	46.89	907		"
Vättak	14.93	347		"	Bredvik	52.91	1,421		"
Kymbo	19.80	365		"	Norra Fågelås	116.32	1,327		"
Suntak	13.39	294		"	Södra Fågelås		1,415		"
Yllestad.....	32.11	650		"	Hjo landsförs.	36.13	1,182		"
Visttorp	27.56	318		"	Ljunghem } ²⁾	15.79	271		"
Näs	8.99	288		"	Edåsa }	25.88	485		"
Vartofta Åsaka ..	24.68	592		"	Acklinga	26.30	521		"
Kälfvene	6.64	223		"	Agnetorg(Ångarp)m. }	50.54	1,734		"
Slöta	33.58	1,217		"	Tidaholms köping ³⁾ }		4,384		"
Karleby	22.31	806		"					
Falköpings östra landsförsamling	9.44	275		"					

¹⁾ = Fiskebäck. — ²⁾ Socknarnas gemensamma kyrka benämnes Edhem. — ³⁾ Tidaholms köping ligger inom Agnetorps och Baltaks socknar.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdsförhöjning per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdsförhöjning per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Baltak.....	20·12	740		Hjo.	Köla	239·90	2,675		Arvika.
Fröjered	62·46	1,281		»	Eda	288·19	6,231		»
Fridene	26·67	806		»	Gunnarskog	411·89	5,048		»
Korsberga	42·32	1,170		»	Bogens kapell	84·64	320		»
Daretorp	86·07	1,225		»	Hela distriktet	1,394·91	18,072	12·96	—
Velinge	46·24	892		»	<i>Sunne</i> distrikt. Station: Sunne.				
Brandstorp	72·65	923		»	Sunne.....	572·73	9,874		N. Fryksdalen.
Hela distriktet	802·53	22,508	28·05	—	Östra Emtervik ...	126·68	2,413		»
Värmlands län.					Västra Emtervik ..	135·45	2,012		»
<i>Likenäs</i> distrikt. Station: Likenäs.					Gräsmark	407·48	3,861		»
Norra Ny	749·11	2,951		Dalby.	Lysvik	201·83	3,757		»
Nyskoga kapell ...	179·27	604		»	Hela distriktet	1,444·12	21,917	15·18	—
Dalby	780·04	3,442		»	<i>Filipstads</i> distrikt. Station: Filipstad.				
Södra Finnskoga...	660·50	1,721		»	Färnebo ¹⁾	490·32	5,315		Filipstad.
Norra Finnskoga kapell	680·63	1,632		»	Nordmark	252·26	2,514		»
Hela distriktet	3,049·55	10,350	3·39	—	Rämen	305·58	2,704		»
<i>Torsby</i> distrikt. Station: Torsby.					Brattfors	219·02	1,273		»
Fryksände	522·13	6,395		Ö. Fryksdalen.	Gåsborn	244·43	1,559		»
Östmark	396·51	4,321		»	Kroppa	256·53	3,123		»
Lekvattnets kapell	195·52	920		»	Lungsund	191·16	1,701		»
Hvitsand	216·45	2,066		»	Ekshärad	949·20	7,284		»
Hela distriktet	1,330·61	13,702	10·30	—	Norra Råda	568·31	8,787		»
<i>Charlottenbergs</i> distrikt. Station: Charlottenberg.					Sunnemo	250·53	1,901		»
Skillingemark	129·29	1,016		Silbodol.	Gustaf Adolfs kapell	275·40	2,415		»
Järnskog	241·00	2,782		»	Hela distriktet	4,002·74	38,576	9·64	—

¹⁾ = Filipstads landsförsamling.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
<i>Årjengs</i> distrikt. Station: Årjeng.					Grafva	170.78	6,862		Karlstad.
Sillerud	414.18	3,691		Silbodal.	Hammarö	51.52	1,560		"
Holmedal	142.86	2,207		"	Nor	106.04	3,886		"
Västra Fågelvik	107.13	1,117		"	Segerstad	63.63	879		"
Töcksmark	133.37	1,746		"	Grums	175.24	3,067		"
Östervallskog	149.07	1,187		"	Hela distriktet	988.70	23,218	24.73	—
Karlanda	202.07	2,146		"	<i>Molkoms</i> distrikt. Station: Molkom.				
Blomskog	155.75	1,870		"	Ölme	179.38	2,620		Visnum.
Trankil	98.95	1,106		"	Vase	258.73	4,041		Karlstad.
Silbodal	259.43	2,345		"	Alster	128.53	1,542		"
Hela distriktet.....	1,662.81	17,415	10.47	—	Östra Fågelvik	85.25	1,896		"
<i>Arvika</i> distrikt. Station: Arvika.					Öfre Ullerud	236.48	2,644		"
Stafsnäs	220.59	3,102		Arvika.	Ransäter	147.23	4,613		"
Högerud (Hurud)	71.97	780		"	Nedre Ullerud	131.46	3,151		"
Glaflva	303.33	3,569		"	Nyed	327.14	4,556		Filipstad.
Värmskog	106.48	1,459		"	Älfsbacka	70.88	868		"
Arvika (landsförs.)	193.55	3,769		"	Hela distriktet	1,565.08	25,931	16.57	—
Arvika köping		3,715		"	<i>Säffle</i> distrikt. Station: Säffle.				
Ny	105.35	1,503		"	Borgvik	61.35	1,427		Karlstad.
Älgå	174.55	1,630		"	Ed	91.23	2,441		Näs.
Brunskog	267.64	3,899		"	Gillberga	208.09	2,648		Arvika.
Mangskog(Magnskog)	135.16	1,595		"	Långserud	223.88	2,374		"
Boda	83.02	1,726		"	Svanskog	133.31	1,640		"
Hela distriktet	1,661.55	26,747	16.09	—	Millesvik	34.71	426		Näs.
<i>Kils</i> distrikt. Station: Kil.					Eskilsäter	63.85	867		"
Stora Kil	172.05	3,579		Karlstad.	Ölserud	49.50	664		"
Frykerud	147.07	3,016		"	Botilsäter	79.04	932		"
Karlstads lands-församling.....	52.37	869		"	By med	89.21	2,148		"
					Säffle köping		1,579		"

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folk-mängd-stäthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folk-mängd-stäthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Bro	99.76	1,268		Näs.	<i>Frövi</i> distrikt. Station: Frövi.				
Södra Ny	57.52	696		"	Glanshammar	75.76	2,068		Örebro.
Huggenäs	36.89	576		"	Rinkaby	28.62	880		"
Kila	164.22	2,086		"	Götlunda	159.44	3,042		"
Tveta	75.03	1,283		"	Lillkyrka	59.45	1,371		"
Hela distriktet	1,467.59	23,055	15.71	—	Ödeby	33.90	321		"
Örebro län.					Lindesbergs lands-församling (med Guldsmeshyttans kapell)	492.44	8,987		Nora.
<i>Grythytted</i> distrikt. Station: Grythytted.					Ramsberg	509.66	3,889		"
Hjulsjö	248.84	2,908		Grythytted.	Fellingsbro	370.81	7,050		Örebro.
Grythyttan (med Rockesholmsbruk)	447.43	4,402		"	Näsby	68.15	1,620		"
Hällefors	455.73	4,754		"	Hela distriktet	1,798.23	29,228	16.25	—
Ljusnarsberg ¹⁾	665.71	11,252		"	<i>Degerfors</i> distrikt. Station: Degerfors.				
Hela distriktet	1,817.71	23,316	12.83	—	Varum ²⁾	218.40	2,088		Visnum.
<i>Nora</i> distrikt. Station: Nora.					Visnum ³⁾	190.91	3,257		"
Kil	148.32	2,198		Örebro.	Visnums-Kil ³⁾	97.58	1,192		"
Eker	19.61	456		"	Rudskoga ³⁾	79.38	1,489		"
Axberg	97.26	1,835		"	Nysund ⁴⁾	296.82	2,978		"
Hofsta	29.19	729		"	Södra Råda ³⁾	60.19	1,361		"
Nora landsförs.	403.35	5,671		Nora.	Karlskoga med Karlsdals kapell o. Degerfors " ... }	562.20	14,306		Karlskoga.
Vikers kapell	148.57	2,168		"	Bjurtjärn	182.05	1,800		"
Järnboås	133.34	1,889		"	Hela distriktet	1,687.53	28,471	16.87	—
Ervalla	70.13	1,582		Örebro.	<i>Fjugesta</i> distrikt. Station: Fjugesta.				
Hela distriktet	1,049.77	16,528	15.74	—	Mosjö (Mosås)	35.28	1,183		Örebro.
					Täby	22.75	710		"

¹⁾ = Nya Kopparberget. — ²⁾ = Kristinehamns landsförsamling; tillhör således Värmlands län. — ³⁾ Tillhör Värmlands län. — ⁴⁾ Denna socken är fördelad på Värmlands län, med 1,164 invånare och på Örebro län med 1,814 invånare.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Vintrosa	49.42	1,706		Örebro.	<i>Askersunds</i> distrikt. Station: Askersund.				
Tysslinge	116.48	1,701		»	Lerbäck	315.26	6,468		Askersund.
Gräfve	22.42	427		»	Viby	152.48	4,313		»
Långbro	30.49	1,049		»	Boderne	139.68	2,302		»
Ånsta	19.48	617		»	Askersunds lands-förämling	264.36	3,076		»
Hardemo	54.84	1,919		»	Hammar	192.24	5,910		»
Kräklinge	39.14	1,155		»	Snaflunda	114.96	2,157		»
Hackva(d)	19.39	679		»	Hela distriktet 1,178.98 24,226 20.55 —				
Edsberg	47.79	1,755		»	Västmanlands län.				
Knista	83.66	1,957		Karlskoga.	<i>Ängelsbergs</i> distrikt. Station: Ängelsberg.				
Hidinge	132.88	2,105		»	Norberg	314.54	6,452		Norberg.
Kvistbro	194.86	3,794		»	Avesta (länsdel)	162.67	5,233		»
Tångeråsa	53.48	642		Örebro.	Västanfors	139.90	1,675		»
Skagershult	145.50	1,601		»	Karbenning	136.68	1,651		»
Hela distriktet 1,067.81 23,000 21.54 —					Västervåla	310.40	4,607		»
<i>Pålsboda</i> distrikt. Station: Pålsboda.					Hela distriktet 1,064.19 19,618 18.43 —				
Almby	35.85	1,390		Örebro.	<i>Heby</i> distrikt. Station: Heby.				
Asker	171.14	5,108		»	Torstuna	70.57	1,397		Heby.
Lännäs	98.51	2,287		»	Härnevi	14.33	410		»
Stora Mellösa	100.75	3,790		»	Österunda	48.85	783		»
Norrbyås	32.60	1,073		»	Hvittinge	144.25	2,185		»
Ekeby	40.11	1,280		»	Väster Lövsta	163.57	3,705		»
Gallersta	46.13	1,329		»	Enåker	100.45	1,036		»
Svennevad	194.44	2,008		»	Norrby	96.62	1,588		»
Bo	152.64	1,725		»	Tärna	54.91	1,139		»
Sköllersta	103.75	3,011		»	Simtuna	115.65	2,146		»
Hallsberg	111.79	3,145		»					
Kumla	119.26	8,011		»					
Hela distriktet 1,206.97 34,157 28.30 —									

¹ Med Brevfvens bruk.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Altuna	54.43	921		Heby.	<i>Västerås distrikt. Station: Västerås.</i>				
Fröshult	23.47	585		"	Västerås-Barkarö ..	33.29	772		Västerås.
Kumla	61.45	1,559		"	Dingtuna	78.50	2,004		"
Kila	1) 129.34	1,801		"	Lillhärad	51.23	586		"
Sala landsförel..	78.43	1,231		"	S:t Iljan	26.57	1,234		"
Moklinta	270.73	2,655		"	Lundby	20.78	458		"
Östervåla	247.81	3,711		"	Badelunda	43.63	1,076		"
Nora	296.57	3,273		"	Hubbo	25.53	752		"
Harbo (länsdel) ..	126.97	1,337		"	Irsta	48.71	1,293		"
Huddunge	121.27	1,417		"	Kungsåra	30.76	487		"
Hela distriktet	2,219.70	32,879	14.81	—	Kärrobo	39.30	639		"
<i>Bernshammars distrikt. Station: Bernshammar.</i>					Tillberga	34.31	824		"
Munktorp	115.38	3,152		Västerås.	Björkstå	59.50	1,151		"
Arboga landsförs.	60.71	1,581		"	Tortuna	36.49	903		"
Säterbo	51.31	936		"	Sevalla	38.65	608		"
Köpings landsförs.	50.34	1,814		"	Ängsö	21.18	502		"
Kungs-Barkarö ..	18.76	640		"	Kolbäck	49.56	3,014		"
Björskog	50.89	1,666		"	Svedvi	77.49	2,561		"
Bro	106.35	1,894		"	Saby	20.28	764		"
Kung Karl 2)	73.16	2,720		"	Berg	63.28	1,114		"
Torpa	59.25	1,362		"	Rytterne	60.67	1,313		"
Himmata	48.60	1,001		"	Ramnäs	252.17	2,911		"
Malma	30.33	2,130		"	Sura	115.42	2,604		"
Medåker	62.56	1,333		"	Fläckebo	126.91	1,272		"
Odensvi	127.47	1,780		"	Haraker	78.14	1,464		"
Västra Skedvi	146.89	1,317		"	Romfartuna	93.43	1,789		"
Skinnskatteberg ..	357.01	4,004		"	Skultuna	87.96	2,724		"
Gunnilbo	224.09	1,690		"	Skerike	22.17	409		"
Hed	107.80	2,058		"	Hela distriktet	1,635.81	33,228	21.54	—
Hela distriktet	1,690.90	31,078	18.38	—					

1) Här till kommer någon del af Sala stad förut tillhörigt område. — 2) Karlskyrka, Kungsör.
 Bih. till Riksd. Prot. 1911. 1 Saml. 1 Afd. 1 Häft.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folk-mängd-täthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folk-mängd-täthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Kopparbergs län.					Rättviks distrikt. Station: Rättvik.				
Älfdalens distrikt. Station: Älfdalen.					Rättvik	1,202·26	8,822		Leksand.
Älfdalen.....	2,513·26	4,822		Mora.	Dådrans kapell.....				
Evertsbergs kapell					Bingsjö "				
Särna	4,352·87	2,209		"	Boda		2,248		"
Idre kapellag					Hela distriktet				
Hela distriktet	6 866·13	7 031	1 02	—		1,202·26	11,070	9 21	—
Malungs distrikt. Station: Malung.					Leksands distrikt. Station: Leksand.				
Malung ¹⁾	1,830·66	6,791		Nås.	Leksand	1,305·00	11,129		Leksand.
Tyngsjö kapell					Djura kapell				
Låna	1,413·37	2,659		"	Siljansnäs		2,731		"
Transtrand	1,048·47	1,937		"	Ål	146·61	2,227		"
Hela distriktet	4 292·50	11,387	2·63	—	Hela distriktet	1,451·67	16,087	11·08	—
Mora distikt. Station: Mora.					Nås distrikt. Station: Nås.				
Ore	967·17	2,936		Leksand.	Nås	526·08	2,717		Nås.
Mora	1,152·68	9,366		Mora.	Järna	755·14	5,556		"
Lillhårdal (länsdel)		51		"	Säfsnäs	608·67	3,325		"
Våmhus	764·00	2,044		"	Floda	390·33	2,453		"
Sollerön	496·05	1,909		"	Äppelbo	376·44	1,591		"
Venjan	689·21	1,958		"	Hela distriktet	2 656·66	15,642	5·89	—
Orsa	1,783·21	7,155		"	Borlänge distrikt. Station: Borlänge.				
Skattunges kapell					Torsång	73·70	1,256		Falun.
Hela distriktet	5,852·32	25,419	4·34	—	Stora Tuna med	810·10	16,808		"
					Amsbergs kapell o				
					Borlänge köping		1,156		"
					Silfberg		1,721		"
					Gustaf	108·07	2,435		"
					Gagnef	411·35	8,013		Leksand.
					Mockfjärds kapell				
					Hela distriktet	1,403·22	31,389	22·37	—

¹⁾ = Öfvermalung och Yttermalung med Öje kapell. — ²⁾ Arealen ungefärlig.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet pr kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
<i>Falu</i> distrikt. Station: Falun.					<i>Gäflleborgs län.</i>				
Falu landsförs.	281.46	4,799		Falun.					
Aspeboda	95.93	1,180		"					
Svärdsjö	952.10	5,829		"					
Svartnäs bruksförs.				"					
Enviken	370.54	2,317		"					
Sundborn	193.19	2,387		"	<i>Los</i> distrikt. Station: Los.				
Vika	226.37	3,592		"	Kärböle kapell.....	²⁾ 333.00	²⁾ 325		Järfso.
Hosjö kapell ¹⁾				"	Los	1,417.47	2,514		"
Bjursås	91.54	2,868		"	Hamra kapellag				"
Hela distriktet	2,211.13	22,922	10.37	—	Hela distriktet	1,750.47	2,839	1.62	—
<i>Ludvika</i> distrikt. Station: Ludvika.					<i>Ljusdals</i> distrikt. Station: Ljusdal.				
Grangärde	713.66	10,887		Grangärde.	Ljusdal	1,177.02	9,721		Järfso.
Ludvika	216.87	5,841		"	Ramsjö	764.69	1,766		"
Norrbärke	494.44	8,491		"	Färila	²⁾ 951.32	4,836		"
Söderbärke	430.05	4,525		"	Arbrå	482.68	5,073		"
Malingsbo	137.25	694		"	Undersvik	129.96	1,284		"
Hela distriktet	1,992.27	30,438	15.28	—	Järfso	739.89	7,279		"
<i>Hedemora</i> distrikt. Station: Hedemora.					Hela distriktet	4,245.56	29,959	7.06	—
Säters landsförs.	117.62	1,706		Hedemora.	<i>Bergsjö</i> distrikt. Station: Bergsjö.				
Stora Skedvi	213.85	3,278		Falun.	Harmånger	137.48	2,747		Hudiksvall.
Husby	413.18	5,348		Hedemora.	Jättendal	98.84	1,261		"
Hedemora landsf.	334.04	5,712		"	Gnarp	333.29	4,071		"
Garpenberg	145.99	2,574		"	Bergsjö	394.15	3,930		"
Grytnäs	105.25	2,462		"	Hassela	438.00	2,193		"
Avesta (länsdel) ..	11.66	3,945		"	Hela distriktet	1,401.71	14,202	10.13	—
Folkärna	210.66	5,718		"					
By	327.36	5,493		"					
Hela distriktet	1,879.61	36,236	19.28	—					

¹⁾ = Sandviks kapell. — ²⁾ Uppgiften ungefärlig.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folk-mängdskifhet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folk-mängdskifhet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
<i>Hudiksvalls distrikt. Station: Hudiksvall.</i>					Söderala (med Ljusne kapell ¹⁾ ..	279.13	10,651		Söderhamn.
Enånger.....	298.50	2,878		Hudiksvall	Mo	100.00	1,781		»
Njutånger.....	111.33	3,152		»	Rengsjö	126.38	1,695		»
Nianfors kapell		380		»	Norråla.....	164.12	3,551		»
Helsingtuna	105.71	4,175		»	Trönö.....	174.95	1,729		»
Idenor.....	51.20	1,313		»	Hela distriktet	1,717.54	28,987	16.88	—
Forsa	264.60	3,883		»	<i>Ockelbo distrikt. Station: Ockelbo.</i>				
Hög.....	82.28	703		»	Ofvansjö	447.14	7,725		Gäfle.
Rogsta	228.77	2,132		»	Jäderbo (Järbo) ...	140.12	2,124		»
Norrbo	197.56	1,160		»	Torsåker	436.45	7,293		»
Bjuråker	744.26	3,830		»	Ockelbo	600.58	8,712		»
Delsbo	454.81	5,571		»	Åmots kapell	435.77			»
Ilsbo	61.49	507		»	Hamränge.....	386.41	4,386		»
Hela distriktet	2,600.53	29,684	11.41	—	Hela distriktet	2,446.47	30,240	12.36	—
<i>Alfta distrikt. Station: Alfta.</i>					<i>Gäfle distrikt. Station: Gäfle.</i>				
Alfta (med Svaben-verks kapell).....	1,010.23	5,811		Alfta.	Hille (med Oslätt-fors kapell)	247.45	4,512		Gäfle.
Ofvanåker (med Öljungs kapell)	825.30	4,309		»	Valbo	517.48	12,239		»
Voxna (med Matsmyra kapell)	364.74	1,509		»	Hedesunda	489.24	4,946		»
Bollnäs (med Annefors kapell och Katrinebergs kapell).....	893.58	12,625		»	Söderfors (länsdel)	7.95	360		»
Hela distriktet	2,993.85	24,254	8.10	—	Öster-Färnebo.....	350.20	3,792		»
<i>Söderhamns distrikt. Station: Söderhamn.</i>					Högbo (med Sandvikens bruk).....	109.74	7,615		»
Segersta.....	108.53	1,341		Söderhamn.	Årsunda	230.46	2,445		»
Hanebo	312.99	4,360		»	Hela distriktet	1,952.52	35,909	18.39	—
Skog (med Lingbo kapell)	451.44	3,879		»					

¹⁾ Maråkers kapell.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstatistiskt per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstatistiskt per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Västernorrlands län.					Sollefteå distrikt. Station: Sollefteå.				
<i>Hotings distrikt. Station: Hoting.</i>					Torsåker	101·89	1,305		Sollefteå.
Bodum	712·16	1,409		Fjällsjö.	Ytter-Lännäs	234·66	6,010		»
Tåsjö	996·97	3,243		»	Dal	111·53	1,096		»
Dorotea (med Risbäcks kapell) ¹⁾	3,050·90	3,502		Åsele.	Boteå (med Gålsjö bruksförs.)	188·95	1,825		»
Hela distriktet	4,704·03	8,154	1·71	—	Öfver-Lännäs	144·43	1,068		»
<i>Ramsele distrikt. Station: Ramsele.</i>					Sånga	77·70	744		»
Ådals-Liden	527·39	2,237		Sollefteå.	Sollefteå ²⁾	211·14	4,221		»
Junsele	1,278·23	3,419		Fjällsjö.	Multrä	142·83	1,238		»
Ramsele	1,037·33	3,827		»	Ed	178·79	1,343		»
Edsele	468·43	1,730		»	Långsele	157·79	2,777		»
Fjällsjö	795·27	2,205		»	Graninge	392·03	1,746		»
Hela distriktet	4,106·65	13,418	3·27	—	Resele	540·61	2,507		»
<i>Anundsjö distrikt. Station: Anundsjö.</i>					Helgum	435·54	3,008		»
Sidensjö	394·16	2,585		Örnsköldsvik	Hela distriktet	2,917·84	28,888	9·90	—
Skorped	513·75	2,137		»	<i>Skogs distrikt. Station: Skog.</i>				
Anundsjö	2,703·88	6,929		»	Nora	184·53	3,527		Skog.
Björna	939·69	2,808		»	Bjerträ	157·62	4,613		»
Trehörningsjö	261·68	1,668		»	Skog	62·08	966		»
Hela distriktet	4,813·16	16,127	3·35	—	Styrnäs	149·41	1,571		»
<i>Örnsköldsviks distrikt. Station: Örnsköldsvik.</i>					Nordingrå	205·00	3,699		»
Nätra	362·12	5,443		Örnsköldsvik	Ullånger	164·64	1,887		»
Sjålebad	320·70	6,798		»	Vibyggerå	227·22	2,124		»
*Mo	177·29	2,019		»	Hela distriktet	1,150·50	18,387	15·98	—
Arnäs	335·95	6,135		»	<i>Indals-Lidens distrikt. Station: Liden.</i>				
Gideå	490·47	3,050		»	Indal	305·36	2,684		Sundsvall.
Grundsunda	309·23	4,119		»	Indals-Liden	709·60	2,711		»
Örnsköldsviks stad	2·37	2,839		»	Holm	302·55	1,297		»
Hela distriktet	1,998·13	30,403	15·22	—	Hela distriktet	1,317·51	6,692	5·08	—

¹⁾ Tillhör Västerbottens län. ²⁾ Här inbegripen Sollefteå köping med 1,271 invånare.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstatistiskt per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstatistiskt per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Härnösands distrikt. Station: Härnösand.					Jämtlands län.				
Ljustorp (med Lag-fors bruk)	481.25	2,593		Härnösand.	Gäddede distrikt. Station: Gäddede.				
Hässjö (med Lögdo bruk)	159.48	3,709		"	Frostviken		2,028		Ström.
Tynderö	52.40	1,464		"	Frostvikens lapp-forsamling	4,798.84	272		"
Sabrá	234.45	4,760		"	Hela distriktet	4,798.84	2,300	0.48	—
Stigsjö	208.70	2,020		"	Föllinge distrikt. Station: Föllinge.				
Viksjo	249.01	1,187		"	Föllinge		2,243		Östersund
Häggdånger	102.19	1,097		"	Laxsjö	3,513.07	1,053		"
Gudmundrå	234.28	8,442		"	Hotagen		927		"
Högsjö	226.23	3,674		"	Hotagens lappförs.		160		"
Hemsö	52.76	429		"	Hela distriktet	3,513.07	4,383	1.25	—
Hela distriktet	2,000.75	29,375	14.68	—	Strömsunds distrikt. Station: Strömsund.				
Fränsta distrikt. Station: Fränsta.					Ström		4,938		Ström.
Stöde	685.14	4,947		Torp.	Alanäs	2,489.73	1,601		"
Torp	1,168.75	8,143		"	Hela distriktet	2,489.73	6,539	2.63	—
Borgsjö	1,013.40	5,663		"	Mörsils distrikt. Station: Mörsil.				
Hafverö	1,076.09	2,588		"	Hallen	960.78	1,400		Undersåker.
Hela distriktet	3,943.38	21,341	5.41	—	Undersåker	2,222.46	2,761		"
Sundsvalls distrikt. Station: Sundsvall.					Mörsil	324.68	1,264		"
Selånger	147.97	2,650		Sundsvall.	Åre	2,115.65	2,486		"
Sättna	216.13	2,061		"	Kall	2,580.72	2,073		"
Tuna	220.36	3,488		"	Undersåkers lapp-forsamling	— ¹⁾	253		"
Attmar	383.37	3,138		"	Offerdal	2,066.29	3,974		"
Njurunda (med Galtströms bruk och Svartviks skeppsv.)	326.93	8,253		"	Alsen	479.02	2,440		"
Skön (med Sköns-mons kapell)	47.32	11,358		"	Mattmar	127.38	1,279		"
Alnö	69.33	6,770		"	Hela distriktet	10,876.98	17,930	1.65	—
Timrå	102.11	5,709		"					
Hela distriktet	1,513.52	43,427	28.69	—					

¹⁾ Församlingen är ej territoriell.

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folkmängdstäthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
<i>Östersunds distrikt. Station: Östersund.</i>					<i>Hede distrikt. Station: Hede.</i>				
Brunflo	330·16	3,940		Östersund.	Hede	1,869·80	1,471		Hede.
Marieby ...	43·53	604		"	Hede lappförsaml.	156			"
Lockne	186·10	1,651		"	Storsjö	1,978·21	526		"
Näs	138·12	1,238		"	Vemdalen	1,098·43	1,052		"
Lit	807·57	3,001		"	Tännäs (Tennäs med Ljusnedals bruksförsamling)	2,139·75	1,696		"
Kyrkås	127·95	431		"	Hela distriktet	7,086·19	4,901	0 69	—
Häggensås	481·76	2,012		"	<i>Hofversbergs distrikt. Station: Hofverberg.</i>				
Rödön	197·98	2,427		"	Hackås	397·90	1,520		Berg.
Näskott	106·70	1,093		"	Gillhofs kapell	818·20	2,123		"
Aspås	234·77	1,089		"	Oviken	153·20	1,138		"
Ås	112·53	1,342		"	Myssjö	1,197·25	2,860		"
Sunne	152·06	1,305		"	Berg	572			"
Frösön	108·53	2,559		"	Åsarne	1,014·81	1,490		"
Norderön	55·29	291		"	Rätan	257·38	1,050		"
Marby	102·82	540		"	Klöfsjö				
Hela distriktet	3,185·87	23,523	7 38	—	Hela distriktet	3,838 74	10,753	2·80	—
<i>Hammerdals distrikt. Station: Hammerdal.</i>					<i>Bräcke distrikt. Station: Bräcke.</i>				
Borgvattnet	406·47	717		Ragunda.	Refsund	812 94	2,430		Östersund.
Hammerdal	1,556·30	4,221		Ström.	Sundsjö	542·31	1,860		"
Gäxsjö		830		"	Bräcke	597·03	2,217		"
Hela distriktet	1,962·77	5,768	2·94	—	Bodsjö	591·09	1,169		"
<i>Ragunda distrikt. Station: Ragunda.</i>					Nyhem	729			"
Ragunda	949·12	4,489		Ragunda.	Hela distriktet	2,543·37	8,405	3·30	—
Fors	504·04	2,442		"					
Hällesjö	841·96	2,248		"					
Häsjö	408·30	1,419		"					
Stugun	706·01	2,642		"					
Hela distriktet	3,409·43	13,240	3 88	—					

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folk-mängdskthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folk-mängdskthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
Svegs distrikt. Station: Sveg.					Skellefteå distrikt. Station: Skellefteå.				
Sveg	1,526·84	2,078		Sveg.	Skellefteå lands-forsamling.....	1,699 47	20,554		Skellefteå.
Linsell	1,182·06	1,050		»	Hela distriktet	1,699 47	20,554	12 09	—
Älfros	435 15	826		»	Vilhelmina distrikt. Station: Vilhelmina.				
Lillhärda!	2,407·19	¹⁾ 1,642		»	Vilhelmina	8,751·42	6,860		Åsele.
Ytter-Hogdal (med Ängersjö kapell)	1,193 26	1,935		»	Hela distriktet	8,751·42	6,860	0 78	—
Öfver-Hogdal	220·60	343		»	Lycksele distrikt. Station: Lycksele.				
Hela distriktet	6,965·10	7,874	1·13	—	Lycksele	5,896 87	7,264		Lycksele.
Västerbottens län.					Örträsk		1,036		»
Sorsele distrikt. Station: Sorsele.					Hela distriktet	5,896·87	8,300	1·41	—
Sorsele	7,835·09	3,102		Lycksele.	Burträsk distrikt. Station: Burträsk.				
Hela distriktet	7,835 09	3,102	0·40	—	Burträsk	2,015·15	8,509		Nysätra.
Norsjö distrikt. Station: Norsjö.					Hela distriktet	2,015·15	8,509	4·22	—
*Jörn	1,785·84	4,052		Skellefteå.	Åsele distrikt. Station: Åsele.				
Norsjö	1,860·20	5,134		»	Åsele	3,378 08	4,533		Åsele.
Malå	1,729 40	2,659		Lycksele.	Fredrika	1,221·01	1,305		»
Hela distriktet	5,375·44	11,845	2·20	—	Hela distriktet	4,599·09	5,838	1 27	—
Byske distrikt. Station: Byske.					Vindelns distrikt. Station: Vindeln.				
Byske	1,118·66	9,022		Skellefteå.	Degerfors	2,939·69	7,640		Umeå.
Hela distriktet	1,118·66	9,022	8 07	—	Hela distriktet	2,939 69	7,640	2 60	—
Stensele distrikt. Station: Stensele.					Nysätra distrikt. Station: Nysätra.				
Stensele	8,357·73	3,148		Lycksele.	Bygdeå (med Robertsfors bruks-forsamling)	912·20	6,334		Nysätra.
Tärna kapell		1,269		»	Nysätra	394·25	3,402		»
Hela distriktet	8,357·73	4,417	0 53	—	Löfånger	552·76	4,157		»
					Hela distriktet	1,859 21	13,893	7 47	—

¹⁾ Ytterligare 51 personer i Lillhärda!, hvilka dock räknas till Kopparbergs län (Mora prov.-läkardistrikt).

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folk-mängdstill- het per kv.-km.	Provinsial- läskardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folk-mängdstill- het per kv.-km.	Provinsial- läskardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
<i>Nordmalings</i> distrikt. Station: Nordmaling.					<i>Jockmocks</i> distrikt. Station: Jockmock.				
Nordmaling	1,370 ¹⁴	9,803		Nordmaling.	Jockmock (med Kvickjockskapell)	19,413 ⁷⁰	4,940		Öfver-Luleå.
Bjurholm	1,334 ⁷⁵	4,234		"					
Hela distriktet	2,704 ⁸⁹	14,037	5 ¹⁹	—	Hela distriktet	19,413 ⁷⁰	4,940	0 ²⁵	—
<i>Umeå</i> distrikt. Station: Umeå.					<i>ÖfverKalix</i> distrikt. Station: Öfver-Kalix.				
Umeålandsförsaml. med Hornefors och Strömbäcks bruk	1,408 ⁵⁰	16,491		Umeå.	Öfver-Kalix	2,883 ⁷⁷	5,768		Öfver-Kalix.
Holmsunds kapell				"	*Korpilombolo ka- pell	1,513 ⁰⁶	2,016		"
Vännäs	552 ⁰²	5,498		"	Hela distriktet	4,396 ⁸³	7,784	1 ⁷⁷	—
*Säffvar	765 ³⁵	3,227		"	<i>Matarengi</i> distrikt. Station: Matarengi.				
Holmö	49 ²⁴	435		"	Öfver-Torneå	1,540 ¹⁴	3,499		Haparanda.
Hela distriktet	2,778 ¹¹	25,651	9 ²³	—	Hietaniemi	940 ⁷⁷	2,024		"
Norrbottnens län.					Hela distriktet	2,480 ²³	5,523	2 ²³	—
<i>Vittangi</i> distrikt. Station: Vittangi kyrkoby.					<i>Neder-Kalix</i> distrikt. Station: Neder-Kalix.				
Jukkasjärvi	14,177 ⁰¹	6,085		Vittangi.	*Neder Kalix	1,808 ⁶⁹	13,736		Neder-Kalix.
Enontekiä	5,672 ⁷⁵	1,234		"	*Töre				
Hela distriktet	19,849 ⁷⁶	7,319	0 ³⁷	—	Hela distriktet	1,808 ⁶⁹	13,736	7 ⁵⁰	—
<i>Gällivare</i> distrikt. Station: Gällivare.					<i>Haparanda</i> distrikt. Station: Haparanda.				
Gällivare	16,937 ⁰⁹	13,670		Öfver-Kalix.	Neder-Torneå	439 ⁷³	3,488		Haparanda
Hela distriktet	16,967 ⁰⁹	13,670	0 ⁸¹	—	Karl Gustaf	471 ⁷²	2,390		"
<i>Pajala</i> distrikt. Station: Pajala.					Hela distriktet	911 ⁴⁵	5,878	6 ⁴⁵	—
Tarendö	1,684 ⁴⁰	1,403		Pajala.	<i>Arjeplogs</i> distrikt. Station: Arjepлуog.				
Pajala (med Muonionalusta kapell)	4,817 ⁷⁹	4,708		"	Arjepлуog	14,683 ⁷⁴	2,424		Piteå.
Hela distriktet	6,502 ¹⁹	6,111	0 ⁹⁴	—	Hela distriktet	14,683 ⁷⁴	2,424	0 ¹⁷	—

Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folk-mängds-täthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.	Socken.	Areal i kv.-km.	Folk-mängd den 31/12 1903.	Folk-mängds-täthet per kv.-km.	Provinsial-läkardistrikt, dit socknen f. n. hörer.
<i>Bodens</i> distrikt. Station: Boden.					<i>Arvidsjanrs</i> distrikt. Station: Arvidsjaur.				
Neder-Luleå	1,182 21	12,596		Neder-Luleå.	Arvidsjaur	6,090 12	5,627		Piteå.
Öfver-Luleå	1,299 52	11,527		Öfver-Luleå.	Hela distriktet	6,090 12	5,627	0 92	—
Edefors	1,631 00	2,515		»	<i>Öjebyns</i> distrikt. Station: Öjebyn.				
Hela distriktet	4,112 73	26,638	6 48	—	Piteå landsförsaml.	3,226 42	18,686		Piteå.
<i>Råneå</i> distrikt. Station: Råneå.					Älfsby	1,688 09	5,215		»
Råneå	2,175 99	7,798		Råneå.	Hela distriktet	4,914 51	23,901	4 86	—
Hela distriktet	2,175 99	7,798	3 58	—					

INNEHÅLL.

Ordinarie anslag.

Regeringsrätten.

[1.]	Ändrade bestämmelser om ålderstillägg åt vaktmästare	2
------	--	---

Landsstaterna i länen.

[2.]	Ändrade bestämmelser om ålderstillägg åt vaktmästare vid länstyrelserna	2
[3.]	Höjning i anslaget till följd af indragning af boställen	3

Väg- och vattenbyggnadsstaten.

[4.]	Höjning af anslaget till följd af lönerreglering för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen	4
------	---	---

[5.] Postverket

4

[6.] Telegrafverket

5

Medicinalstyrelsen med dithörande stater.

[7.]	Medicinalstyrelsen	5
	Omorganisation och lönerreglering för medicinalstyrelsen	5
	Medicinalstyrelsens organisation	6
	Aflöningsförmåner för den ordinarie personalen i medicinalstyrelsen	44
	Anslag till arfvoden åt vetenskapliga rådet, medicinalrådsassistenter m. m.	56
	<i>Departementschefens hemställan</i>	68
[8.]	Statsmedicinska anstalten	69
[9.]	Förste provinsialläkare och provinsialläkare	72
	Nuvarande organisation af landsbygdens hälso- och sjukvård	72
	Kommitténs uppdrag	74
	Hufvuddragen af kommitténs förslag	76
	Förste provinsialläkarna	83
	Provinsialläkardistriktet	100
	Extra provinsialläkarna	167
	Köpings- och municipalläkare	174
	Lönestater och anslagsbehof	175
	<i>Departementschefens hemställan</i>	194

[10.] Hyresersättning åt provinsialläkare	Sid. 195
[11.] Bidrag till extra provinsialläkares aflönande	195
Hospitals underhåll	196
[12.] Höjning af anslaget till hospitals underhåll	197
[13.] Förhöjda arfvoden åt sekreteraren och predikanten vid Göteborgs hospital samt sekreteraren vid Växjö hospital	199
[14.] Järfso sjukhus för spetälska	202
[15.] Försäkringsinspektionen	208
[16.] Sjukkasseväsandets befrämjande	208
[17.] Bidrag till fiskares försäkring	213
Öfriga ordinarie anslag.	
[18.] Skrifmaterialier och expenser, ved m. m.	214

Extra anslag.

Civildepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli.	
[19.] Provisorisk lönerreglering för civildepartementet	215
[20.] Extra föredragande inom departementet	216
[21.] Ytterligare en extra föredragande inom departementet	216
[22.] Förhöjning af amanuensarfvoden m. m.	216
Öfverståthållarämbetet.	
[23.] Utgifvande af »Polisunderrättelser» m. m.	216
Landsstaterna i länen.	
[24.] Polisväsendet på landsbygden	217
[25.] Tillfällig löneförbättring åt kronofogdar, häradsskrifvare och länsmän	218
[26.] Arfvode åt lappfogdar m. m.	220
Väg- och vattenbyggnadsstaten.	
[27.] Undersökningar af mindre hamnar m. m.	220
[28.] Anläggning af vägar m. m.	220
[29.] Bro- och hamnbyggnader m. m.	223
[30.] Anslag till enklare vägar i Vasterbottens län	226
Medicinalstaten.	
[31.] Kontrollant af hospitalens ekonomiska förvaltning	235
[32.] Behandling af medellösa lupuspatienter	236

	Sid.
[33.] Täckande af brist i anslag till Järfös sjukhus för spetälska	236
[34.] Gratifikation till med. lic. K. G. Lindgren	236
[35.] Anläggning af hospital vid Östersund	238
[36.] Husbyggnader vid Uppsala hospital och asyl	239
[37.] Om- och tillbyggnad af Stockholms hospital	248
[38.] Anordnande af järnvägsspår å Saters hospitals område m. m.	249
[39.] Inlösnings af byggnader på ett för Vaxjö hospitals rakning inköpt område	252
[40.] Folksanatorierna	256
[41.] Anslag till uppförande eller inrättande af tuberkulossjukvårdsanstalter ..	257
[42.] Anslag till driftkostnader vid tuberkulossjukvårdsanstalter	260
[43.] Stipendier för utbildning af tuberkulosläkare	264
[44.] Sanatoriet å Spenshults kronopark	264
Vattenfallsstyrelsen.	
[45.] Skematisk förteckning och beskrifning öfver Sveriges vattenfall	266
Riksförsäkringsanstalten.	
[46.] Anslag för upprätthållande af riksförsäkringsanstaltens verksamhet	272
[47.] Ersättning för postsparbanken för dess deltagande i riksförsäkringsanstaltens forvaltning	274
Diverse anslag.	
[48.] Anordnande af inspektion öfver elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöfverföring	274
[49.] Medling i arbetstvister	275
[50.] Understödjande af den offentliga arbetsförmedlingen	276
[51.] Anslag till nationalföreningen mot emigrationen	277
[52.] Ersättning för af statskontoret gjorda forskott	282
[53.] Extra lönstillägg	288

BIHANG
TILL
RIKSDAGENS PROTOKOLL
VID
LAGTIMA RIKSDAGEN I STOCKHOLM
ÅR 1922.

FÖRSTA SAMLINGEN.

TREDJE BANDET.

Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1 angående statsverkets tillstånd och behov:
sjunde och åttonde huvudtitlarna.

Sjunde huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 januari 1922.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden
LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON,
ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, redogör här-
efter för de frågor, som tillhöra regleringen för tiden 1 januari—30
juni 1923 av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande
anslagen till finansdepartementet. Under åberopande av vad han förut
denna dag under »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» yttrat
rörande sättet för anslagsberäkningen, anför departementschefen därvid
följande:

A. Departementet.

1. Departementschefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det <i>ordinarie</i> anslaget till departe-	[1.]
mentschefen, nu..... kronor	Departements-
24,000,	chefen.
med halva beloppet eller	(ordinarie
» 12,000.	anslag.)

2. Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.

[2.]
 Departemen-
 tets avdelning
 av Kungl.
 Maj:ts kansli.
 (ordinarie
 anslag.)

Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
 att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
 departementets avdelning av Kungl.
 Maj:ts kansli, nu kronor 239,200,
 med halva beloppet eller » 119,600.

3. Departementets verksamhet.

[3.]
 Departemen-
 tets verksam-
 het.
 (extra anslag.)

För upprätthållande av departementets verksamhet är för år 1922, utöver anslaget å ordinarie stat, anvisat ett förslagsanslag, högst, 14,000 kronor. Med ifrågavarande anslag är avsett att bestrida kostnaderna för avlönande av två extra andre kanslisekreterare, däri inbegripet vikariatsersättning under semester, samt för tilläggsarvode till den förste kanslisekreterare, som är förordnad att vara föredragande i regeringsrätten.

En av nämnda extra andre kanslisekreterare är sedan den 1 juli 1920 anställd å departementets budgetbyrå. Förutom de uppgifter, som vid framläggande av Kungl. Maj:ts förslag till 1920 års riksdag om budgetbyråns inrättande voro avsedda att tillkomma byrån, hava efter dess trädande i verksamhet jämväl andra uppgifter tillförts densamma. Åtskilligt skulle därför kunna anföras till stöd för den uppfattningen, att ett stadigvarande behov av en andre kanslisekreterare å nämnda byrå föreligger. Oaktat sålunda skäl synts mig föreligga för en överflyttning av ifrågavarande befattningshavare till ordinarie stat redan från och med år 1923, har jag dock, med hänsyn till önskvärdheten av att dess förinnan vinna kännedom om verkningarna för budgetbyråns del av den från och med innevarande års ingång inträdda utsträckningen i den dagliga arbetstiden för befattningshavare i statsdepartementen, funnit mig för närvarande allenast böra föreslå fortsatt anvisande av medel till avlönande av en extra andre kanslisekreterare å budgetbyrån.

Vad angår de övriga behov, för vilka det ifrågavarande anslaget avsetts, komma de förvisso att föreligga jämväl under första halvåret 1923.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för upprätthållande av departementets verksamhet å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 7,000.

4. Biträde inom departementet vid beredning av ärenden rörande bank- och fondväsendet m. m.

Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget, högst,
till biträde inom departementet vid beredning av
ärenden rörande bank- och fondväsen-
det m. m., nu kronor 4,700,
med halva beloppet eller » 2,350.

[4.]
*Biträde vid
beredning av
ärenden
rörande
bank- och
fondväsendet
m. m.
(ordinarie
anslag.)*

5. Föredragande inom departementet av ärenden rörande sparbanksväsendet.

Frågan om ny sparbankslagstiftning föreligger nu i det skick, att förslag i ämnet torde kunna framläggas för 1922 års riksdag. Förslaget torde komma att gå ut på, bland annat, tillsättande av en sparbanksinspektör med skyldighet att inom finansdepartementet bereda och föredraga ärenden rörande sparbanksväsendet. Sparbanksinspektören synes böra avlönas enligt tjugonde lönegraden i det nya avlöningsreglementet och erhålla huvuddelen av sin avlöning genom tillskott från sparbankerna, medan allenast en mindre del, förslagsvis en tredjedel, skulle utgå av statsmedel.

[5.]
*Föredragande
inom departe-
mentet av
ärenden
rörande spar-
banksväsen-
det.
(extra anslag.)*

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på den proposition i ämnet, som kan bli riksdagen förelagd, till föredragande inom departementet av ärenden rörande sparbanksväsendet å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräkna ett förslagsanslag, högst kronor 1,670.

B. De centrala ämbetsverken.

Kammarkollegium.

1. Kammarkollegium.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
kammarkollegium, nu kronor 289,900,
med halva beloppet eller » 144,950.

[6.]
*Kammar-
kollegium.
(ordinarie
anslag.)*

2. Kammarkollegii verksamhet.

[7.]
Kammar-
kollegii verk-
samhet
(extra anslag.)

Till förstärkning av arbetskrafterna hos kammarkollegium m. m. är för år 1922 å extra stat anvisat ett förslagsanslag, högst, 125,000 kronor. Ifrågavarande anslag är avsett att bereda tillgång till bestridande av kostnaderna för anställande hos kollegium av ett extra kammarråd, fyra adjungerade ledamöter, en extra advokatfiskal, en extra sekreterare, en extra arkivarie för lantmåteriutredningar, en extra arkivarie för jordregisterärenden, fem extra notarier och fyra extra kontorsbiträden, kvinnliga, samt för semestervikarier, vattentekniskt biträde och andra tillfälliga biträden ävensom renskrivningskostnad.

I skrivelse den 12 september 1921 har nu kammarkollegium gjort framställning om, bland annat, förstärkning av ämbetsverkets arbetskrafter för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Extra per-
sonal för
handläggning
av s. k.
indelnings-
ärenden.

Vidkommande till en början frågan om arbetsförstärkning för handläggning av ärenden rörande förändringar i rikets indelning har kollegium erinrat därom, att kollegium från och med den 1 oktober 1920 för ifrågavarande ändamål haft till sitt förfogande en adjungerad ledamot — från och med den 1 juli 1921 extra kammarråd — en extra sekreterare och ett kvinnligt extra biträde samt att anslag för enahanda arbetsförstärkning av riksdagen anvisats jämväl för år 1922. Till stöd för behovet av fortsatt anslag för ifrågavarande ändamål har kollegium anfört, bland annat, att antalet balanserade indelningsärenden uppgått den 31 december 1920 till 115 och den 30 juni 1921 till 116 samt att under första halvåret 1921 inkommit 51 dylika ärenden. Kollegium har på grund härav gjort framställning om anvisande av medel till arvoden åt ett extra kammarråd, en extra sekreterare och ett extra kontorsbiträde, kvinnligt, för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Departements-
chefen.

Den närmare motiveringen för anställande hos kollegium av personal för handläggning av ifrågavarande ärenden återfinnes å sid. 7—19 i det vid 1921 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 7 januari 1921, vartill jag tillåter mig hänvisa. Jag får nu allenast framhålla, att vid tiden för avlåtandet av kollegii på nyss omförmälda plats i 1921 års statsverksproposition återgivna skrivelse den 20 februari 1920 på kollegii handläggning voro beroende 72 indelningsärenden samt att detta antal, enligt vad kollegium nu upplyst, den 30 juni 1921 ökats till 116. Av de uppgifter kollegium lämnat framgår vidare, att antalet inkomna ärenden under första halvåret 1921 varit ungefär lika

stort som antalet under samma tid avgjorda ärenden. Dessa förhållanden synas mig visa, att kollegii framställning om fortsatt beredande åt ämbetsverket för ifrågavarande ändamål av enahanda arbetsförstärkning som för år 1922 är befogad. Jag anser mig alltså böra tillstyrka ämbetsverkets förevarande framställning, så mycket hellre som, enligt vad jag inhämtat, bland de balanserade ärendena ingår ett flertal mer än vanligt omfattande och svårutredda indelningsfrågor, vilka hittills icke varit i det skick, att de kunnat företagas till avgörande.

[7.]

I fråga därefter om behovet under tiden 1 januari—30 juni 1923 av adjungerade ledamöter hos kammarkollegium fortsätter ämbetsverket i sin skrivelse den 12 september 1921 sålunda: *Adjungerade ledamöter.*

»Av de fyra adjungerade ledamöter, för vilkas anställande hos kollegium under år 1922, enligt vad ovan nämnts, medel anvisats å extra stat för sagda år, är en avsedd för avarbetande av den alltjämt bestående abnorma balansen, som uppstått i avseende å ärenden, uppkomna i sammanhang med jordregistrets uppläggande, samt en för handläggning av ärenden angående fastställande av nya prästerliga lönerogleringar, varjämte två ansetts nödvändiga för avarbetande av balansen i övrigt. Motiveringen för arbetsförstärkningen i dessa avseenden återfinnes i bilaga till 1921 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, sidan 23 och följande.

Vad nu till en början angår *jordregisterärendena*, får kollegium meddela, att under år 1920 antalet inkomna dylika ärenden utgjort 280 och antalet avgjorda sådana 548, att motsvarande siffror för första halvåret 1921 äro 54 och 194 samt att ungefärliga antalet den 31 december 1920, respektive den 30 juni 1921 balanserade ärenden av ifrågavarande slag var respektive 2,200 och 2,000. Sist angivna arbetsbalans kräver otvivelaktigt *en* föredragandes fulla arbete under flera år. Att kollegium vid sådant förhållande omöjligen kan för den tid, varom nu är fråga, eller första halvåret 1923, avvara den extra personal, som för närvarande står till förfogande för dessa ärendens handläggning, lär ligga i öppen dag.

Till och med år 1920 hade kollegium till sitt förfogande två extra föredragande för *prästlönerogleringsärenden*, men från och med år 1921 inskränktes antalet till allenast en. På sätt framgår av kollegii underdåniga framställning den 17 augusti 1920, i denna del återgiven å sidan 23 och följande under sjunde huvudtiteln i 1921 års statsverksproposition, ansåg kollegium den extra föredraganden för ifrågavarande ärenden böra bibehållas jämväl under år 1922. Kollegium förutsåg då, att åt föredraganden av lönerogleringsärenden, vilken enligt planen skulle under år 1921 hava att ägna sig åt handläggningen av ärenden avseende företrädesvis sådana pastorat, varest äldre lönerogleringar upphörde att äga tillämpning år 1923 (till ett antal av 59), till en början skulle behöva uppdragas avarbetandet av ett mycket avsevärt antal dylika ärenden tillhörande 1922 års serie, vilkas avgörande icke syntes komma att medhinnas under år 1920. Beträffande lönerogleringsarbetet under år 1922 anförde kollegium, att 1924 års serie, vilken skulle handläggas under sagda år, omfattade allenast 24 pastorat och att förty en lättnad i nu ifrågavarande extra föredragandes arbetsbörda med cirka ett 30-tal ärenden skulle uppstå under år 1922 jämfört med det nästföregående året. Kolle-

[7.] gium framhöll emellertid, att man såsom ankommande å denna föredragande hade att räkna med icke blott ett avsevärt och, såsom det ville synas, sig ständigt ökande antal ärenden rörande lönerogleringar för pastorat, för vilka ny löneroglering fastställt allenast interimsvi, utan därjämte ett icke ringa antal ärenden av beskaffenhet att böra behandlas i sammanhang med lönerogleringsärenden, såsom om ecklesiastika boställens försäljning och anskaffande av prästgård m. m. Skulle likväl mot all sannolikhet den ifrågavarande extra föredragandens arbetskrafter icke under nämnda år komma att helt tagas i anspråk för handläggningen av här avsedda ärenden, gäves för honom rikligt tillfälle till utfyllnad med ärenden, tillhörande den abnormt tyngande allmänna arbetsbalansen.

Under den hittills gångna delen av innevarande år har kollegium nödgats träffa den anordning, att en av de båda extra föredragande, vilka äro avsedda för avarbetande av den allmänna balansen, fått tagas i anspråk för lönerogleringsarbetet. Denna anordning torde helt visst vara nödig ända till årets slut. Oaktat sålunda två föredragande hela år 1921 ägna sig åt handläggningen av lönerogleringsärenden, kan redan nu förutses, att omkring 25 ärenden av 1923 års serie komma att återstå obehandlade vid nästkommande årsskifte. Berörda ogynnsamma förhållande har sin grund däri, att en avsevärd balans av ärenden tillhörande 1922 års serie förefanns vid början av innevarande år, ävensom i den omständigheten, att ärenden rörande lönerogleringar för pastorat, för vilka ny löneroglering fastställt allenast interimsvi, samt ärenden av beskaffenhet att böra handläggas i samband med lönerogleringsärenden förelegat i en allt mer växande omfattning. Under år 1922 ankommer på handläggning av den extra föredraganden för prästlönerogleringsärenden ungefär 25 ärenden av 1923 års serie, hela 1924 års serie om 24 ärenden samt åtskilliga andra ärenden av beskaffenhet, som nyss sagts. Kollegium finner det redan nu ganska säkert, att allt detta icke kan av denne föredragande ensam medhinnas under 1922 utan att någon del därav kommer att kvarstå till 1923. Under sistnämnda år skola dessutom handläggas ärenden tillhörande 1925 års serie till ett antal av 16. Då härtill kommer, att de s. k. interimslönerogleringarna alltjämt växa till sitt antal, samt att övriga ärenden av beskaffenhet att böra handläggas i samband med lönerogleringsärendena kunna beräknas förekomma i icke ringa utsträckning jämväl under år 1923, framstår det för kollegium som en nödvändighet att få behålla den ifrågavarande föredraganden också under det halva budgetår, varom nu är fråga.

Vad härefter angår den allmänna *arbetsbalans*, för vars avarbetande kollegium har till sitt förfogande två extra föredragande, får kollegium — under hänvisning i övrigt till de framställningar härav, som återfinnas å sidorna 24—26 i propositionen nr 164 till 1919 års riksdag samt å sidorna 24—26 i bilaga till innevarande års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln — meddela följande siffror. utvisande dels nytillströmningen av ärenden till kollegium under de senast förflutna tre åren ävensom under de gångna första sex månaderna av innevarande år, dels ock förändringarna med avseende å arbetsbalansen under motsvarande tider.

Antalet diariesförda ärenden har sålunda utgjort under år 1918 4,609, under år 1919 4,418, under år 1920 4,448 och under första hälften av år 1921 2,250 eller — om man frånräknar dels jordregisterärenden och dels ärenden om ny löneroglering för prästerskapet, om fastställande av skogsersättningsbelopp enligt 19 § 4 mom. prästlönerogleringslagen och om fastställande av ersättningsbelopp enligt

3 § i lagen om indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde m. m. — under samma tider 3,535, 3,273, 3,615 och 2,043. Balansen den 31 december 1918, den 31 december 1919, den 31 december 1920 och 30 juni 1921 utgjorde respektive 4,820, 4,813, 4,350 och 4,046 eller med nyssnämnda begränsning 1,694, 1,761, 1,732 och 1,798. Dessa siffror visa visserligen, att totala antalet balanserade ärenden nedgått under år 1920 med 463 ärenden eller 9.6 procent och under första halvåret 1921 med 304 ärenden, motsvarande ungefär 14 procent för år räknat. Men av de lämnade uppgifterna framgår tillika, att någon nedgång av balansen knappast gjort sig gällande så vitt angår kollegii i sträng mening *ordinarie* arbetsmängd. Oaktat all strävan har det sålunda ännu icke lyckats att nedbringa denna balans. Kollegium har likväl nu, med hänsyn till nödvändigheten av att åstadkomma begränsningar i statens utgifter, ansett sig böra undersöka, huruvida kollegium utan allt för stora olägenheter skulle kunna för första halvåret 1923 åtnöja sig med någon mindre personal för den ordinarie arbetsbalansens avarbetande ånden, som för närvarande står till kollegii förfogande. Då kollegium hyser den förhoppningen, att båda de extra föredragande, som för år 1922 äro avsedda för handläggning av balanserade ärenden, skola åtminstone under större delen av sagda år få ägna sig åt detta arbete utan att någon av dem behöver annat än under kortare tid tagas i anspråk för handläggning av ärenden rörande prästerliga lönereregleringar och vad därmed sammanhänger samt härtill kommer, att kollegium numera har till sitt förfogande ett extra kammarråd för indelningsärenden, vilka med ett antal av 116 ingå i ovan angivna siffra för den ordinarie balansens storlek den 30 juni 1921, har kollegium trott sig kunna inskränka sina anspråk på extra föredragande för balansens avarbetande till *en*. När kollegium nästa gång går att framföra sina anslagskrav, torde kollegium bättre kunna överskåda ställningen, och kollegium förutsätter givetvis nu, att nyss angivna resultat av kollegii ansträngning att till det yttersta begränsa sina äskanden icke skall utgöra hinder för kollegium att framställa de krav på ökade anslag för ifrågavarande ändamål, som då till äventyrs kunna visa sig nödiga.»

Kammarkollegii framställning i denna del synes mig giva vid handen, att ämbetsverket inskränkt sina äskanden i fråga om adjungerade ledamöter till vad som är av behovet fullt påkallat. Att de två extra föredragande, som kollegium avser för handläggning av jordregisterärenden och prästlönereregleringsärenden under tiden 1 januari—30 juni 1923, icke kunna undvaras, finner jag sålunda uppenbart. Att, på sätt kollegium föreslagit, inskränka antalet föredragande för balanserade ärenden till allenast en synes mig knappast böra möta några betänkligheter. Då det nämligen bör sörjas för att kollegii ordinarie ledamöter för framtiden mera helt kunna ägna sig åt kollegii fortlöpande arbetsuppgifter och icke, såsom hittills, genom täta och långvariga partiella ledigheter för vissa ärendens behandling dragas bort från det egentliga arbetet å sina rotlar, torde det icke vara omöjligt att trots den av kollegium nu föreslagna inskränkningen uppnå balansens nedbringande. En längre gående reduktion av arbetskrafterna på förevarande punkt synes mig

Departements-
chefen.

- [7.] däremot icke tillräddig. Jag får alltså tillstyrka, att kammarkollegium under tiden 1 januari—30 juni 1923 må äga åtnjuta biträde av tre adjungerade ledamöter.

*Extra
advokatfiskal.*

I fråga om behov av en extra advokatfiskal hos kammarkollegium erinrar ämbetsverket, att de skäl, som föranlett anslag för berörda ändamål, finnas återgivna å sid. 13—20 i det vid 1920 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden. Kollegium gör nu framställning om fortsatt anslag för ifrågasvarande ändamål och yttrar i sådant avseende följande:

»Antalet å advokatfiskalskontoret diarieförda mål och ärenden utgjorde:

år 1917	2,047
» 1918	1,746
» 1919	1,864
» 1920	1,475
första halvåret 1921	797.

Arbetsbalansen å kontoret utgjordes vid nedan angivna tider av följande antal mål och ärenden:

den 31 december 1917	1,192,	därav 634	beroende på åtgärd av advokatfiskalsämbetet,
» 31 » 1918	1,134,	» 548	» » » » » »
» 31 » 1919	1,310,	» 772	» » » » » »
» 31 » 1920	1,416,	» 923	» » » » » »
» 30 juni 1921	1,582,	» 1,075	» » » » » »

I trots av den arbetsförstärkning å advokatfiskalskontoret, som för de senare åren stått till kollegii förfogande, har balansen tvärt emot att nedgå i stället år efter år ökats. Vid sådant förhållande lär det icke kunna bestridas, att kollegium jämväl för tid efter år 1922 har oavvisligt behov av minst samma arbetsförstärkning å kontoret som för närvarande.»

*Departements-
chefen.*

Anställande hos kammarkollegium av en extra advokatfiskal har närmast föranletts därav, att genom vattenlagen den 28 juni 1918 nya arbetsuppgifter tillförts kollegium och särskilt dess advokatfiskalsämbete, i det att talan för bevakande av det allmännas intressen i vattenmål utföres av ämbetet. Såsom framgår av de utav kollegium nu lämnade uppgifter, har arbetsbalansen å advokatfiskalskontoret, i trots av den erhållna förstärkningen av kontorets arbetskrafter, under de senare åren oavbrutet ökats, och detta oaktat antalet å kontoret diarieförda mål och ärenden nedgått. Det synes mig fördenskull böra av kollegium tagas under särskilt övervägande, huruvida icke arbetsförhållandena å advokat-

fiskalskontoret kunna så ordnas, att ett ökat arbetsresultat må kunna utvinnas av de där anställda arbetskrafterna. En mindre dylik ökning torde kunna förväntas redan av den från och med år 1922 genomförda förlängningen av den dagliga tjänstgöringstiden. Med hänsyn emellertid till omfattningen av kontorets arbetsuppgifter och storleken av dess arbetsbalans samt i betraktande av de för kronan och det allmänna så viktiga intressen, som kammaradvokatfiskalerna äro satta att bevaka, finner jag nödigt, att hos kammarkollegium anställas en extra advokatfiskal jämväl för tiden 1 januari—30 juni 1923.

[7.]

Såsom jag förut erinrat, står numera till kammarkollegii förfogande en extra arkivarie för lantmäteriutredningar. Ifrågavarande arbetsförstärkning har ansetts behöfelig på grund av förhållanden, för vilka finnes redogjort å sid. 19—23 i det vid 1921 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden. Kammarkollegium gör nu framställning om anställande hos ämbetsverket av en extra arkivarie för lantmäteriutredningar jämväl för tiden 1 januari—30 juni 1923. Till stöd för denna sin framställning anför kollegium följande:

Extra arkivarie för lantmäteriutredningar.

»Då kollegium föregående år gjorde framställning i detta ämne, meddelade kollegium, att enbart en å den ordinarie lantmäteriarkivarien ankommande lantmäteriteknisk undersökning till grund för en åt kollegium uppdragen utredning rörande grunderna för kronans äganderätt till norra Djurgården m. m. beräknades taga arkivariens arbetstid i anspråk under ett halft år. I själva verket har denna undersökning visat sig kräva mycket längre tid och är ännu icke avslutad. Den 30 juni 1921 voro dessutom på lantmäteriarkivariens handläggning beroende 170 ärenden, vilka beräknats representera en arbetsmängd motsvarande minst 30 månaders arbete för en person. Då många av dessa ärenden äro av den natur, att dröjsmål med deras avgörande så långt görligt är måste undvikas, ligger det så mycket mera vikt uppå, att kollegii för detta ändamål avsedda arbetskrafter icke reduceras. Kollegium har sålunda oundgängligt behov av en extra arkivarie för lantmäteriutredningar jämväl för första hälften av år 1923.»

Beträffande kammarkollegii framställning i förevarande del får jag erinra, hurusom handläggningen av de ärenden, vilka vid tiden för avslåtande av kollegii förberörda skrivelse den 17 augusti 1920 ankommo på kollegii arkivkontor för lantmäteriärenden, beräknades taga i anspråk en person under minst tjugu månader. Handläggningen av de ärenden, som den 30 juni 1921 åvilade nämnda arkivkontor, beräknas nu av kollegium kräva en persons fulla sysselsättning under minst trettio månader. Då härjämte, enligt vad kollegium framhåller,

Departementschefen.

[7.] många av dessa ärenden äro av den natur, att dröjsmål med deras avgörande så långt görligt är måste undvikas, synes kollegium vara i fortsatt behov av en tjänsteman, utöver den ordinarie lantmäteriarbarkvarien, för utredning av de ärenden, varom här är fråga. Jag anser mig alltså böra tillstyrka, att anslag hos riksdagen äskas för anställande hos kollegium av en extra arkivarie för lantmäteriutredningar jämväl för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Ytterligare
extra arbets-
krafter.

Beträffande behovet av att under tiden 1 januari—30 juni 1923, förutom extra kammarråd, adjungerade ledamöter, extra advokatfiskal, extra sekreterare och extra arkivarie för lantmäteriutredningar, äga tillgång till extra arbetskrafter, yttrar sig kollegium på följande sätt i sin förevarande skrivelse den 12 september 1921:

»Den extra arkivarie för utredningar i jordregisterärenden, som kollegium nu sedan ett flertal år tillbaka har till sitt förfogande, är givetvis, såsom torde framgå av den av kollegium lämnade redogörelsen angående balanserade ärenden av ifrågasvarande slag, behöfvig jämväl efter utgången av år 1922.

Av de fem extra notaries, som enligt riksdagens beslut torde komma att ställas till kollegii disposition under år 1922, äro fyra avsedda såsom biträden till de fyra adjungerade ledamöterna och en ansedd behöfvig för behandling av ärenden rörande s. k. tiondefastställelser, d. v. s. ärenden, som avses i 3 § i lagen om indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde samt om ersättning därför den 9 december 1910.

Då kollegium för första hälften av år 1923 inskränkt sina anspråk på extra föredragande till tre, följer härav, att de såsom biträden till extra föredragande avsedda extra notarierna icke heller behöva vara flera än tre för sagda tidsperiod.

Beträffande den för tiondefastställelser avsedda notarien kan kollegium visserligen icke utan kännbara svårigheter undvara en sådan arbetskraft för ifrågavarande tid, men anser sig av sparsamhetsskäl böra söka på något sätt ordna sig härutinnan med eljest tillgängliga krafter och vill alltså åtminstone för närvarande icke framföra något krav i berörda avseende.

De fyra kvinnliga extra kontorsbiträdena, varom ovan förmäls, hava ansetts behöfviga, ett såsom biträde åt det extra kammarrådet, ett för biträde med mera personlig skrivhjälp åt de adjungerade ledamöterna, ett för jordregisterärendena och ett för utförande av det räkne- och skrivarbete, som föranledes av ärenden angående tiondefastställelser.

Att de tre förstnämnda av dessa biträden äro behöfviga jämväl för första hälften av år 1923 framgår av vad kollegium ovan meddelat i fråga om de ärenden, vilka föranlett deras anställande. Vad däremot angår biträdet för tiondeärendena vill kollegium, i likhet med förhållandet beträffande den extra notarien för sådana ärenden, icke ifrågasätta bibehållande av detta biträde från den 1 januari 1923.

Kollegium äger att i vattenmål, för vars bedömning erfordras särskild fackkunskap, anlita biträde av sakkunnig. På sätt ovan erinrats har riksdagen på extra stat anvisat medel för beredande av arvode åt vattentekniskt biträde, för vartdera av åren 1921 och 1922 4,000 kronor. Jämväl för den föregående tiden räknat från

den 1 april 1919 hava för ändamålet ställts till kollegii förfogande medel till samma belopp för år. Sålunda anvisat anslag har av kollegium hittills för respektive tider måst utnyttjas till fulla beloppet. Beträffande motiveringen för anvisande av detta anslag får kollegium hänvisa till vad 1920 och 1921 års statsverkspropositioner i sådant hänseende innehålla (sidorna 20—22 i 1920 års proposition och sidorna 27—28 i 1921 års proposition). Jämväl för den tid, varom nu är fråga, har kollegium oundgängligt behov av anslag för ifrågavarande ändamål till oförminskat belopp.»

[7.]

Att kammarkollegium även för den tid, varom nu är fråga, har behov av en extra arkivarie för utredning av jordregisterärenden synes mig, med hänsyn till det mycket stora antalet på kollegium ankommande ärenden av detta slag, vara obestriddigt. Icke heller lär det böra komma i fråga att, utöver vad kollegium självt föreslagit, inskränka antalet extra notarier, som alltså skulle reduceras till tre. Av det antal kvinnliga extra kontorsbiträden, som kollegium i denna del av framställningen begärt, har jag redan tillstyrkt ett, nämligen det som avsetts till biträde åt extra kammarrådet. Jämväl de två övriga kontorsbiträdena torde vara erforderliga. Sammanlagda antalet extra kontorsbiträden skulle alltså sättas till tre eller ett mindre än för år 1922. Till arvode åt vattentekniskt biträde torde medel böra beredas genom extra anslag, beräknat efter samma belopp för år som hittills.

Departements-
chefen.

Vidkommande därefter frågan om storleken av de belopp, som bliva erforderliga för bestridande av kostnaderna för den såsom nödig ansedda arbetsförstärkningen under tiden 1 januari—30 juni 1923, anför kammarkollegium, att kollegium icke kunnat avgiva något exakt förslag, enär Kungl. Maj:t icke bestämt grunderna för avlöning av extra befattningshavare i statens tjänst för tiden från och med den 1 januari 1922. Vid sådant förhållande har kollegium endast preliminärt beräknat beloppet. Kollegium har i sådant avseende anfört följande:

Kostnads-
beräkningar.

»Till arbetsförstärkningen för år 1922 har riksdagen anvisat ett förslagsanslag, högst, 125,000 kronor. Den av kollegium nu begärda förstärkningen motsvarar den, för vilken berörda anslag beräknats och vilken jämväl torde komma att av Eders Kungl. Maj:t ställas till kollegii förfogande, endast med den skillnad, att en adjungerad ledamot samt två extra notarier och ett kvinnligt extra kontorsbiträde nu ansetts kunna undvaras. För det halva budgetår, varom nu är fråga, torde alltså böra beräknas hälften av nyssnämnda belopp, eller 62,500 kronor, minskat med halvårskostnaden för avlöning till en adjungerad ledamot, två extra notarier och ett kvinnligt extra biträde jämte vikariatsersättning, i runt tal 11,500 kronor. Med iakttagande härav skulle det extra anslaget uppföras till 51,000 kronor. Kollegium kan dock i detta sammanhang icke underlåta att framhålla, hurusom ersättningen till de adjungerade ledamöterna, sådan denna nu är bestämd, synes kollegium icke stå i rimligt förhållande till berörda befattningars ansvar och självständighet.»

[7.]

I fråga om arvodena till de adjungerade ledamöterna har kammarkollegium sedermera i särskild skrivelse den 31 oktober 1921 på anförda skäl och under åberopande av en liknande framställning från kammarrätten, däri detta ämbetsverk ifrågasatt höjning av arvodena åt sina adjungerade ledamöter, hemställt, att arvodena åt kollegii ifrågavarande befattningshavare måtte bestämmas, begynnelsearvodet efter tjuguandra och slutarvodet efter tjugufjärde löneklassen i 1921 års avlöningsreglemente, eller alltså till 8,580 respektive 9,540 kronor, varjämte kollegium föreslagit att, där adjungerad ledamot redan innehar annan ordinarie eller därmed likställd befattning med löneförmåner, uppgående till eller överstigande vad som enligt angivna grunder skulle tillkomma honom, han skulle äga uppbära tilläggsersättning, motsvarande skillnaden mellan den löneklass, varuti han förut befinner sig, och närmast högre löneklass enligt avlöningsreglementet. Häröver har allmänna civilförvaltningens lönenämnd den 5 december 1921 avgivit infortrat utlåtande och därvid, i likhet med vad nämnden föreslagit beträffande arvodena till adjungerade ledamöter i kammarrätten, förordat, att de adjungerade ledamöterna hos kammarkollegium måtte hänföras till sjuttonde lönegraden, i vilket fall begynnelselönen skulle såsom regel komma att utgå enligt tjuguandra löneklassen. Sedermera har kollegium, i samband med att kollegium avgivit infortrat förslag i fråga om avlöningsförhållandena för vid verket anställd icke-ordinarie personal, ånyo yttrat sig i ämnet.

*Departements-
chefen.*

För den budgettermin, varom nu är fråga, eller första halvåret 1923, torde de för anställande, i enlighet med vad jag tillstyrkt, av extra befattningshavare hos kammarkollegium erforderliga medel böra beräknas efter samma grunder som för år 1922. Vad särskilt angår arvodena till de adjungerade ledamöterna är jag för närvarande icke beredd att tillstyrka någon höjning i de belopp, varmed man räknade vid fastställande av anslagsbeloppet för år 1922. De för tiden 1 januari—30 juni 1923 erforderliga medel till bestridande av ersättning för semestervikarier och arvoden åt vattentekniskt biträde och andra tillfälliga biträden torde kunna beräknas till 7,500 kronor. Till bestridande av ökad kostnad för renskrivning är för år 1922 avsett ett belopp av 6,100 kronor. För tiden 1 januari—30 juni 1923 torde kunna beräknas 3,050 kronor.

Med iakttagande av vad jag sålunda anfört torde de till upprätthållande av kammarkollegii verksamhet under tiden 1 januari—30 juni 1923 erforderliga beloppen böra beräknas på följande sätt, nämligen:

Sjunde huvudtiteln.

13

[7.]

arvode till ett extra kammarråd	kronor	5,010
ersättning till tre adjungerade ledamöter	»	10,000
arvode till en extra advokatfiskal	»	3,606
» till en extra sekreterare	»	3,606
» till en extra arkivarie för lantmäteriutredningar	»	3,606
» till en extra arkivarie för jordregisterärenden	»	3,334
» till tre extra notarier	»	9,072
» till tre extra kontorsbiträden, kvinnliga	»	3,060
ersättning för semestervikarier och arvoden åt vatten- tekniskt biträde och andra tillfälliga biträden	»	7,500
renskrivningskostnad	»	3,050
Summa kronor		51,844.

Detta belopp torde böra avrundas något uppåt, förslagsvis till 52,000 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av kammarkollegii verksamhet å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 52,000.

Statskontoret.

3. Statskontoret.

Den 22 juni 1921 har Kungl. Maj:t, i enlighet med riksdagens beslut, dels bestämt antalet ordinarie befattningshavare hos statskontoret från och med år 1922, och med år 1922: dels ock fastställt följande stat för statskontoret, att tillämpas från och med år 1922:

[8.]

Statskontoret.
(ordinarie
anslag.)

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor	263,000
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	»	6,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag, högst</i>	»	56,500
Renskrivningskostnad, <i>förslagsanslag</i>	»	8,000
<i>Förslagsanslag</i> kronor		334,000.

[8.] I skrivelse den 29 augusti 1921 har nu statskontoret framlagt förslag till anslagsäskanden för ämbetsverket för tiden 1 januari—30 juni 1923 och därvid till en början anfört följande:

»Då statskontoret nu har att till Eders Kungl. Maj:t inkomma med förslag till anslagsäskanden för ämbetsverkets vidkommande hos nästa års riksdag, har statskontoret nogsammt beaktat statsministerns till protokollet över finansärenden den 19 innevarande augusti uttalade uppmaning till iakttagande av sparsamhet. Att statskontoret det oaktat icke sett någon möjlighet att genom inknappningar på någon punkt minska medelsbehovet, har sin orsak däri, att statskontoret tidigare städse inskränkt sina anslagsäskanden till vad behovet oundgängligen kräfft. Härav har även blivit en följd, att vissa nya anslagskrav kommit att anstå till denna för begäran om anslagsökning i allmänhet synnerligen olämpliga tidpunkt, ehuru anledning till deras framförande redan tidigare icke saknats. Att statskontoret emellertid icke hyst betänkligheter mot att nu upptaga dessa förslag, beror därpå, att desamma, med undantag av det ifrågasatta överförandet av vissa befattningar från extra till ordinarie stat, icke innefatta nya önskemål, utan sådana, som av statskontoret, dock utan att givas form av direkta förslag, vid upprepade tillfällen under de senare åren framhållits för Eders Kungl. Maj:t, samt att den erforderliga verkliga utgiftsökningen är synnerligen måttlig och förslagen i övrigt endast medföra en överflyttning av utgifter från ett anslag till ett annat.»

Statskontoret har härefter gjort framställning om vissa ändringar beträffande den ordinarie staten, avseende *dels* uppflyttning av den nuvarande revisorstjänsten å kassabyrån från trettonde till femtonde lönegraden, *dels* viss utökning av de ordinarie arbetskrafterna å räntekammaren.

*Uppflyttning
av en revisors-
tjänst i högre
lönegrad.*

Till stöd för sin framställning i förstberörda hänseende yttrar statskontoret följande:

»Ledningen och ansvaret för upprättandet av statsliggaren och länsstaterna ålåg tidigare den å statskontorets förutvarande riksbokslutsbyrå anställde ordinarie förste revisorn. Då det blev nödvändigt att denne tjänsteman odelat ägnade sig åt bokslutsarbetet, fann sig statskontoret år 1914 nödsakat att tillsvidare befria honom från kontrolleringen av annotationerna av kungl. brev m. m. såväl i liggaren som i länsstaterna ävensom kontrasigneringen och expedieringen av länsstaterna jämte därmed sammanhängande åligganden samt i stället uppdraga åt en revisor att på eget ansvar fullgöra berörda göromål.

I sin underdåniga skrivelse den 25 september 1915 angående bland annat inrättande av en extra förste revisorsbefattning å riksbokslutsbyrån anförde statskontoret härom följande: Om två förste revisorer anställdes, borde den ena av dem övertaga ansvaret för arbetet med liggaren och länsstaterna. Detta arbete hade ända från början av den dåvarande förste revisorstjänstens inrättande varit avsett att handläggas av denne tjänsteman. Med den vidsträckt användning liggaren hade, syntes noggrannheten av dess uppgifter hava den betydelse, att om möjligt en tjänsteman av andra graden borde kontrollera och ansvara för densamma. Överlämnandet därav åt en tjänsteman av första graden måste anses som en av andra

omständigheter betingad nödfallsåtgärd, och en återgång borde ske, när detta läte sig göra.

[8.]

Sedan medel av riksdagen beviljats, blev från och med den 1 maj 1916 en extra förste revisor anställd å riksbokslutsbyrån. Anhopningen av boksluts- och därmed sammanhängande göromål visade sig emellertid omöjliggöra det tilltänkta överlåntagandet på en av förste revisorerna av ledningen av arbetet med statsliggare och länsstater, som sålunda allt fortfarande kom att påvila en revisor.

I sitt utlåtande den 18 november 1919 rörande de förändringar i statskontorets stat, vilka kunde föranledas av ett genomförande av ett föreliggande förslag om inrättandet av ett riksrevisionsverk, yttrade statskontoret bland annat: Enligt förslaget skulle av riksbokslutsbyråns dåvarande ordinarie personal en revisorstjänst fortfarande kvarstanna i statskontoret. Förutom ledningen av kontrollen över statsverkets giroräkning skulle innehavaren av denna tjänst ansvara för upprättande och tryckning av statsliggaren, för upprättande och utfärdande av länsstaterna samt för granskningen av uträkningarna å ersättning för rustning och rotering. Med hänsyn till det synnerligen maktpåliggande arbete, som sålunda skulle komma att åligga denna tjänsteman, kunde det väl sättas i fråga, huruvida icke denna tjänst rätteligen borde redan då uppflyttas i andra normalgraden. Då emellertid statskontoret måste begära medel till ökade arbetskrafter för fullgörande av arbetet särskilt med länsstaterna och därför funne sig böra inskränka sina anspråk till vad som för det dåvarande vore oundgängligen nödvändigt, hade ämbetsverket ansett sig icke böra då göra någon framställning i berörda avseende.

Vid avgivande den 11 sistlidne januari av sitt utlåtande över budgetårskommitterades betänkande fick statskontoret ånyo anledning uttala sig om ifrågavarande befattning. Efter att hava under vissa förutsättningar tillstyrkt avskaffandet av länsstaterna, anförde statskontoret, att ämbetsverket icke utan en mera ingående undersökning kunde med bestämdhet uttala sig om, huruvida statsliggaren med för ändamålet till buds stående arbetskrafter kunde hinna färdigställas inom ett par månader efter budgetårets ingång. Att arbetet bleve synnerligen forcerat och särskilt för den, som skulle leda och ansvara för detsamma, krävande, fann statskontoret emellertid ligga i öppen dag. Någon lindring för denna tjänsteman vore efter den nya ordningen trots länsstaternas avskaffande icke att förvänta, utan snarare motsatsen. Ledningen av dessa arbeten jämte en del andra, såsom kontrollen på statsverkets giroräkning, påvilade en revisor, sålunda en tjänsteman i första lönegraden. Under erinran om sina tidigare här ovan återgivna uttalanden rörande ifrågavarande befattning ansåg sig statskontoret redan i det sammanhanget böra för Eders Kungl. Maj:t anmäla sin avsikt att samma år inkomma med framställning om denna revisorstjänsts utbytande mot en förste revisorsbefattning.

Önskemålet att få den nuvarande revisorstjänsten å kassabyrån uppflyttad i högre lönegrad är, som av det anförda framgår, av gammalt datum, och de skäl, som tidigare andragits, hava med riksstatens växande omfång tilltagit i styrka. Avskaffandet av länsstaterna innebär som förut framhållits ingen egentlig arbetslättning för revisorn, då en hel del av i dessa stater intagna uppgifter äro avsedda att överflyttas till liggaren och arbetet med denna måste bedrivas i mera forcerat tempo än hittills. Att ur mängden av riksdagshandlingar, kungl. brev och författningar snabbt hinna färdigställa en lämpligt uppställd och i alla detaljer fullt pålitlig publikation av statsliggarens art och omfång måste tydligtvis förutsätta stor

- [8.] erfarenhet, rutin och omdöme. Det är därför även högeligen önskvärt, att tjänstens innehavare finner med sin fördel förenligt att kvarstanna å befattningen. Med den efter budgetårets omläggning ändrade tiden för liggarens utgivande blir arbetet som brådst under sommaren, vilket kommer att omöjliggöra för denne tjänsteman att då erhålla semester samt att mottaga förordnande å högre tjänst. Under sådana förhållanden torde, om befattningen bibehölles i revisorsgrad, det vara att befara, att man icke länge får behålla en duglig innehavare, då en sådan givetvis komme att söka befördran eller också transport till en mindre krävande syssla. Det må slutligen i fråga om statsliggarens upprättande framhållas, att revisorn, utom det direkta första-handsarbete han nedlägger, skall kontrollera och leda arbetet för ett kvinnligt biträde och två amanuenser.

Revisorn å kassabyrån förestår vidare den avdelning av byrån, som utövar kontroll å statsverkets giroräkning och som består av tre kvinnliga biträden. Arbetet å giroavdelningen utföres visserligen i huvudsak av de sistnämnda, men det åligger revisorn att övervaka och leda detsamma, underteckna och ansvara för riktigheten av de dagliga kassarapporterna samt företaga erforderliga utredningar. Och vikten utav att dessa göromål handhavas med den yttersta noggrannhet, torde icke behöva närmare utvecklas. Till revisorns åligganden hör slutligen att granska och i erforderliga fall rätta de från länsstyrelserna årligen inkommande längderna över rustnings- och roteringsbesvären samt över denna granskning för varje län avgiva promemoria, något som förut ålegat en förste revisor på riksbokslutsbyrån.

Av det anförda torde med full tydlighet framgå, att arten och omfattningen av revisorn å kassabyrån påvilande uppgifter samt hans egenskap av arbetsledare motivera befattningens uppflyttning till en förste revisorsbefattning, eller sålunda från 13 till 15 lönegraden, och skälen hava synts statskontoret så vägande, att ämbetsverket icke ens under nuvarande förhållanden ansett sig kunna underlåta att för Eders Kungl. Maj:t framlägga förslag härom.»

Departements-
chefen.

Jag vill icke bestrida, att vissa omständigheter tala till förmån för den av statskontoret begärda uppflyttningen av revisorstjänsten å kassabyrån till femtonde lönegraden. I nuvarande läge synes emellertid avgörande betydelse böra tillmätas följande synpunkter, vilka tala emot vidtagande av en dylik åtgärd.

Såsom av statskontorets yttrande i ämnet framgår, har arbetet med statsliggaren och länsstaterna allt sedan år 1914 åvilat en tjänsteman i förutvarande första lönegraden. Någon ändring av arbetets huvudsakliga karaktär torde icke kunna anses hava sedan nämnda tidpunkt ägt rum och ej heller bliva en följd av budgetårets omläggning. Väl har arbetet under de senaste åren ej obetydligt vuxit i omfång, men detta synes icke utan vidare nödvändiggöra den ifrågavarande tjänstens uppflyttning i högre lönegrad. Det vill dessutom förefalla, som om ett avskaffande av länsstaterna, låt vara att en del av de i dessa nu förekommande uppgifter skulle överflyttas till liggaren, likväl komme att föranleda någon minskning i arbetet på förevarande område. I alla händelser synes det välbetänkt att avvakta resultatet såväl av länsstaternas eventuella avskaffande som

av de från och med år 1922 inträdda förändrade tjänstgörings- och avlöningsförhållandena, innan man vidtager en åtgärd sådan som den av statskontoret nu föreslagna. Till mötande av den särskilt stora arbetsanhopning, som efter budgetårets omläggning lär kunna förväntas för en tid av ungefär två månader årligen, torde, där så erfordras, biträdande arbetskrafter kunna detacheras från andra avdelningar inom statskontoret.

[8.]

På grund av vad sålunda anförts anser jag mig icke kunna för närvarande tillstyrka ämbetsverkets förslag i nu förevarande del.

Statskontorets framställning beträffande arbetskrafterna å räntekammaren går närmast ut på beredande av mera effektivt arbetsbiträde åt kamreraren. Efter att tidigare hava till sitt biträde haft en amanuens med tre timmars daglig tjänstgöring har kamreraren numera på grund av Kungl. Majts beslut den 4 mars och den 7 oktober 1921 ytterligare en amanuens till sitt förfogande, en anordning som jämlikt sistberörda beslut må äga rum till utgången av april månad 1922. Det är i första hand denna arbetsförstärkning, som statskontoret nu avser att få behålla jämväl efter sistnämnda tidpunkt. Härför erforderliga medel, som hittills erhållits från sjunde huvudtitelns anslag till extra utgifter, skulle för de sista åtta månaderna av år 1922 beredas genom anslag å tilläggsstat för sagda år. För tid efter utgången av år 1922 anser emellertid statskontoret frågan om den nödvändiga förstärkningen av räntekammarens arbetskrafter böra ordnas på ett mera ändamålsenligt sätt och hemställer i sådant syfte, att till kamrerarens biträde måtte, i stället för de båda amanuenserna, från ingången av år 1923 få anställas en ordinarie tjänsteman i trettonde lönegraden, benämnd revisor och bokhållare. Statskontoret yttrar beträffande behovet av den ifrågavarande arbetsförstärkningen följande:

*Ökning av
arbetskrafter-
na å ränte-
kammaren.*

»Uti underdånig skrivelse den 30 augusti 1919 angående bland annat viss förstärkning av arbetskrafterna hos ämbetsverket påvisade statskontoret, i samband med sin framställning om inrättandet av nya revisorstjänster, den starka tillväxten av anordningsärendena, vilken hade sin huvudsakliga grund i ökningen av antalet å riksstat uppförda anslag. Denna ökning hade emellertid, framhöll ämbetsverket, även för räntekammaren medfört ett högst betydligt ökat arbete, särskilt för den därstädes anställda kamreraren och kassakontrollanten. Tillväxten av budgeten med därav följande synnerligen kraftiga stegring av göromålen å räntekammaren, vilken stegring tagit sig ett särskilt framträdande uttryck i omfattningen av räkenskapen och rapportväsendet, gjorde det emellertid endast till en tidsfråga, då å räntekammaren måste anställas ytterligare en ordinarie tjänsteman. För det dåvarande och i avvidan på den personalförändring, som genom en av de därstädes placerade andragradstjänstemännens avgång år 1920 komme att inträffa, ville statskontoret dock icke föreslå en sådan åtgärd, utan ansåg statskontoret, att

[8.] den nödvändiga förstärkningen av arbetskrafterna tillsvidare borde kunna vinnas, dels genom årsanställning av ett förut tidvis anlitat tillfälligt biträde, dels genom placandet å räntekammaren av en amanuens. Dessa åtgärder hade statskontoret ansett sig nödsakat att med anlitande av tillgängliga medel vidtaga redan från och med den 1 oktober 1919.

För ändamålet i fortsättningen behövlige belopp blevo sedermera ställda till ämbetsverkets förfogande. Från nyss angivna tidpunkt anställdes sålunda å räntekammaren en amanuens med en tjänstgöringstid av tre timmar dagligen.

I underdänig skrivelse den 10 februari detta år återkom statskontoret till frågan om arbetskrafterna å räntekammaren och anförde, att erfarenheten under den gångna tiden givit vid handen, att de vidtagna åtgärderna icke varit tillfyllest, samt yttrade vidare:

’För att något belysa arbetets omfattning å räntekammaren må här anföras några siffror för år 1920. Riksbankens insättningsreversal hava uppgått till ett antal av 3,971 å ett sammanlagt belopp av cirka 552.6 miljoner kronor. Därvid är att märka, att varje reversal kan omfatta ett flertal bokföringsposter. På riksbanken utställda checker uppgingo till 5,904 å tillsammans cirka 905.2 miljoner kronor. Häre ingingo omkring 360 checker till riksbankens order för insättning för verk och myndigheter med egna räkningar i banken. Varje sådan check kunde avse ett flertal myndigheter och ofta bestå av bortåt ett 50-tal utgiftsposter. Vidare förekommo omkring 400 checker till postverkets order, utgörande likvid för avsända postanvisningar. Dessa senares antal utgjorde ungefär 25,000. Omföringsvis hava i en massa poster uppdebiterats och avförts cirka 150.3 miljoner kronor, innefattande bland annat de arbetskrävande likviderna från länen.

Till biträde vid bokföringen har kamreraren förutom tre kvinnliga extra tjänstemän den omförmälda amanuensen, vilken dock som nämnts stått till hans förfogande endast tre timmar per dag. Med den stora omfattning, som räntekammarens räkenskaper numera äga, och dessas genom mängden av konton och bokföringstransaktioner komplicerade beskaffenhet, är det emellertid för göromålens behöriga gång nödvändigt, att kamreraren får tillbörlig tid för erforderliga utredningar samt arbetets ledning och övervakande. Så är likväl under nuvarande förhållanden icke fallet, enär han i hög grad upptages av löpande bokhållargöromål. Till följd härav har han sedan åratall tillbaka måst underkasta sig en tjänstgöring av i medeltal mellan åtta och nio timmar per dag. Detta oaktat, har det länge visat sig svårt att till rätta tidpunkter medhinna föreskrivna månadsrapporter och årsredovisningar, vilka måste föregås av ett omfattande och jäktande kollationerings- och justeringsarbete. Sedan numera genom kungl. kungörelsen nr 917 för år 1920 tiden för månadsrapporternas avgivande förkortats till tjugu dagar, blir detta givetvis än svårare. Det är även att märka, att större krav hädanefter ställas på räntekammarens redovisningar än tidigare, då riksbokslutet verkställdes inom statskontoret, varigenom bokföringsfrågor kunde smidigare behandlas. I anledning av sitt yttrande i den förut refererade skrivelser den 30 augusti 1919, att ämbetsverket ville avbida den personalförändring, som komme att inträffa genom avgången år 1920 av en av de å räntekammaren placerade andragsgrads-tjänstemännen (räntmästaren), får statskontoret meddela, att den ökade hjälp vid bokföringen, som härigenom vunnits och som genom räntmästarens ställning i kontrollhänseende endast kan avse vissa rätt begränsade uppgifter, endast obetydligt kunnat motväga

arbetsökningen för bokföringspersonalen. Statskontoret har nu kommit till den bestämda uppfattningen, att det icke går att längre uppskjuta förstärkningen av de kvalificerade arbetskrafterna på räktekammaren, för så vitt man ej skall äventyra det behöriga fullgörandet av dess redovisningsskyldighet. Det är en tvingande nödvändighet att åstadkomma lindring för kamreraren i en arbetsprestation, som icke rimligen kan i längden påfordras av en tjänsteman och som så småningom måste verka nedbrytande.

Om amanuensen å räktekammaren utbyttes mot en extra bokhållare, ägde kamreraren under hela tjänstgöringstiden tillgång till ett kvalificerat biträde. Härigenom skulle han kunna helt befrias från vissa göromål — vilka för övrigt icke lämpligen böra påvila en andragsgradens tjänsteman — och erhålla tid att ägna sig åt sin uppgift som ledare av bokföringen, utan att likväl pressas till en oskäligt lång tjänstgöring. Den svåra vikariatsfrågan skulle därmed även vinna en tillfredsställande lösning, enär i sådant fall en i förhållandena fullt insatt vikarie för kamreraren skulle finnas att tillgå vid semester och sjukdomsfall. Vilka stora olägenheter, som varit förenade med bristen inom ämbetsverket på i räktekammarrens bokföring initierade tjänstemän, hava de gångna åren till fullo visat, och detta har även ej oväsentligt bidragit till ökande av kamrerarens arbete.

Med stöd av det anförda får statskontoret, som anser befattningen i fråga erforderlig snarast möjligt, anhålla att Eders Kungl. Maj:t täcktes medgiva anställandet å räktekammaren redan från och med den 1 nästkommande mars av en extra bokhållare samt ställa för ändamålet behövliga medel till förfogande.

Denna ämbetsverkets hemställan blev emellertid av Eders Kungl. Maj:t endast så tillvida bifallen, att Eders Kungl. Maj:t genom nädligt brev den 4 mars detta år bemyndigade statskontoret att av sjunde huvudtitelns anslag till extra utgifter använda erforderligt belopp i och för anställande under år 1921 å räktekammaren av ytterligare en amanuens med arvode av 2,000 kronor för år räknat. Då behovet av kvalificerad arbetshjälp å räktekammaren även i fortsättningen är i minst lika grad trängande, måste statskontoret, som denna dag till Eders Kungl. Maj:t ingivit särskild skrivelse med anhållan om bemyndigande att av sjunde huvudtitelns anslag till extra utgifter få använda för avlönande av ifrågavarande amanuens under tiden januari—april nästa år erforderliga medel, härmed hemställa om framställning till riksdagen om anvisande å tilläggsstat för år 1922 av för samma ändamål för tiden maj—december 1922 behövliga belopp.

Frågan om den nödvändiga förstärkningen av räktekammarrens arbetskrafter är emellertid enligt statskontorets förmenande icke på ett tillfredsställande sätt löst genom anställandet av tvenne amanuenser, utan bör en väsentlig fördel vara att vinna genom dessas utbytande mot en tjänsteman, som kan helt ägna sig åt ämbetsverket. Det bör vara tydligt att kamreraren härigenom skulle erhålla en mera effektiv hjälp och att arbetet över huvud taget kunde ordnas på ett rationellare sätt. Såsom tidigare framhållits skulle vikariatsfrågan, vilken under en följd av år berett ämbetsverket ständiga svårigheter, även genom en sådan åtgärd kunna på ett ändamålsenligt sätt ordnas. Då det får anses vara fullt klarlagt att behovet av ifrågavarande tjänsteman är permanent, torde han med hänsyn till de uppgifter, som skulle åligga honom, böra upptagas på ordinarie stat såsom revisor och bokhållare och sålunda med avlöning i 13:de lönegraden för vilken begynnelseavlönningen utgör 6,420 kronor. Vid bifall härtil skulle indragning ske av de bägge

[8.]

amanuenserna, vilka innevarande år uppbära arvode efter tillsammans 3,500 kronor, eller med inräknande av tillfällig löneförbättring men oavsett dyrtidstillägg, 4,375 kronor. Härvid må dock anmärkas att den ena amanuensen ännu ej erhåller avlöning från statskontorets anslag. Vid bedömande av den verkliga ytterligare utgift, som ett bifall till förslaget skulle medföra, bör beaktas, att dyrtidstillägget till ordinarie tjänstemän å den nya staten komma att utgå med ej oväsentligt reducerade belopp. Då utgiftsökningen synes statskontoret vara relativt ringa, särskilt i förhållande till vad som genom anordningen skulle vinnas, har ämbetsverket ansett sig böra nu framlägga även detta förslag för Eders Kungl. Maj:t.»

I fråga om arbetskrafterna å räntekammaren har statskontoret vidare framställt förslag om uppförande å ordinarie stat av tre sedan längre tid tillbaka där anställda kvinnliga biträden. I sådant avseende anför ämbetsverket:

»Å räntekammaren tjänstgöra för närvarande fyra kvinnliga biträden, vilka samtliga äro uppförda å extra stat. Två av dem anställdes redan från och med år 1910, ett, som förut tjänstgjort under fyra år å stämpelkontoret, från och med år 1914 och ett, vilket förut tidvis anlitats, erhöll stadigvarande årsanställning från och med den 1 oktober 1919. Någon som helst tvekan om de tre förstnämnda befattningarnas behövlighet kan efter den långa erfarenhet som vunnits icke föreligga, och med hänsyn härtill och till dem åliggande göromåls art torde enligt de principer, som i allmänhet tillämpas, dessa befattningar böra sättas på ordinarie stat. Detta skulle visserligen medföra någon om ock som senare påvisas icke stor kostnadsökning; men då vederbörande biträden nu gjort hemställan om ordinarie anställning synes statskontoret detta krav icke rimligtvis kunna avvisas, varför ämbetsverket nu anser sig böra framlägga förslag härom.

Härvid bör då avgöras, till vilka lönegrader biträdena böra hänföras. Ett av dem tjänstgör som biträde åt räntmästaren och sysslar huvudsakligast med utskrivandet av checker och postanvisningar, ett arbete som fordrar synnerlig uppmärksamhet och noggrannhet. Då tjänsten dessutom särskilt vissa tider är mycket arbetskrävande bör befattningen i fråga enligt statskontorets åsikt placeras i avlöningsreglementets tredje lönegrad med benämningen kanslibitråde (motsvarande nuvarande biträde av andra graden) sålunda med en begynnelseavlöning av 2,574 kronor. Till samma lönegrad bör även hänföras det andra biträdet, som förer vissa journaler, förvarar och ordnar statskontorets verifikationer samt biträder kamreren med utredningar. Det tredje biträdet har bland annat att föra vissa utgiftsböcker samt att under ständig kontakt med revisorerna på utgiftsbyråerna biträda vid kontrollen över anslagsbelastningen, ett arbete som genom mängden av anslag och möjligheten till förväxlingar fordrar en ingående kännedom om de budgetära förhållandena. De befattningen åvilande göromålen betinga därför en högre lönegrad än den tredje, och då den fjärde lönegraden, så vitt tjänsteförteckningen utvisar, icke synes avsedd för de centrala ämbetsverken, torde ifrågavarande befattning böra placeras i femte graden (kontorsskrivare, motsvarande nuvarande biträde av tredje graden), alltså med en begynnelseavlöning av 3,204 kronor.

Avlöningen till de två förstnämnda av nu ifrågavarande biträden utgår för närvarande efter 2,000 kronor för år och till det sistnämnda efter 2,200 kronor,

vartill kommer tillfällig löneförbättring av 200 respektive 300 kronor. Som Eders Kungl. Maj:t ännu icke meddelat några allmänna bestämmelser i fråga om avlöning och tjänstårsberäkning för den extra ordinarie personalen vid de centrala ämbetsverken, kan statskontoret icke nu exakt angiva de lönebelopp, som skulle tillkomma dessa biträden, därest de komma att kvarstå på extra stat, och därför ej heller beloppet av den merutgift, som ett bifall till statskontorets förslag skulle draga med sig. Om man emellertid utgår ifrån att likartade bestämmelser fastställas, som nu gälla för kommunikationsverken, något som synes sannolikt efter de uttalanden som gjorts av riksdagen, torde, på grund av i dessa bestämmelser förekommande stadganden om tjänstårsberäkning i lönehänseende, ifrågavarande biträdens avlöning till följd av deras långa tjänstetid komma att föga understiga vad de skulle såsom ordinarie erhålla. Detta synes utgöra ett ytterligare skäl för statskontorets hemställan. Med hänsyn till de i det nya avlöningsreglementet, § 11, förekommande stadganden om rätt för den, som tillträder ordinarie befattning, att för bestämmande av begynnelseavlöning och uppflytning i löneklass tillgodoräkna sig föregående tjänstetid, lärär särskild framställning i sådant avseende beträffande ifrågavarande biträden nu icke vara erforderlig.»

Såsom redan erinrats, har statskontorets behov av förstärkning av de biträdande arbetskrafterna å räktekammaren föranlett anställande därstädes av ytterligare en amanuens från mars månad 1921. För tiden januari—april 1922 hava för enahanda ändamål medel ställts till statskontorets förfogande genom Kungl. Maj:ts beslut den 7 oktober 1921. Vad angår tiden därefter anser jag emellertid, att man bör tillsvidare ställa sig avvaktande. De i samband med den definitiva löne-regleringen avsedda nya avlönings- och tjänstgöringsförhållandena för den icke-ordinarie personalen synas mig böra medföra en gynnsam inverkan på arbetsresultatet. Man torde i betraktande härav böra räkna med att det nuvarande antalet icke-ordinarie tjänstemän kommer att bättre än hittills motsvara behovet. Skulle behov av biträdande arbetskrafter visa sig förbliva särskilt stort på räktekammaren, lärär i varje fall böra undersökas, huruvida icke genom omplaceringar eller eljest möjlighet förefinnes att tillgodose detta behov inom ramen för nuvarande statbelopp. Jag kan sålunda icke tillstyrka statskontorets begäran om anslag till ytterligare en amanuens för månaderna maj—december 1922, varav följer att jag så mycket mindre kan biträda förslaget om anställande å räktekammaren från och med år 1923 av en tjänsteman i trettonde lönegraden.

*Departements-
chefen.*

Vad därefter angår frågan om uppförande å ordinarie stat av tre kvinnliga befattningar å räktekammaren kunde väl en dylik åtgärd synas berättigad, då dessa befattningar visat sig behövliga sedan många år tillbaka. Med hänsyn därtill, att man ännu saknar erfarenhet av de nya avlönings- och tjänstgöringsförhållandena för den extra personalen

- [8.] i gemen och särskilt av den verkan, som arbetstidens utsträckning kan medföra med avseende å behovet av kvinnliga arbetskrafter över huvud, torde emellertid någon tids ytterligare erfarenhet böra avvaktas, innan spørgsmålet om ifrågavarande kvinnliga befattningars uppförande å ordinarie stat företages till slutligt avgörande. I detta sammanhang ber jag få påpeka, att, om nu berörda fråga finnes böra upptagas vid 1923 års riksdag, det uppskov, som föranledes av att spørgsmålet för närvarande undanskjutes, icke har betydelse för längre tidsperiod än ett halvt år. Jag kan sålunda icke heller i nu förevarande del biträda statskontorets förslag.

*Kostnadsbe-
räkningar.*

Statskontoret avslutar sin förberörda skrivelse den 29 augusti 1921 med en redogörelse för de anslagsbehov, som med hänsyn till ämbetsverkets förut av mig omförmälda förslag eller eljest skulle komma att föreligga dels för år 1922, dels ock för första halvåret 1923. Ämbetsverket anför i detta avseende följande:

»För innevarande år medgavs en höjning av statskontorets anslag till vikariatsersättning m. m. med 1,500 kronor för beredande av ersättning åt kvinnligt biträde under den brådaste tiden för arbetet med länsstaternas upprättande, vilket belopp med vederbörlig höjning jämväl ingår i statskontorets anslag för år 1922 till avlöningar till icke ordinarie befattningshavare m. m. Då det torde få anses avgjort, att länsstater efter nämnda år icke vidare skola upprättas, föreligger här ett minskat medelsbehov. De medel, som härigenom kunna besparas, äro emellertid behöfliga för annat ändamål, nämligen för fondbyråns räknung. Med den utveckling, som statens låneunderstödsverksamhet under de senare åren tagit, har arbetsbördan å statskontorets fondbyrå betydligt ökats, och med allt större styrka har också framträtt behovet av förstärkning av arbetskrafterna därstädes. Det skulle enligt statskontorets åsikt därför väl kunna ifrågasättas, att ännu en revisorstjänst inrättades å nämnda byrå, och det har endast varit hänsynen till anbefalld strängaste sparsamhet, som avhållit statskontoret från att framlägga förslag till inrättandet av en sådan tjänst. Statskontoret har därför tänkt sig den utvägen, att åtminstone tills vidare byråns behov av arbetshjälp skulle i görligaste mån tillgodoses genom anställandet av nödigt biträde, och för detta ändamål äro de genom länsstaternas avskaffande tillgängliga medlen erforderliga. Statskontoret förutser dock, att det snart nog skall visa sig nödvändigt att, i avvaktan på inrättandet av en ytterligare revisorstjänst å fondbyrå, anställa en extra revisor därstädes. Härtill skulle berörda medel icke helt förslå. Statskontoret har i så fall tänkt sig möjligheten av ett anlåtande tillsvidare av Längmanska donationsfonden, varifrån förut utgått arvoden till två amanuenser å statskontorets ombudsmansexpedition med tillhopa 3,500 kronor för år, men från vilken fond numera, efter notariatjänstens inrättande därstädes, anvisats arvode för allenast en amanuens med 2,000 kronor årligen. Statskontoret torde senare få till Eders Kungl. Maj:t inkomma med den framställning, vartill omständigheterna kunna föranleda.

Länsstaternas avskaffande medför vidare att kostnaderna för renskrivning

[8.]

komma att nedgå. Innevarande år har utskriften av dessa dragit en utgift av cirka 1,900 kronor. Som emellertid statskontorets anslag till renskrivning för detta år, vilket har karaktären av förslagsanslag, torde komma att ej obetydligt överskridas, kan statskontoret icke föreslå någon minskning av ifrågavarande anslag.

Slutligen återstår att beräkna de ändringar av anslagen, som vid bifall till ovan framlagda förslag skulle påfordras. Vid fastställandet av anslaget till avlöningar till ordinarie personal för år 1922 tillämpades den principen, att avlöningen beräknades efter näst högsta löneklassen för befattningarna. I enlighet härmed skulle anslaget, som för år 1922 är fastställt till 263,000 kronor, ökas för en förste revisor (å kassabyrån) med 8,580 kronor, för en revisor och bokhållare (å räntekammaren) med 7,212 kronor, för en kontorsskrivare (å räntekammaren) med 3,606 kronor samt för två kanslibiträden (å räntekammaren) med 5,700 kronor eller tillsammans med 25,098 kronor samt minskas för en revisor (å kassabyrån) med 7,212 kronor eller sålunda komma att uppgå till 280,886 kronor eller i avrundat tal 280,900 kronor.

Vad beträffar anslaget till avlöningar till icke ordinarie personal för år 1922 förfors så, att 1921 års anslag till vikariatsersättning, arvoden till amanuenser, flitpenningar m. m. höjdes med 33 procent, varefter visst belopp utbröts som ett särskilt anslag till vikariatsersättning. Avlöningen, fränsett tillfällig löneförbättring, för de extra befattningar, som genom uppförande av vissa nya ordinarie befattningar skulle indragas, utgör för innevarande år för en amanuens (på räntekammaren) 1,500 kronor, för tre kvinnliga biträden (å räntekammaren) 2,200, 2,000 och 2,000 kronor, eller tillsammans 7,700 kronor. I 1922 års anslag få motsvarande avlöningar anses ingå med ett med 33 procent förhöjt belopp eller med 10,241 kronor. Detta utgör alltså det belopp varmed anslaget till avlöningar till icke ordinarie personal, för 1922 56,500 kronor, bör minskas, varigenom anslaget sålunda skulle uppgå till 46 259 kronor eller i avrundat tal 46,300 kronor.

Då arvodet till den nya amanuensen å räntekammaren, såsom förut omnämnts, utgår efter 2,000 kronor för år, skulle det belopp, som för befattningens bibehållande jämväl under nästa år erfordras anvisat å tilläggsstat för år 1922, uppgå till 2,660 kronor eller i avrundat tal 2,700 kronor, för år räknat.

Därest de bestämmelser rörande den icke ordinarie personalens avlöning, som äro att förvänta från Eders Kungl. Maj:t, skulle medföra en större ökning än som ovan ifrågasatts, böra här angivna anslagsbelopp i erforderlig grad höjas.»

Då jag, enligt vad förut anförts, icke kunnat tillstyrka någon av de föreslagna ändringarna i staten för statskontoret, saknar jag anledning att föreslå ökning av anslaget till ämbetsverket. Å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 torde anslaget böra upptagas till hälften av det för år 1922 anvisade beloppet.

Departements-
chefen.

Med åberopande av vad jag sålunda anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
statskontoret, nu..... kronor 334,000,
med halva beloppet eller..... » 167,000.

Mynt- och justeringsverket.

4. Mynt- och justeringsverkets drift.

[9.]
Mynt- och
justerings-
verkets drift.
(ordinarie
anslag.)

Efter av Kungl. Maj:t i ämnet gjord framställning har 1921 års riksdag, bland annat, godkänt viss stat för mynt- och justeringsverket, att tillämpas från och med år 1922, ävensom förklarat, att det för statens tillämpning erforderliga beloppet, förslagsvis 69,800 kronor, skall utgå av det å riksstaten uppförda ordinarie reservationsanslaget till bestridande av de med mynt- och justeringsverkets drift förenade kostnaderna, varjämte riksdagen för år 1922 upptagit berörda reservationsanslag med ett belopp av 1,060,000 kronor att direkt utgå av inkomst av myntning och justering.

I skrivelse den 30 augusti 1921 har nu mynt- och justeringsverket hemställt, att anslaget för verket för tiden 1 januari—30 juni 1923 måtte fastställas till hälften av sistberörda belopp eller sålunda till 530,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

upptaga det *ordinarie* reservationsanslaget till bestridande av de med mynt- och justeringsverkets drift förenade kostnaderna, nu kronor 1,060,000, med halva beloppet eller » 530,000 att direkt utgå av inkomst av myntning och justering, ävensom förklara, att det för tillämpning av staten för verket erforderliga belopp, förslagsvis 34,900 kronor, skall utgå av berörda anslag.

5. Dyrtidstillägg vid mynt- och justeringsverket.

[10.]
Dyrtidstillägg
vid mynt- och
justerings-
verket.
(extra anslag.)

Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anført beträffande behovet av anslag å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 för täckande av kostnader för dyrtidstillägg under sagda tid åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan bli riksdagen förelagd, till täckande av kostnader för dyrtidstillägg under första halvåret 1923 åt befattningshavare vid mynt- och justeringsverket å

extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom [10.]
 reservationsanslag beräkna ett belopp
 av..... kronor 27,000
 att direkt utgå av inkomst av myntning och justering.

Kammarrätten.

6. Kammarrätten.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [11.]
 att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till kam-
 marrätten, nu kronor 306,800, Kammar-
 med halva beloppet eller » 153,400. rätten.
 (ordinarie
 anslag.)

7. Kammarrättens verksamhet.

Till förstärkning av arbetskrafterna hos kammarrätten m. m. är [12.]
 för år 1922 å *extra* stat anvisat ett förslagsanslag, högst, 125,000 kronor. Kammar-
 Ifrågavarande anslag är avsett att bereda tillgång till bestridande av rättens verk-
 kostnaderna för anställande hos kammarrätten av tre *extra* kammarrätts- samhet.
 råd, sju adjungerade ledamöter, tio amanuenser, ett kanslibiträde, kvinn- (extra anslag.)
 ligt, å sekreterarexpeditionen och två kontorsbiträden, kvinnliga, samt
 för arvodesfyllnad åt vikarierande *extra* ordinarie assessorer, ökad ren-
 skrivningskostnad och vikariatersättning åt omförmälda kvinnliga biträ-
 den m. m.

Nu har kammarrätten i skrivelse den 16 september 1921 gjort framställning om anvisande av erforderliga medel för enahanda förstärkning av kammarrättens arbetskrafter under tiden 1 januari—30 juni 1923. I berörda hänseende har kammarrätten beträffande närmast behovet av föredragande anfört följande:

»Då kammarrätten nu jämlikt kungörelsen den 22 juni 1921 avgiver förslag till de anslagsäskanden, som kammarrätten finner böra med avseende å dess verksamhetsområde göras hos riksdagen rörande riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923, har kammarrätten trott sig böra erinra om vissa punkter i dess underdåniga skrivelse i liknande ämne den 16 september 1920. Sedan kammarrätten i denna skrivelse beräknat, att balansen av krigskonjunkturskattmål och övriga besvärsmål, som den 31 augusti 1920 uppgick till 16,149 mål, skulle vid årsskiftet 1920—1921 uppgå till åtminstone 16,000 mål, anförde kammarrätten vidare, att då för år 1921 syntes vara att räkna med en tillströmning av mål ungefär liknande den, som förekommit under år 1920, eller mellan 11.000 och 12,000 mål, vid 1921 års utgång, under förutsättning att under året komme att avarbetas omkring 7,000 mål, skulle

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

- [12.] förefinnas en balans av 20,000 à 21,000 mål, varvid kammarrätten räknade med en avverkningssiffra för år och ledamot av 315 mål. På dessa och i övrigt anförda grunder fann kammarrätten en ytterligare förstärkning av kammarrätten från ingången av år 1922 önskvärd, och hemställde kammarrätten, att antalet föredragande måtte ökas med tre, därav två extra kammarrättsråd och en adjungerad ledamot, varefter antalet föredragande — oberäknat kammarrättsråden med revisionsrotel — skulle komma att bli tjugufem. Kammarrättens hemställan om sagda ökning i arbetskrafterna blev emellertid icke bifallen, utan har enligt Kungl. Maj:ts förslag riksdagen beviljat anslag för kammarrättens tillgodoseende med extra föredragande under år 1922 i allenast samma utsträckning som under år 1921 eller med tre extra kammarrättsråd och sju adjungerade ledamöter.

Erfarenheten under den hittills gångna delen av år 1921 har givit grundad anledning till antagande, att balansen av oavgjorda mål vid 1921 års utgång skall icke obetydligt understiga den i skrivelsen den 16 september 1920 beräknade. Balansen vid 1920 års slut, beräknad till åtminstone 16,000 mål, uppgick visserligen, på sätt den såsom bilaga vid denna skrivelse fogade tabell över inkomna och balanserade mål åren 1915—1920 samt månaderna januari—augusti 1921 utvisar, till 16,215 mål, men under det att de första åtta månaderna av år 1920 inkommo 8,333 till kammarrättsråds föredragning hörande mål, uppgår antalet under motsvarande tid år 1921 inkomna sådana mål till allenast 6,744. Nedgången beror så gott som uteslutande på minskad tillströmning av krigskonjunkturskattsmål; av dylika mål hava nämligen under år 1921 intill augusti månads utgång inkommit 1,581 mål mot 3,418 under samma tid år 1920. Antalet under sagda åtta månader år 1921 inkomna övriga besvärsmål uppgår till 5,163 mot 5,215 under motsvarande tid år 1920. Utsikterna till en minskning i arbetsbalansen för innevarande år i jämförelse med den förut beräknade hava ytterligare stärkts genom inträffad stegring i antalet avgjorda mål. I skrivelsen den 16 september 1920 räknade kammarrätten såsom redan nämnts med en avverkningssiffra av 315 mål för år och ledamot. I verkligheten hava under tiden den 1 september 1920—den 31 augusti 1921 avgjorts 8,855 mål, motsvarande 402 mål på en var föredragande med allmän rotel. Och under de första åtta månaderna år 1921 hava avgjorts 5,838 mål eller omkring 265 på varje rotel. Att kammarrätten härvid kommit till ett arbetsresultat, som vad beträffar mängden avgjorda mål avsevärt överstiger icke blott den av kammarrätten beräknade siffran utan även den, som uppnåddes år 1919, då antalet avgjorda mål uppgick till omkring 348 på varje föredragande, beror väsentligen på inträffad tillströmning av bagatellmål såsom deserta mål samt mål rörande dubbeltaxering eller uppenbar felskrivning och dylikt, men till det gynnsamma arbetsresultatet har även i någon om ock ej särdeles avsevärd mån bidragit att jämlikt § 27 av instruktionen för kammarrätten ett antal mål kunnat överlämnas till advokatfiskalen för föredragning; och ingå de på hans föredragning avgjorda målen i de anförda siffrorna för av kammarrätten avgjorda mål.

Den förut anförda tabellbilagan visar, att balansen av oavgjorda mål vid utgången av augusti 1921 utgjorde 17,121 mål. Enligt uppgifter från länsstyrelserna och överståthållarämbetet hava besvär anförts över 1920 års prövningsnämnders beslut av 3,815 klagande och över 1920 års krigskonjunkturskattenämnders beslut av 1,913 klagande. Dessa siffror visa en för krigskonjunkturskattmålen betydande men för övriga skattsmål jämförelsevis oväsentlig nedgång från föregående år, då

mig nämligen lämpligt, att åtminstone ett års erfarenhet om den nya statens verkan varder vunnen, innan något förslag till definitiv anordning i förevarande hänseende af Eders Kungl. Maj:t ånyo framlägges för Riksdagen.

Om jag alltså icke anser tidpunkten vara inne att nu biträda en sådan framställning, som af generaltullstyrelsen i denna punkt blifvit gjord, vill jag likväl icke fördölja, att man enligt min uppfattning måste räkna med, att erfarenheten snart nog kan komma att visa nödvändigheten af en anordning för att provisoriskt möta de behof, som styrelsens framställning afser att på ett stadigvarande sätt tillgodose.

I fråga om den andra af generaltullstyrelsen föreslagna förändringen i styrelsens aflöningsstat ställer sig saken, enligt min uppfattning, väsentligen annorlunda. Här gäller det förändring af en första gradens tjänst till en andra gradens, i det att styrelsen hemställer, att å kameralbyrån måtte inrättas en förste revisorsbefattning i utbyte mot en revisors- och bokhållarebefattning. Jämväl i denna punkt har styrelsen upptagit hvad som föreslogs i statsverkspropositionen till sistlidna års Riksdag.

Då jag i mitt uttalande till statsrådsprotokollet den 14 januari 1910 förordade inrättandet af en förste revisorstjänst för de uppgifter, som härvid voro i fråga, återopade jag ett yttrande i ämnet af förenämnda kommission, hvilket yttrande jag nu tillåter mig bringa i erinran.

Hvad anginge den revisor och bokhållare, som upprättade tullverkets hufvudbok, framhåller kommissionen, funne kommissionen detta och andra honom åliggande göromål vara af så maktpåliggande och ansvarsfull natur, att en uppflyttning af denna tjänsteman i andra lönegraden måste anses synnerligen befogad. Särskildt nämnda åliggande, upprättandet af hufvudboken, jämte granskning af uppbördsförslagen och årsräkenskapen ställde tydligen allt större anspråk på tjänstens innehafvare i den mån uppbörden växte och nya uppbördstitlar tillkomme samt räkskaperna i följd häraf blefve mera omfattande och invecklade.

Förutom denna uppgift, hvilken ju var beaktad vid frågans behandling sistlidna år, ber jag att få fästa uppmärksamheten på den synnerligen kräfvande befattning, som ifrågavarande tjänsteman kommer att få taga med granskningen af ingifna förslag till aflöningsförhöjning för tjänstemän vid lokaltullförvaltningen samt kust- och gränsbevakningen äfvensom till ingångsaflöning för dem vid tillträddande af ny tjänst och hvilken af generaltullstyrelsen i dess berörda underdåniga utlåtande närmare omformäls.

Detta granskningsarbete är betingadt af de öfvergångsbestämmelser i aflöningsreglementet för nyssnämnda tjänstemän, som af 1910 års

- [11.] Riksdag, med ändring af hvad Eders Kungl. Maj:t i denna del föreslagit, blifvit fastställda. På grund af detta Riksdagens beslut har alltså tillagts ifrågavarande revisor och bokhållare en betydelsefull uppgift utöfver hvad som förutsattes i propositionen till 1910 års Riksdag.

Då granskningen, såvidt den afser förslag till ingångsaflöning för tjänstemän, som öfvergått å 1911 års stat, samt för dem som utnämnts att med 1911 års ingång tillträda befattning vid någon af tullverkets nyssnämnda afdelningar, gifvetvis redan under det sistförflutna året måst taga sin början, har man alltså nu hunnit förvärfva en viss erfarenhet om detta arbetes art och omfattning. Enligt hvad jag från vederbörande inom generaltullstyrelsen inhämtat, har denna erfarenhet, som sträcker sig öfver en tid af omkring 4 månader, gifvit vid handen, att ifrågavarande arbete är förenadt med betydande svårigheter och att svårigheterna komma till synes hufvudsakligen vid tolkningen af bestämmelserna i fråga och deras tillämpning i särskilda fall. Arbetet synes med andra ord vara så kvalificerad, att man måste ställa vida större kraf på ifrågavarande befattningshafvare, än hvad i allmänhet är erforderligt beträffande tjänstemän i första lönegraden.

Det är visserligen sant, att förevarande uppgift i viss mån är af tillfällig natur, men då arbetet därmed på grund af Riksdagens beslut om öfvergångsaflöningsstaten i allt fall kommer att fortgå omkring 10 år framåt, synes mig, att man vid bedömandet af den föreliggande frågan icke kan undgå att taga i betraktande jämväl detta ifrågavarande tjänstemäns åliggande.

Vid sådant förhållande och då befattningen, oafsedt denna uppgift, i sig själf är så maktpåliggande och ansvarsfull, att densamma icke lämpligen synes mig böra vara i staten uppförd såsom allenast en första gradens tjänst, anser jag mig böra biträda generaltullstyrelsens framställning i denna del. I styrelsens aflöningsstat skulle alltså å kameralbyrån i stället för en revisors- och bokhållaretjänst uppföras en förste revisorstjänst.

Vidkommande

Aflöningsstaten för lokalförvaltningen samt kust- och gränsbevakningen

hafva från åtskilliga förvaltningar till generaltullstyrelsen inkommit framställningar om ändring i de för år 1911 fastställda staterna, hufvudsakligen rörande antalet af de tjänstemän, som äro afsedda för vederbörande förvaltnings behof. Sålunda hafva följande framställningar blifvit gjorda, nämligen:

af *tullkammaren i Stockholm* om uppförande å tullkammarens stat af en ny kontrollörstjänst och om anställande hos tullkammaren af ytterligare två kammarskrifvare;

af *packhusinspektionen i Stockholm* om uppförande å inspektionens stat af två nya kontrollörstjänster och två nya uppsyningsmanstjänster samt om anställande hos inspektionen af ytterligare två kammarskrifvare och tio vaktmästare;

af *tullbevakningsinspektionen i Stockholm* om uppförande å inspektionens stat af en ny bevakningskontrollörstjänst och en ny uppsyningsmanstjänst samt om anställande hos inspektionen af ytterligare tjugu vaktmästare;

af *tullkammaren i Södertälje* om uppförande å tullkammarens stat af en kammarskrifvaretjänst;

af *tullkammaren i Oskarshamn* om inrättande af en ny vaktmästaretjänst vid tullbevakningen i nämnda stad;

af *tullkammaren i Karlskrona* om uppförande å tullkammarens stat af en ny uppsyningsmanstjänst och en ny vaktmästaretjänst;

af *packhusinspektionen i Malmö* om uppförande å inspektionens stat af fem nya kontrollörstjänster samt om anställande hos inspektionen af ytterligare fem kammarskrifvare;

af *tullkammaren i Trelleborg* om uppförande å tullkammarens stat af tre nya kammarskrifvaretjänster och två nya vaktmästaretjänster, om förändring af uppsyningsmanstjänsten vid tullbevakningen därstädes till en öfveruppsyningsmanstjänst samt om tullförvaltaretjänstens uppflyttning i klass I, hvarjämte tullkammaren tillika anhållit, att denna uppflyttning måtte räknas från och med ingången af år 1911 eller, om detta icke bifölles, att ett personligt aflöningsstillägg af 800 kronor måtte från sagda års ingång tillerkännas innehafvaren af tjänsten, intill dess uppflyttningen blefve verkställd;

af *packhusinspektionen i Göteborg* om utbytande af en å inspektionens stat uppförd kontrollörstjänst mot en förste kontrollörstjänst; samt

af *tullbevakningsinspektionen i Göteborg* om anställande hos inspektionen af ytterligare tjugutre vaktmästare.

Slutligen har dels packhusinspektionen i Stockholm hemställt, att af de utaf densamma för år 1912 begärda tjänsterna följande måtte blifva tillsatta på förordnande från och med den 1 mars 1911, nämligen de två kontrollörs- och de två kammarskrifvaretjänsterna, en uppsyningsmanstjänst och sex vaktmästaretjänster, dels tullbevakningsinspektionen i Stockholm gjort enahanda hemställan beträffande följande af inspektionen föreslagna nya tjänster, nämligen en uppsyningsmanstjänst och

[11.] tolf vaktmästarejänster, dock med den afvikelse, att berörda tjänster måtte redan från och med ingången af år 1911 tillsättas på förordnande.

De sålunda gjorda framställningarna hafva af vederbörande tullförvaltningar närmare utvecklats och motiverats.

Stockholm.

Sålunda anför *tullkammaren i Stockholm*, att under år 1910 såväl som under år 1909 måst för göromålens behöriga fortgång i tjänstgöring användas ett antal extra ordinarie kammarskrifvare, hvilket icke vid något tillfälle understigit fyra, men under elfva månader af året uppgått till åtta. Sedan ett nytt tullhus blifvit uppfördt vid Stads-gårdshamnen, hvilket med det snaraste komme att tagas i användning, blefve det snart nog nödvändigt att därstädes placera ett antal tjänstemän för handhavandet af tullkamargöromålen och uppbörden af tull- och andra afgifter. För utförandet af dessa bestyr erfordrades minst tre tjänstemän.

Packhusinspektionen i Stockholm framhåller, att en af de tre i nya tullpackhuset vid Stadsgårdshamnen befintliga tullbehandlingslokalerna med tillhörande utlämningssal redan upplåtits åt inspektionen och att de båda öfriga med det snaraste och i hvarje fall före seglationens början år 1911 komme att öfverlämnas till inspektionen. För tjänstgöring i dessa lokaler erfordrades, på sätt en vid inspektionens skrifvelse fogad uppgift öfver den vid packhusinspektionens samtliga expeditioner erforderliga personalen utvisade, tre kontrollörer, sex kammarskrifvare, en uppsyningsman och sex vaktmästare. Genom sammanslagning af vinexpeditionen å Skeppsbron med expeditionen för tullfria varor och maskiner därstädes, kunde emellertid för tjänstgöring i de nya packhuslokalerna i Stadsgården påräknas en kontrollör, hvarjämte fyra kammarskrifvare kunde disponeras för samma ändamål, hvarför behovet af tjänstemän af nu nämnda slag kunnat inskränkas till två kontrollörer och två kammarskrifvare. Den för tjänstgöring i nya tullhuset i Stadsgårdshamnen begärda uppsyningsmannen erfordrades för att utöfva den närmaste tillsynen öfver vaktmästarnas tjänstgöring samt öfver godset i samtliga tullbehandlings- och utlämningssalarna äfvensom för att öppna och stänga lokalerna. Den andre af inspektionen begärda uppsyningsmannen vore erforderlig för att i tullafdelningen för postpaket dels utöfva tillsyn öfver därstädes anställda vaktmästares tjänstgöring och öfver lokalen med däri befintligt gods, dels öfvervaka, att sådana paket, som innehölle guld- och silfverarbeten eller retursändningar af i utlandet inväxladt svenskt mynt, afskildes från öfriga paket och toges i särskildt förvar. Vidare meddelar inspektionen, att omkring tjugu extra ordinarie vaktmästare vore hela året om inkallade i tjänstgöring, samt att berörda,

i kammarrätten samt dels och framför allt av de betydligt bättre utsikterna till vidare befordran, som adjunktion i hovrätt medför.

[12.]

Kammarrätten kan härjämte icke undgå att påpeka, att fastställandet av adjunktsarvodet till allenast 6,690 kronor även ur andra synpunkter är ägnat att framkalla betänkligheter. Enligt den nya staten uppgår begynnelselönen för en notarie i ämbetsverket till 6,420 kronor. Väl har tidigare emellanåt förekommit att vikarier å högre befattningar måst nöja sig med till och med lägre avlöningar än underordnade tjänstemän i samma ämbetsverk, men detta förhållande har dock företrädesvis kunnat förekomma vid tillfälliga eller kortvariga förordnanden. Då adjunktionsförordnandena i kammarrätten i regel förnyats år efter år och detta torde komma att bli händelsen även härnäst, anser kammarrätten det mindre lyckligt att arvodet för den i jämförelse med en notarietjänst långt mer ansträngande och ansvarsfulla tjänstgöringen såsom adjungerad ledamot icke satts till mer än 270 kronor för år utöver begynnelselönen för notarie, helst löneförbättring efter viss tids tjänstgöring icke är tillförsäkrad adjungerad ledamot. Ytterligare må framhållas, att kammarrätten understundom kan behöva för adjunktionsförordnande anlita tjänstemän från annat ämbetsverk. För närvarande är i kammarrätten adjungerad en förste revisor i riksräkenskapsverket, och för kammarrätten är det önskvärt att denne eller med honom likställd tjänsteman fortfarande skall i sådant avseende stå till förfogande vid förefallande behov. Men härmed torde knappast kunna räknas, om icke arvodet i anledning av adjunktionen, vilket arvode nu bestämts till nära 1,000 kronor lägre belopp än förste revisors begynnelselön, sättes högre än denna.

För kammarrätten är det sålunda en angelägenhet av yttersta vikt, att arvoden till dess adjungerade ledamöter snarast höjas till full överensstämmelse med de för adjungerade ledamöter i Svea hovrätt medgivna samt sålunda sättas begynnelselönen efter 22 löneklassen i 1921 års avlöningsreglemente till 8,580 kronor och slutlönen efter 24 löneklassen till 9,540 kronor. Denna höjning av arvoden för adjungerade ledamöter skulle medföra en ökning av anslaget till adjungerade ledamöter med, för år räknat, högst 19,950 kronor. Samtidigt och av enahanda skäl borde anslaget till arvodesfyllnad åt vikarierande extra ordinarie assessorer undergå någon höjning, förslagsvis med 3,000 kronor för år. Däremot synes ändringen icke påkalla någon höjning i det i staten upptagna anslaget till vikariatsersättningar, eftersom detta anslag är av förslagsanslags natur.»

I övrigt har kammarrätten förklarat sig anse, att de för uppehållande av dess verksamhet under första halvåret 1923 erforderliga anslag böra beräknas efter samma grunder som för år 1922. De till förstärkning av ämbetsverkets arbetskrafter för första halvåret 1923 erforderliga belopp beräknar kammarrätten på följande sätt:

till arvoden åt tre extra kammarrättsråd å 10,020 kronor	
för år	kronor 15,030
» » » sju adjungerade ledamöter å högst 9,540	
kronor för år	» 33,390
» arvodesfyllnad åt vikarierande extra ordinarie asses-	
sorer högst	» 6,500

[12.]	till arvoden åt tio amanuenser med mera	kronor 12,150
»	arvode » ett kanslibiträde, kvinnligt, å sekreterar- expeditionen.....	» 1,218
»	» » tre kontorsbiträden, kvinnliga, å 2,040 kronor för år.....	» 3,060
»	bestridande av ökad renskrivningskostnad	» 1,575
	semestervikariatsersättning åt fyra kvinnliga biträden, därav ett kanslibiträde och tre kontors- biträden, samt till fyllnadsarvoden åt deras vikarier vid tjänstledighet för sjukdom ...	kronor 500
	Summa kronor	73,423,

vilken summa ansetts böra avrundas till 73,500 kronor.

Over kammarrättens förslag i fråga om arvoden till de adjungerade ledamöterna har allmänna civilförvaltningens lönenämnd den 5 december 1921 avgivit infordrat utlåtande och därvid förordat ifrågasvarande befattningshavares hänförande till sjuttonde lönegraden. Sedermera har kammarrätten i samband med att ämbetsverket avgivit förslag i fråga om avlöningsförhållandena för vid verket anställd icke-ordinarie personal ånyo yttrat sig i ämnet.

*Departements-
chefen.*

Vad angår arvoden till de adjungerade ledamöterna hos kammarrätten är jag för närvarande icke beredd att tillstyrka någon höjning i de belopp, varmed riksdagen räknade vid fastställande av anslagsbeloppet för år 1922. Jämväl i övrigt torde kostnaderna böra beräknas efter i huvudsak samma grunder som för år 1922. Jag vill i detta sammanhang framhålla, att anslaget för år 1922 kom att beräknas efter antagande, att tre kvinnliga kontorsbiträden skulle vara för nämnda år anställda, ehuru man avsåg att inskränka antalet sådana biträden till två. Härigenom blev anslaget bestämt till omkring 2,000 kronor högre belopp än vad som eljest skulle hava blivit fallet. Anslagets årsbelopp torde förty kunna nedsättas till 123,000 kronor, i följd varav det för tiden 1 januari—30 juni 1923 erforderliga anslagsbeloppet torde böra bestämmas till hälften av sistnämnda belopp eller alltså 61,500 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av kammarrättens verksamhet å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 61,500.

Statistiska centralbyrån.

8. Statistiska centralbyrån.

I skrivelse den 25 augusti 1921 har statistiska centralbyrån framlagt de anslagsbehov för ämbetsverket, vilka ansetts böra föranleda proposition till 1922 års riksdag. Ämbetsverket ifrågasätter därvid till en början utökning av den ordinarie staten med erforderligt anslag till arvode åt en amanuens. Efter erinran, att det i den ordinarie staten ingående anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. för år 1922 upptagits med ett belopp av 28,000 kronor, yttrar centralbyrån härom följande:

[13.]
Statistiska
central-
byrån.
(ordinarie
anslag.)

»Ehuru erfarenheten tillfullo visat, att centralbyråns personal icke är tillräcklig för ett behörigt skötande av ämbetsverkets arbetsuppgifter, anser sig centralbyrån likväl icke för närvarande böra föreslå annan höjning av ifrågavarande anslagspost än som erfordras för tillgodoseende av äktenskapsregistret. Anledningen härtill är, förutom det statsfinansiella läget, dels den ökning i ordinarie arbetstiden, som inträder från början av år 1922, dels ock att arbetet på centralbyråns jordbruksstatistiska byrå kan antagas under åren 1922 och 1923 bliva något mindre omfattande, än det varit under de sista åren. Däremot är en förstärkning av de för äktenskapsregistrets förande avsedda arbetskrafterna oavvislig. I sin underdåniga skrivelse den 5 november 1920 angående personal vid äktenskapsregistret yttrade statistiska centralbyrån, att, innan ännu närmare erfarenhet vunnits om arbetets omfattning och särskilt behovet av skriftväxling med uppgiftslämnarna, icke borde framställas krav på större eller mera kvalificerad personal vid äktenskapsregistret, än att därför anställdes en tjänsteman av första graden och ett kvinnligt biträde av första graden. Denna personal är också enligt Eders Kungl. Maj:ts beslut anställd vid äktenskapsregistret från innevarande års början och är från början av år 1922 uppförd å ordinarie stat. Emellertid har arbetet med registrets förande visat sig vara så omfattande, att jämväl den för rättsstatistiken avsedde amanuensen måst tagas i anspråk för äktenskapsregistret, med påföljd att utarbetandet av rättsstatistiken, som redan förut var i beklaglig grad försenat, blivit ytterligare fördröjt. En föreställning om arbetsbördan vid äktenskapsregistret lämnar bifogade arbetsredogörelse för månaderna januari – augusti innevarande år. Av denna redogörelse torde framgå, att en förstärkning av arbetskrafterna är oundgänglig, men synes densamma för närvarande böra inskränkas till att avse endast en amanuens. Det för hans avlöande under förra halvåret 1923 erforderliga beloppet beräknar centralbyrån till 1,700 kronor, vadan totala anslagsbehovet under förevarande titel skulle utgöra $(14,000 + 1,700 =) 15,700$ kronor.»

Den återopade arbetsredogörelsen är av följande innehåll:

[13.]

»Arbetsbördan vid äktenskapsregistret januari—augusti 1921.

Till äktenskapsregistret inkomna, registrerade uppgifter:

Januari	142	Maj	499
Februari	308	Juni	480
Mars	414	Juli	525
April	477	Augusti	341

Till äktenskapsregistret inkomna uppgifter av be-kaffenhets art ej böra registreras:

Januari	34	Maj	46
Februari	62	Juni	41
Mars	41	Juli	34
April	45	Augusti	28

Avgångna skrivelser och frågekort:

Januari	3	Maj	120
Februari	16	Juni	92
Mars	179	Juli	156
April	146	Augusti	105

Inkomna skrivelser och svarskort:

Januari	29	Maj	157
Februari	30	Juni	140
Mars	163	Juli	147
April	147	Augusti	134

Antalet aviseringar angående äktenskapskillnader:

Januari	—	Maj	157
Februari	31	Juni	113
Mars	108	Juli	118
April	116	Augusti	123

Antalet meddelanden om fränskilda kvinnors omgifte:

Januari	4	Maj	9
Februari	9	Juni	14
Mars	8	Juli	10
April	14	Augusti	9

Summa uppgifter, skrivelser, aviseringar och meddelanden för månad:

Januari	212	Maj	988
Februari	456	Juni	880
Mars	913	Juli	990
April	945	Augusti	740

Till ovanstående kommer korrekturläsning och expediering av det tryckta diariet varje månad (utom januari).»

Beträffande övriga i den ordinarie staten ingående anslagsposter har statistiska centralbyrån upptagit anslaget till avlöningar till ordi-

narie tjänstemän, i 1922 års stat utgörande 241,500 kronor, till hälften därav eller i avrundat tal till 120,800 kronor, samt vad angår anslaget till vikariatsersättningar å 8,500 kronor gjort gällande, att detsamma, med hänsyn till att semestervikariat förekomma i större utsträckning under senare halvåret än under det förra, torde kunna för tiden 1 januari—30 juni 1923 begränsas till 4,000 kronor.

Den av statistiska centralbyrån förebragta utredningen, som av mig i det föregående återgivits, synes mig giva vid handen, att en förstärkning av de för äktenskapsregistrets förande avsedda arbetskrafterna är av behovet påkallad. Emellertid torde det icke vara uteslutet att det förslag, som inom en nära framtid lär vara att förvänta från de sakkunniga för utredning angående minskning av utgifterna för den officiella statistiken m. m., kan komma att resultera i åtgärder, varigenom någon arbetsbesparing för centralbyrån kan bli följden. Då vid sådant förhållande och med hänsyn jämväl tagen till den från och med innevarande år utsträckta dagliga tjänstgöringstiden inom ämbetsverken en förändrad disposition av arbetskrafterna inom statistiska centralbyrån möjligen låter sig genomföras, anser jag mig icke kunna för närvarande tillstyrka centralbyråns hemställan om höjning av anslaget till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare. Vad angår anslagsposten till vikariatsersättningar finner jag av skäl, som jag förut under »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» anført vid behandlingen av spörsmålet om anslagsberäkningen å övergångsstaten, tillräcklig anledning icke föreligga att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga densamma med lägre belopp än hälften av årsbeloppet, eller sålunda 4,250 kronor. För nyssuämnda tidsperiod skulle alltså anslaget till statistiska centralbyrån uppgå till hälften av årsbeloppet eller till 139,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till statistiska centralbyrån, nu kronor 278,000,
med halva beloppet eller..... » 139,000.

Departements-
chefen.

9. Bibliotekets underhållande.

[14.]
Bibliotekets
underhål-
lande.
(ordinarie
anslag.)

Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att upptaga det *ordinarie* reservationsanslaget till
bibliotekets underhållande, nu kronor 2,000,
med halva beloppet eller » 1,000.

10. Statistiska centralbyråns verksamhet.

[15.]
Statistiska
centralbyråns
verksamhet.
(extra anslag.)

Till förstärkning av det till och med år 1921 å riksstaten upp-
förda ordinarie reservationsanslaget till amanuenser, vikariatsersättningar
och tillfälliga biträden vid statistiska centralbyrån anvisades i enlighet
med Kungl. Maj:ts förslag av 1920 års riksdag dels å tilläggsstat för
år 1920 7,000 kronor, dels å extra stat för år 1921 12,000 kronor,
båda beloppen såsom förslagsanslag, högst. Den utredning, som låg till
grund för riksdagens berörda beslut, återfinnes å sid. 152—154 i det
vid 1920 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln fogade utdrag av
protokollet över finansärenden för den 7 januari 1920, vartill jag tillåter
mig hänvisa. Ändamålet med ifrågavarande förstärkningsanslag var att
möjliggöra ett begynnande bortarbetande av den uppkomna betydande
arbetsbalansen inom statistiska centralbyrån. För samma ändamål be-
viljades för år 1922, likaledes såsom förslagsanslag, högst, ett belopp,
som med anledning av de nya avlöningsgrunderna bestämdes till 16,000
kronor. Anslaget erhöi för detta år benämningen »Upprätthållande
av statistiska centralbyråns verksamhet».

I sin förutnämnda skrivelse den 25 augusti 1921 har statistiska
centralbyrån gjort framställning om fortsatt anslag för ifrågavarande
ändamål och därvid anført följande:

»Tyvärr hava de förhoppningar, som centralbyrån fäst vid ifrågavarande
anslag, icke blivit infriade. Till följd av talrika och delvis långvariga sjukdomsfall
samt en alltjämt ökad arbetsbörda, under åren 1920 och 1921 särskilt vad angår
den kommunala finansstatistiken, har hittills icke varit möjligt att minska arbets-
balansen. Av skäl, som förut nämnts, finnes visserligen anledning hoppas, att för-
hållandena under nästkommande två år skola gestalta sig något gynnsammare, men
alldeles uteslutet torde vara, att ens någon del av den vid 1922 års slut sannolikt
i det huvudsakliga kvarstående arbetsbalansen skall kunna bortarbetas, om ej för-
stärkningsanslag beviljas även för år 1923. Under sådana omständigheter anser
sig centralbyrån böra hemställa, att under ovan angivna anslagstitel må på extra
stat för förra halvåret 1923 beviljas hälften av det för år 1922 anslagna beloppet
eller 8,000 kronor.»

I en av chefen för statistiska centralbyrån på begäran avgiven promemoria av den 18 november 1921 har beträffande centralbyråns arbetsbalans anförts följande:

»Under förutsättning, att arbetet med ett års statistik bör vara i huvudsak avslutat, innan materialet för närmast följande år inkommer, kan arbetsbalansen i statistiska centralbyrån vid slutet av innevarande november månad beräknas utgöra för nedannämnda statistiska berättelser, räknat i år (ett år = det arbete, som erfordras för utgivande av en årgång av resp. berättelser):

Folkmängden inom administrativa områden	Ingen balans
Befolkningsrörelsen	2 1/2 år
Ut- och invandring	Ingen balans
Dödsorsaker	Inemot 3 år
Jordbruk och boskapsskötsel	Ingen balans
Årsväxten, preliminär redogörelse	Ingen balans
Mejerihantering	Ingen balans
Fiske	Ingen balans
Allmän sparbanksstatistik	Ingen balans
Fattigvården	Ingen balans
Domstolarnas och de exekutiva myndigheternas verksamhet	2 1/2 år
Brottsligheten	2 1/2 år
Kommunernas finanser	1 1/3 år.»

I promemorian meddelas vidare, att för bearbetande av de däri omförmälda berättelserna rörande »befolkningsrörelsen», »jordbruk och boskapsskötsel», »domstolarnas och de exekutiva myndigheternas verksamhet», samt »kommunernas finanser» erfordras ett större antal biträden året om, medan för övriga berättelser behovet av biträden är relativt litet.

För avarbetande av den arbetsbalans, varmed statistiska centralbyrån i flera år varit och, så-om av nyss återgivna promemoria framgår, alltjämt är betungad, synes det mig ofrånkomligt, att nödiga extra arbetskrafter jämväl i fortsättningen ställas till ämbetsverkets förfogande. Det för ändamålet erforderliga beloppet torde i enlighet med centralbyråns förslag böra bestämmas till hälften av anslaget å 1922 års riksstat eller alltså till 8,000 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av statistiska centralbyråns verksamhet å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag,
högst kronor 8,000.

Departements-
chefen.

11. Personal vid vissa finansstatistiska undersökningar.

[16.] För vartdera av åren 1921 och 1922 har riksdagen å extra stat

Personal vid vissa finansstatistiska undersökningar.
(extra anslag.)

anvisat medel till förstärkning av arbetskrafterna hos statistiska centralbyrån för anordnande av vissa finansstatistiska undersökningar. Å 1922 års riksstat är för ändamålet anvisat ett förslagsanslag, högst, å 50,300 kronor. Detta belopp har beräknats på följande sätt:		
arbetsledaren	kronor	8,124
1 kontorsskrivare, kvinnlig	»	3,018
4 kanslibiträden, kvinnliga, å kronor 2,436	»	9,744
20 tillfälliga biträden å kronor 1,440	»	28,800
	Summa kronor	49,686,

vilken summa avrundats uppåt till nyssnämnda belopp kronor 50,300.

I sin förenämnda skrivelse den 25 augusti 1921 har nu statistiska centralbyrån, i fråga om behovet av personal för ifrågakande undersökningars bedrivande, anfört följande:

»Till grund för beräkningen av personalbehovet vid dessa, år 1921 påbörjade undersökningar, genom vilka närmast avsetts att åvägabringa en årlig bearbetning av taxeringslängderna vad angår taxeringarna till inkomst- och förmögenhetsskatt i huvudsaklig överensstämmelse med den bearbetning av 1917 års taxeringslängder som verkställdes i anledning av Eders Kungl. Maj:ts beslut den 28 juni 1918 och vars resultat offentliggjorts i serien Sveriges officiella statistik, låg dels en av chefen för statistiska centralbyrån den 1 december 1919 avgiven promemoria, dels en av statistiska centralbyrån i skrivelse den 11 december 1919 lämnad utredning (se 1920 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, sid. 116 ff.). Tvenne faktorer komma vid denna beräkning i beaktande, nämligen arbetets omfattning samt den tidrymd, som kunde anslås för dess utförande. Då undersökningarna voro avsedda att bliva fortlöpande, måste i sistnämnda hänseende det kravet uppställas, att å ena sidan, till undvikande av ständigt ökad arbetsbalans, bearbetningen av ett års taxeringslängder vore åtminstone i huvudsak avslutad, innan materialet för ett nytt år bleve tillgängligt, men att å andra sidan arbetet ej så forcerades, att den anställda personalen skulle behöva för någon tid av året avskedas, med risk att ny, oövad personal måste antagas. Vad åter angår arbetets omfattning, hade centralbyrån att hämta ledning av erfarenheten från den nyssnämnda bearbetningen av 1917 års taxeringar, vilken då nalkades sin avslutning. Denna kunde beräknas hava erfordrat, fränsett ledaren, omkring 55 årsbiträden. Med hänsyn till den med år 1920 förändrade uppställningen av taxeringslängderna — i det att där numera även förekomma uppgifter om de taxerades civilstånd och antalet barn, för vilka avdrag äger rum, samt aktiebolagen äro upptagna i särskild avdelning —, och då vidare en del vid 1917 års utredning verkställda särskilda undersökningar och detalj-

bearbetningar ansågos icke behöva nu ifrågakomma, beräknades emellertid, att för bearbetningen av 1920 års taxeringslängder icke skulle erfordras mera än vid pass hälften så många biträden som vid 1917 års utredning, och i enlighet härmed blev det behövliga antalet biträden angivet till endast 25. Denna beräkning liksom varje dylik förhandsberäkning av kostnaderna för en statistisk undersökning, innan ännu planen för bearbetningen blivit i detalj utformad eller ens materialets omfattning kunnat överblickas, måste dock givetvis bliva ganska osäker. Och även då centralbyrån sistlidet år hade att äska anslag för år 1922, var 1920 års bearbetning fortfarande icke påbörjad och den detaljerade planen för undersökningarna ännu icke upprättad, varför ämbetsverket i sin underdåniga skrivelse den 27 augusti 1920 förklarade sig sakna anledning att frågå den här berörda beräkningen.

Sedan numera plan för bearbetningen av 1920 års taxeringslängder blivit av centralbyrån upprättad och, jämlikt föreskrift i nådigt brev den 10 december 1920, av statsrådet och chefen för finansdepartementet den 15 juli 1921 fastställd, varvid vissa utvidgningar utöver centralbyråns förslag verkstälts, samt bearbetningen nu fortgått några månader, är centralbyrån i tillfälle att något bättre bedöma behovet av arbetskrafter vid dessa undersökningar. Redan på grund av arbetsplanen, som befunnits behöva göras fylligare än vad ursprungligen avsetts, har detta behov blivit ökat, huvudsakligen därigenom att de taxerade skola uppdelas även på de fem dyrortsgrupperna, och att likaledes, med hänsyn till en eventuell omläggning av skatteskalen, en uppdelning av de skattskyldiga måste ske efter de beskattningsbara beloppens storlek. Ännu mera betydande är den personalökning, som betingas av materialets omfattning. En sammanräkning för de kommuner, för vilka intill denna dag excerpering ur taxeringslängderna hunnit avslutas (omkring en sjundedel av riket enligt 1917 års förhållanden), har givit vid handen, att antalet taxerade från år 1917 till år 1920 ökats med i genomsnitt ända till 82 %; därav å landsbygden 101 % och i städerna 56 %. Då dessa kommuner äro belägna i vitt skilda delar av riket och utgöras av såväl jordbruksbygd som industrisamhällen, torde all anledning föreligga för det antagandet, att ökningen bland de taxerade i hela riket kommer att hålla sig omkring ovan angivna procenttal, d. v. s. att 1920 års material, vad antalet taxerade angår, kommer att med vid pass 80 % överstiga 1917 års material. Att det på grund av 1917 års förhållanden beräknade personalbehovet icke numera kan vara tillräckligt, torde alltså vara uppenbart. Nu är visserligen sant, att ökningen i hela arbetet med den statistiska undersökningen icke blir fullt så stor som ökningen i antalet taxerade, ävensom att den från och med år 1922 inträdande utsträckningen av den dagliga arbetstiden till 7 timmar är ägnad att minska behovet av förstärkning av arbetskrafterna. Men i alla händelser och även med hänsyn till den utvidgade arbetsplanen anser sig statistiska centralbyrån icke kunna beräkna nämnda behov till mindre än 12 biträden, därest en undersökning av samma omfattning som den för år 1920 skall hinna avslutas inom ungefär ett år, vilket är en förutsättning för undvikande av arbetsbalans och även torde vara ett villkor för att finansdepartementet skall kunna för sitt budgetarbete få den nytta av undersökningarna, som varit den närmaste anledningen till deras anordnande. Nämnda biträden synas böra alla tillsvidare avlönas i likhet med s. k. tillfälliga biträden i statistiska centralbyrån, d. v. s. enligt riksdagens ovan berörda beräkning med 1,440 kronor per år. Årsanslaget

- [16.] till de finansstatistiska undersökningarna skulle således, under antagande av samma beräkningsgrund, komma att ökas med 17,280 kronor eller i runt tal med 17,300 kronor. Naturligtvis vore det önskvärt och av behovet påkallat, att personalen vid de finansstatistiska undersökningarna redan nu förstärktes för bortarbetande av den arbetsbalans, som hittills uppstått och fortfarande uppstår. Men då resultatet av 1920 års undersökningar i alla händelser icke hinner — och sannolikt ej heller behöver — vara tillräckligt för finansdepartementets budgetberäkning för första halvåret 1923, och då dessutom en utökning av personalen redan under innevarande år skulle bereda svårigheter i avseende på nödig arbetslokal, vill centralbyrån inskränka sig till att framhålla angelägenheten därav, att arbetet under hela år 1922 kan bedrivas med den erforderliga personalen och att alltså på tilläggsstat för nämnda år uppföres ett förslagsanslag, högst, om, preliminärt beräknat, 17,300 kronor till förstärkning av anslaget till förstärkning av arbetskrafterna hos statistiska centralbyrån för anordnande av vissa finansstatistiska undersökningar. Visserligen är anslaget på 1922 års riksstat avsett även för påbörjande av bearbetningen av 1921 års taxeringslängder, men att dessa ävensom de närmast följande årens taxeringslängder skulle kräva mindre arbete än 1920 års, kan säkerligen icke förväntas bli fallet.

Av denna anledning synes för de finansstatistiska undersökningarnas utförande under år 1923 icke kunna förutsättas lägre personalbehov än under år 1922. Någon framställning om uppförande på ordinarie stat av denna personal, helt eller delvis, anser sig centralbyrån icke heller i år böra göra, ej blott på grund av det statsfinansiella läget utan även med hänsyn till önskvärheten av att avvakta fortgången av den nu pågående utredningen. Det för hela år 1923 erforderliga anslagsbeloppet enligt meranämnda, av riksdagen tillämpade beräkningsgrunder uppgår alltså till (50,300 + 17,300 =) 67,600 kronor. Därav skulle då på riksstaten för första halvåret 1923 böra upptagas såsom extra anslag ett förslagsanslag, högst, till halva detta belopp, eller 33,800 kronor. Anslagets rubrik synes därvid, även för vinnande av överensstämmelse med andra till statistiska centralbyråns förfogande stående anslag, lämpligen böra ändras till Personal vid vissa finansstatistiska undersökningar.»

Departements-
chefen.

Den betydande ökning av ifrågavarande anslag, som statistiska centralbyrån ifrågasatt, kan med hänsyn till angelägenheten av att under nuvarande förhållanden iakttaga den största sparsamhet, då det gäller nya eller förhöjda anslagskrav, icke undgå att väcka åtskilliga betänkligheter. Jag har därför haft under övervägande olika utvägar för att utan den ifrågasatta anslagshöjningen söka i skäligh utsträckning tillgodose det behov, för vilket anslaget är avsett.

Förevarande undersökningar, som påbörjats under nästföregående år, avse en årlig bearbetning av taxeringslängderna i vad angår taxeringarna till inkomst- och förmögenhetsskatt, vilken bearbetning skall lämna material för finansdepartementets budgetberäkningar, i första hand beräkningarna av inkomst- och förmögenhetsskattens utfall. Då undersökningarna äro ämnade att bli fortlöpande, måste, på sätt statistiska centralbyrån framhållit, bland annat det kravet uppställas, att bearbetningen av ett

års taxeringslängder är åtminstone i huvudsak avslutad, innan materialet för ett nytt år blir tillgängligt. Enär detta krav uppenbarligen utgör en oeftergivlig förutsättning för att den ifrågavarande regelbundna finansstatistiken skall fylla sitt nyssberörda betydelsefulla ändamål att tjäna som grundval för finansdepartementets beräkning av avkastningen av statsverkets för närvarande ojämförligt viktigaste inkomstittel, finner jag högst angeläget, att personalen vid undersökningarna icke tillmätas för knapp. Jag har emellertid låtit undersöka, huruvida icke redan med den tillgängliga personalen ett tillfredsställande resultat skulle kunna erhållas genom en sådan omläggning av arbetet, att taxeringslängderna endast för vissa delar av varje län bearbetades det ena året, medan för övriga delar nästföljande års taxeringslängder bleve föremål för undersökning. Ett för ändamålet fullt tjänligt resultat har också ansetts kunna uppnås, om taxeringslängderna för ungefär hälften av varje län bearbetas det ena året, medan taxeringslängderna för andra hälften behandlas först året därpå. Då härigenom skulle vinnas, att arbetet kan bedrivas med den nuvarande personalstyrkan, har jag ansett mig böra förorda att så sker. Jag kan emellertid icke tillstyrka en så beskaffad plan för undersökningen av 1921 års taxeringslängder, enär det befunnits nödigt att erhålla en fullständig bearbetning av dessa längder, vilka avse inkomst- och förmögenhetsförhållandena under det år, för vilket folkräkningen nu äger rum. Dock synes redan beträffande sistnämnda taxeringslängder en sådan uppdelning av arbetet kunna ske, att bearbetningen av längderna under år 1922 fullföljes allenast beträffande ena hälften av riket, medan arbetet i övrigt avslutas först under år 1923. Härigenom behöver å tilläggsstaten för år 1922 äskas allenast hälften av det av centralbyrån beräknade anslagsbeloppet eller 8,650 kronor, medan för första halvåret 1923 skulle erfordras ett belopp av 33,800 kronor. I likhet med centralbyrån anser jag, att anslaget ifråga lämpligen bör erhålla benämningen »Personal vid vissa finansstatistiska undersökningar.»

Under återopande av vad jag sålunda anført får jag, som senare i dag ämnar göra framställning om anvisande av anslag för ifrågavarande ändamål å tilläggsstat för år 1922, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till arvoden åt personal vid vissa finansstatistiska undersökningar å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 33,800.

12. Personal vid valstatistik.

[17.] För upprättande i statistiska centralbyrån av viss valstatistik hava för åren 1918—1922 beviljats särskilda anslag av förslagsanslags natur. Anslaget belopp utgör för år 1922 4,000 kronor.

Personal vid valstatistik.
(extra anslag)

I sin skrivelse den 25 augusti 1921 har nu statistiska centralbyrån anfört, att under förra hälften av år 1923 torde erfordras medel dels för avslutande av statistiken över valen av landstingsmän år 1922, dels för utarbetande av statistik över stads-, kommunal- och municipalfullmäktigevalen samma år. Anslagsbeloppet har ansetts kunna beräknas till 2,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Då anslag för ifrågavarande ändamål torde vara ofrånkomligt jämväl för tiden 1 januari—30 juni 1923, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till arvoden åt personal vid valstatistik å
extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa
ett förslagsanslag av kronor 2,000.

13. Personal vid 1920 års folkräkning.

[18.] Till arvoden åt personal vid 1920 års folkräkning anvisades i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag av 1920 års riksdag å extra stat för år 1921 ett reservationsanslag å 67,000 kronor. Den utredning, som låg till grund för riksdagens berörda beslut, återfinnes å sid. 155—157 i det vid 1920 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, fogade utdrag av protokollet över finansärenden för den 7 januari 1920, vartill jag tillåter mig hänvisa. Å extra stat för år 1922 är för enahanda ändamål anvisat ett reservationsanslag å 87,000 kronor.

*Personal vid
1920 års folk-
räkning.*

(extra anslag.)

I sin meranämnda skrivelse den 25 augusti 1921 hemställer statistiska centralbyrån om anslag för ifrågavarande ändamål jämväl för tiden 1 januari—30 juni 1923 och anför därvid följande:

»Enligt nådigt brev den 15 sistlidne juli skall bearbetningen av folkräkningsmaterialet ske med användande av elektriska maskiner. Då förutsättningen för den betydande kostnadsbesparing, som beräknats härigenom skola åstadkommas, är, att bearbetningen i möjligaste mån forceras — något som jämväl med hänsyn till ett snabbt publicerande av resultaten är synnerligen önskligt — synes, även om vid utgången av år 1922 någon reservation kan komma att förefinnas å tidigare beviljade anslag, icke tillrådligt att för förra halvåret 1923 beräkna lägre anslagsbelopp än hälften av 1922 års anslag eller 43,500 kronor.»

I en av chefen för statistiska centralbyrån på begäran avgiven promemoria av den 18 november 1921 har beträffande folkräkningsarbetet anförts, bland annat, följande:

[18.]

»För varje år, varmed tiden för arbetets fullbordande utsträcker utöver den i varje fall erforderliga minimitiden, kunna beräknas uppstå följande ökade kostnader, vartill ytterligare komma kostnader för vaktbetjäning, städning, belysning m. m.:

Arvode till ledare och två biträdande tjänstemän (beräknat efter beloppet under 4:e kvartalet innevarande år, dyrtidstillägg inbegripet)	26,511 kronor,
Hyra för Hollerith-maskinerna (efter en kurs för dollarn av 4.40)	11,352 »
Hyra för lokal (ännu ej av Kungl. Maj:t fastställd, men förslagsvis av mig upptagen till)	13,000 »

Summa 50,863 kronor.

Härvid är även att märka, att biträdenas antal måste vara så avpassat, att ledarens och de biträdande tjänstemännens arbetskraft till fullo utnyttjas för övervakande av biträdenas arbete, i den mån de icke äro upptagna med dem eljest tillkommande göromål, ett förhållande som centralbyrån i sina anslagskrav vederbörligen beaktat.»

Ifrågavarande anslag är avsett till avlöning av den personal, som sysselsättes med bearbetning av uppgifterna till 1920 års folkräkning. Denna personal utgöres för närvarande av en ledare av arbetet, en biträdande manlig tjänsteman och ett betydande antal kvinnliga biträden. Enligt Kungl. Maj:s förberörda beslut den 15 juli 1921 må emellertid anställas ytterligare en biträdande tjänsteman för handhavande av förberörda elektriska maskiner.

*Departements-
chefen.*

Då det föreliggande arbetsmaterialet i ett fall som detta är på förhand fixerat till ett visst begränsat kvantum, möter givetvis i och för sig ej hinder att fördela arbetet på ett större antal år, varigenom behovet av kvinnliga biträden per år skulle nedbringas och anslagsbeloppet sålunda kunna i motsvarande mån reduceras. Emellertid skulle, på sätt av nyssnämnda promemoria närmare framgår, en dylik utsträckning av arbetet över en längre tidsperiod medföra betydande merkostnader på andra utgiftsposter, särskilt dels därigenom att ledarens och de manliga biträdenas arbetskraft då ej skulle kunna till fullo utnyttjas, dels genom stegrade utgifter för hyra för de vid arbetet använda s. k. Hollerithmaskinerna och för hyra av lokal. Det torde alltså ur besparingssynpunkt vara att anbefalla, att arbetet, så långt lämpligen kan ske, forceras. Härtill kommer att det, på sätt ämbetsverket framhållit, givetvis är synnerligen önskvärt, att arbetets resultat så snart som möjligt kan publiceras.

[18.]

Vad angår den av centralbyrån i dess skrivelse den 25 augusti 1921 antydda reservationen å tidigare anslag, har jag sedermera inhämtat, att densamma vid nyssförflutna årsskifte beräknats utgöra omkring 25,000 kronor men att den torde komma att till stor del förbrukas under år 1922. Vid sådant förhållande och i betraktande av den av mig förut påpekade angelägenheten av att arbetet bedrives med största möjliga skyndsamhet anser jag mig ej böra ifrågasätta, att hänsyn till nämnda reservation tages vid äskandet av anslag å övergångsstaten.

Under återopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till arvoden åt personal vid 1920 års folkräkning å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av kronor 43,500.

Bank- och fondinspektionen.

14. Bank- och fondinspektionens verksamhet.

[19.]

Bank- och
fondinspek-
tionens
verksamhet.

(ordinarie
anslag.)

I riksstaten för år 1922 finnes under sjunde huvudtiteln uppfört ett reservationsanslag å 166,300 kronor till upprätthållande av bank- och fondinspektionens verksamhet. Av nämnda belopp skall 81,150 kronor utgå av bidrag till bankinspektionen och 85,150 kronor av bidrag till fondinspektionen. I anslagsbeloppet ingå, förutom i ämbetsverkets stat angivna kostnader jämte utgående ålderstillägg, dels den förre bankinspektören R. H. Benckert genom Kungl. Maj:ts brev den 12 december 1913 tillerkända pension å 6,000 kronor och dels ett förste byråinspektören P. A. Bolldén i enlighet med Kungl. Maj:ts brev den 28 november 1919 tillkommande personligt lönetillägg å 3.000 kronor. Av sist omnämnda båda belopp bestrides pensionen av bidrag till bankinspektionen och det personliga lönetillägget av bidrag till fondinspektionen.

Den till grund för beräkning av omnämnda anslag liggande stat för bank- och fondinspektionen har av Kungl. Maj:t fastställts den 24 oktober 1919. I berörda stat hava avlöningarna för sådana befattningar, vilka hava sin motsvarighet i andra centrala ämbetsverk, bestämts efter de avlöningstyper, vilka vid nämnda tid voro gällande vid sistberörda ämbetsverk. Sedan bank- och fondinspektionen i skrivelse den 28 sep-

[19.]

tember 1921 gjort framställning i syfte att avlöningsförhållandena vid ämbetsverket skulle från och med 1922 års ingång i huvudsak regleras efter samma system, som enligt avlöningsreglementet den 22 juni 1921 numera gäller för de centrala ämbetsverken, har Kungl. Maj:t den 2 december 1921, efter hörande av allmänna civilförvaltningens lönenämnd och statskontoret, bland annat, förordnat, att förenämnda avlöningsreglemente i särskilt angivna avseenden samt vissa i anslutning därtill givna bestämmelser skulle från och med den 1 januari 1922 i tillämpliga delar äga giltighet å befattningshavare vid bank- och fondinspektionen, ävensom i samband därmed fastställt ny stat för ämbetsverket att gälla från och med sistnämnda dag. Slutsumman å den sålunda fastställda staten uppgår till 180,000 kronor, vartill såsom årlig utgift kommer *dels* den till förre bankinspektören Benckert utgående pension å 6,000 kronor, *dels* det till förste byråinspektören Bolldén utgående personliga lönetillägget å 3,000 kronor. För år 1922 erfordras dessutom ett belopp av 4,600 kronor för bestridande av kostnaderna för övergång till systemet med utbetalning i efterskott av befattningshavarnas i ämbetsverket avlöning. Utgifterna komma alltså att belöpa sig för år 1922 till 193,600 kronor och därefter årligen till 189,000 kronor. Härav skall emellertid ett beräknat belopp av 12,000 kronor bestridas av medel från det under sjunde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till stämpelomkostnader, vadan reservationsanslaget till bank- och fondinspektionen bör uppgå för år 1922 till 181,600 kronor och därefter årligen till 177,000 kronor. I följd härav erfordras *dels* å tilläggsstat för år 1922 ett förstärkningsanslag å 15,300 kronor, *dels* för tiden därefter en höjning i det ordinarie anslaget med 10,700 kronor årligen. På grund av de sålunda erforderliga förändringarna i fråga om anslag till bank- och fondinspektionen ber jag få erinra om den närmare innebörden av Kungl. Maj:ts förenämnda beslut och vad som föregått detsamma.

Bank- och fondinspektionen anförde i sin skrivelse den 28 september 1921, bland annat, följande:

»Den genom nådigt brev den 24 oktober 1919 fastställda staten för bank- och fondinspektionen upptager följande anslagsposter m. m.:

*Bank- och
fondinspek-
tionen.*

Nu gällande
stat m. m.

[19.]

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arvode	Summa	
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	
A. Avlöningar:					
Bankinspektör och chef	16,500	7,500	—	24,000	
1 biträdande ledamot med sakkunskap på bankväsendets område...	—	—	4,000	4,000	
1 biträdande ledamot med sakkunskap på fondrörelsens område ...	—	—	4,000	4,000	
1 byråchef	3,800	1,700	—	5,500	{ Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 förste byråinspektör å bankbyrån	8,400	3,600	—	12,000	
1 förste byråinspektör å fondbyrån	8,400	3,600	—	12,000	
1 byråinspektör å bankbyrån	6,300	2,700	—	9,000	{ Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 byråinspektör å bankbyrån	6,300	2,700	—	9,000	
1 byråinspektör å fondbyrån	6,300	2,700	—	9,000	{ Efter 5 år kan avlöningen höjas med 200 kronor, efter 10 år med ytterligare 200 kronor och efter 15 år med än ytterligare 200 kronor; skolande av varje avlöningsförhöjning 100 kronor anses tillhöra lön och 100 kronor tjänstgöringspenningar.
1 byråinspektör å fondbyrån	6,300	2,700	—	9,000	
1 kvinnligt biträde (registrator)	1,700	700	—	2,400	{ Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter 6 år med ytterligare 100 kronor och efter 9 år med än ytterligare 100 kronor.
1 kvinnligt biträde	1,500	500	—	2,000	
1 vaktmästare	1,050	550	—	1,600	103,500
B. Omkostnader:					
Rese- och traktamentsersättning					18,000
Extra biträden, vaktbetjäning, lokalhyra, uppvärmning, belysning och andra expenser m. m.					28,500
Lokala inspektioner beträffande fondkommissionärers verksamhet					7,000
					Säger kronor 157,000

Anm. 1. Av förestående avlönings- och omkostnadsbelopp skola ej mindre hälften av avlöningarna till ämbetsverkets chef, byråchefen, de kvinnliga biträdena och vaktmästaren samt hela avlöningen till den ene biträdande ledamoten, en förste byråinspektör och två byråinspektörer å bankbyrån än även hälften av omkostnadsbeloppen dels för rese- och traktamentsersättning och dels för extra biträden och vaktbetjäning, lokalhyra, uppvärmning och belysning samt andra expenser m. m., tillhoppa 75,000 kronor, utgå av bankbolagens bidrag samt övriga kostnader, tillhoppa 82,000 kronor, av fondkommissionärernas bidrag.

Anm. 2. I fråga om förmån av fri bostad m. m. till vaktmästaren skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse bestämmelserna i § 3 av nådiga kungörelsen den 1 november 1918 angående avlöningsförbättring från och med år 1919 för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare. (Svensk författningssamling nr 836.)

Samtliga befattningshavare inom inspektionen äro tillsatta genom förordnande.

Utöver de i staten angivna avlöningsförmåner tillkommer ämbetsverkets befattningshavare dyrtidstillägg enligt allmänna grunder, varjämte innehavaren av byråchefsbefattningen uppburit tillfällig avlöningsförbättring med ett belopp av ettusen kronor.

Det torde i detta sammanhang böra erinras, att byråchefen i egenskap av chefens för finansdepartementet biträde vid beredning av ärenden rörande bank- och fondväsendet m. m. ånjuter ett särskilt arvode av 2,600 kronor för år räknat från det under riksstatens sjunde huvudtitel för ändamålet uppförda anslaget.

I nyssnämnda nådiga brev har Eders Kungl. Maj:t därjämte fastställt vissa villkor för åtnjutande av de i staten angivna avlöningar m. m. Berörda avlöningsvillkor hava dels varit i vissa avseenden mindre omfattande än de avlöningsvillkor, vilka varit gällande för befattningshavare vid de centrala ämbetsverken i allmänhet, dels ock i visst hänseende avvikit från sistberörda avlöningsvillkor, i det att nämligen beträffande rätten att förena tjänster föreskrivits, att med befattning, som särskilt upptagits i bank- och fondinspektionens stat, icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre densamma befinnes icke vara hinderlig för fullgörandet av tjänstgöringen inom ämbetsverket eller förenandet av tjänster föranledes av särskild därom meddelad föreskrift.

Slutligen har Eders Kungl. Maj:t i ifrågavarande nådiga brev förklarat, att bankinspektören och chefen för samt ledamot i bank- och fondinspektionen ävensom byråinspektör därstädes må för resor i tjänsten åtnjuta — förutom resekostnadsersättning, ämbetsverkets chef enligt andra klassen och övriga nu ifrågavarande befattningshavare enligt tredje klassen i gällande resereglemente — dagtraktamente med 25 kronor om dagen efter de i samma reglemente för åtnjutande av dagtraktamente i allmänhet stadgade grunder att bestridas av de i ämbetsverkets stat för sådant ändamål uppförda anslag.

I organisatoriskt avseende är, såsom redan antytts, förändring i nu rådande förhållanden erforderlig på grund av den inspektionen tillkommande uppgiften att utöva tillsyn över fondstämpelavgiftens erläggande.

I skrivelse den 3 december 1920 avgav bank- och fondinspektionen förslag om centralisering till ämbetsverket av ifrågavarande tillsyn. Inspektionen framhöll därvid, att ett genomförande av berörda förslag skulle föranleda en ökning av ämbetsverkets arbetskrafter samt att fullgörandet av den direkta stämpelgranskningen, vilken borde ske under överinseende av redan befintlig tjänsteman — förste byråinspektören — å inspektionens byrå för fondärenden, syntes kunna överlämnas åt kvinnliga biträden utan speciell utbildning.

Den utsträckning, i vilken kvinnlig arbetskraft behöver för ifrågavarande ändamål anlitas, är beroende av förhållandena å fondmarknaden. Den nu rådande ekonomiska depressionen med därav följande ringa verksamhet å fondmarknaden föranleder, att ett mindre antal fondaffärer än under normala förhållanden avslutas och att ett relativt litet antal slutnotor bliva föremål för granskning. Med den kännedom om hithörande förhållanden, som inspek-

Förändring i
organisa-
tionen.

[19.] tionen äger, har inspektionen beräknat, att under nuvarande förhållanden granskningen av upprättade slutnotor skulle kunna fullgöras med biträde av två kvinnliga befattningshavare. Därest ett uppsving å fondmarknaden skulle inträda, blir därav en naturlig följd, att granskningsarbetet ökas, och torde då ytterligare arbetskraft vara erforderlig. Då en dylik arbetsökning torde kunna inträda relativt hastigt, synes möjlighet böra redan nu beredas för inspektionen att få tillgång till ytterligare en kvinnlig befattningshavare för ifrågasvarande ändamål. Tillsättandet av sistnämnda befattningshavare torde emellertid icke böra ifrågakomma, förrän erfarenhet vunnits om arbetets omfattning och det mera varaktiga behovet av ytterligare arbetskraft.

Inspektionen får alltså föreslå, att i ämbetsverkets stat beräknas avlöningar till tre kvinnliga befattningshavare för fondstämpelgranskning, av vilka emellertid till en början allenast två må tagas i anspråk. Av de ifrågasvarande befattningshavarna synes en böra i avlöningshänseende givas en högre placering, då dess innehavare bör intaga en förmansställning gent emot övriga med ifrågasvarande arbete sysselsatta kvinnliga befattningshavare.

Såsom inspektionen tidigare anført, synes icke någon speciell utbildning behöva förutsättas såsom kompetensfordran på innehavare av ifrågasvarande kvinnliga befattningar. Den konfidentiella naturen av granskningsarbetet betingar emellertid med nödvändighet vissa personliga kvalifikationer hos dessa befattningshavare, ett förhållande, vartill vederbörlig hänsyn bör tagas vid avlöningarnas utmätande.

Avlöningar
och avlö-
ningsvillkor.

Vad därefter angår avlöningar och avlöningsvillkor för befattningshavare i bank- och fondinspektionen, bör, såsom inspektionen redan antytt, enligt inspektionens mening det nya allmänna avlöningsreglementet i de delar, desamma angår ordinarie tjänstemän, som tillsättas genom fullmakt eller konstitutorial, genom särskilt beslut av Eders Kungl. Maj:t förklaras i tillämpliga delar gälla jämväl för bank- och fondinspektionen. I vissa avseenden torde emellertid avvikelser från reglementets bestämmelser eller tillägg till desamma vara erforderliga beträffande såväl avlöningarnas belopp eller befattningars placering å löneplanen som även villkoren för avlönings åtnjutande.

Avlöningarna för byråchef och de kvinnliga befattningshavarna ävensom expeditivsvakt framgå direkt av reglementets löneplan och den vid reglementet fogade tjänsteförteckningen.

Byråchefsbefattningen skulle sålunda placeras i 20:e lönegraden inom Avdelning B. Till byråchefen bör liksom hittills inom finansdepartementet utgå det förutnämnda arvodet å 2,600 kronor för nämnde befattningshavares arbete därstädes såsom chefs för finansdepartementet biträde vid beredning av ärenden angående bank- och fondväsendet m m., och bör med hänsyn därtill allenast återstoden av avlöningen inom nyssnämnda lönegrad utgå inom bank- och fondinspektionen.

De nuvarande båda kvinnliga befattningarna, av vilka den ena är av den tredje och den andra av den andra graden, böra direkt hänföras till respektive 5:e och 3:e lönegraderna inom Avdelning C.

Av de kvinnliga befattningar, vilka bank- och fondinspektionen ifrågasatt till inrättande för fondstämpelgranskningen, synes, i anslutning till vad in-

spektionen förut nämnt, en böra hänföras till 3:e lönegraden och de båda övriga till 2:a lönegraden.

Expeditionsvakten, nuvarande vaktmästaren, bör liksom vid övriga verk placeras i 1:a lönegraden under Avdelning B.

Byråinspektör åtnjuter för närvarande en avlöning av 9,000 kronor med två ålderstillägg å 500 kronor efter resp. 5 och 10 års tjänstgöring, varigenom slutavlöningen blir 10,000 kronor. Inspektionen hemställer, att dessa befattningar bliva hänförliga till samma lönegrad som byrådirektör i andra verk eller sålunda till 18:e lönegraden inom Avdelning B.

Övriga befattningar inom ämbetsverket kunna däremot icke direkt hänföras till allmänna avlöningsreglementets löneplan.

Ämbetsverkets chef, bankinspektören, och de båda förste byråinspektörerna uppbära för närvarande avlöningar, den förstnämnde till belopp av 24,000 kronor och en var av de sistnämnda till belopp av 12,000 kronor. Någon förändring i avlöningsbeloppen för ifrågavarande befattningshavare har inspektionen ansett sig icke böra ifrågasätta. I särskild bestämmelse torde böra angivas de avlöningar, vilka till dessa befattningshavare skola utgå.

Detsamma gäller arvodet till biträdande ledamot, som för närvarande utgår med 4,000 kronor. I särskild bestämmelse angående dessa arvoden torde även föreskrivas, att då vid förfall för biträdande ledamot den för honom förordnade suppleanten inkallas till tjänstgöring, denne skall äga uppbära det för den biträdande ledamoten anslagna arvode för den tid, suppleanten tjänstgör.

De befattningar, med undantag av biträdande ledamöter, för vilka sålunda avlöning skulle i bank- och fondinspektionens stat beräknas, har inspektionen sammanfört i det förslag till tjänsteförteckning, som återfinnes såsom bilaga ¹⁾ till denna underdåniga skrivelse.

Inspektionen ber att få erinra, att Eders Kungl. Maj:t genom meranämnda nådiga brev den 24 oktober 1919 föreskrivit, att tills vidare och intill dess annorlunda må varda av Eders Kungl. Maj:t bestämt, allenast den ena byråinspektörsbefattningen å fondbyrån skall tillsättas samt att de för avlöning till ytterligare en byråinspektör på nämnda byrå avsedda medel icke må användas, förrän tjänsten blivit med innehavare besatt, ävensom att Eders Kungl. Maj:t genom beslut den 24 mars 1921 dels föreskrivit, att den nuvarande innehavaren av den ena byråinspektörsbefattningen å fondbyrån skall tillsvidare, sedan en befattning såsom byråinspektör å bankbyrån blivit ledig, tjänstgöra å sistnämnda byrå, och dels förklarat, att tillsvidare anstalt icke skall träffas för förordnande av vikarie å byråinspektörsbefattningen å fondbyrån.

Vidare har inspektionen ansett sig böra framhålla, att inspektionen förut satt, att samtliga befattningshavare i ämbetsverket skulle äga att å sina avlöningar uppbära dyrtidstillägg enligt de allmänna grunder, som gälla för befattningshavare vid nyreglerade verk, i förekommande fall såsom personligt dyrtidstillägg.

Vad därefter angår villkor för avlöningarnas åtnjutande, torde till en början sådan avvikelse ske från det allmänna reglementets bestämmelser, att

¹⁾ Här utesluten.

[19.] den för befattningshavare i bank- och fondinspektionen för närvarande gällande föreskriften angående rätt att förena tjänster bibehålles och införes bland de särskilda bestämmelserna.

De i 13 § första mom. andra stycket meddelade bestämmelserna angående skyldighet för befattningshavare att underkasta sig förflyttning till annan befattning inom den centrala statsförvaltningen bör vidare förklaras sakna tillämpning på befattningshavare i bank- och fondinspektionen.

Tjänstledighetsavdrag för bankinspektören och förste byråinspektör har inspektionen ansett sig böra föreslå till resp. 20 och 10 kronor.

Slutligen torde föreskrivas, att bankinspektören och förste byråinspektör skall äga rätt till semester under 45 dagar.

Övriga anslagsposter i staten.

I detta sammanhang anser sig bank- och fondinspektionen böra föreslå vissa ändringar i övriga, i inspektionens stat för närvarande ingående anslagsposter.

Till rese- och traktamentsersättning finnes, såsom av nu gällande stat framgår, upptagen en anslagspost å 18,000 kronor, därav hälften skall utgå av bankbolagens bidrag och andra hälften av fondkommissionärernas bidrag. Under det att på grund av den ringa verksamheten på fondmarknaden och fondkommissionsverksamhetens koncentrerings till allenast några få orter den för undersökningsförrättningar hos fondkommissionärer m. m. avsedda delen av ifrågavarande anslag under nuvarande förhållanden visat sig mer än väl förslå för sitt ändamål och till och med kunna vidkännas en nedsättning, har en motsatt erfarenhet gjort sig gällande ifråga om den till bankundersökningar avsedda delen dels på grund därav att det ökade antalet avdelningskontor av banker föranlett större antal förrättningar och förrättningar på flera orter och dels enär de höga direkta resekostnaderna gjort sig särskilt kännbara vid dessa förrättningsresor. Den sistnämnda delen av anslaget synes därför böra höjas till 12,000 kronor samtidigt som den för undersökningsförrättningar hos fondkommissionärer m. m. avsedda delen synes kunna sänkas till 6,000 kronor. Därigenom skulle alltså anslagspostens slutsumma komma att bli oförändrad. Inspektionen förutsätter, att Eders Kungl. Maj:t måtte förklara, att de för bankinspektören samt ledamot i bank- och fondinspektionen ävensom byråinspektör för närvarande gällande särskilda bestämmelserna beträffande rese- och traktamentsersättning fortfarande skola vara gällande.

Till extra biträden, vaktbetjäning, lokalhyra, uppvärmning, belysning och andra expenser m. m. finnes en anslagspost å 28,500 kronor. Då inspektionen torde hava att emotse en väsentlig förhöjning av hyresbeloppet för sin ämbetslokal, måste en ökning av berörda anslagspost ske. Inspektionen förutsätter emellertid, att kostnaden för bland annat lokalbehovet för utförandet av fondstämpelgranskningen skall bestridas från särskilt för berörda granskningsverksamhet i staten upptagen anslagspost, och torde med hänsyn därtill en förhöjning av den förstnämnda anslagsposten till 30,000 kronor vara tillfyllest.

Nyssberörda för fondstämpelgranskningen avsedda anslagspost har inspektionen ansett sig böra upptaga till 5,000 kronor. Från denna post skulle bestridas kostnaderna, förutom för lokalhyra, för vikariatsersättningar, be-

lysning, uppvärmning av ämbetslokal ävensom extra vaktbetjäning och andra för denna verksamhet erforderliga expenser.

19.]

För övergången på den nya staten synes såsom huvudregel böra gälla, att de nya avlöningsbestämmelserna skola omedelbart efter deras ikraftträdande bliva gällande för samtliga befattningshavare såsom om bestämmelserna varit tillämpade under vars och ens hela tjänstetid i oavbruten följd. De allmänna bestämmelser i detta ämne, som Eders Kungl Maj:t må komma att utfärda för de centrala verken, böra göras gällande i tillämpliga delar för befattningshavare i bank- och fondinspektionen.

Övergångs-
förhållanden.

Likaså torde de tilläggsbestämmelser till det allmänna avlöningsreglementet, vilka må vara att förvänta, förklaras i tillämpliga delar gälla bank- och fondinspektionen.

Tilläggs-
bestämmel-
ser.

De nya avlöningsbestämmelserna torde fastställas att gälla från och med ingången av år 1922.

Tid för ikraft-
trädande av
den nya
staten.

Inspektionen har ansett sig böra meddela, att samtliga nuvarande befattningshavare i ämbetsverket äro villiga underkasta sig de av inspektionen nu ifrågasatta nya villkoren och bestämmelserna för avlöningarnas åtnjutande m. m.

Vad därefter angår sättet för bestridandet av kostnaderna för bank- och fondinspektionen enligt dess föreslagna organisation, bör detta ske, såvitt angår ämbetsverkets verksamhet för tillsyn över bankbolagen med de bidrag, vilka bankerna på grund av bestämmelse enligt 239 § banklagen skola erlägga, och i fråga om ämbetsverkets verksamhet för tillsyn över fondkommissionärer och fondbörser med de bidrag, som fondkommissionär på grund av stadgande i 41 § lagen om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet skola erlägga. För bestridande av kostnaderna för ämbetsverkets nya uppgift att utöva kontroll över fondstämpelavgiftens behöriga erläggande var redan vid kontrollens överflyttande förutsatt, att medel skulle fortfarande såsom hittills beredas från det under riksstatens sjunde huvudtitel uppförda förslagsanslaget till stämpelomkostnader.

Beredande
av medel
för bestridan-
det av kost-
naderna för
ämbets-
verket.

Den närmare fördelningen av utgifterna för år 1922 med hänsyn till de medel, av vilka de skola bestridas, framgår av följande tablå:

[19.]

Tablå öfver fördelning av utgifterna efter de medel, av vilka de skola bestridas.

	Att bestridas av		
	bank- medel	fondmedel	stämpel- medel
	Kr.	Kr.	Kr.
Avlöningar:			
Bankinspektören	12,000	12,000	—
Byråchefen	3,950	3,950	—
1 förste byråinspektör å bankbyrån	12,000	—	—
1 förste byråinspektör å fondbyrån	—	12,000	—
1 byråinspektör å bankbyrån	1) 9,780	—	—
1 byråinspektör å bankbyrån	9,940	—	—
1 byråinspektör å fondbyrån	—	9,940	—
1 byråinspektör å fondbyrån	—	9,540	—
1 kontorskrivare	1,602	1,602	—
1 kanslibiträde	1,287	1,287	—
1 kanslibiträde	—	—	2,574
1 kontorsbiträde	—	—	2,160
1 kontorsbiträde	—	—	2,160
1 expeditiönsvakt	1,572	1,572	—
Arvoden:	51,731	51,491	6,894
1 biträdande ledamot för bankärenden	4,000	—	—
1 biträdande ledamot för fondärenden	—	4,000	—
Rese- och traktamentsersättning	12,000	6,000	—
Extra biträden, vaktbetjäning och vikariatsersättning samt lokalhyra, belysning och andra expenser m. m.	15,000	15,000	—
Lokala inspektioner beträffande fondkommissionärer m. m.	—	7,000	—
Omkostnader för tillsynen öfver efterlevnaden av föreskrifterna i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper	—	—	5,000
Summa kronor	82,731	83,491	11,894

1) Uppflyttning i högre lönegrad från och med tredje kvartalet.

Såsom av berörda tablå framgår, skulle sammanlagda beloppet av direkta utgifter för avlöningar för år 1922 uppgå till 110,116 kronor. I kungörelsen den 22 juni 1921 med vissa föreskrifter i anledning av ny definitiv lönereglering från och med år 1922 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande civila statsförvaltningen, vilken kungörelse jämväl bör i tillämpliga delar göras gällande för bank- och fondinspektionen, har emellertid föreskrivits, att av anslag till avlöningar skola bestridas, bland annat, jämväl förekommande kostnader för läkarvård och begravningshjälp. Med hänsyn därtill och då därjämte i varje fall för år 1923 anslagsposten bör höjas på grund av vissa befattningshavares uppflyttning i högre löneklass, synes anslagsposten böra avrundas till 112,000 kronor, därav, för utjämning av de i anslagsposten ingående specialsummorna, 53,000 kronor böra utgå av bidrag till

bankinspektionen och 52,000 kronor av bidrag till fondinspektionen samt 7,000 kronor av förutnämnda anslag för stämpelomkostnader. Därigenom skulle staten för bank- och fondinspektionen för år 1922 komma att sluta på 180,000 kronor. Detta skulle visserligen innebära en ökning av statens slutsumma, men det är att märka, dels att denna ökning till en mycket väsentlig del är föranledd av förutnämnda för fondstämpelgranskningen erforderliga förändringar i bank- och fondinspektionens organisation, samt dels att ökningen i övrigt huvudsakligen är beroende av förändringar i avlöningsbelopp i enlighet med det nya allmänna lönesystemet och i denna del i viss utsträckning uppväges av ett minskat behov av medel för dyrtidstillägg, varjämte den tillfälliga avlöningsförbättringen för innehavaren av byråchefsbefattningen skulle upphöra.

Inspektionen har ansett sig böra erinra, att Eders Kungl. Maj:t vid tidigare fastställande av stat för ämbetsverket förklarat, att besparing, som under något år vunnits å viss i staten upptagen anslagspost, må, utan särskild framställning, användas till täckande av brist, som under samma år uppkommit å annan post, dock under iakttagande av den fastställda fördelningen med hänsyn till de medel, med vilka utgifter böra täckas, och så att statens slutsumma icke överskrides. Ett liknande medgivande synes även böra lämnas vid fastställandet av den nu ifrågavarande staten.

Utöver nyssnämnda belopp erfordras emellertid för år 1922 ett belopp av 4,600 kronor för bestridande av kostnaderna för en övergång i enlighet med de i nyssnämnda kungörelse den 22 juni 1921 angivna grunder från uppbärande i förskott till uppbärande i efterskott av viss del av avlöningen till befattningshavare i ämbetsverket. Av nyssnämnda belopp, vilket med hänsyn till omkostnadens tillfälliga natur synes kunna uppföras utanför staten, böra 2,825 kronor bestridas av bankbolagens bidrag och återstoden, 1,775 kronor, av fondkommissionärernas bidrag.

Efter fastställande av ny stat för bank- och fondinspektionen i enlighet med ämbetsverkets förslag skulle för år 1922 för upprätthållande av inspektionens verksamhet — fränsett kostnaderna för fondstämpelgranskning — erfordras ett belopp av 181,600 kronor, att med 92,825 kronor bestridas av bidrag till bankinspektionen och med 88,775 kronor av bidrag till fondinspektionen. Då det i riksstaten för året uppförda anslag således icke skulle komma att förslå för ändamålet, erfordras att å tilläggsstat för samma år uppföres ett anslag å 15,300 kronor. Av sistnämnda belopp böra 11,675 kronor utgå av bidrag till bankinspektionen och 3,625 kronor av bidrag till fondinspektionen.

Anslag å
tilläggsstat
för år 1922.

I den statsverksproposition, som av Eders Kungl. Maj:t må komma att till nästkommande års riksdag avlätas, och som enligt Eders Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut skall omfatta anslagsbehovet för första halvåret 1923, bör för bank- och fondinspektionens vidkommande, i den mån utgifter böra bestridas av bankbolagens eller fondkommissionärernas bidrag, upptagas ett reservationsanslag å 89,000 kronor, att utgå med 45,250 kronor av bidrag till bankinspektionen och med 43,750 kronor av bidrag till fondinspektionen.

Anslag å
riksstaten för
första halv-
året 1923.

Såsom redan nämnts har bank- och fondinspektionen förutsatt, att till byråchefen i ämbetsverket fortfarande liksom hittills skall från det under

- [19.] sjunde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till biträde inom finansdepartementet vid beredning av ärenden rörande bank- och fondväsendet m. m. utgå ett arvode av 2,600 kronor. Av ifrågavarande arvodesbelopp utgöra för närvarande 1,800 kronor lön och 800 kronor tjänstgöringspenningar. Inspektionen har ansett sig böra fästa Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet därpå, att en tillämpning av det nya avlöningssystemet jämväl på denna avlöningsförmån torde böra föranleda, att från och med ingången av år 1922 hela det ifrågavarande beloppet gives karaktären av lön samt att av tjänstledighetsavdrag för byråchefen 2 kronor 15 öre skola anses falla på befattningen inom departementet.

Såvitt inspektionen nu kan bedöma, torde de förändringar i staten för ämbetsverket, vilka nu ifrågasatts, icke behöva föranleda någon ökning av de belopp, vilka bankbolag och fondkommissionärer hava att lämna såsom bidrag till upprätthållande av bank- och fondinspektionens verksamhet.»

Bank- och fondinspektionens i anslutning här till gjorda hemställan utmynnade i, bland annat, fastställande av ett upprättat förslag till stat för ämbetsverket.

Allmänna
civilförvalt-
ningens löne-
nämnd.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd, som den 28 oktober 1921 avgivit infordrat utlåtande över bank- och fondinspektionens förslag i ämnet, har därvid förklarat sig icke funnit anledning till erinran mot förslaget i lönetekniskt hänseende.

Statskontoret.

Jämväl statskontoret har avgivit infordrat utlåtande i ärendet. I detta utlåtande, som är dagtecknat den 11 november 1921, har statskontoret framställt vissa erinringar mot förslaget i fråga om de i staten ingående anslagsposter m. m. Vidare har statskontoret — under förmenande att i motsats till vad som tillämpats beträffande fastställandet år 1919 av stat för bank- och fondinspektionen den nu föreslagna staten och löneregleringen icke borde fastställas förrän riksdagen anvisat för ändamålet erforderliga medel — ställt sig tveksamt mot förslaget, att den nya löneregleringen skulle träda i kraft redan från och med ingången av år 1922.

Kungl. Maj:ts
beslut.

Vid föredragning av ärendet inför Kungl. Maj:t den 2 december 1921 ansåg jag mig icke äga anledning föreslå annan ordning för besluts meddelande i fråga om ny lönereglering och stat för bank- och fondinspektionen än den, som hittills med stöd av i banklagen givna bestämmelser tillämpats. Då jag därtill ansåg skäligt, att personalen i bank- och fondinspektionen erhöles definitiv lönereglering från samma tid som de centrala ämbetsverken i allmänhet, fann jag betänkligheter

icke möta mot tillstyrkande av bank- och fondinspektionens förslag. [19.]
På min hemställan förordnade Kungl. Maj:t nämnda dag,

dels att avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare i statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, såvitt detsamma angår avlöningsförmåner för ordinarie tjänstemän, som tillsättas genom fullmakt eller konstitutorial, och villkor för berörda förmåners åtnjutande, ävensom ej mindre kungörelsen den 22 juni 1921 med vissa föreskrifter i anledning av ny definitiv löne-reglering från och med år 1922 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, samt kungörelsen den 10 oktober 1921 med bestämmelser i fråga om övergång till de från och med den 1 januari 1922 gällande lönestaterna för ordinarie tjänstemän vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, än även de tilläggsbestämmelser till berörda reglemente, som Kungl. Maj:t kunde komma att utfärda, skulle från och med den 1 januari 1922 i tillämpliga delar äga giltighet å befattningshavare vid bank- och fondinspektionen;

dels ock att i fråga om befattningshavare vid bank- och fondinspektionen följande särskilda bestämmelser skulle i övrigt lända till efterrättelse:

1. I stället för vad i 3 § i avlöningsreglementet sägs skall gälla, att med befattning i bank- och fondinspektionen icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre densamma befinnes icke vara hinderlig för fullgörandet av tjänstgöringen inom ämbetsverket eller förenandet av tjänster föranledes av särskilt därom meddelad föreskrift.

2. Till följande befattningshavare utgår lön med nedannämnda belopp för år räknat:

bankinspektören	24,000 kronor,
förste byråinspektör.....	12,000 kronor.

3. De i 13 § mom. 1, andra stycket, i avlöningsreglementet meddelade bestämmelserna skola icke äga tillämpning på befattningshavare vid bank- och fondinspektionen.

4. Tjänstledighetsavdrag skall för bankinspektören och förste byråinspektör utgöra nedanstående belopp för dag räknat:

för bankinspektören	20 kronor,
för förste byråinspektör	10 kronor.

5. Bankinspektören samt förste byråinspektör äga årligen, när det kan ske utan hinder för göromålen behöriga gång, åtnjuta semester under 45 dagar.

[19.]

6. Till biträdande ledamot utgår ett arvode med 4,000 kronor för år räknat.

Då vid förfall för biträdande ledamot den för honom förordnade suppleanten inkallas till tjänstgöring, skall denne äga uppbära det för den biträdande ledamoten anslagna arvode för den tid, suppleanten tjänstgör.

Tillika fastställde Kungl. Maj:t till efterrättelse från och med den 1 januari 1922

dels följande

»Tjänsteförteckning

angivande befattningar vid bank- och fondinspektionen ävensom för vissa av dessa befattningar de särskilda lönegrader, till vilka de äro hänförliga enligt den i 9 § av avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, intagna löneplan:

Befattningshavare.	Avdelning och löne- grad enligt löneplanen.
1 bankinspektör, lön enligt särskilda bestämmelser	—
1 byråchef.....	B 20
1 förste byråinspektör å bankbyrån, lön enligt särskilda bestämmelser	—
1 förste byråinspektör å fondbyrån, lön enligt särskilda bestämmelser	—
2 byråinspektörer å bankbyrån.....	B 18
2 byråinspektörer å fondbyrån	B 18
1 kontorskrivare, kvinnlig	C 5
2 kanslibiträden, kvinnliga	C 3
2 kontorsbiträden, kvinnliga	C 2
1 expeditiönsvakt	B 1

Anm. Av avlöningen till byråchefen skall ett belopp av 2,600 kronor för år räknat utgå inom finansdepartementet från det under riksstatens sjunde huvudtitel uppförda förslagsanslaget till biträde inom finansdepartementet vid beredning av ärenden rörande bank- och fondväsendet m. m.; och skall beträffande denna del av avlöningen tjänstledighetsavdrag beräknas till två kronor 15 öre;

dels ock följande

»Stat

[19.]

för bank- och fondinspektionen.

Avlöningar	112,000	kronor
Arvoden till en biträdande ledamot för bankärenden och en biträdande ledamot för fondärenden	8,000	»
Rese- och traktamentsersättning	18,000	»
Extra biträden, vaktbetjäning och vikariatsersättning samt lokalhyra, belysning och andra expenser m. m.	30,000	»
Lokala inspektioner beträffande fondkommissionärer m. m.	7,000	»
Omkostnader för tillsynen över efterlevnaden av föreskrifterna i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper	5,000	»
Summa 180,000 kronor.		

Anm. 1. Av i förestående belopp ingående avlönings- och omkostnad-belopp skola utgå: av *bankbolagens bidrag* ej mindre hälften av avlöningarna till bankinspektören, byråchefen, kontorsskrivaren, ett kanslibitråde och expeditionsvakten samt hela avlöningen till en förste byråinspektör och två byråinspektörer å bankbyrån jämte arvode till biträdande ledamoten för bankärenden än även dels högst 12,000 kronor av omkostnadsbeloppet för resekostnads- och traktamentsersättning och dels hälften av omkostnadsbeloppet för extra biträden, vaktbetjäning och vikariatsersättning samt expenser för ämbetsverkets verksamhet såsom tillsynsmyndighet över bankbolag, fondkommissionärer och fondbörser; av *fondkommissionärernas bidrag* ej mindre hälften av avlöningarna till bankinspektören, byråchefen, kontorsskrivaren, ett kanslibitråde och expeditionsvakten samt hela avlöningen till en förste byråinspektör och två byråinspektörer å fondbyrån jämte arvode till biträdande ledamoten för fondärenden än även dels högst 6,000 kronor av omkostnadsbeloppet för resekostnads- och traktamentsersättning, dels hälften av omkostnadsbeloppet för extra biträden, vaktbetjäning och vikariatsersättning samt expenser för ämbetsverkets verksamhet såsom tillsynsmyndighet över bankbolag, fondkommissionärer och fondbörser och dels hela omkostnadsbeloppet för lokala inspektioner beträffande fondkommissionärer m. m.; samt av *medel, vilka ställas till förfogande för bestridande av kostnaderna för tillsynen över efterlevnaden av föreskrifterna i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper* ej mindre avlöningen till ett kanslibitråde och två kontors-

Bihug till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

- [19.] biträden än även särskilda omkostnadsbelopp för utövandet av sistnämnda tillsynsverksamhet.

Anm. 2. Kostnaden för sådana förmåner, som blivit befattningshavare tillförsäkrade, skola bestridas av de medel, av vilka vederbörande befattningshavares avlöning utgår.»

Vidare förklarade Kungl. Maj:t,

att bankinspektören och chefen för samt ledamot i bank- och fondinspektionen ävensom byråinspektör därstädes finge för resor i tjänsten åtnjuta — förutom resekostnadsersättning, ämbetsverkets chef enligt andra klassen och övriga nu ifrågavarande befattningshavare enligt tredje klassen i gällande resereglemente — dagtraktamente med 25 kronor om dagen efter de i samma reglemente för åtnjutande av dagtraktamente i allmänhet stadgade grunder, att bestridas av det i ämbetsverkets stat för sådant ändamål uppförda anslag;

att utgifterna för bank- och fondinspektionen, så vitt de borde bestridas med av bankbolag eller fondkommissionärer lämnade bidrag, skulle utgå för år 1922 från det i riksstaten för samma år uppförda reservationsanslaget till upprätthållande av bank- och fondinspektionens verksamhet, i den mån nämnda anslag, från vilket jämväl skulle bestridas den till förre bankinspektören R. H. Benckert jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 12 december 1913 utgående pension och det till förste byråinspektören P. A. Bolldén jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 28 november 1919 utgående personliga lönetillägg, därtill lämnade tillgång, samt i övrigt av i det följande närmare angivna, särskilt anvisade medel, och för tiden därefter från det anslag, som för ändamålet kunde komma att upptagas i riksstaten, allt med iakttagande beträffande de i den fastställda staten uppförda anslagsposterna av den fördelning, som med hänsyn till de slag av medel, av vilka de borde bestridas, i de till staten fogade anmärkningarna angåves;

att utgifterna för bank- och fondinspektionen, såvitt de avsåge kostnader för tillsynen över efterlevnaden av föreskrifterna i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper, skulle utgå från det under riksstatens sjunde huvudtitel uppförda förslagsanslaget till stämpelomkostnader; samt

att besparing, som under något år vunnits å viss i bank- och fondinspektionens stat upptagen anslagspost, finge utan särskild framställning användas till täckande av brist, som under samma år uppkommit å annan post, dock under iakttagande av nyssnämnda fördelning med hän-

syn till de medel, med vilka utgifter borde täckas, och så att statens slutsumma icke överskredes.

[19.]

Under förklaring att Kungl. Maj:t ville i de förslag, vilka Kungl. Maj:t ämnade avlåta till nästkommande riksdag, upptaga dels å tilläggsstat för år 1922 för upprätthållande av bank- och fondinspektionens verksamhet ett reservationsanslag å 15,300 kronor att direkt utgå av bidrag till bankinspektionen och av bidrag till fondinspektionen, dels ock å riksstaten för första halvåret 1923 för samma ändamål ett ordinarie reservationsanslag å 88,500 kronor att direkt utgå av bidrag till bankinspektionen och av bidrag till fondinspektionen, anbefallde Kungl. Maj:t statskontoret att till bank- och fondinspektionen i mån av rekvisition utanordna

dels efter ingången av år 1922 av till statskontoret influtna bidrag från bankbolag och fondkommissionärer ett belopp av högst 15,300 kronor med förut angivna fördelning med hänsyn till de olika slagen av bidragsmedel mot gottgörelse, då det bleve tillgängligt, av det anslag för ändamålet, som kunde bliva å tilläggsstat för nämnda år upptaget,

dels ock för ovan angivet ändamål från det under riksstatens sjunde huvudtitel uppförda förslagsanslaget till stämpelomkostnader ett belopp av högst 12,000 kronor för år räknat.

Slutligen föreskrev Kungl. Maj:t, att tillsvidare och intill dess annorlunda kunde vara av Kungl. Maj:t bestämt de båda byråinspektörsbefattningarna å fondbyrån och den ena av de för fondstämpelgranskningen avsedda kontorsbiträdesbefattningarna icke skulle tillsättas samt att de för avlöning till nämnda tre befattningar avsedda medel icke finge, under åberopande av ovan lämnade medgivande i fråga om användning av besparing å anslagspost, av bank- och fondinspektionen tagas i anspråk för annat ändamål.

På sätt jag redan anfört och såsom närmare framgår av den av mig nu lämnade redogörelsen skulle å tilläggsstat för år 1922 till förstärkning av det ordinarie reservationsanslaget till bank- och fondinspektionen behöva uppföras ett reservationsanslag å 15,300 kronor att direkt utgå av bidrag till bankinspektionen och av bidrag till fondinspektionen; och torde jag senare i dag få göra framställning härom. Det ordinarie reservationsanslaget i fråga skulle å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptagas till 88,500 kronor. Av de nämnda anslagsbeloppen torde 11,675 kronor, respektive 45,000 kronor böra utgå av bidrag till bank-

*Departements-
chefen.*

- [19.] inspektionen och 3,625 kronor, respektive 43,500 kronor av bidrag till fondinspektionen.

Jag får alltså nu hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* reservationsanslaget till upprätthållande av bank- och fondinspektionens verksamhet,

nu..... kronor 166,300,
med..... » 88,500

att direkt utgå av bidrag till bankinspektionen och av bidrag till fondinspektionen.

15. Dyrtidstillägg vid bank- och fondinspektionen.

- [20.] Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av Dyrtidstillägg för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande behovet av vid bank- och fondinspektionen. anslag å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 för täckande av kostnader för dyrtidstillägg under sagda tid åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen (extra anslag.)

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan bli riksdagen förelagd, till täckande av kostnader för dyrtidstillägg under första halvåret 1923 åt befattningshavare vid bank- och fondinspektionen å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom reservationsanslag beräkna ett belopp av..... kronor 17,000 att direkt utgå av bidrag till bankinspektionen och av bidrag till fondinspektionen.

Postsparbanken.

16. Postsparbankens verksamhet.

- [21.] I skrivelse den 17 juni 1921, nr 7 A, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1922 sjunde huvudtitel, innefattande Postsparbankens verksamhet. anslagen till finansdepartementet, anmälde riksdagen, att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning dels godkänt förslag (ordinarie anslag.)

till ny utgiftsstat för postsparbanken, att tillämpas tillsvidare från och med den 1 januari 1922, dels ock på grund härav till upprätthållande av postsparbankens verksamhet bland de ordinarie anslagen under sjunde huvudtiteln anvisat ett reservationsanslag av 647,615 kronor att av inkomster av postsparbanksrörelsen direkt utgå.

Vid anmälan den 22 juni 1921 av riksdagens omförmälda skrivelse fastställde Kungl. Maj:t i enlighet med riksdagens berörda beslut utgiftsstat för postsparbanken, att tillämpas tillsvidare från och med den 1 januari 1922.

I skrivelse den 31 augusti 1921 har nu styrelsen för postsparbanken avgivit förslag till stat för postsparbanken för tiden 1 januari—30 juni 1923, slutaude å 317,410 kronor. Under förmälan därvid att styrelsen vid skrivelsens avlatande icke hade sig bekant, om de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 juli 1920 av chefen för finansdepartementet tillkallade sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag till en fullständig omorganisation av postsparbanken kunde väntas avgiva sitt förslag i så god tid, att det kunde föreläggas 1922 års riksdag, har styrelsen anført, att styrelsen vid uppgörande av sitt berörda förslag till stat för första halvåret 1923 så förfarit, att de i staten för år 1922 upptagna anslagen halverats, därest ej särskilda förhållanden föranlett undantag härutinnan. I sistberörda avseende må anföras, att styrelsen i enlighet med vad som skett år 1920 föreslagit, att arvodet till ordföranden i styrelsen måtte höjas från 2,000 till 4,000 kronor för helt år räknat samt arvodet till var och en av de tre ledamöterna i styrelsen från 600 till 2,000 kronor för helt år.

Sedermera hava bemälda sakkunniga med skrivelse den 15 november 1921 avgivit betänkande angående omorganisation av postsparbanken. Betänkandet har den 19 i samma månad remitterats till åtskilliga verk, vilka anmodats att senast den 16 januari 1922 inkomma med utlåtanden.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, kunna de infordrade utlåtandena över de sakkunnigas förslag till omorganisation av postsparbanken förväntas först omkring mitten av januari 1922. Jag är sålunda för närvarande givetvis icke beredd att fatta ståndpunkt till denna fråga utan tillåter mig därför tillstyrka, att medel till upprätthållande av postsparbankens verksamhet tillsvidare endast beräknas. Därvid synes mig styrelsens förslag kunna följas utom i vad avser höjning av arvoden till ordföranden och ledamöterna i styrelsen, vilken fråga jag med hänsyn till den ifrågasatta omorganisationen för närvarande saknar anledning att närmare ingå på. Vid sådant förhållande

[21.]

*Departements-
chefen.*

[21.] torde nu endast de belopp, varmed dessa arvoden hittills upptagits, böra beräknas, och förty det belopp, varå styrelsens förslag slutar, 317,410 kronor, minskas med 3,100 kronor.

I detta sammanhang får jag anmäla, att riksräkenskapsverket i sitt den 6 november 1921 avgivna förslag med inkomstberäkning för första halvåret 1923 hemställt, att postsparbanken måtte i riksstaten upptagas bland statens produktiva fonder under titeln statens affärsverksamhet. Då emellertid den sålunda upptagna frågan bör prövas i samband med behandlingen av förenämnda omorganisationsförslag, synes mig ej föreligga anledning att i statsverkspropositionen upptaga postsparbanken på annan plats än i nu gällande riksstat.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan vara riksdagen förelagd, beräkna det *ordinarie* reservationsanslaget till upprätthållande av postsparbankens verksamhet till kronor 314,310 att direkt utgå av inkomster av postsparbanksrörelsen.

17. Dyrtidstillägg vid postsparbanken.

[22.] Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av *Dyrtidstillägg för flera huvudtitlar gemensamma frågor anført beträffande behovet av anslag å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 för täckande av kostnader för dyrtidstillägg under sagda tid åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen*
vid p. stsparbanken.
 (extra anslag.)

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan bli riksdagen förelagd, till täckande av kostnader för dyrtidstillägg under första halvåret 1923 åt befattningshavare vid postsparbanken å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom reservationsanslag beräkna ett belopp av kronor 110,000 att direkt utgå av inkomster av postsparbanksrörelsen.

Riksräkenskapsverket.**18. Riksräkenskapsverket.**

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till riksräkenskapsverket, nu kronor 503,000,
med halva beloppet eller » 251,500.

[23.]

Riksräkenskapsverket.

(ordinarie anslag.)

19. Riksräkenskapsverkets verksamhet.

Å riksstaten för år 1922 är till förstärkning av arbetskrafterna hos riksräkenskapsverket m. m. uppfört ett förslagsanslag, högst, 50,000 kronor. Ifrågavarande anslag är avsett att bestrida kostnaderna dels för arvodesfyllnad åt vikarierande revisorer, dels ock för anställande av sex extra revisorer hos ämbetsverket.

[24.]

Riksräkenskapsverkets verksamhet.

(extra anslag.)

I skrivelse den 25 augusti 1921 har nu riksräkenskapsverket, bland annat, gjort framställning om anslag till ett belopp av 25,000 kronor för enahanda ändamål för tiden 1 januari—30 juni 1923 och därvid anfört följande:

»Med hänsyn till ämbetsverkets stora arbetsbörda anser riksräkenskapsverket nödvändigt, att liknande anslag anvisas jämväl för första halvåret 1923. Beträffande beräkningen av anslaget får riksräkenskapsverket framhålla, att ämbetsverket i underdånig skrivelse den 11 mars 1921 på anförda skäl hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att motsvarande anslag i 1922 års rikstat upptoges till 63,000 kronor. Denna hemställan har emellertid Eders Kungl. Maj:t genom beslut den 8 sistlidne april funnit icke böra föranleda någon åtgärd.

Ehuru det varit önskvärt för arbetets ändamålsenliga bedrivande att anslaget för första halvåret 1923 beräknats enligt de grunder, som angivas i ämbetsverkets sistnämnda skrivelse, har riksräkenskapsverket, med hänsyn till Eders Kungl. Maj:ts anmodan till ämbetsverken att vid nu förestående anslagsäskanden iakttaga största möjliga sparsamhet, ansett sig icke för närvarande böra föreslå höjning av anslaget.»

De sex extra revisorsbefattningarna vid riksräkenskapsverket hava upprättats för utförande av mer tillfälliga revisionsarbeten, nämligen för kontrollen å de tillfälliga skatterna och å anslagen till dyrtidstillägg och dyrtidshjälp. Enligt vad jag inhämtat voro omkring den 1 december 1921 1919 års krigskonjunkturskattelängder ännu ogranskade för Stockholms, Östergötlands, Kronobergs, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Skaraborgs,

Departements-
chefen.

[24.] Värmlands, Örebro, Gävleborgs, Västernorrlands, Västerbottens samt Norrbottens län, och 1920 års krigskonjunkturskattelängder hade icke granskats för vare sig Stockholms stad eller något av länen. Dessutom vill jag erinra, att krigskonjunkturskatt eftertaxerats jämväl under år 1921. Vid ingången av år 1923 torde därför alltjämt krigskonjunkturskattelängder komma att i stort omfång kvarligga ogranskade, och vad dyrtidsanslagen angår torde de förvisso komma att förefinnas i de räkenskaper, som skola granskas under nämnda år. Någon minskning av antalet extra revisorer hos riksräkenskapsverket kan jag fördenskull icke föreslå.

Vad angår kostnaderna för de extra arbetskrafter vid riksräkenskapsverket, som sålunda skulle behövas jämväl för första halvåret 1923, torde samma beräkningsgrund böra följas som för år 1922. Då jag för nämnda halvår icke ifrågasätter någon ändring i arbetsförstärkningen, sådan den är bestämd för år 1922, torde det erforderliga anslagets belopp böra bestämmas till hälften av motsvarande belopp för år 1922 eller alltså till 25,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av riksräkenskapsverkets verksamhet å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag, högst, kronor 25,000.

Statens tryckerisakkunnige m. m.

20. Statens tryckerisakkunnige m. m.

[25.] För anställande av en statens tryckerisakkunnig jämte erforderliga biträden m. m. anvisade 1921 års riksdag under sjunde huvudtiteln såsom förslagsanslag, högst, dels å tilläggsstat för år 1921 ett belopp av 17,000 kronor, dels ock å extra stat för år 1922 ett belopp av 33,000 kronor. Dessa belopp voro avsedda dels för beredande av arvoden åt den sakkunnige jämte ett manligt och ett kvinnligt biträde, dels till expenser.

Den 29 juni 1921 meddelade Kungl. Maj:t förordnande för viss person såsom statens tryckerisakkunnige för tiden från och med den 1 augusti 1921 till och med den 31 december 1922 samt förklarade, att den sakkunnige skulle tillsvidare åtnjuta ett mot lön enligt tjugufjärde löneklassen, ortsgrupp G, i avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsför-

Statens
tryckeri-
sakkunnige
m. m.
(extra anslag).

valtningen, svarande arvode av 9,540 kronor, för helt år räknat, jämte dyrtidstillägg därå, beräknat enligt de grunder, som finnas angivna i § 4 av kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 344) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Instruktion för statens tryckerisakkunnige utfärdades den 26 september 1921. Samma dag fann Kungl. Maj:t gott

dels besluta, att tillsvidare, räknat från och med den 1 oktober 1921, ett manligt biträde, faktor, och ett kvinnligt biträde skulle vara anställda hos den tryckerisakkunnige;

dels förklara, att, räknat från och med nämnda den 1 oktober 1921, faktorn och det kvinnliga biträdet skulle äga tills vidare åtnjuta, faktorn ett mot lön enligt avdelning B, trettonde löneklassen, ortsgrupp G, i avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, svarande arvode av 4,932 kronor, för helt år räknat, jämte dyrtidstillägg därå, beräknat enligt de grunder, som finnas angivna i § 4 av förenämnda kungörelse den 29 juni 1921 och det kvinnliga biträdet ett mot lön enligt avdelning C, fjärde löneklassen, ortsgrupp G, i samma avlöningsreglemente svarande arvode av 2,160 kronor, för helt år räknat, jämte därå enligt nyssberörda grunder belöpande dyrtidstillägg;

dels ock fastställa följande stater för sakkunniginstitutionen, nämligen:

Stat

för tryckerisakkunniginstitutionen, att tillämpas under senare halvåret 1921:

Arvoden jämte dyrtidstillägg därå, förslagsvis, högst	kronor 11,500
Expenser, förslagsvis, högst	» 1,500
Engångskostnader för anskaffande av inventarier, förslagsvis, högst	» 4,000

Förslagsanslag, högst kronor 17,000.

Stat

för tryckerisakkunniginstitutionen, att tillämpas under år 1922:

Arvoden jämte dyrtidstillägg därå, förslagsvis, högst	kronor 27,500
Expenser, förslagsvis, högst	» 2,500
Engångskostnader för anskaffande av inventarier, förslagsvis, högst	» 3,000

Förslagsanslag, högst kronor 33,000.

Då det torde få anses självfallet, att den ifrågavarande sakkunniginstitutionen bör fortbestå även för tid efter utgången av år 1922,

[25.] tillåter jag mig nu göra framställning om äskande av anslag för ändamålet å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923. Den tid, under vilken institutionens verksamhet hittills fortgått, har varit alltför kort för att kunna giva någon bestämd uppfattning i fråga om institutionens lämpligaste organisation för framtiden. Tills vidare torde man alltså böra stanna vid att föreslå dess bibehållande till samma omfattning som för närvarande.

I detta sammanhang ber jag att med några ord få beröra frågan om lokal för tryckerisakkunniginstitutionen.

Såsom framgår av det utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 11 mars 1921, som finnes bilagt Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen samma dag angående anställande av en statens tryckerisakkunnig, yttrade dåvarande chefen för finansdepartementet beträffande frågan om lokal för den sakkunnige jämte erforderliga bi-träden, att, enligt vad han under hand inhämtat från fullmäktige i riksgäldskontoret, utsikt torde förefinnas, att behövliga rum till ett antal av åtminstone två kunde ställas till förfogande i de lokaler, som disponerades av riksdagens tryckeriavdelning. Samarbetet mellan de båda institutionerna borde därigenom, yttrade departementschefen vidare, kunna i väsentlig mån underlättas.

Under första tiden av tryckerisakkunniginstitutionens verksamhet ställdes för densamma behövlig lokal till förfogande i den avdelning av riksdagshuset, som disponeras av riksdagens tryckeriexpedition. Denna lokal har dock sedermera ansetts erforderlig för andra ändamål, i följd varav det blivit nödvändigt att tills vidare anskaffa annan lokal för institutionen. Sådan lokal har ställts till förfogande genom Kungl. Maj:ts beslut den 18 november 1921; och utgör det årliga hyresbeloppet för lokalen 2,600 kronor.

Kostnaderna för institutionens verksamhet under första halvåret 1923 torde kunna beräknas på följande sätt:

Arvoden jämte dyrtidstillägg därå.....	kronor 13,000
Expenser, däri inberäknad hyresersättning för lokal	» 2,300
Summa kronor 15,300.	

Skulle däremot lokal kunna anvisas sakkunniginstitutionen inom riksdagshuset, komme det för ändamålet erforderliga anslagsbeloppet att kunna minskas med 1,300 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för auställande av en statens tryckerisak-
kunnig jämte erforderliga biträden m. m. å *extra* stat
för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa
ett förslagsanslag, högst kronor 15,300.

[25.]

C. Skatteomkostnader.

Tullverket.

1. Tullverket.

I skrivelse den 17 oktober 1921 har generaltullstyrelsen avgivit förslag till reglering av tullverkets utgiftsstater för tiden 1 januari—30 juni 1923. Förslaget utgör en omarbetning i vissa avseenden av det förslag till tullverkets utgiftsstater för år 1922, som styrelsen framlade den 11 oktober 1920 och vilket vilade å 1914 års tullkommissions delvis överarbetade förslag till omorganisation och lönerreglering för tullverket. Vid den av styrelsen nu företagna omarbetningen av sitt tidigare förslag har styrelsen i flera fall tagit hänsyn jämväl till vad min företrädare i statsrådsämbetet i ämnet anfört till statsrådsprotokollet över finansärenden den 18 mars 1921, vilket yttrande finnes återgivet i det vid Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen samma dag (nr 330) fogade utdrag av sagda protokoll.

[26.]
Tullverket.
(ordinarie
anslag.)

Under den förberedande behandlingen av detta ärende fann jag — särskilt som det avsetts, att det för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, den 22 juni 1921 utfärdade avlöningsreglemente (nr 451) skulle bli tillämpligt jämväl å tullpersonalen — önskvärt, att 1902 års löneregleringskommittés yttrande i ärendet, i vad detsamma avsåg frågor av löneteknisk natur, inhämtades. Sedan ärendet därför remitterats till kommittén, förelåg det sålunda infordrade yttrandet den 6 december 1921. Detta innehåller på flera punkter vittgående avvikelser från vad generaltullstyrelsen hemställt i sitt statförslag.

Med iakttagande i väsentliga delar av vad löneregleringskommittén sålunda ifrågasatt, finner jag generaltullstyrelsens berörda förslag kunna med vissa ändringar läggas till grund för en framställning till den förestående riksdagen angående tullverkets utgiftsstater för tiden 1 januari—30 juni 1923, innefattande tillika det förslag till omorganisation och lönerreglering för tullverket, som 1921 års riksdag i skrivelse den 20 juni 1921 (nr 372) förutsatt skola vid innevarande års riksdag föreligga. Det

[26.] är mig dock icke möjligt att förrän längre fram för Kungl. Maj:t anmäla ärendet i syfte att proposition i ämnet måtte avlätas till riksdagen. I avvaktan härå torde erforderliga medel för berörda ändamål nu böra allenast beräknas.

Vid godkännande av vad jag må komma att i ämnet slutligt tillstyrka bör, såvitt nu kan förutses, det för tullverket uppförda ordinarie förslagsanslaget i så måtto höjas, att det för första halvåret 1923 upptages med omkring 8,580,000 kronor. Däremot skulle under nämnda förutsättning samtliga för tullverket å extra stat för år 1922 uppförda anslag kunna ur riksstaten utgå. För första halvåret 1923 torde emellertid för möjliggörande av övergången till systemet med efterskottslöner böra å extra stat uppföras ett förslagsanslag, som lärer kunna beräknas till omkring 428,000 kronor. Dessutom synes böra å tilläggsstat för år 1922 uppföras ett sammanlagt belopp av ungefär 234,800 kronor, varav såsom förslagsanslag omkring 116,000 kronor, avseende att täcka kostnaderna för uppförande under år 1922 av bostadslägenheter åt viss tullpersonal, samt såsom förslagsanslag, högst, dels omkring 93,800 kronor, utgörande avlöningar vid vissa till nyinrättande redan under år 1922 föreslagna befattningar vid tullverket, dels ock 25,000 kronor, avsedda till förstärkning under år 1922 av det å tullverkets omkostnadsstat uppförda, till bestridande av diverse utgifter avsedda förslagsanslag.

Beträffande beräklandet av det för förutnämnda ändamål erforderliga extra anslaget å riksstaten för första halvåret 1923 torde jag få göra framställning under näst härefter följande punkt. Om beräklandet av de för innevarande år behövliga beloppen å tilläggsstat kommer jag att senare i dag göra hemställen i sammanhang med övriga äskanden å 1922 års tilläggsstat. Vidkommande det ordinarie anslaget för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 får jag nu hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, beräkna det *ordinarie* förslagsanslaget till tullverket till kronor 8,580,000.

2. Övergångsavlöning till tullverkets personal.

[27.] Under återopande av vad jag under punkt 26 anført i fråga om utbetalning av övergångsavlöning till tullverkets personal under år 1923 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Övergångsavlöning till tullverkets personal.

(extra anslag.)

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, för bestridande av övergångsavlöning under år 1923 till tullverkets personal bland de *extra* anslagen under sjunde huvudtiteln å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräkna ett förslagsanslag av kronor 428,000.

[27.]

Kontrollstyrelsen.

3 och 4. Kontrollstyrelsens avdelningar för kontrollen över tillverkningsavgifter samt för rusdrycksförsäljningsärenden och dess avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m.

Såsom framgår av det utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 18 mars 1921, vilket finnes bilagt Kungl. Maj:ts till riksdagen avlåtna proposition samma dag, nr 269, angående ny stat för kontrollstyrelsens avdelningar för kontrollen över tillverkningsavgifter samt för rusdrycksförsäljningsärenden m. m., har kontrollstyrelsen i skrivelse den 30 september 1920 framlagt förslag till omorganisation av styrelsens avdelning för kontrollen över tillverkningsavgifter. Den 2 oktober 1920 anbefalldes Kungl. Maj:t 1902 års lönerregleringskommitté att i ärendet avgiva utlåtande. Sedan emellertid riksdagen i skrivelse den 17 juni 1921, nr 407, anhållit, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning, huruvida och på vad sätt kontrollen över sockertillverkningen skulle kunna förenklas eller omläggas, i syfte att kostnaden för densamma nedbringades utan att därvid kontrollens effektivitet äventyrades, har Kungl. Maj:t den 26 september 1921 dels föranstaltat om sådan utredning, dels ock, enär resultaten av den sålunda beslutade utredningen samt av de pågående utredningarna rörande vissa med brännvinstillverkningen samt med maldryckstillverkningen sammanhängande spörsmål kunde komma att i väsentlig mån påverka frågan om omorganisation av kontrollstyrelsens avdelning för kontrollen över tillverkningsavgifter, med återkallande av det lönerregleringskommittén meddelade uppdraget, funnit kontrollstyrelsens förberörda framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. Även om dessa utredningar skulle komma att föranleda proposition till innevarande års riksdag, synes mig någon proposition angående omorganisation av kontrollstyrelsens avdelning för kontrollen över tillverkningsavgifter icke hinna avlåtas till riksdagen detta år, helst i samband med berörda om-

[28.]

Kontrollstyrelsens avdelningar för kontrollen över tillverkningsavgifter samt för rusdrycksförsäljningsärenden och dess avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m.

(ordinarie anslag.)

- [28.] organisationsfråga en undersökning torde böra ske angående kontrollstyrelsens organisation jämväl i övrigt.

I skrivelse den 31 augusti 1921 har kontrollstyrelsen förklarat sig anse, att för styrelsens avdelningar för kontrollen över tillverkningsavgifter samt för rusedrycksförsäljningsärenden ävensom för styrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m. erfordras anslag å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 med hälften av motsvarande anslagsbelopp för år 1922.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till kontrollstyrelsens avdelningar för kontrollen över tillverkningsavgifter samt för rusedrycksförsäljningsärenden, nu kronor 119,600, med halva beloppet eller » 59,800;

dels upptaga det *ordinarie* reservationsanslaget till kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m., nu » 120,700, med halva beloppet eller » 60,350 att direkt utgå av denatureringsavgifter.

5. Verksamheten å kontrollstyrelsens avdelning för rusedrycksförsäljningsärenden.

- [29.] Verksamheten å kontrollstyrelsens avdelning för rusedrycksförsäljningsärenden. För upprätthållande av verksamheten å kontrollstyrelsens avdelning för rusedrycksförsäljningsärenden har å extra stat för vartdera av åren 1919—1921 anvisats förslagsanslag, högst, å 35,000 kronor. Å 1922 års riksstat är för enahanda ändamål uppfört ett förslagsanslag, högst, 47,000 kronor. Motiveringen för anslaget, som är avsett till beredande av arvoden åt ett juridiskt biträde, en inspektörsassistent och en aktuarie, till vikariatsersättningar under semester för inspektörsassistenten och aktuarien samt till arvoden åt amanuenser, skriv- och räknebiträden, vaktmästare, sakkunniga m. m., återfinnes i det vid propositionen nr 318 till 1918 års lagtima riksdag fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 22 mars 1918, vartill jag tillåter mig hänvisa.

I sin under föregående punkt omförmälda skrivelse den 31 augusti 1921 har kontrollstyrelsen gjort framställning om anvisande för ändamålet å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom förslags-

anslag, högst, av hälften utav motsvarande anslagsbelopp för år 1922 [29.] eller sålunda 23,500 kronor.

Enligt vad jag inhämtat, var ifrågavarande anslag vid mitten av år 1921 disponerat på följande sätt: *Departements-
chefen.*

arvoden till juridiskt biträde, inspektörsassistent och aktuarie.....	kronor 13,800
semesterarvoden för de båda sistnämnda.....	» 250
arvoden till 3 amanuenser å 2,000, 1,800 och 1,500 kronor	» 5,300
arvoden till 7 kvinnliga biträden å 1,550 kronor	» 10,850
arvoden till vaktmästare	» 1,570
arvoden till 3 sakkunniga	» 1,200
Summa kronor 32,970.	

Då anslaget å 1921 års riksstat var upptaget med 35,000 kronor, återstod alltså till kontrollstyrelsens disposition ett belopp av omkring 2,000 kronor, som avsågs att användas till arvoden till sakkunniga och tillfälliga biträden samt till ersättningar för vikariat under ledighet för tjänstemän, vilka befriats från viss del av tjänstgöringen för fullgörande av särskilda uppdrag.

Emellertid har på min förfrågan, huruvida ifrågavarande anslag skulle kunna undergå någon minskning, chefen för kontrollstyrelsen under hand meddelat, att på senare tid en amanuensbefattning och en kvinnlig biträdesbefattning lämnats obesatta. Vad särskilt den förra befattningen anginge, torde dock behov av densamma snart åter inträda. Däremot syntes inskränkning kunna vinnas genom någon ytterligare minskning av antalet kvinnliga biträden. Med hänsyn till önskvärdheten av att kontrollstyrelsen hade medel till förfogande för mötande av oförutsedda krav vore likväl erforderligt, att anslaget icke nedsattes i riksstaten.

Vid föreliggande frågas bedömande torde avgörande vikt böra fästas vid angelägenheten av att varje besparing, som överhuvud är möjlig, verkligen vidtages, och att askandet av anslag å övergångsstaten i görligaste mån begränsas. I betraktande härav och med hänsynstagande jämväl till den ökade arbetsprodukt, som är att förvänta genom den från och med år 1922 inträdda ökningen av den dagliga tjänstgöringstiden inom ämbetsverken, synes mig förevarande anslagspost kunna minskas med ett belopp av i runt tal med 5,000 kronor, för år räknat. Med utgångspunkt från det å 1922 års riksstat upptagna an-

- [29.] slaget av 47,000 kronor, skulle årsanslaget alltså böra bestämmas till 42,000 kronor, motsvarande för halvt år 21,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för upprätthållande av verksamheten å kontrollstyrelsens avdelning för rusdrycksförsäljningsärenden å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 21,000.

6. Dyrtidstillägg vid kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m.

- [30.] Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande behovet av anslag å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 för täckande av kostnader för dyrtidstillägg under sagda tid åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan bli riksdagen förelagd, till täckande av kostnader för dyrtidstillägg under första halvåret 1923 åt befattningshavare vid kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m. å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom reservationsanslag beräkna ett belopp av kronor 11,000 att direkt utgå av denatureringsavgifter.

7. Kontroll å tillverkningsavgifter.

- [31.] Det ordinarie förslagsanslaget till kontroll å tillverkningsavgifter bestämdes av 1916 års riksdag till 800,000 kronor men blev av 1921 års riksdag, med hänsyn till att anslaget i avsevärd grad överskridits, höjt med 200,000 kronor till 1,000,000 kronor för år 1922.

Enligt inhämtade uppgifter hava utgifterna å ifrågavarande anslag under de första nio månaderna 1921 uppgått till 769,710 kronor 8 öre. Anslaget har under samma tid gottgjorts med ett belopp av 84,067 kronor 67 öre.

Storleken av anslaget, varifrån bestridas kostnader för arvoden åt överkontrollörer och kontrollörer vid brännvins- och maltdryckstillverkningen samt till förste kontrollörer och kontrollörer vid sockerbeskatt-

ningen ävensom för vissa expenser, torde för tiden 1 januari—30 juni 1923 bliva beroende av hur den under utredning varande frågan om kontrollen å tillverkningsavgifter kommer att lösas; och lär, enligt vad jag inhämtat, en avsevärd nedsättning i anslagsbeloppet vara att motse, därest det under utarbetning varande förslaget kommer att i huvudsak genomföras.

Jag ber i detta sammanhang få anmäla, att vissa överkontrollörer vid brännvins- och maltdryckstillverkningen gjort framställning om erhållande av tillfällig arvodesförbättring från och med år 1922. I häröfver avgivet utlåtande har kontrollstyrelsen framhållit, att frågan om tjänstgöring för och arvode åt överkontrollörerna torde bliva upptagen till prövning i sammanhang med kontrollens omändring över huvud. För år 1922 anser jag mig icke kunna tillstyrka någon arvodesförhöjning till ifrågavarande kontrollörer, och vad angår tiden därefter är jag, med hänsyn till den pågående utredningen om kontrollen, icke nu beredd att taga ställning till spörsmålet om kontrollörernas arvoden.

I avvaktan på den proposition, som i detta ämne må komma att avlätas till riksdagen, torde anslaget till kontroll å tillverkningsavgifter böra å riksstaten allenast beräknas; och torde man beträffande anslagets belopp böra tillsvidare räkna med hälften av det för år 1922 anvisade beloppet eller alltså 500,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, beräkna det *ordinarie* förslagsanslaget till kontroll å tillverkningsavgifter till kronor 500,000.

8. Stämpelomkostnader.

Det ordinarie förslagsanslaget till stämpelomkostnader, vilket vid 1909 års riksdag höjdes från 280,000 kronor till 390,000 kronor, upptogs av 1910 års riksdag i riksstaten för år 1911 med ett belopp av 420,000 kronor. Anslaget har sedermera alltjämt upptagits med sistnämnda belopp.

På anmodan av min företrädare i ämbetet har statskontoret den 31 oktober 1921 yttrat sig angående beräkning av beloppet av detta anslag för tiden 1 januari—30 juni 1923. Enligt av ämbetsverket därvid lämnade uppgifter hava utgifterna å anslaget belöpt sig för år 1919 till

[32.]

Stämpel-
omkostnader.

(ordinarie
anslag.)

[32.] 748,991 kronor 55 öre samt för år 1920 till 516,290 kronor 39 öre, därav 311,974 kronor 26 öre under första halvåret. Under första hälften av år 1921 har å anslaget utanordnats tillhopa 535,159 kronor 82 öre. Statskontoret föreslår, att anslaget för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptages med ett belopp av 300,000 kronor.

Med hänsyn till att anslaget i fråga under de senare åren överskridits synes mig en höjning av detsamma bära äga rum. Jag föreslår, i likhet med statskontoret, att anslaget bestämmes efter ett årsbelopp av 600,000 kronor samt förty för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptages till 300,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
stämpelomkostnader, nu kronor 420,000,
med » 300,000.

9. Kostnader för taxering till skatt å inkomst och förmögenhet.

[33.] *Kostnader för taxering till skatt å inkomst och förmögenhet.*
(ordinarie anslag.)
Förslagsanslaget till kostnader för taxering till skatt å inkomst och förmögenhet har i riksstaterna för åren 1919 och 1920 uppförts med respektive 1,100,000 och 1,500,000 kronor. Jämväl för år 1921 var anslaget upptaget till sistnämnda belopp. I riksstaten för år 1922 har anslaget, som under åren 1919 och 1920 avsevärt överskridits, upptagits med ett till 2,500,000 kronor förhöjt belopp.

Enligt vad jag inhämtat uppgingo utgifterna å ifrågavarande anslag under första halvåret 1920 till 95,310 kronor 49 öre och under första hälften av år 1921 till 387,478 kronor 61 öre. Statskontoret, som på anmodan avgivit yttrande angående beräkningen av ifrågavarande anslag för tiden 1 januari—30 juni 1923, har föreslagit, att anslaget för sagda tidsperiod upptages med ett belopp av 350,000 kronor.

Av utgifterna å anslaget under första halvåret 1921 faller, enligt vad jag inhämtat, den ojämförligt största posten eller omkring 260,000 kronor, på kostnader för tryckning av blanketter m. m. För tiden 1 januari—30 juni 1923 hava dylika kostnader av olika orsaker ansetts kunna högst avsevärt nedbringas och torde kunna beräknas till omkring 100,000 kronor. Med hänsyn härtill synes mig anslaget för sagda tidsperiod kunna begränsas till 200,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
kostnader för taxering till skatt å inkomst och för-
mogenhet, nu kronor 2,500,000,
med » 200,000.

[33.]

10. Observations- och uppbördsprocenter m. m.

Förslagsanslaget till observations- och uppbördsprocenter m. m. höjdes av 1916 års riksdag från 10,000 kronor till 20,000 kronor, med vilket sistnämnda belopp anslaget sedermera upptagits i riksstaten.

Från ifrågavarande anslag hava utgått anmärkningsförfattare i kammarrätten tillkommande anmärkningsprovision å de till följd av kammarrättens revisionsavdelnings anmärkningar inflytande medel, advokatfiskalen i nämnda ämbetsverk i andra mål än anmärkningsmål likasom ock advokatfiskalerna i kammarkollegium tillkommande provision å till följd av deras ämbetsåtgärder till kronan inflytande medel, av hovrätterna för granskning i fråga om stämpelbeläggningen av vederbörande underrätters protokoll över lagfarter och inteckningar m. m. förordnade tjänstemän tillkommande anmärkningsarvode å stämpelmedel, som med anledning av deras anmärkningar komma statsverket till godo, vissa tjänstemän i städerna tillkommande mantalsskrivningsprovision ävensom vissa andra, jämförelsevis mindre betydande utgifter.

Utgifterna å anslaget uppgingo under år 1920 till 51,689 kronor 25 öre, därav under första halvåret 18,574 kronor 70 öre, samt för tiden 1 januari—30 juni 1921 till 29,764 kronor 75 öre. Statskontoret, som på anmodan yttrat sig angående beräkningen av ifrågavarande anslag för tiden 1 januari—30 juni 1923, har ansett detsamma böra för sagda tidsperiod upptagas till 20,000 kronor.

Vid bedömande av spörsmålet om behov av anslag för ifrågavarande ändamål å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 torde hänsyn böra tagas jämväl därtill, att, enligt Kungl. Maj:ts kungörelse den 17 december 1920 (nr 834) angående upphörande av den vissa stats-tjänstemän tillkommande rätt till anmärkningsarvode sådant arvode icke skall utgå för belopp, som återburits eller inbetalts på grund av anmärkningar, vilka till vederbörande ämbetsverk ingivits efter utgången av år 1920. Med undantag allenast för tjänsteman, som icke är skyldig underkasta sig upphävande av eller minskning i extra inkomster vid tjänsten, kommer sålunda rätten till anmärkningsarvode att under

[34.]
Observations-
och uppbörds-
procenter
m. m.
(ordinarie
anslag.)

Departementis-
chefen.

- [34.] viss övergångstid avvecklas. Härigenom måste ifrågavarande anslag komma att befrias från utgifter för dylikt arvode. Enligt erhållen uppgift hava kostnader av ifrågavarande slag hittills utgjort den ojämförligt större delen av de å anslaget avförda utgifterna. Inom vilken tid anslaget må kunna praktiskt taget befrias från utgifter för anmärkningsarvoden torde visserligen icke kunna nu förutses, då detta blir beroende på avgörandet av anmärkningsmål, anhängiggjorda inom utgången av år 1920, men det synes mig dock kunna antagas, att behovet av medel för ifrågavarande ändamål under första halvåret 1923 skall väsentligt nedgå. Med hänsyn härtill finner jag mig, oaktat anslaget under de senare åren överskridits, icke böra föreslå någon höjning av det samma. För tiden 1 januari—30 juni 1923 torde förty anslaget böra bestämmas till 10,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
observations- och uppbördsprocenter
m. m., nu kronor 20,000,
med halva beloppet eller » 10,000.

D. Diverse.

1. Ålderstillägg.

[35.]
Ålderstillägg.

Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

(ordinarie
anslag.)

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
ålderstillägg, nu kronor 1,000,
med halva beloppet eller » 500.

2. Ersättning till städerna för mistad tolag.

[36.]
*Ersättning
till städerna
för mistad
tolag.*

(ordinarie
anslag.)

Anslaget för ersättning till städerna för mistad tolag höjdes av 1920 års riksdag från 3,500,000 kronor till 5,000,000 kronor, med vilket sistnämnda belopp anslaget finnes upptaget i riksstaten för vartdera av åren 1921 och 1922.

Vad angår ersättningen till städerna för mistad tolag ber jag i detta sammanhang få erinra om följande: [36.]

Sedan Kungl. Maj:t genom kungörelse den 18 december 1857, nr 58, sid. 62, förordnat om upphörande av de till städerna under benämningen tolag utgående avgifter, vilka för framtiden inbegripits i de samtidigt därmed fastställda nya tullsatserna, meddelade Kungl. Maj:t i skrivelse till generaltullstyrelsen samma dag, nr 64, sid. 1, bestämmelser angående, bland annat, den gottgörelse, som städerna i anledning härav skulle erhålla av tullmedlen. För städer, som hade tolag och år 1857 erhöilo tolagsersättning, utgår berörda gottgörelse *dels* med visst för varje stad bestämt årligt belopp, *dels* med tillökning av 5 procent å den tulluppbörd, som i varje stad överstiger visst fastställt belopp, med iakttagande därjämte att ersättningen undergår på visst sätt bestämd minskning för vad tulluppbörden understiger sistnämnda belopp. Till städer, som efter år 1857 erhållit anslag av tullmedlen, utgår ersättningen efter 5 procent av deras tulluppbörd. I § 134 av tjänstgöringsreglementet för tullverket den 14 december 1910, bih. nr 86, meddelas föreskrifter rörande utbetalning av tolagsersättning. Sådan ersättning skall, där den utgår med viss fastställd procent av uppbörden, utbetalas till vederbörande stadsmyndighet för varje kvartal i början av nästföljande månad, varvid ersättningen för årets tre första kvartal balanseras i räkenskaperna under förskottstitel. Vid utbetalningen i januari månad avföres nästföregående års hela tolagsersättning. Beträffande tolagsersättning, som utgår efter annan grund, sker utbetalningen kvartalsvis inom loppet av den sista månaden med en fjärdedel av berörda ersättnings normalbelopp och balanseras i räkenskaperna under förskottstitel. Om vid årets slut befinnes, att i följd av tulluppbördens ökning tillökning i tolagsersättningen utöver normalsumman bör äga rum, skall sådan ökning gottgöras staden efter fastställd grund och jämte under föregående år utbetalda förskott avföras i räkenskapen för januari månad. Har däremot stadens tulluppbörd under året icke uppnått den fastställda normalsumman, skall stadgat avdrag ske vid närmast följande utbetalning av förskott å tolagsersättningen.

Statskontoret, som yttrat sig angående beräkningen av det för ifrågavarande ändamål erforderliga anslaget å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923, har ansett hela det för år 1923 erforderliga beloppet böra uppföras i riksstaten för förstnämnda tidsperiod. Vad beträffar storleken av anslaget har statskontoret ansett det knappast vara anledning frånga de i 1921 och 1922 års riksstater uppförda anslagsbeloppen.

I sin skrivelse den 17 oktober 1921 med förslag till tullverkets

- [36.] utgiftsstater för halvåret 1 januari—30 juni 1923 har generaltullstyrelsen yttrat sig jämväl angående anslaget till tolagssersättning. Styrelsen har därvid anført, att, då den på år 1922 belöpande tolagssersättningen till övervägande del utbetalades först i början av år 1923 och den del därav, som utbetalades under år 1922, i allt fall icke avfördes i räkenskapen förr än i början av år 1923, kunde den omständigheten, att första hälften av sistnämnda år komme att utgöra en särskild budgetperiod, icke inverka på storleken av anslagsbeloppet för samma period. I detta sammanhang har emellertid styrelsen ifrågasatt utredning, i vad mån budgetårets omläggning påkallar ändring av gällande bestämmelser rörande utbetalningen av tolagssersättningen till därtill berättigade städer i så måtto, att den huvudsakliga delen av samma utbetalning flyttas från början av kalenderåret till början av budgetåret.

Departements-
chefen.

Då det å ett års riksstat uppförda anslaget till tolagssersättning, såsom av det anförda framgår, avser ersättning, som belöper å nästföregående kalenderår, synes det mig icke böra komma i fråga att uppskjuta gäldandet av sådan ersättning för år 1922 till efter ingången av juli månad 1923. Vid sådant förhållande läser å övergångsbudgeten böra uppföras anslag till belopp, som erfordras för gäldande av hela den på år 1922 belöpande ersättningen. Jag vill i detta sammanhang framhålla, att spörsmålet om en omläggning av utbetalningen av tolagssersättningen, i syfte att få den huvudsakliga delen av samma utbetalning förflyttad från början av kalenderåret till början av budgetåret, torde böra ses i samband med lösningen av tolagssersättningsfrågan över huvud. Sistberörda fråga har varit föremål för undersökning vid den förberedande enmansutredning om städernas uppbördsväsende m. m., som påbörjades under år 1920 och numera slutförts. Emellertid bör givetvis tillfälle beredas, bland andra, vederbörande städer att yttra sig i ämnet, innan något närmare förslag kan framläggas.

På grund av vad sålunda anförts, och då jag icke äger anledning föreslå någon ändring av det ifrågavarande anslagets årsbelopp, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget för ersättning till städerna för mistad tolag,

nu.....	kronor 5,000,000,
med hela beloppet eller	» 5,000,000.

3. Städers friheter.

Förslagsanslaget till städers friheter har i riksstaten från och med år 1907 upptagits med ett belopp av 44,700 kronor, därav 44,670 kronor till och med år 1913 såsom »anvisning i kontant» och därefter såsom »direkt anvisning» samt 30 kronor till och med år 1913 såsom »indelning och därmed jämförlig anvisning på förslag, friheter» och därefter såsom »friheter».

[37.]
Städers fri-
heter.
(ordinare
anslag.)

Statskontoret, som på anmodan yttrat sig angående beräkningen av ifrågavarande anslag å övergångsbudgeten, har meddelat, bland annat, att utgifterna å det kontanta anslaget uppgått under år 1920 till 37,979 kronor 99 öre, därav under första halvåret 25,208 kronor 62 öre, och under första hälften av år 1921 till 25,043 kronor 63 öre; och har statskontoret ansett, att anslaget å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 borde beräknas till hälften av anslagets hittillsvarande belopp eller sålunda 22,335 kronor. Beträffande det såsom »friheter» upptagna beloppet 30 kronor har statskontoret meddelat, att ingen del av detsamma tagits i anspråk sedan år 1908. Statskontoret, som förklarat sig icke hava varit i tillfälle att nu verkställa någon undersökning, huruvida det i framtiden vore behöfligt att i riksstaten uppföra något belopp för ifrågavarande ändamål, har emellertid hållit före, att berörda anslag i allt fall kunde uteslutas vid uppgörande av budgetberäkning för första halvåret 1923.

Vad angår det kontanta anslaget, vilket till största delen är avsett för beredande av ersättning till vissa städer för förlorade tullfriheter, som av gammalt varit dem medgivna, saknar jag anledning föreslå annat än att anslaget beräknas till hälften av det nuvarande beloppet eller till 22,335 kronor.

Departements-
chefen.

I fråga om det under rubriken »friheter» upptagna belopp å 30 kronor ber jag få erinra om följande.

Genom brev den 18 april 1844 förordnade Kungl. Maj:t, att allmogen i Årstads och Faurås härader, som varit skyldiga utgöra hjälpedagsverken till Falkenbergs kronolaxfiske, vilket innehades av Falkenbergs stad under perpetuellt arrende, skulle befrias från den årliga avgift, de för berörda hjälpedagsverken till staden erlagt, och statsverket vidkännas densammas erläggande genom avdrag å arrendet intill dess i laga ordning kunde bliva prövat, om icke samma avgift till staden

[37.] kunde för framtiden upphöra, varefter kammarkollegium genom beslut den 11 december 1890 förklarat Falkenbergs stad såsom innehavare under perpetuellt arrende av Falkenbergs kronolaxfiske framgent berättigad till denna ersättning, varav staden komme i åtnjutande på det sätt att motsvarande del av kronolaxfiskets ränta upptagits såsom staden anordnad. Den 4 mars 1892 förordnade Kungl. Maj:t, att, då de i 7 mom. av kungörelsen angående nedsättning i de på viss jord vilande grundskatter den 5 juni 1885 meddelade bestämmelser ej vore på denna ränta tillämpliga, densamma fortfarande skulle i jordebok och räkenskaper kvarstå under anordningstitel. Ifrågavarande anordnade grundskatt uppgår till 33 kronor 57 öre. Det däremot svarande anslaget bestämdes av 1899 års riksdag till 30 kronor.

Enligt vad jag inhämtat innehaves det ifrågavarande kronolaxfisket ännu alltjämt av Falkenbergs stad, som alltså skulle vara berättigad till ersättning på sätt förut sagts. Emellertid har staden sedan år 1908 icke tagit ersättningen i anspråk. Hur det än må komma att förhålla sig med behovet av anslag för ifrågavarande ändamål för framtiden, synes mig i varje fall sådant anslag kunna avvaras å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till	
städers friheter, nu	kronor 44,700,
därav direkt anvisning	» 44,670
och friheter	» 30,
med direkt anvisning	» 22,335
och friheter utan angivet belopp.	

4. Restitutioner.

[38.] Det ordinarie förslagsanslaget till restitutioner blev i riksstaten för *Restitutioner.* år 1921 höjt från 300,000 till 3,000,000 kronor. I fråga om den närmare motiveringen till berörda beslut tillåter jag mig hänvisa till vad (ordinarie anslag.) föredragande departementschefen därom anfört under punkten 28 i det vid 1920 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden den 7 januari 1920. Då anslaget, som enligt vad nyss sagts för år 1920 uppgick till 300,000 kronor, för sagda år överskridits med icke mindre än 9,490,637 kronor 66 öre, höjdes anslagsbeloppet i 1922 års riksstat till 5,000,000 kronor.

Statskontoret, som avgivit infortrat utlåtande angående beräkningen av ifrågavarande anslag för tiden 1 januari—30 juni 1923, har därvid meddelat, bland annat, att under första halvåret 1921 från anslaget utanordnats 8,090,992 kronor 97 öre. Vidare har ämbetsverket anfört, att, då det vore antagligt, att de omständigheter, som föranlett de stora utgifterna under år 1920 och första halvåret 1921, icke skulle föreligga i samma utsträckning under första halvåret 1923, det torde vara tillfyllest att för sistberörda halvår beräkna hälften av det i 1922 års riksstat uppförda beloppet eller således 2,500,000 kronor.

[38.]

Från riksräkenskapsverket har jag inhämtat, att för tiden 1 januari—31 oktober 1921 å ifrågavarande anslag dels uppförts såsom inkomst tillhopa 4,409 kronor 46 öre, dels avförts utgifter å tillhopa 15,430,432 kronor 25 öre. Dessutom lära de å inkomstiteln »krigskonjunkturskatt» för angivna tid avförda utgifter, tillhopa 20,016,119 kronor 10 öre, till största delen avse restitution av sådan skatt.

Departementschefen.

De utgifter, som äro avsedda att bestridas från anslaget till restitutioner, hava sålunda uppgått till långt högre belopp än anslaget. För tiden 1 januari—30 juni 1923 torde emellertid utgifterna å anslaget kunna beräknas bliva avsevärt mindre. I betraktande härav och då det icke nu kan ens närmelsevis förutses, till vilket belopp utgifterna för sagda tid komma att uppgå, synes mig anslaget böra bestämmas till hälften av det för år 1922 upptagna beloppet.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
restitutioner, nu kronor 5,000,000,
med halva beloppet eller » 2,500,000.

5. Bidrag till landsting och städer, som icke deltaga i landsting.

Från och med år 1911 har å riksstatens sjunde huvudtitel uppförts ett reservationsanslag till »bidrag till landsting och städer, som icke deltaga i landsting», till beloppet svarande mot inkomstiteln »bevillning av fast egendom samt av inkomst». Enligt Kungl. Maj:ts tidigare i dag fattade beslut skall sagda inkomstitel i förslaget till övergångsbudget upptagas med ett belopp av 400,000 kronor. Anslaget bör alltså bestämmas till nämnda belopp. I sammanhang med budgetårets omläggning torde bestämmelserna angående anslagets utbetalning behöva undergå ändring, men därmed lär lämpligen böra anstå till ett senare år.

[39.]

Bidrag till
landsting och
städer, som
icke deltaga i
landsting.

(extra anslag.)

[39.]

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bidrag till landsting och städer, som icke deltaga i landsting, å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag å kronor 400,000 att direkt utgå av bevillning av fast egendom samt av inkomst.

6. Ersättning till vissa städer och köpingar för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel.

[40.]

*Ersättning
till vissa
städer och
köpingar för
till statsverket
indragna
brännvins-
försäljnings-
medel.*

(ordinarie
anslag.)

Enligt 1 § i förordningen den 18 juli 1913 (nr 198) angående ersättning till städer och vissa köpingar, landsting och hushållningssällskap för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel skola av statsverket till de i nämnda paragraf angivna städer och köpingar utbetalas bestämda ersättningsbelopp, för vilkas bestridande särskilt ordinarie anslag anvisats å riksstaten. Ifrågavarande belopp skola enligt 5 § i samma förordning av statskontoret till vederbörande utbetalas under april månad.

För år 1923 uppgå ersättningsbeloppen till sammanlagt 3,893,700 kronor. Då det emellertid icke synes nödigt att till vederbörande utbetalas ersättningarna tidigare än efter ingången av juli månad samt genom en dylik anordning skulle vinnas, att anslag för ändamålet icke behövde uppföras å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923, har jag ansett mig böra föreslå sådan ändring av 5 § i förenämnda förordning, att utbetalningen kan uppskjutas till juli månad.

Inom departementet har för sådant ändamål utarbetats följande

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 5 § i förordningen den 18 juli 1913 (nr 198) angående ersättning till städer och vissa köpingar, landsting och hushållningssällskap för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel.

Härigenom förordnas, att 5 § i förordningen den 18 juli 1913 angående ersättning till städer och vissa köpingar, landsting och hushållningssällskap för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel skall hava följande ändrade lydelse:

5 §.

[40.]

Statskontoret skall varje år låta till vederbörande utbetala de i 1 § föreskrivna ersättningsbeloppen under juli månad.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1923.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels antaga ifrågavarande förslag till förordning angående ändrad lydelse av 5 § i förordningen den 18 juli 1913 (nr 198) angående ersättning till städer och vissa köpingar, landsting och hushållningssällskap för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel;

dels ock upptaga det *ordinarie* anslaget för ersättning till vissa städer och köpingar för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel,

nu..... kronor 4,205,196,
utan angivet belopp.

7. Ersättning till landsting och städer, som ej deltaga i landsting, för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel.

I förordningen den 9 oktober 1914 (nr 275) angående ersättning till landsting och vissa städer samt hushållningssällskap för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel äro i §§ 1 och 3 bestämmelser meddelade angående dylik ersättning till landsting och städer, som icke deltaga i landsting. Anslag, som av riksdagen för ändamålet beviljas, skall enligt § 1 mellan landstingen och nämnda städer tillsvärdas fördelas efter deras folkmängd vid början av det år, då fördelningen äger rum. Enligt § 3 skall statskontoret låta till vederbörande utbetala de dem tillkommande ersättningsbeloppen, så snart uppgifterna om folkmängden vid årets början blivit tillgängliga.

Då de ifrågavarande ersättningsbeloppen, enligt vad statskontoret upplyst, icke hinna utbetalas förr än under senare halvåret, torde något anslag för ändamålet icke behöva anvisas å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923. Skulle emellertid folkmängdsuppgifterna bliva tillgängliga så tidigt, att ersättningarnas utbetalande kunde ske under första halvåret, torde bestämmelsen i § 3 av förenämnda förordning kunna anses lägga hinder i vägen för utbetalningens uppskjutande till senare halvåret. Jag anser därför lämpligt, att bestämmelsen i fråga

[41.]

*Ersättning
till landsting
och städer,
som ej deltaga
i landsting,
för till stats-
verket in-
dragna
brännvins-
försäljnings-
medel.
(ordinarie
anslag.)*

[41.] ändras därhän, att utbetalningen må äga rum först efter ingången av juli månad.

I detta sammanhang ber jag få meddela, att bestämmelserna angående ersättning till hushållningssällskap för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel ansetts böra utbrytas ur meranämnda förordning och sammanföras i en särskild förordning, vartill förslag senare i dag torde komma att föreläggas Kungl. Maj:t av chefen för jordbruksdepartementet. Vid sådant förhållande synes det lämpligast, att beträffande motsvarande ersättning till landsting och städer, som icke deltaga i landsting, ny förordning, innehållande samtliga bestämmelser i ämnet, utfärdas. I enlighet härmed har jag låtit inom departementet utarbeta följande

Förslag

till

förordning angående ersättning till landsting och städer, som ej deltaga i landsting, för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel.

Med upphävande av vad i förordningen den 9 oktober 1914 (nr 275) angående ersättning till landsting och vissa städer samt hushållningssällskap för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel stadgas i fråga om dylik ersättning till landsting och städer, som ej deltaga i landsting, förordnas som följer:

Anslag, som av riksdagen beviljas för beredande av ersättning till landstingen och de städer, som ej deltaga i landsting, för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel, skall mellan landstingen och nämnda städer tillsvidare fördelas efter deras folkmängd.

Sådan fördelning verkställas årligen. Till grund för fördelningen skall läggas folkmängden vid början av det år, då fördelningen äger rum.

Statskontoret skall låta till landstingen och de städer, som ej deltaga i landsting, utbetala de dem tillkommande ersättningsbeloppen, så snart uppgifterna om folkmängden vid årets början blivit tillgängliga, dock först efter ingången av juli månad.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1923.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels antaga ifrågavarande förslag till förordning angående ersättning till landsting och vissa städer för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel;

dels ock upptaga det *ordinarie* anslaget för ersättning till landsting och städer, som ej deltaga i landsting, för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel, nu kronor 3,100,000, utan angivet belopp.

[41.]

8. Vederlag för nedlagda utskänningsrättigheter.

Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till vederlag för nedlagda utskänningsrättigheter, nu kronor 75,000, med halva beloppet eller » 37,500.

[42.]
Vederlag för
nedlagda ut-
skännings-
rättigheter.
(ordinarie
anslag.)

9—11. Inlösen av och ersättning för skattefrälseräntor samt avlösning av frälse-skatte-äntor.

För vartdera av åren 1919—1922 hava å extra stat under sjunde huvudtiteln såsom förslagsanslag uppförts *dels* till inlösen av skattefrälseräntor ett belopp av 45,000 kronor, *dels* till ersättning för skattefrälseräntor ett belopp av 80,000 kronor och *dels* till avlösning av frälse-skatte-äntor ett belopp av 125,000 kronor.

[43.]
Inlösen av
och ersättning
för skatte-
frälseräntor
samt avlös-
ning av frälse-
skatte-äntor.
(extra anslag.)

För närmare kännedom om beskaffenheten av de kostnader, för vilka ifrågavarande anslag beviljats, samt om de grunder, som följts vid beräkandet av anslagsbeloppen, tillåter jag mig hänvisa till den utredning, som i berörda hänseenden lämnats i det vid statsverkspropositionen till 1918 års riksdag, sjunde huvudtiteln, fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden den 14 januari 1918 (sid. 260—263).

Även för första halvåret 1923 erfordras givetvis anslag för nu ifrågavarande ändamål.

Vad angår anslagens storlek har jag icke anledning föreslå någon ändring i årsbeloppen. För tiden 1 januari—30 juni 1923 torde böra anvisas hälften av berörda belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom förslagsanslag anvisa

a) till inlösen av skattefrälseräntor ett belopp av kronor 22,500,

Sjunde huvudtiteln.

[43.]

- b) till ersättning för skattefrälse-
räntor ett belopp av kronor 40,000,
samt
c) till avlösning av frälsekatte-
räntor ett belopp av » 62,500.

12. Kostnader för bestridande av staten åliggande kommunala och andra utskylder.

[44.]

*Kostnader för
bestridande
av staten
åliggande
kommunala
och andra
utskylder.*

(extra anslag.)

Till bestridande av staten åliggande kommunala och andra utskylder är å extra stat för år 1922 uppfört ett förslagsanslag å 250,000 kronor. I fråga om de skäl, som ligga till grund för Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut härom, får jag hänvisa till det vid 1921 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 7 januari 1921, sid. 77—80.

Även för första halvåret 1923 erfordras givetvis anslag för nu ifrågavarande ändamål. Då man ännu saknar erfarenhet om utgiftsbelastningen å anslaget, synes mig beloppet för sagda tid böra bestämmas till hälften av anslagets belopp å 1922 års riksstat.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av staten åliggande kommunala och andra utskylder å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av kronor 125,000.

13. Vissa utskylder för det brittiska beskickningshuset i Stockholm.

[45.]

*Vissa utskylder
för det
brittiska be-
skicknings-
huset i Stock-
holm.*

(extra anslag.)

Till bestridande av vissa utskylder för det brittiska beskickningshuset i Stockholm har riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag på extra stat för ett vart av åren 1918—1921 anvisat ett förslagsanslag av 1,000 kronor. De förhållanden, som föranledde Kungl. Maj:ts berörda framställningar, föreligga alltså oförändrade, varför en liknande framställning i vad angår första halvåret 1923 torde böra göras till instundande riksdag.

1922 års anslag för ifrågavarande ändamål är avsett för bestridande av den för år 1922 för det brittiska beskickningshuset utgående bevilningen samt viss andel av kommunalutskylderna för fastigheten för år 1921, vilka skatter skola erläggas under år 1922. Den på svenska

staten fallande andelen av kommunalutskylderna har beräknats till 65 procent av hela beloppet.

[45.]

Beträffande det för ifrågavarande ändamål erforderliga anslagsbelopp för första halvåret 1923, vilket belopp allenast kommer att avse kommunalutskylder, torde man kunna räkna med omkring hälften av det hittillsvarande årsbeloppet eller alltså 500 kronor. Den andel av kommunalutskylderna, som bör erläggas av svenska staten, synes jämväl för ifrågavarande tid böra beräknas efter hittills gällande grunder.

Jag vill i detta sammanhang omnämna, att framställningar gjorts, i syfte att svenska staten måtte ikläda sig kostnaderna för vissa utskylder jämväl för de tyska och franska beskickningshusen här i staden, vilka frågor emellertid ännu icke fortskridit så långt, att jag nu kan framlägga något förslag i ämnet.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för bestridande av viss del av de kommunalutskylder för år 1922, som komma att påföras det brittiska beskickningshuset i Stockholm, på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av kronor 500.

Bidrag till svenska stadsförbundets verksamhet m. m.

På därom av Kungl. Maj:t gjorda framställningar har riksdagen såsom bidrag till svenska stadsförbundets verksamhet under sjunde huvudtiteln såsom förslagsanslag, högst, anvisat dels å tilläggsstat för år 1918 ett belopp av 4,000 kronor, dels ock å extra stat för vardera av åren 1919 och 1920 ett belopp av 8,000 kronor. Sedermera har riksdagen, på av Kungl. Maj:t i anledning av framställning från stadsförbundet gjorda förslag, anvisat såsom förslagsanslag, högst, dels å tilläggsstaten för år 1920 ytterligare 4,000 kronor, dels ock å extra stat för vardera av åren 1921 och 1922 ett belopp av 12,000 kronor.

Rörande denna fråga tillåter jag mig hänvisa till den utredning, som lämnats vid aumälan av frågorna rörande regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1921 sjunde huvudtitel och som återfinnes i det vid statsverkspropositionen till 1920 års riksdag fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden den 7 januari 1920 (sid. 374—379).

I skrivelse den 2 september 1921 har nu svenska stadsförbundets styrelse gjort framställning om erhållande av statsbidrag till förbundets verksamhet jämväl under år 1923 med oförändrat belopp.

[46.]

*Bidrag till
svenska stads-
förbundets
verksamhet
m. m.*

[46.]

Då, enligt vad jag inhämtat, ifrågavarande anslag plägar av stadsförbundet tagas i anspråk först under senare halvåret, lär det icke innebära någon olägenhet att jämväl för år 1923 uppskjuta statsbidragets utbetalning till efter den 30 juni. Vid sådant förhållande synes mig den nu föreliggande framställningen icke böra föranleda något förslag till riksdagen.

Jag ber i detta sammanhang få anmäla, att styrelsen för svenska landskommunernas förbund, som trätt i verksamhet under år 1920, i skrivelse den 20 november 1921 gjort framställning om ett statsanslag till förbundet å 8,000 kronor årligen. Enligt min mening bör icke heller denna framställning föranleda något förslag till riksdagen, då ett eventuellt anslag till förbundet icke lär böra ifrågakomma tidigare än för år 1923 och i så fall torde behöva beviljas först å riksstaten för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924.

14. Bidrag till internationella statistiska institutets permanenta byrå i Haag.

[47.]

*Bidrag till
internatio-
nella statis-
tiska institu-
tets perma-
nenta byrå
i Haag.*

(extra anslag.)

I riksstaterna för ett vart av åren 1916—1922 har såsom bidrag till internationella statistiska institutets permanenta byrå i Haag på extra stat under sjunde huvudtiteln anvisats ett förslagsanslag, högst, å 1,000 kronor.

Jämväl för år 1923 torde anslag i oförmälda avseende bliva behöfligt, därvid liksom hittills bör förutsättas, att erforderligt antal av byråns publikationer kostnadsfritt överlämnas till vederbörande svenska myndigheter. I enlighet med vad jag förut i dag under »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» anfört rörande anslagsberäkningen å övergångsbudgeten torde hela det för år 1923 erforderliga beloppet böra upptagas å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till internationella statistiska institutets permanenta byrå i Haag på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 1,000.

15. Bevakning nattetid av i det s. k. gamla kungshuset inrymda ämbetslokaler.

På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning anvisade 1920 års riksdag till bestridande av bevakningen nattetid av i det s. k. gamla kungshuset inrymda ämbetslokaler å extra stat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 2,100 kronor. Beträffande den närmare motiveringen för riksdagens berörda beslut får jag hänvisa till vad chefen för finansdepartementet anfört i ämnet å sid. 381—383 av det vid 1920 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, fogade utdraget av protokollet över finansärenden. (extra anslag.)

[48.]

Bevakning
nattetid av
i det s. k.
gamla kungs-
huset inrymda
ämbetsloka-
ler.

Å riksstaten för år 1922 är likaledes för ifrågavarande ändamål uppfört ett förslagsanslag, högst, 2,100 kronor.

Anslag för ändamålet bliver givetvis erforderligt jämväl för första halvåret 1923. Av anslagets årsbelopp utgår 2,000 kronor såsom arvode till en nattvakt och 100 kronor har beräknats för semesterarvode. Statskontoret, som yttrat sig angående anslagets beräkning för första halvåret 1923, har ansett ett belopp av 1,000 kronor för nämnda halvår vara erforderligt.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av bevakning nattetid av
i det s. k. gamla kungshuset inrymda ämbetslokaler
på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa
ett förslagsanslag, högst kronor 1,000.

16. Kostnader för provtaxering i och för omläggning av det kommunala beskattningsväsendet.

I skrivelse den 10 november 1921 har 1921 års kommunalskatteskommitté gjort framställning i syfte att erforderliga medel måtte ställas till förfogande för anordnande i slutet av år 1922 eller början av år 1923 av en provtaxering, avsedd att ligga till grund för undersökning och beräkning av den skattskyldighet, som skulle åläggas vederbörande skattskyldiga enligt det förslag till ny kommunalskattelagstiftning, som nämnda kommitté hade för avsikt att framlägga. Det för ändamålet erforderliga belopp har kommittén preliminärt beräknat till 100,000 kronor; och har kommittén förklarat sig skola framdeles inkomma med den närmare beräkning angående kostnaderna, som kunde åstadkommas.

[49.]

Kostnader för
provtaxering
i och för om-
läggning av
det kommunala
beskattnings-
väsendet.

(extra anslag.)

[49.]

Jag är icke nu beredd att taga slutlig ställning till kommunal-skattekommitténs ifrågavarande förslag, men, då jag torde bliva i tillfälle att längre fram under året underställa Kungl. Maj:t frågan om avlåtande till riksdagen av proposition i ämnet, har jag funnit mig nu böra föreslå, att erforderligt anslag, som torde böra givas reservationsanslags natur, för ändamålet beräknas å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923; och torde detta anslags belopp böra tillsvidare beräknas till 100,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition i ämnet, som kan bliva riksdagen förelagd, till bestridande av kostnader för provtaxering i och för omläggning av det kommunala beskattningsväsendet på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräkna ett reservationsanslag av kronor 100,000.

17. Rese- och traktamentspenningar.

[50.]

*Rese- och
traktaments-
penningar.
(ordinarie
anslag.)*

Under åberopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anført angående anslag för första halvåret 1923 till rese- och traktamentspenningar får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar, nu ... kronor 140,000, med halva beloppet eller » 70,000.

18. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

[51.]

*Skrivmaterialier
och expenser, ved
m. m.
(ordinarie
anslag.)*

Det ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m., som för år 1920 var uppfört med 120,000 kronor, upptogs av samma års riksdag å riksstaten för år 1921 till 190,000 kronor, vilket belopp beräknats sålunda, att den efter handelsdepartementets inrättande på finansdepartementets huvudtitel fallande andelen av 1920 års anslag för ändamålet ansetts böra höjas med 100 procent. I 1922 års riksstat är anslaget upptaget med samma belopp som för år 1921. Utgifterna å hela det för år 1920 uppförda anslaget hava uppgått till

593,035 kronor 38 öre. Under första halvåret 1921 hava utgifterna å anslaget under sjunde huvudtiteln belöpt sig till 176,154 kronor 46 öre. Med hänsyn till den betydande utgiftsbelastningen synes mig anslaget böra undergå någon höjning; och föreslår jag, att det beräknas efter ett årsbelopp av 250,000 kronor samt förty för första halvåret 1923 bestämmes till 125,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m.,

nu		kronor 190,000,
med		» 125,000.

19. Tryckningskostnader.

Enligt i huvudsak enahanda beräkningsgrund som i fråga om det under nästföregående punkt omförmälda anslag upptogs efter handelsdepartementets inrättande det *ordinarie* förslagsanslaget till tryckningskostnader, som för år 1920 utgjort 133,064 kronor, i riksstaten för år 1921 med ett belopp av 140,098 kronor. För år 1922 är anslaget upptaget till 140,119 kronor. Utgifterna å anslaget hava för år 1920 uppgått till 407,584 kronor 95 öre och under första halvåret 1921 till 206,598 kronor 53 öre. Med hänsyn härtill synes mig anslaget, även om man nu kan motse minskad belastning å detsamma, böra undergå någon höjning; och föreslår jag, att det beräknas efter ett årsbelopp av 200,000 kronor samt förty för första halvåret 1923 bestämmes till ungefär hälften av sistnämnda belopp. För utjämning av huvudtitelnslutsumma torde emellertid beloppet böra i erforderlig mån jämkas.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till tryckningskostnader, nu kronor 140,119,
med » 100,035.

20. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, nu kronor 400,000,
med halva beloppet eller » 200,000.

[51.]

[52.]
Trycknings-
kostnader.
(ordinarie
anslag.)

[53.]
Kommittéer
och utred-
ningar genom
sakkunniga.
(ordinarie
anslag.)

21. Extra utgifter.

[54.]

Extra
utgifter.(ordinarie
anslag.)

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* reservationsanslaget till
extra utgifter, nu kronor 60,000,
med halva beloppet eller » 30,000.

22. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

[55.]

Dyrtidstillägg
åt befattnings-
havare i
statens tjänst.

(extra anslag.)

Under återopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av
för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande behovet av
anslag å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 för täckande av
kostnader för dyrtidstillägg under sagda tid åt befattningshavare i statens
tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på den proposition i ämnet, som
kan bli riksdagen förelagd, till täckande av kost-
nader för dyrtidstillägg under första halvåret 1923 åt
befattningshavare i statens tjänst vid de till finans-
departementet hörande ämbetsverk och kårer å *extra*
stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom för-
slagsanslag beräkna ett belopp av... kronor 2,600,000.

23. Avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen m. m.

[56.]

Avlöningsför-
höjningar åt
vissa icke-
ordinarie be-
fattnings-
havare inom
den civila
statsförvalt-
ningen m. m.

(extra anslag.)

Jag anhåller slutligen att få för Kungl. Maj:t anmäla en av all-
männa civilförvaltningens lönenämnd den 1 november 1921 avlåten
skrivelse, vilken torde böra föranleda framställning till riksdagen. I
nämnda skrivelse har lönenämnden anfört följande:

»Vid den förberedande behandlingen inom allmänna civilförvaltningens
lönenämnd av frågan om avlöningsgrunder för icke-ordinarie befattnings-
havare vid sådana verk, å vilka avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för be-
fattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den
civila statsförvaltningen, från och med år 1922 skall äga tillämpning, har löne-
nämndens uppmärksamhet fästats vid ett med nämnda fråga sammanhängande
förhållande, vilket syns nämnden böra påkalla särskild framställning till
1922 års riksdag.

Uti de från och med år 1922 gällande avlöningsstaterna för flertalet av ovannämnda verk hava för bestridande av avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. uppförts särskilda anslagsposter, i allmänhet med karaktären 'förslagsanslag, högst'.

Till grund vid bestämmandet av dessa anslagsposters belopp torde i allmänhet hava lagts de för år 1921 beräknade avlöningsbeloppen till ifrågavarande befattningshavare, dock med fränseende av tillfällig löneförbättring. Då emellertid de nämnda avlöningarna i allmänhet hittills skolat bestridas av anslag, som avsetts jämväl för andra ändamål, läser allenast en approximativ uppskattning av berörda avlöningskostnader hava ägt rum. De sålunda erhållna beloppen höjdes vid beräkningen av anslagsbehovet för år 1922 i regeln med omkring 33 procent, med hänsyn bland annat därtill att den tillfälliga löneförbättringen skulle bortfalla.

Enligt 34 § i förenämnda avlöningsreglemente skola i allmänhet grunderna för avlöningsförmånerna beträffande icke-ordinarie befattningshavare fastställas av Kungl. Maj:t. I fråga om dylika grunder synes av riksdagens skrivelse nr 2 A år 1921 framgå, att riksdagen avsett, att desamma skulle i princip överensstämma med de grunder i sådant hänseende, som av Kungl. Maj:t den 31 december 1920 utfärdats för kommunikationsverkens vidkommande.

Sistberörda avlöningsgrunder äro byggda på ett system, som beträffande s. k. extra ordinarie tjänstemän innebär, att tjänsteman vid tillträdandet av viss befattning i regeln skall erhålla lön enligt en för befattningen fastställd lägsta löneklass och att han med vissa tids mellanrum sedermera uppflyttas till högre löneklasser. Detta system ansluter sig sålunda till det för ordinarie tjänstemän vid kommunikationsverken gällande.

Därest de löneprinciper, som fastställts för kommunikationsverkens icke-ordinarie personal, skulle komma att tillämpas för motsvarande befattningshavare vid nu omhandlade verk, torde det i åtskilliga fall kunna inträffa att ovanberörda anslagsposter för avlöning till icke-ordinarie personal — för så vitt de hava karaktären av 'förslagsanslag, högst' — visa sig icke förslå för avsett ändamål. Det är nämligen att märka, att, då enligt hittills tillämpade avlöningsgrunder för icke-ordinarie personal vid nu ifrågavarande verk avlöningsförhöjningar (motsvarande ålderstillägg) i regeln icke förekomma, omförmälda för år 1922 anvisade anslagsposter beräknats utan hänsyn tagen till dylika avlöningsförhöjningar. Tillika torde böra beaktas, att de nämnda anslagsposterna till följd av det ovan angivna tillvägagångssättet vid deras beräkning kunna även oavsett avlöningsförhöjningar hava blivit för knappt tillmätta i jämförelse med de verkliga avlöningskostnaderna under år 1921.

Vid nu angivna förhållanden synes det nödvändigt att medel beredas för de fall, då anvisade anslag icke komma att förslå. Härvid har det synts lönenämnden, som skulle den lämpligaste utvägen vara, att å tilläggsstat för år 1922 och å extra stat för förra halvåret 1923 av riksdagen anvisades anslag utom huvudtitlarna till förstärkning av sådana anslag för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. vid ifrågavarande verk, vilka hava karaktären av 'förslagsanslag, högst'. Det skulle då ankomma på Kungl. Maj:t att, efter framställning av vederbörande verk, utanordna erforderligt belopp från berörda förstärkningsanslag.

Då jämväl en del sådana anslag till avlöningar åt icke-ordinarie be-

[56.]

fattningshavare vid nu ifrågavarande verk, som anvisats å *extra* stat för år 1922, blivit beräknade efter förut angivna grunder och icke lämpligen kunna för förra halvåret 1923 omräknas efter andra grunder, torde det bliva nödigt att bereda möjlighet till förstärkning även av dylika anslag, i den mån de blivit till beloppet bestämda. Det enklaste tillvägagångssättet härvid torde vara, att även för sådana fall de ifrågasatta förstärkningsanslagen finge, i händelse av behov, tagas i anspråk.

Då det gäller att bestämma de belopp, vartill ifrågavarande förstärkningsanslag böra beräknas, må uppmärksammas, att en noggrannare kalkyl icke är möjlig, innan grunderna för den icke-ordinarie personalens avlöning blivit fastställda, och utan att med tillämpning av dessa grunder en ingående undersökning verkställes beträffande de särskilda befattningshavarnas ställning på löneskalan med hänsyn till vederbörandes tjänsteålder. Lönenämnden har emellertid sökt företaga en överslagsberäkning och har därvid uppskattat anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål till omkring 100,000 kronor för år 1922 och 50,000 kronor för förra halvåret 1923.

Den nu ifrågasatta åtgärden får betraktas såsom ett provisorium. Huru förhållandena uti nu ifrågavarande hänseende för framtiden böra på ett mera definitivt sätt ordnas, kan bliva föremål för olika meningar. Det enklaste förfaringssättet vore givetvis att, i likhet med vad som tillämpats beträffande avlöningsanslagen för ordinarie tjänstemän, låta motsvarande anslag för icke-ordinarie tjänstemän få karaktären av förslagsanslag utan begränsning till ett högsta belopp. Mot användandet av ett sådant förfaringssätt torde dock kunna invändas, att möjligheten för riksdagen att inverka på bestämmandet av den omfattning, i vilken icke-ordinarie personal må användas vid vederbörande verk, skulle, åtminstone formellt, i viss mån inskränkas.

Ett annat förfaringssätt torde snarare kunna komma i fråga, nämligen att de ifrågavarande anslagen, med bibehållande i förekommande fall av karaktären 'förslagsanslag, högst', beräknas till sådana belopp, att erforderlig marginal erhålles för bestridande av jämväl förekommande avlöningsförhöjningar. En tillämpning av detta senare förfaringssätt torde emellertid icke kunna äga rum förr än nödig erfarenhet vunnits rörande verkningarna av de avlöningsgrunder för icke-ordinarie personal, som må komma att fastställas. I avvaktan härå torde fördenskull den förut antydda anordningen med förstärkningsanslag bliva erforderlig.»

I anslutning härtill har lönenämnden hemställt, att Kungl. Maj:t måtte i proposition till 1922 års riksdag föreslå riksdagen att till förstärkning i mån av behov av anslag till bestridande av avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, bevilja ej mindre å tilläggsstat för år 1922 ett förslagsanslag å 100,000 kronor än även å *extra* stat för förra halvåret 1923 ett förslagsanslag å 50,000 kronor.

Departements-
chefen.

Den 31 december 1921 har Kungl. Maj:t på förslag av allmänna civilförvaltningens lönenämnd utfärdat kungörelse med avlöningsbestäm-

melser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen. I anslutning till riksdagens uttalande angående avlöningsförhållandena för icke-ordinarie befattningshavare inom den allmänna civilförvaltningen hava dessa bestämmelser i stort sett anpassats till det system för avlöning av icke-ordinarie personal, som kommit till uttryck i avlöningsbestämmelserna för sådan personal vid kommunikationsverken. Sålunda hava bestämmelser givits om, bland annat, avlöningsförhöjning genom uppflyttning i löneklass efter viss tids tjänstgöring. Då emellertid de i samband med den definitiva löneregleringens genomförande approximativt beräknade anslagsposterna för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare såväl å ordinarie som å extra stat i många fall icke torde vara tillräckliga för beredande av sådana avlöningsförhöjningar och särskilda medel för ändamålet icke ännu finnas att tillgå, har i nämnda kungörelse stadgats, att bestämmelserna angående uppflyttning i löneklass tills vidare icke skola träda i tillämpning. Sedan ytterligare beräkningar av medelsbehovet m. m. hunnit verkställas, torde till riksdagen böra avlätas framställning om anvisande av erforderliga anslag för ändamålet. Jag får därför föreslå, att medel för ändamålet nu beräknas såväl å tilläggsstaten för år 1922 som å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923, därvid det synes mig mest praktiskt att anslag, i stället för att upptagas utanför huvudtitlarna, beräknas under sjunde huvudtiteln.

På grund av vad sålunda anförts får jag, som senare i dag torde få göra framställning om beräkning av anslag för ändamålet å tilläggsstaten, under förevarande punkt hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, för beredande av avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, m. m. bland de *extra* anslagen å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräkna ett förslagsanslag av kronor 50,000.

Sjunde huvudtiteln.

Av sjunde huvudtitelns *ordinarie* anslag, som för år 1922 uppgå
till kr. 36,653,200,

komma vid bifall till av mig framställda förslag följande
anslag att, för år räknat, höjas minskas
med med

nämligen:

till bank- och fondinspektionens verk-

sambet.....	10,700	—
» tullverket	6,898,630	—
» stämpelomkostnader	180,000	—
» ersättning till vissa städer och köpingar för till statsverket in- dragna brännvinsförsäljnings- medel	—	311,496
» skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	60,000	—
» tryckningskostnader	59,851	—
	7,209,181	311,496

vadan alltså *ordinarie* anslagen, för år räknat, skulle
ökas med

» 6,897,685
» 43,550,885.

För tiden 1 januari—30 juni 1923 skulle härav utan
angivet belopp kunna upptagas anslag om tillhopa ...

» 6,993,700
samt av återstoden kr. 36,557,185

dels med hela årsbeloppet upptagas anslag om » 5,000,000

dels ock av övriga anslag å sammanlagt 31,557,185
kronor upptagas tillhopa » 14,719,130

vadan alltså *ordinarie* anslagen skulle för sistnämnda
tid utgöra

kr. 19,719,130.

Å *extra stat* hava för 1922 under sjunde huvudtiteln
anvisats anslag å tillhopa

» 9,273,900.

Härav belöpa

å anslag för ändamål, varför anslag ej vidare anses
erforderligt, 3,606,500

samt å anslag för ändamål, varför äskande
av anslag av 1922 års riksdag ej anses
erforderligt,

12,000 kr. 3,618,500.

Till ändamål, för vilka å 1922 års riksstat anvisats återstående	kr. 5,655,400,
föreslås nu för tiden 1 januari—30 juni 1923 anslag, som uppgå till	» 921,600.
Härutöver föreslås till nya ändamål anslag å	» 579,670
samt till dyrtidstillägg, varför anslag hittills ej å extra stat begärts å de särskilda huvudtitlarna utan avsatts utanför huvudtitlarna,	» 2,765,000
vadan alltså å extra stat föreslås anslag till belopp av...	kr. 4,266,270.

Vid bifall till av mig gjorda förslag kommer således huvudtitelnslutsumma att för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppgå till 19,719,130 + 4,266,270 = 23,985,400 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Olga Gjörloff.

Sammandrag och register

till

Sjunde huvudtiteln för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Punkt	Sid.	Nr		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
A. Departementet.							
1	1	1	Departementschefen			12,000	
2	2	2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, <i>förslagsanslag</i>			119,600	
3	2	3	Departementets verksamhet, <i>förslagsanslag</i> , högst				7,000
4	3	4	Biträde inom departementet vid beredning av ären- den rörande bank- och fondväsendet m. m., <i>för- slagsanslag</i> , högst			2,350	
5	3	5	Föredragande inom departementet av ärenden rö- rande sparbanksväsendet, <i>förslagsanslag</i> , högst				¹ 1,670
			Säger för departementet			133,950	8,670
B. De centrala ämbetsverken.							
Kammarkollegium:							
6	3	1	Kammarkollegium, <i>förslagsanslag</i>			144,950	
7	4	2	Kammarkollegii verksamhet, <i>förslagsanslag</i> , högst				52,000
8	13	3	Statiskontoret, <i>förslagsanslag</i>			167,000	
Mynt- och justeringsverket:							
9	24	4	Mynt- och justeringsverkets drift, <i>reservations- anslag</i> , att direkt utgå av inkomst av mynt- ning och justering			530,000	
10	24	5	Dyrtidstillägg vid mynt- och justeringsverket, <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av inkomst av myntning och justering				¹ 27,000
Kammarrätten:							
11	25	6	Kammarrätten, <i>förslagsanslag</i>			153,400	
12	25	7	Kammarrättens verksamhet, <i>förslagsanslag</i> , högst				61,500
Statistiska centralbyrån:							
13	33	8	Statistiska centralbyrån, <i>förslagsanslag</i>	139,000			
14	36	9	Bibliotekets underhållande, <i>reservationsanslag</i> ...	1,000			
15	36	10	Statistiska centralbyråns verksamhet, <i>förslags- anslag</i> , högst		8,000		
16	38	11	Personal vid vissa finansstatistiska undersökningar, <i>förslagsanslag</i> , högst		33,800		
17	42	12	Personal vid valstatistik, <i>förslagsanslag</i>		2,000		
18	42	13	Personal vid 1920 års folkräkning, <i>reservations- anslag</i>		43,500	140,000	87,300

¹ Beräknat belopp.

Punkte	Sid.	Nr		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
19	44	14	Bank- och fondinspektionen:				
			Bank- och fondinspektionens verksamhet, <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av bidrag till bankinspektionen och av bidrag till fondinspektionen			88,500	
20	60	15	Dyrtidstillägg vid bank- och fondinspektionen, <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av bidrag till bankinspektionen och av bidrag till fondinspektionen				¹ 17,000
			Postsparbanken:				
21	60	16	Postsparbankens verksamhet, <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av inkomster av postsparbanksrörelsen			¹ 314,310	
22	62	17	Dyrtidstillägg vid postsparbanken, <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av inkomster av postsparbanksrörelsen				¹ 110,000
			Riksräkenskapsverket:				
23	63	18	Riksräkenskapsverket, <i>förslagsanslag</i>			251,500	
24	63	19	Riksräkenskapsverkets verksamhet, <i>förslagsanslag</i> , högst				25,000
25	64	20	Statens tryckerisakkunnige m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst				15,300
			Säger för de centrala ämbetsverken			1,789,660	395,100
			C. Skatteomkostnader.				
			Tullverket:				
26	67	1	Tullverket, <i>förslagsanslag</i>			¹ 8,580,000	
27	68	2	Övergångsavlöning till tullverkets personal, <i>förslagsanslag</i>				¹ 428,000
			Kontrollstyrelsen:				
28	69	3	Kontrollstyrelsens avdelningar för kontrollen över tillverkningsavgifter samt för rusdrycksförsäljningsärenden, <i>förslagsanslag</i>	59,800			
28	69	4	Kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m., <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av denatureringsavgifter	60,350			
29	70	5	Verksamheten å kontrollstyrelsens avdelning för rusdrycksförsäljningsärenden, <i>förslagsanslag</i> , högst			21,000	
30	72	6	Dyrtidstillägg vid kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m., <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av denatureringsavgifter		¹ 11,000		
						120,150	32,000
31	72	7	Kontroll å tillverkningsavgifter, <i>förslagsanslag</i>			¹ 500,000	
32	73	8	Stämpelomkostnader, <i>förslagsanslag</i>			300,000	
33	74	9	Kostnader för taxering till skatt å inkomst och förmögenhet, <i>förslagsanslag</i>			200,000	
34	75	10	Observations- och uppbördsprocenter m. m., <i>förslagsanslag</i>			10,000	
			Säger för skatteomkostnader			9,710,150	460,000

¹ Beräknat belopp.

Punkt	Sid.	Nr		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
D. Diverse.							
35	76	1	Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>			500	
36	76	2	Ersättning till städerna för mistad tolag, <i>förslagsanslag</i>			5,000,000	
37	79		Städers friheter, <i>förslagsanslag</i> :				
	3 a		Direkt anvisning	22,335			
	3 b		Friheter	—		22,335	
38	80	4	Restitutioner, <i>förslagsanslag</i>			2,500,000	
39	81	5	Bidrag till landsting och städer, som icke deltaga i landsting, <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av beviljning av fast egendom samt av inkomst				400,000
40	82	6	Ersättning till vissa städer och köpingar för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel			—	
41	83	7	Ersättning till landsting och städer, som ej deltaga i landsting, för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel			—	
42	85	8	Vederlag för nedlagda utskänningsrättigheter, <i>förslagsanslag</i>			37,500	
43	85	9	Inlösen av skattefrälseräntor, <i>förslagsanslag</i>				22,500
43	85	10	Ersättning för skattefrälseräntor, <i>förslagsanslag</i> ..				40,000
43	85	11	Avlösning av frälsekatteeräntor, <i>förslagsanslag</i> ..				62,500
44	86	12	Staten allgigande kommunala och andra utskylder, <i>förslagsanslag</i>				125,000
45	86	13	Vissa utskylder för det brittiska beskickningshuset i Stockholm, <i>förslagsanslag</i>				500
46	87		Bidrag till svenska stadsförbundets verksamhet m. m.				
47	88	14	Internationella statistiska institutets permanenta byrå i Haag, <i>förslagsanslag</i> , högst				1,000
48	89	15	Bevakning nattetid av i det s. k. gamla kungshuset inrymda ämbetslokaler, <i>förslagsanslag</i> , högst ..				1,000
49	89	16	Kostnader för provtaxering i och för omläggning av det kommunala beskattningsväsendet, <i>reservationsanslag</i>				¹ 100,000
50	90	17	Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i> ...			70,000	
51	90	18	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslagsanslag</i>			125,000	
52	91	19	Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i>			100,035	
53	91	20	Kommitteer och utredningar genom sakkunniga, <i>förslagsanslag</i>			200,000	
54	92	21	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>			30,000	
55	92	22	Dyrtdisullägg åt befattningshavare i statens tjänst, <i>förslagsanslag</i>				¹ 2,600,000
56	92	23	Avlösningsförhöjningar till vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen m. m., <i>förslagsanslag</i>				¹ 50,000
Säger för diverse						8,095,370	3,412,500
Summa						19,719,130	4,266,270

¹ Beräknat belopp.

Åttonde huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 7 januari 1922.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden
LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKER-
MAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

— — — — —
Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Olsson, redogör
härefter för de frågor, som tillhöra regleringen av utgifterna under
riksstatens åttonde huvudtitel för tiden 1 januari—30 juni 1923, inne-
fattande anslagen till ecklesiastikdepartementet, och anför därvid:

A. Departementet.

1. **Departementschefen.** Jag hemställer, att Eders Kungl. [1.]
Maj:t måtte föreslå riksdagen Departementschefen.
att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni
1923 upptaga det *ordinarie* anslaget till departe-
mentschefen, nu 24,000 kronor, med halva belop-
pet eller 12,000 kronor.

2. **Ecklesiastikdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts** [2.]
kansli. Det i riksstaten uppförda ordinarie förslagsanslaget till de- Ecklesiastik-
partementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, 300,200 kronor, departemen-
tets avdel-
Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 1

ning av
Kungl. Maj:ts
kansli.

bör i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppföras med halva beloppet eller alltså 150,100 kronor. Vid departementets nu gällande stat är fogad en övergångsstat, upptagande avlöning åt en kansli-sekreterare, som kvarstår å äldre stat än den år 1921 gällande. Sedan den å sagda övergångsstat uppförda befattningshavaren numera övergått på den från och med år 1922 gällande staten för departementet, torde berörda övergångsstat få anses därigenom hava upphört att gälla, och bör det för densamma upptagna anslaget ur riksstaten avföras.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, nu 300,200 kronor, med halva beloppet eller 150,100 kronor;

dels ock ur riksstaten avföra det nu under departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, rubriken: övergångsstat uppförda förslagsanslaget, högst 5,200 kronor.

[3.]

Extra
föredragande
m. m.

3. Extra föredragande m. m. Till extra föredragande m. m. har riksdagen beviljat på extra stat såsom förslagsanslag, högst, för vartdera av åren 1918 och 1919 ett belopp av 15,600 kronor, för vartdera av åren 1920 och 1921 17,200 kronor samt för år 1922 24,000 kronor.

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen att till extra föredragande m. m. inom ecklesiastikdepartementet anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst 12,000 kronor.

B. Arkiv, bibliotek och museer.

Arkiv.

1. **Riksarkivet.** Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t [4.]
 måtte föreslå riksdagen att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga Riksarkivet

dels det *ordinarie* förslagsanslaget till riksarkivet, nu 163,000 kronor, med halva beloppet eller 81,500 kronor,

dels ock det *ordinarie* reservationsanslaget till inköp av arkivalier och tryckta arbeten för riksarkivet, nu 2,000 kronor, med halva beloppet eller 1,000 kronor.

2. **Avlöningar till icke ordinarie befattningshavare vid riksarkivet m. m.** Till förstärkande av den i staten för riksarkivet uppförda anslagsposten till avlöningar till icke ordinarie befattningshavare m. m. anvisade riksdagen på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst 4,000 kronor. I skrivelse den 30 augusti 1921 har riksarkivarien hemställt om anvisande för enahanda ändamål för tiden den 1 januari — den 30 juni 1923 av hälften av omfördälda belopp eller 2,000 kronor. Riksarkivarien erinrar härvid om att riksarkivets arbetsuppgifter, bland annat till följd av riksarkivets omhändertagande av kammararkivet, högst väsentligt stegrats samt framhåller, att ökat behov av amanuenser gör sig gällande, men säger sig med hänsyn till det rådande ekonomiska depressionsläget förhindrad hemställa om ytterligare förstärkning av riksarkivets arbetskrafter.

[5.]
 Avlöningar
 till icke ordi-
 narie befatt-
 ningshavare
 vid riksarki-
 vet m. m.

Under de senare åren hava vidare anslag anvisats å extra stat dels till utgivande genom riksarkivet av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia, vartill för år 1922 beviljats 6,000

kronor, dels ock till fortsatt registrering av Svea hovrätts domar under 1600-talet och av hittills utgivna delar av rådets protokoll i justitieärenden för samma tid, i vad angår till Kungl. Maj:t fullföljda mål av civil och kriminell natur, för vilket sistnämnda ändamål å 1922 års stat anvisats ett anslag av 1,800 kronor. Framställningar föreligga nu från riksarkivarien om anvisande för ifrågasättande ändamål för förra hälften av år 1923 av respektive 3,000 och 900 kronor.

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen att anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923

dels för beredande av ökade medel till avlöningar till icke ordinarie befattningshavare i riksarkivet m. m. ett förslagsanslag, högst 2,000 kronor;

dels till fortsatt utgivande genom riksarkivet av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia, ett reservationsanslag av 3,000 kronor;

dels ock till fortsatt registrering genom riksarkivet av Svea hovrätts domar under 1600-talet och av hittills utgivna delar av rådets protokoll i justitieärenden för samma tid, i vad angår till Kungl. Maj:t fullföljda mål av civil och kriminell natur, ett förslagsanslag, högst 900 kronor.

[6.]
Lands-
arkiven.

3. **Landsarkiven.** Vidare hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga

dels det *ordinarie* bestämda anslaget till landsarkiven, nu 39,405 kronor, med halva beloppet i avjämnat krontal eller 19,703 kronor,

dels ock de *ordinarie* reservationsanslagen till inköp av arkivalier och tryckta arbeten för landsarkiven, med halva nu utgående belopp eller för landsarkivet i Vadstena 125 kronor, för landsarkivet i Uppsala 125 kronor, för landsarkivet i Göteborg 125 kronor, för landsarkivet i Lund 125 kronor samt för arkivdepån i Visby 50 kronor.

4. **E. o. tjänstemän vid landsarkiven.** På ordinarie stat [7.]
 äro för närvarande uppförda en landsarkivarie vid vart och ett av E. o. tjänste-
 landsarkiven i Vadstena, Uppsala, Lund och Göteborg samt vad män vid
 beträffar landsarkivet i Lund, en andre arkivarie. Sedan åtskilliga år landsarkiven.
 hava på extra stat medel anvisats till förstärkning av landsarkivens
 arbetskrafter. Så har på extra stat för år 1922 riksdagen enligt
 Kungl. Maj:ts förslag beviljat medel till beredande av arvode å
 1,800 kronor åt en amanuens vid vart och ett av landsarkiven i
 Uppsala, Vadstena och Göteborg — med rätt för Kungl. Maj:t, vad
 angår vart och ett av dessa belopp, att, om särskilda förhållanden
 skulle därtill föranleda, bestämma om medlens användande till er-
 sättning åt flera extra biträden vid landsarkivet i fråga — även-
 som till ersättning åt extra biträden vid landsarkivet i Uppsala
 2,000 kronor, vid landsarkivet i Lund 2,200 kronor, vid landsarkivet
 i Göteborg 1,000 kronor och vid landsarkivet i Vadstena 600 kronor.

Jag har nu att anmäla inkomna anslagsäskanden rörande lands-
 arkiven och vill då först omnämna, att riksarkivet i skrivelse den Landsarkiven
 31 augusti 1921 för landsarkiven i Vadstena, Göteborg och Lund å i Vadstena,
 extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 begärt anslagsmedel, Göteborg och
 svarande mot halva beloppen av dem, som utgå för år 1922, eller Lund.
 alltså dels till arvode åt en amanuens vid vardera av landsarkiven
 i Vadstena och Göteborg 900 kronor, med enahanda rätt för Kungl.
 Maj:t som i motsvarande fall stadgats för år 1922; dels till ersätt-
 ning åt extra biträden vid landsarkivet i Lund 1,100 kronor, vid
 landsarkivet i Vadstena 300 kronor och vid landsarkivet i Göteborg
 500 kronor.

Jag har intet att erinra häremot.

Departement-
schefen.

Under de senast förflutna åren har landsarkivet i Uppsala upp-
 repade gånger anhållit om anslag till beredande av ökad arbets-
 kraft för sin verksamhet. Detta har skett under framhållande, bland
 annat, därav, att den nuvarande personalen väsentligen toges i an-
 språk av det löpande arbetet, vilket betydligt vidgats genom väx-
 ande krav på upplysningar från andra statsinstitutioners och all-
 mänhetens sida, allt under det att den maktpåliggande uppgiften
 att ordna och sovra de ständigt ökade samlingarna av arkivalier
 på ett betänkligt rätt måste skjutas tillbaka. Kungl. Maj:t, som
 beaktat dessa önskemål, har likväl hittills icke funnit dem böra

Landsarkivet
i Uppsala.

- [7.] föranleda någon framställning till riksdagen, främst därför att det varit nödvändigt att taga hänsyn till den närliggande utsikten att ett landsarkiv skulle upprättas jämväl i Norrland och därmed landsarkivets i Uppsala arbetsbörda fördelas. Vid 1921 års riksdag bragtes visserligen spørgsmålet om landsarkivets i Uppsala ställning på tal genom en inom riksdagen väckt motion (I:61), däri yrkades, dels att på ordinarie stat för sagda arkiv måtte uppföras en andre arkivarie, varemot det hittills utgående anslaget för en amanuens skulle bortfalla, dels att det till ersättning åt extra biträden vid samma landsarkiv utgående anslaget måtte ökas, så att det sammanlagt uppginge till 2,200 kronor. Riksdagen anslöt sig dock till den avvaktande ståndpunkt, dåvarande departementschefen intagit i ämnet.

Nu föreligger ånyo en framställning från landsarkivet i Uppsala, vilken avser

1) uppförande på ordinarie stat för detta landsarkiv av en andre arkivarie, i sammanhang varmed vikariatsanslaget skulle ökas, men det hittills utgående anslaget till en amanuens bortfalla *eller ock* höjande av det å extra stat utgående amanuensarvodet från 1,800 kronor till 3,300 kronor, varvid skulle fordras en daglig tjänstgöringsskyldighet för amanuensen av sex timmar;

2) anvisande på extra stat av ett från 2,000 kronor till 2,200 kronor förhöjt anslag till ersättning åt extra biträden.

Landsarkivarien anför till stöd härför bland annat, att landsarkivet har under år 1921 nödgats hos riksarkivet anmäla, att det sett sig ur stånd att såsom hittills förrätta inspektioner av lokala arkiv inom arkivdistriktet. Men än mera. De löpande göromålens snabba ökning, framkallad av det i och för sig uteslutande välkomna förhållande, att landsarkivet i allt större utsträckning tages i anspråk av såväl myndigheter som allmänhet, har med nödvändighet vållat, att allt mindre tid kunnat ägnas åt arbetet på samlingarnes ordnande och tillgängliggörande. Tidigare påbörjade stora ordningsarbeten, såsom arbetena på Örebro och Gävle länsstyrelser arkiv, ha måst avbrytas och det står i vida fältet, om och när de kunna återupptagas. Under år 1921 hava för övrigt de löpande göromålen så helt tagit landsarkivets arbetskrafter i anspråk, att det tidsödande arbetet med granskningen av det under utskrivning varande kortregistret över kyrkoarkiven i mycket stor utsträckning fått utföras på övertid utan att det ändock kunnat undvikas att arbetsbalans uppstått. Lika litet har det kunnat undvikas, att en rätt betydande arbetsbalans allaredan uppstått i fråga om ordningsarbeten i samband med större tioårsleveransers inordnande.

Landsarkivets arbetsuppgifter hava betydligt ökats under de gångna åren av dess verksamhet. Statistiken visar, hurusom under femårsperioden 1915—

1919 i jämförelse med femårsperioden 1904—1908 antalet forskare mer än fördubblats, forskningsbesöken mer än sjufaldigt ökats och antalet framtagna volymer vuxit till inemot det fyrdubbla. Medan sålunda i medeltal under den förra perioden på varje forskare kom 3.8 forskningsbesök och 12.1 volymer voro motsvarande siffror för senare perioden resp. 12.4 och 27. Lånen för forskares räkning av arkivalier från andra arkiv liksom antalet inlånade volymer voro ungefär 18 gånger så många under senare perioden som under den förra. Samtidigt visade antalet utredningar, bevis och avskrifter en tillväxt till ungefär det fyrfaldiga.

Motsvarande siffror för år 1920 visa på så gott som alla punkter en ökning mot närmast föregående år, liksom detta i fråga om flertalet rubriker i sin ordning mot år 1918. Ökningen fortsätter även under år 1921. Landsarkivet har under förra hälften av år 1921 haft 346 forskningsbesök och 628 framtagna volymer mera än under samma tid år 1920.

Landsarkivet befinner sig nu i ett läge, där bristen å arbetskrafter omöjliggör allt egentligt arbete på samlingarnes tillgängliggörande, där de löpande göromålen i stort sett absorbera all arbetstid och de samma för övrigt under år 1920 kunnat medhinnas blott genom personalens frivilliga övertidsarbete. För att ett arkiv skall kunna fylla sin uppgift fordras emellertid oundgängligen att personalen skall hava tid till ordnings- och förteckningsarbeten. Givetvis gäller detta i synnerligen hög grad just om landsarkiven, där inom kort tidrymd hopas ett stort, vid leveransen till största delen oordnat och till innehållet okänt arkivmaterial. Landsarkivet i Uppsala befinner sig för den skull nu på en punkt, där det för dess fortsatta möjlighet till utveckling har avgörande betydelse, att det erhåller nödig förstärkning i fråga om arbetskrafterna. Erhålles icke denna förstärkning inom närmaste framtiden, kan det icke undgås att stillastånd och tillbakagång inträda.

Landsarkivet får särskilt betona att det för arkivtjänsten är av yttersta vikt att en längre tid få behålla kvalificerade tjänstemän. Stora delar av utbildningen för tjänsten vid ett landsarkiv kunna endast i och med tjänstgöringen därstädes förvärfvas. Detta gäller i lika hög grad kännedomen om själva arkivaliebeståndet som förtroendet med de olika myndigheternas inom arkivdistriktet arbetsordning och kompetens under äldre och nyare tid. För att det skall vara möjligt att förvärva och behålla kvalificerad tjänsteman är det nödvändiga villkoret emellertid, att landsarkivet kan erbjuda en så tryggad och i fråga om ekonomisk nödortt så pass god ställning att arkivtjänsten åtminstone ger enahanda förmåner som annan motsvarande statsanställning t. ex. vid läroverken.

Dessa skäl visa oförtydbart på nödvändigheten att den amanuensbefattning vid landsarkivet, vartill riksdagen anvisat fast arvode, snarast ombildas till en ordinarie tjänst, icke blott ur den synpunkt att landsarkivet, som ovan framhållits, behöver utsträckt tjänstgöringstid för vederbörande men också och icke mindre därför, att landsarkivet behöver längre tid få behålla den tjänsteman, som är landsarkivariens närmaste biträde och hans vikarie under semester och sjukdom. Landsarkivet kan nu erbjuda ett arvode av 1,800 kronor d. v. s. ett arvode, som högst betydligt understiger vad en extralärare vid läroverken erhåller — samtidigt som gällande kompetensbestämmelser för arkivtjänsten föreskriva

[7.]

fil. lic. examen, medan extraläraren vinner anställning efter långt mindre dyrbar akademisk utbildning.

När landsarkivet här nedan — oaktat vad som i det föregående anförts — framställer ett alternativ till inrättande av en andre-arkivarietjänst, så sker detta endast i betraktande därav, att statsmakterna helt nyligen icke beaktat landsarkivets behov av den föreslagna andre arkivariebefattningen, och under uttryckligt betonde av, att det föreslagna alternativet enligt dess mening allenast är en nödfallsutväg för en kortare tid.

Vid universitetsbiblioteken finnas ett antal amanuensbefattningar med ett arvode av 3,300 kronor för minst fem timmars daglig tjänstgöring. Arvodets belopp torde här hava bestämts med hänsyn till det till extralärare vid läroverken utgående arvode. Enligt de vid bestämmande av riksarkivets amanuensarvoden tillämpade regler utgår ett årsarvode av 600 kr. för varje timmes daglig tjänstgöringstid.

Skulle landsarkivet icke erhålla andre-arkivariebefattningen, är det nödvändigt, att amanuensens tjänstgöringstid utsträcker till sex timmar dagligen. Arvodet härför skulle enligt de normer, som gälla för riksarkivet, uppgå till 3,600 kronor pr år. Då emellertid i Stockholm tjänstgörande ordinarie tjänstemän erhålla dyrortstillägg och sålunda även arvoden för e. o. tjänstemän i Stockholm få anses utmätta med någon hänsyn till stadens dyrortskaraktär, kan arvodet för amanuenserna vid landsarkivet måhända sättas något lägre. Dock icke lägre än det till amanuenserna vid universitetsbiblioteket utgående arvodet, 3,300 kronor, helst som amanuensen vid landsarkivet ju finge en timmes längre daglig tjänstgöringstid.

Jag vill vidare återge en av landsarkivarien bifogad tablå, innehållande

*Jämförelse mellan landsarkiven i Uppsala och Lund i nedan angivna hänseenden.
(Siffrorna ur riksarkivariens årsberättelse).*

	1917		1918		1919		1920	
	Uppsala	Lund	Uppsala	Lund	Uppsala	Lund	Uppsala	Lund
Forskare ¹	167	269	163	207	181	175	197	244
Forskningsbesök . . .	2,383	1,351	1,912	1,560	1,794	1,233	1,879	1,634
Framtagna vol. ² . . .	6,232	11,954	4,882	9,443	5,838	8,640	7,312	9,441

Anmärkningar. ¹⁾ För Uppsala är ej bland forskarna inräknade deltagarna i seminarieövningar etc.

²⁾ Siffrorna för »framtagna vol.» kunna icke utan vidare jämföras. Medan i Uppsala man räknat ur samlingarna framtagna vol. har man i Lund räknat varje volym, som använts flera dagar i sträck såsom nytt nummer varje dag, den begagnats, (riksarkivariens årsberättelse 1920). Verkställd beräkning har givit vid handen, att antalet »framtagna vol.» i Uppsala måste multipliceras med minst 3 för att jämförelsesiffror skall erhållas. (I mars månad 1920 framtogos i Uppsala 674 vol. Beräknade på samma sätt som i Lund utgjorde antalet framtagna vol. under samma tid 2,229).

[7.]

	1917		1918		1919		1920	
	Uppsala	Lund	Uppsala	Lund	Uppsala	Lund	Uppsala	Lund
Lån till arkivet ¹ . . .	91 (373)	27 (52)	67 (197)	28 (61)	106 (441)	37 (81)	119 (444)	46 (70)
Lån från arkivet ¹ . . .	64 (356)	43 (123)	106 (438)	49 (311)	118 (402)	62 (274)	91 (287)	56 (119)
Utredningar	19	Ing. bl. utg. skr.	Siffror saknas	Ing. bl. utg. skr.	40	Ing. bl. utg. skr.	78	—
Bevis	15	86	18	38	62	56	101	48
Avskrifter	59	217	45	64	70	155	85	83
Ing. skriv. (huv. diar.)	321	490	306	490	352	543	445	297
D:o (exp. diar.) ²	—	—	—	—	—	—	342	—
Utg. skriv. (huv. diar.)	165	604	153	620	203	605	290	494
D:o (exp. diar.) ²	—	—	—	—	596	—	677	—

Anmärkningar: ¹) Inom parentes stående siffror angiva antalet volymer.

²) Siffrorna för in- o. utgående skrivelser äro icke direkt jämförbara i fråga om Uppsala och Lunds landsarkiv. I Lund har man i huvuddiarierna även medtagit skrivelser, som i Uppsala numera införas i exp. diarierna och tidigare ej diarieförts. Ingående exp. diariet upplades fr. o. m. 1920; utgående exp. diariet fr. o. m. 1919.

Ävenså torde följande tablå belysa de förebragta kraven:

Antalet forskningsbesök och framtagna volymer vid landsarkivet i Uppsala.

1 jan.—20 juni år 1921 jämfört med samma tid år 1920.

I. Forskningsbesök.

	1920	1921
jan.	147	141
febr.	126	227
mars	144	212
april	141	216
maj	156	189
juni	89	164
Summa	803	1,149

II. Framtagna vol.

	1920	1921
1 kv.	2,005	2,145
2 kv.	1,636	2,124
Summa	3,641	4,269

Riksarkivet har i skrivelse av den 31 augusti 1921 biträtt de av landsarkivarien i Uppsala framställda önskemålen. Det heter härom i riksarkivets skrivelse:

De skäl, som landsarkivarien framlagt för sin framställning, synas riksarkivet synnerligen tungt vägande. De utvisa oförtydbart, att landsarkivet i Uppsala har en mycket betydande och ständigt växande arbetsbörda, numera inga-

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[7.]

lunda understigande den vid landsarkivet i Lund. För närvarande utgår till avlöningar, arvoden, vikariatsersättning m. m. vid landsarkivet i Uppsala 10,345 kronor mot 12,570 kronor vid landsarkivet i Lund, en skillnad, som icke kan anses motiverad med hänsyn till arkivens faktiska arbetsbörda. Förhållandet ställer sig så mycket ogynnsammare för landsarkivet i Uppsala, som det under en följd av år haft lägre anslag och på grund härav arbetsbalansen ökat.

I fråga om de två av landsarkivarien förordade alternativen till förstärkning i arbetskrafterna måste riksarkivet, liksom landsarkivarien, giva företräde åt det första, upprättande av en andre-arkivariebefattning. Först därigenom vinnes garanti att kunna förvärva och efter utbildningen få behålla verkligt dugande krafter. Riksarkivet tillåter sig i detta sammanhang erinra, att då vid inrättande av en andre-arkivariebefattning amanuensarvudet skulle upphöra, förhöjningen i årskostnad mot nu utgående anslag bleve begränsad till 1,900 kronor för lönen (3,700—1,800) jämte 125 kronor för vikariatsersättning.

Skulle åter det senare alternativet vinna företräde hos Kungl. Maj:t, d. v. s. amanuensarvudet höjas till 3,300 kronor, bleve skillnaden i årskostnad mellan de båda alternativen blott 525 kronor, en besparing, som dock icke lärer uppväga fördelarna av att för förstärkningen i arbetskrafter vinna en ordinarie befattning. Att landsarkivet behöver, vid sidan av landsarkivarien, på det ena eller andra sättet erhålla en tjänsteman, som kan åläggas en daglig tjänstgöringstid av sex timmar, framstår emellertid för riksarkivet såsom oavvisligt.

Under betonande härav anser sig riksarkivet på grund av de rådande ekonomiska förhållandena böra hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes, så långt det är möjligt, tillmötesgå landsarkivets i Uppsala äskanden om anslag till förstärkning av dess arbetskrafter.

Departementschefen.

Skäl finnas förvisso att i främsta rummet beakta framställningen om uppförande av en andre arkivarie på ordinarie stat för ifrågasättande landsarkiv, och detta desto mera, som genom de rådande tidsförhållandena utsikten att kunna upprätta ett eget landsarkiv för Norrland efterhand trängts tillbaka. Möjligheten att utjämna den arbetsbörda, som för närvarande tvivelsutan vilar på Uppsala landsarkiv, har därmed dessvärre förminskats men därmed också behovet av ökad arbetskraft vid nämnda arkiv blivit allt mera markerat.

Om jag också, ej minst vid en jämförelse med förhållandena vid landsarkivet i Lund, finner de rent sakliga betingelserna tala för ett bifall till landsarkivariens av riksarkivet understödda första alternativ, anser jag dock det nuvarande tidsläget vara sådant, att det icke inbjuder till inrättande av ordinarie statstjänster i andra fall, än då sådant framstår som en ofrånkomlig nödvändighet. En sådan synes mig i förevarande fall ej förefinnas, åtminstone ej till full evidens bevisad. Riksdagens så sent som år 1921 intagna stånd-

punkt till frågan gör också, att det ej synes mig lämpligt, att spörsmålet redan nu återigen drages inför riksdagens prövning. Jag vill vidare erinra därom, att en lönereglerng för landsarkiven är förestående och att det knappast torde vara skäl att genom ökat anslag till avsevärdare belopp på en enstaka punkt föregripa denna reglering. Den utredning, som i föreliggande ärende framlagts från landsarkivet i Uppsala, synes mig emellertid böra föranleda, att i samband med denna stundande lönereglerng för landsarkiven förhållandena särskilt vid arkiven i Uppsala och Lund upptagas till en ingående, jämförande prövning, och att skälig hänsyn därvid tages till de arbetsbetingelser, under vilka båda dessa arkiv verka.

En förhöjning av amanuensarvudet vid landsarkivet i Uppsala synes mig emellertid fullt befogad. Jag är dock ej böjd helt tillmötesgå det härutinnan framställda kravet. Enligt min mening får man tillsvidare försöka reda sig med ett till 2,500 kronor förhöjt årsarvode, varmed torde förbindas en tjänstgöringsskyldighet för amanuensen av fem timmar dagligen. För första halvåret 1923 skulle alltså härför beräknas 1,250 kronor. Anslaget till det extra biträdet, som höjdes vid 1921 års riksdag till 2,000 kronor, synes mig tillsvidare böra utgå med samma belopp, eller alltså med 1,000 kronor för förra hälften av år 1923.

Åberopande vad jag sålunda anført, tillstyrker jag, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari —30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst 5,950 kronor, att utgå till arvode åt en amanuens vid landsarkivet i Uppsala med högst 1,250 kronor samt åt en amanuens vid vart och ett av landsarkiven i Vadstena och Göteborg med högst 900 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t, vad angår vart och ett av dessa belopp, att, om särskilda förhållanden skulle därtill föranleda, bestämma om medlens användande till ersättning åt flera extra biträden vid landsarkivet i fråga, samt till ersättning åt extra biträden vid landsarkivet i Uppsala med högst 1,000 kronor, vid landsarkivet i Lund med högst 1,100 kronor, vid landsarkivet i Göteborg med högst 500 kronor och vid landsarkivet i Vadstena med högst 300 kronor.

[7.]

Bibliotek.*Kungl. biblioteket.*

[8.]
Kungl. biblioteket.

5. **Kungl. biblioteket.** Jag hemställer, att Eder Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till kungl. biblioteket, nu 215,700 kronor, med halva beloppet eller 107,850 kronor.

[9.]
Gäldande av
skulder å
kungl. biblio-
tekets konton
för bokinköp
och bindning.

6. **Gäldande av skulder å kungl. bibliotekets konton för bokinköp och bindning.** I särskilda skrivelser den 31 augusti 1920 gjorde riksbibliotekarien framställning om förhöjning av det å kungl. bibliotekets stat uppförda anslaget för bokinköp och bokbindning med ett sammanlagt belopp av 40,000 kronor eller från 45,000 kronor till 85,000 kronor.

Riksbibliotekarien anförde, att av det ordinarie anslaget å 45,000 kronor högst 10,000 kronor borde reserveras för bokbinderikostnader. Återstoden, 35,000 kronor, vore ett oundgängligt minimum för bokinköp.

Angående prisen på utländska böcker upplyste riksbibliotekarien, att med hänsyn tagen till kursskillnader jämte därav betingade förhållanden priset på franska böcker med säkerhet väntades stiga, på tyska böcker vore högre än år 1914, på engelska böcker hade stigit med 25 å 30 procent samt på danska, norska och finska böcker kunde jämföras med i Sverige rådande bokpris, vilka under de senaste åren fördubblats eller tredubblats. Man kunde förutsätta, att ovan antydda prisförhöjningar komme att icke blott bestå utan även fastmera ökas. Vid sådant förhållande minskades kungl. bibliotekets möjligheter att i önskvärd utsträckning anskaffa främmande länders bokproduktion, om ej nödiga medel för ändamålet ställdes till bibliotekets förfogande. Under senare år hade också inköpen av utländsk litteratur måst koncentreras till vissa fack, varigenom bl. a. teologi, juridik, nationalekonomi, filosofi och språkvetenskap blott i ringa utsträckning kunnat tillgodoses.

Även den svenska avdelningen ställde ökade krav på bibliotekets bokanslag för anskaffning av böcker utöver de s. k. arkivexemplaren. En mycket stor del av inköpen till denna avdelning gjordes antikvariskt eller på bokauktioner, vilka

inköp under senare år i alldeles oväntad grad fördyrats; det vore ofta omöjligt för de offentliga biblioteken att taga upp tävlan med de enskilda samlarna. Vidare måste nyanskaffning till ersättning för förslitna exemplar av det nyare svenska bokbeståndet i stor utsträckning äga rum.

På grund av anförda förhållanden ansåge riksbibliotekarien beträffande det å ordinarie stat uppförda anslaget till böckers inköp och inbindning en förhöjning av 20,000 kronor erforderlig för det förstnämnda ändamålet.

Angående kostnaderna för bindning hade man numera för tidningsbandens del att räkna med icke långt ifrån en fördubbling av priserna före krisåren; de egentliga bokbanden hade i genomsnitt uppnått nära nog en fyrdubbling av de tidigare priserna. Under förutsättning att det å extra stat till bindning i kungl. biblioteket beviljade anslaget av 20,000 kronor fortfarande finge utgå, vore det, lågt räknat, för bindingskostnadernas täckande nödvändigt, att av det ordinarie anslaget för ändamålet 30,000 kronor finge disponeras. Enär, som nämnts, av det nuvarande ordinarie anslagsbeloppet högst 10,000 kronor borde reserveras för bokbinderikostnader, hemställde riksbibliotekarien om förhöjning i denna del av anslaget med 20,000 kronor.

I sitt yttrande till statsrådsprotokollet den 7 januari 1921 anförde föredragande departementschefen, hurusom riksbibliotekariens ifrågavarande framställning ej syntes kunna lämnas obeaktad för så vitt man ej ville riskera, att kungl. bibliotekets förmåga att fylla sin viktiga uppgift skulle lida alltför stort avbräck. Vid en institution sådan som kungl. biblioteket kunde man ej utan fara dröja med beredande av erforderligt ekonomiskt stöd: institutionen borde uppenbarligen vara i stånd att hjälpligt följa med bokproduktionen och genom bindning sörja för bokförrådets bestånd och tillgänglighet för de besökande.

Departementschefen ansåg sig fördenskull böra tillstyrka, att förhöjt anslag äskades för de av riksbibliotekarien angivna ändamålen. Han kunde dock ej fullt följa riksbibliotekarien i avseende å de av honom framställda anspråken utan såg sig med hänsyn till nödvändigheten av att begränsa statsutgifterna, nödsakad att något inskränka kraven, och föreslog, att ökningen för ifrågavarande ändamål begränsades till 25,000 kronor. Då det emellertid, anförde departementschefen vidare, torde få anses ovisst, huruvida prisläget stabiliserat sig å här förevarande område, syntes försiktigheten bjuda, att höjning ej gjordes i det ordinarie anslaget, utan att den av honom förordade anslagsökningen sammanfördes med det förutvarande anslaget av 20,000 kronor å extra stat, vadan detta anslag i sin helhet skulle uppgå till 45,000 kronor samt avse bokinköp och inbindning.

[9.] Riksdagen ansåg sig emellertid icke kunna i allo godtaga det av Kungl. Maj:t framställda förslaget och anvisade på extra stat för år 1922 dels till bokinköp och bokbindning för kungl. biblioteket ett reservationsanslag av 20,000 kronor, dels ock såsom tillfällig förstärkning av den å ordinarie stat för kungl. biblioteket uppförda anslagsposten till böckers inköp och inbindning ett förslagsanslag, högst 20,000 kronor. Riksdagen anförde i detta sammanhang:

Riksdagen beaktar fullväl vikten av, att kungl. biblioteket beredes möjlighet att verkställa bokinköp i önskvärd omfattning och att genom bindning sörja för bokförrådets bestånd. Att under nu rådande abnorma förhållanden inom såväl bokmarknaden som bokbinderibranschen svårigheter i angivna hänseende uppkommit för biblioteket, torde ligga i öppen dag. Men med största sannolikhet kan man dock antaga, att dessa svårigheter nu äro stadda i avtagande; den sjunkande tendens på arbetsmarknaden, som på ett flertal håll redan gjort sig gällande, kommer givetvis att sträcka sina verkningar även till sådana områden, varom nu är tal. Riksdagen har därför ställt sig tveksam inför frågan om lämpligheten att höja det extra anslaget, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, och detta så mycket mera som erfarenheten givit vid handen, att en vidtagen höjning av ett dylikt anslag i allmänhet plägar bliva beständande. I stället synes det riksdagen lämpligt, att ett engångsanslag beviljas till mötande av vissa extra ordinarie utgifter för ifrågasvarande ändamål. Då, enligt vad riksdagens vederbörande utskott inhämtat, vid senaste årsskiftet obetalda bokbinderiräkningar förelågo till ett belopp av något mera än 20,000 kronor, synes en summa av denna storlek böra ställas till bibliotekets disposition.

I skrivelse den 31 augusti 1921 har nu riksbibliotekarien gjort framställning om utverkande på extra stat för år 1923 av ett engångsanslag å 20,000 kronor *dels* för att möta förutsedda höga omkostnader för bokbindning, *dels* för att bereda möjlighet till i någon mån ökade bokinköp. Som stöd för denna framställning har riksbibliotekarien anfört huvudsakligen följande:

I min skrivelse till kungl. maj:t den 31 augusti 1920 sökte jag utförligt belysa kungl. bibliotekets behov av förhöjt anslag till bokinköp och bindning, motiverande detta dels med den allmänna fördyringen av böcker, dels med de enormt ökade kostnaderna för bokbindningen. Det är alldeles särskilt den omständigheten, att prisen för bokband sedan år 1918 tredubblats, som i betänklighetsgrad rubbat kungl. bibliotekets ekonomi vad angår bokinköp och bokbindning. Den minskning i bindningen, som biblioteksförvaltningen under de bägge senaste åren sett sig nödsakad att vidtaga, har dock icke kunnat motväga den stora kostnadsökningen, varför de beviljade årsanslagen visat sig otillräckliga för att det löpande årets utgifter skola med dem kunna gäldas. Vid slutet av år 1920 kvarstodo sålunda obetalda cirka 20,000 kronor för bindning, vilket belopp vid 1921

års början betalades av 1921 års anslag. På samma sätt kan större delen av 1921 års bokbinderikostnader först gäldas med medel, som bliva tillgängliga år 1922.

[9.]

Vad de nuvarande bokbandsprisen beträffar äro dessa enligt inhämtade, fullt tillförlitliga uppgifter i det närmaste oförändrade, i det att de endast sjunkit med 7 %. Materialkostnaderna ha visserligen nedgått vad vissa artiklar beträffar rätt avsevärt, men arbetslönerna äro fortfarande så högt uppdrivna, att de motverka en återgång till normala pris. Det synes mig därför ofrånkomligt och med kungl. bibliotekets utveckling oförenligt att, trots den bekymmersamma statsfinansiella ställningen och den till vederbörande verk och myndigheter riktade uppmaningen att iakttaga sparsamhet och återhållsamhet vid äskandet av nya anslag, icke ånyo understryka det bekymmersamma läge vari kungl. biblioteket för närvarande befinner sig på grund av otillräckliga anslag till bokinköp och bindning.

Under år 1919 utbetalades för bokbinderiändamål 25,800 kronor, under år 1920 28,350 kronor; enligt den sedan åtskilliga år tillbaka följda planen borde endast cirka 20,000 kronor av anslagen till bokinköp och bindning, 55,000 kronor tillhopa (45,000 kronor å ordinarie stat, 10,000 kronor å extra stat), användas till detta ändamål, då 35,000 kronor ansetts vara ett minimum för årliga bokinköp, såsom jag i föregående skrivelser framhållit. Under år 1921, då det extra anslaget blivit höjt till 20,000 kronor, torde åtminstone 35,000 kronor komma att få användas till bokbinderiändamål. För bokinköp ha medlen under sådant förhållande blivit under dessa år starkt beskurna, och olägenheterna härav göra sig också på ett kännbart sätt gällande. Jag har hyst den varmaste förhoppning, att kungl. bibliotekets ställning som det främsta i vårt land på det humanistiska området alltjämt skulle med framgång kunna hävdas, men om icke tillräckliga medel att anskaffa »de viktigaste alstren av främmande länders vetenskapliga och litterära verksamhet» — för att citera § 1 i gällande instruktion för kungl. biblioteket — stå till biblioteksförvaltningens förfogande, är denna ställning i fara att förryckas. Kungl. biblioteket är på det humanistiska området icke blott en medelpunkt i huvudstadens andliga liv, det är även ett centralbibliotek för hela landet, varifrån utlåning i betydande utsträckning, såsom den årliga statistiken därom utvisar, sker till universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund, Göteborgs stadsbibliotek, stifts- och läroverksbiblioteken m. fl. Men denna dominerande ställning har kungl. biblioteket kunnat intaga endast därigenom att det varit i stånd att på angivet område inköpa, icke blott sådana arbeten, som kunna erhållas för jämförelsevis ringa kostnad, utan även sådana, som betinga ganska höga pris, såsom omfattande urkundspublikationer, dyrbara faksimileupplagor, monumentalverk i skön konst etc. Genom de av ovan angivna skäl minskade medel, som under de senaste åren stått till förfogande till bokinköp, har en avsevärd del litteratur av stor betydelse icke kunnat förvärfvas, och jag anser mig i detta sammanhang böra särskilt framhålla denna omständighet, då nu efter krigets avslutande ett starkt uppsving i förläggarverksamheten trots de brydsamma tiderna gör sig märkbart. Det är huvudsakligen dyrbarare verk och serier som börjat utgivas, varigenom större vinst kan beredas förläggare och bokhandlare. Härvid

[9.]

bortser jag emellertid alldeles från de till otroligt höga pris uppskruvade lyx- och privatpresstrycken, vilka icke falla inom området för kungl. bibliotekets samlarverksamhet. Men härtill kommer också den omständigheten, att en verklig tävlan synes igångsättas mellan skilda kulturländer, särskilt på kontinenten, också rörande herraväldet på det vetenskapliga området. På vissa områden av internationell förlagsverksamhet, där Tyskland förut var utan konkurrens, skynda sig nu andra länder att tillgodogöra sig detta lands också vetenskapligt isolerade läge. Följden blir bland annat att parallella vetenskapliga publikationer se dagen, vilka båda måste förvärfvas av ett bibliotek sådant som kungl. biblioteket. Med hänsyn också till de högt uppdrivna bokprisen i allmänhet skulle en förnyad hemställan om ökade anslag också till bokinköp icke vara oberättigad under nuvarande förhållanden, såvida kungl. bibliotekets verksamhet skall kunna fortsätta som hittills till gagn för inhemsk odling och vetenskaplig forskning.

Jag får även erinra därom att jag i min skrivelse den 31 augusti 1920 ansåg mig böra, såsom skäl för den av mig då begärda anslagsförhöjningen, bland annat framhålla behovet av, att utom de rent humanistiska facken, tillgodose andra viktiga fack inom biblioteket, såsom de teologiska och de juridiska vetenskaperna, nationalekonomi, m. fl., vilka ämnesgrenar på grund av bristande medel under senare år varit tillbakasatta.

Med hänsyn till det nuvarande statsfinansiella läget och för att ställa mig statsministerns nyss anförda uppmaning till efterrättelse anser jag mig emellertid icke i år böra göra framställning om förhöjt anslag till bokinköp och bindning. Då emellertid av vad jag ovan anfört med all tydlighet torde framgå, att utgiftsbehoven för kungl. biblioteket på intet sätt bliva mindre under år 1923 än under 1922, anser jag det vara för kungl. biblioteket i högsta grad angeläget, att det för år 1922 beviljade anslaget å 20,000 kronor för mötande av extra ordinarie utgifter även kommer biblioteket till godo under år 1923.

Departementschefen.

Att jag trots de betänkligheter det statsfinansiella läget ingiver icke anser mig kunna lämna riksbibliotekariens nu gjorda framställning obeaktad, beror därpå, att jag blivit övertygad om att kungl. biblioteket för närvarande befinner sig i ett verkligt nödläge, och att jag icke kan stå till svars för att biblioteket av brist på medel skall för en måhända lång tid framåt vara klavbundet i sina nödvändigaste accessioner och i tillvaratagandet av sitt bokbestånd.

Då riksdagen för år 1921 beviljade det ovan omförmälda tillfälliga förstärkningsanslaget av 20,000 kronor, hade riksdagen kännedom allenast om en från år 1920 balanserad brist av samma belopp, vilken var avsedd att täckas med sagda anslag. Kungl. bibliotekets ekonomiska ställning har emellertid sedermera visat sig vara långt brydsammare. Såsom av det föregående framgår, förfogar biblioteket för bokinköp och inbindning — om jag nu helt bortser från det för täckande av förenämnda brist avsedda tillfälliga för-

stärkningsanslaget — över dels ett ordinarie anslag av 45,000 kronor, dels ett extra anslag av 20,000 kronor, alltså tillhopa 65,000 kronor. Av riksbibliotekariens ovanberörda skrivelser framgår, att av sistnämnda årliga summa i runt tal 35,000 kronor beräknas till bokinköp och 30,000 kronor till bindning av tidningar och böcker. På grund av de abnormt stegrade priserna hava emellertid dessa belopp visat sig alldeles otillräckliga. De allmänna orsakerna härtill belysas till fullo i riksbibliotekariens skrivelser och äro dessutom för alla och en var allt för väl kända för att här behöva närmare utvecklas. Till följd av dessa för alla kulturbärande företag och institutioner hämmande faktorer har bibliotekets ekonomi kommit i det bekymmersamma läge, vari det för närvarande befinner sig. Detta framstår med all tydlighet vid en jämförelse mellan nyss angivna beräknade normalkostnader och de verkliga kostnaderna. Under det att årsbehovet i avseende å bokinköp beräknats till 35,000 kronor, hava under år 1921 vid ingången av oktober månad redan betalats bokräkningar med 38,130 kronor och återstodo vid samma tidpunkt obetalda räkningar å tillhopa 10,911 kronor. I fråga om bokbindningskostnaderna — beräknade för år till 30,000 kronor — hade vid ingången av oktober utbetalats 30,990 kronor, och återstodo obetalta räkningar å ej mindre än 39,690 kronor. Även om man tager i betraktande att i dessa siffror ingår den ovannämnda från 1920 balanserade bristen, visa de dock ett deficit, som måste ingiva allvarliga betänkligheter.

De yttre omständigheter, på vilka jag nyss pekat, hava varit biblioteket övermäktiga, och det kan enligt min mening icke läggas institutionen alltför mycket till last, att den låtit sig angeläget vara att upprätthålla sin ställning och sökt fylla de krav, som ställts på densamma. Det bör emellertid framhållas, att kungl. biblioteket i görigaste mån vinnlagt sig om en återhållsamhet i bokförvärv, som under normala förhållanden ingalunda skulle hava godtagits; och säkert är, att, om sparsamhet härvid icke iakttagits, bibliotekets deficit skulle uppvisat betydligt högre siffror.

Sådana som förhållandena nu te sig, synes det mig nödvändigt, att bibliotekets ekonomi varder så ordnad, att de årliga anslagen räckta för dess löpande behov. Härför skulle, som synes, erfordras en högre summa än den riksbibliotekarien nu begär. Jag anser mig dock icke böra tillstyrka en dylik utväg; då riksbibliotekarien, efter

vad jag inhämtat, hyser förhoppning att kunna, därest det nu äskade anslaget beviljas, under iakttagande av den största sparsamhet de kommande åren bringa bibliotekets utgifter i närmare överensstämmelse med förefintliga statsanslag, finner jag mig böra inskränka mig till att tillstyrka framställning till riksdagen om det nu ifrågasatta anslaget av 20,000 kronor. Beloppet torde böra i sin helhet uppföras på staten för förra halvåret 1923.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till gäldande av vissa å kungl. bibliotekets konton för bokinköp och bindning uppkomna skulder anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst 20,000 kronor.

[10.]

Bokinköp och bindning, katalogiseringsarbeten samt gemensam accessionskatalog för Sveriges offentliga bibliotek.

7. Bokinköp och bindning, katalogiseringsarbeten samt gemensam accessionskatalog för Sveriges offentliga bibliotek.

Från och med år 1909 är i kungl. bibliotekets stat till böckers inköp och inbindning uppfört ett ordinarie anslag av 45,000 kronor, varjämte från och med samma år å extra stat utgått medel till inbindning av böcker i kungl. biblioteket. För år 1922 utgör berörda extra anslag 20,000 kronor. Därjämte har riksdagen på extra stat för år 1922 anvisat såsom tillfällig förstärkning av ovannämnda ordinarie anslag ett belopp av 20,000 kronor.

I skrivelse den 15 juni 1921 angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1922 åttonde huvudtitel anförde riksdagen rörande inbindningen av böcker vid kungl. biblioteket:

Riksdagens vederbörande utskott har försport, att biblioteket använder sig av i regel endast två bokbinderifirmor; i detta hänseende vill riksdagen framhålla, att genom att bereda flera firmor tillfälle till inlämnande av anbud möjlighet kan förefinnas att bland ett flertal konkurrenter träffa ett val, som kan ställa sig för statsverket ekonomiskt fördelaktigare, än om man är bunden vid allenast ett fåtal anbudsgivare. Under alla förhållanden bör dock tillses, att vid valet av bokbinderi kvaliteten av arbetet ej blir lidande.

Till utarbetande av katalog över ofullständigt förtecknade delar av kungl. bibliotekets äldre samlingar har riksdagen vidare under en följd av år anvisat extra anslag. För år 1922 utgår detta anslag med ett till 25,200 kronor förhöjt belopp.

Slutligen har riksdagen till redigering av den för Sveriges offentliga bibliotek gemensamma accessionskatalogen sedan åtskilliga år tillbaka anvisat anslag å extra stat, och utgår detta anslag för år 1922 med ett belopp av 6,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1921 har riksbibliotekarien anhållit om beredande av anslag för ifrågavarande ändamål även under år 1923 med samma belopp, som av riksdagen beviljats för år 1922. Beträffande det tillfälliga förstärkningsanslaget å 20,000 kronor har jag redan yttrat mig under nästföregående punkt. I fråga om de övriga anslagen uttalar riksbibliotekarien sig på följande sätt:

Med anledning av riksdagens ovanberörda uttalande angående inbindningsarbetena för kungl. biblioteket må framhållas, att kungl. biblioteket vid upprepade tillfällen anlitat även andra firmor än de bägge, som sedan lång tid tillbaka utfört huvudparten av bibliotekets bindning och som därför i alldeles särskild grad och till obestriddig fördel för biblioteket inriktat sig på detta arbete. De pris, som dessa andra firmor åsatt bokbanden, hade härvid *till en början* kunnat vara något lägre, men hade snart vid förnyade beställningar ökats; i de allra flesta fall hade dessa bokbands kvalitet lämnat åtskilligt övrigt att önska i fråga om styrka och utseende. Vidare förtjänade framhållas, att de pris, som av de båda nu för kungl. biblioteket arbetande firmorna tillämpas, vore åtskilligt lägre än dem, som deras privata kunder finge vidkännas.

Beträffande de pågående katalogiseringsarbetena inom kungl. biblioteket erinrar riksbibliotekarien, att dessa arbeten från och med år 1921 bedrivs å såväl den svenska som den utländska tryckavdelningen samt att de fortskridit enligt fastställd plan, vilket framginge av en skrivelsen bifogad, av föreståndaren för katalogiseringsavdelningen avgiven redogörelse.

Slutligen meddelar riksbibliotekarien rörande accessionskatalogen, att av denna för vårt lands biblioteksväsen så viktiga publikation årgång 34, omfattande år 1919 (852 sidor), utkommit vid början av år 1921 samt att arbetena med utgivandet av årgång 35, omfattande år 1920, fortskridit så långt, att densamma kan beräknas utkomma under oktober 1921.

De av riksbibliotekarien här äskade anslagen hava samtliga utgått under en följd av år och för år 1922 till de belopp, som nu för nästföljande år begäres; de torde även i fortsättningen visa sig vara oundgängligen nödvändiga för arbetet och verksamheten vid kungl. biblioteket.

För förra halvåret 1923 torde vart och ett av de nu begärda anslagen böra upptagas till hälften av det för helt år beräknade beloppet.

Departementschefen.

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa:

dels till bokinköp och bokbindning för kungl. biblioteket ett reservationsanslag av 10,000 kronor;

dels till katalogiseringsarbeten inom kungl. biblioteket, enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, ett förslagsanslag, högst 12,600 kronor;

dels ock till redigering av den för Sveriges offentliga bibliotek gemensamma accessionskatalogens 37:e årgång, omfattande år 1922, ett förslagsanslag, högst 3,000 kronor, att användas enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter.

[11.]

Ändrings-
arbeten i
kungl. biblio-
tekets
byggnad.

8. **Ändringsarbeten i kungl. bibliotekets byggnad.** Genom beslut den 22 november 1918 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att verkställa en fullständig utredning rörande om- och tillbyggnad av kungl. biblioteket. Byggnadsstyrelsen har nu efter samråd med riksbibliotekarien åvägabragt en dylik utredning samt uppgjort ritningar och kostnadsberäkningar ävensom framlagt fullständigt förslag till ifrågavarande om- och tillbyggnadsarbeten. Då ett förslag i den av byggnadsstyrelsen uppgjorda omfattning icke lämpligen kunde under nu rådande förhållanden tänkas bliva realiserat, har styrelsen alternativt förordat en mindre utvidning av den nuvarande byggnaden, vilka arbeten skulle betinga väsentligen reducerade kostnader. Trots det verkliga behov av ökade utrymmen för de växande boksamlingarna, som här föreligger, har jag dock på grund av de rådande finansiella svårigheterna icke ansett mig för närvarande kunna tillstyrka ens detta mindre förslag.

Kravet på förbättrade anordningar inom biblioteksbyggnaden är emellertid ofrånkomligt och för att tillmötesgå de mest trängande behoven har jag tänkt mig, att tillsvidare vissa ändringsarbeten, företrädesvis inom den nuvarande utställningssalen skulle bereda biblioteket en tillfällig lättnad i dess svåra lokalförhållanden. Kostnaderna härför hava approximativt beräknats till 240,000 kronor.

Ärendet är emellertid ännu icke i det skick, att framställning nu kan göras till riksdagen, och hemställer jag därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på proposition angående ändringsarbeten i kungl. bibliotekets byggnad, för ändamålet beräkna på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett reservationsanslag av 240,000 kronor.

Stifts- och läroverksbiblioteket i Linköping.

9. **Stifts- och läroverksbiblioteket i Linköping.** Under en följd av år har riksdagen beviljat anslag å extra stat för beredande av arvodesökning åt bibliotekarien vid stifts- och läroverksbiblioteket i Linköping. På extra stat för år 1922 har riksdagen för angivna ändamål samt till arvode åt vaktmästaren vid sagda bibliotek anvisat ett förslagsanslag, högst 2,600 kronor.

[12.]

Stifts- och
läroverksbiblioteket i Linköping.

I skrivelse den 17 augusti 1921 har domkapitlet i Linköping gjort framställning om beviljande av ett anslag å 1,300 kronor för enahanda ändamål för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Jag hemställer om förslag till riksdagen

att till arvodesökning åt bibliotekarien vid stifts- och läroverksbiblioteket i Linköping och till arvode åt vaktmästaren vid samma bibliotek anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst 1,300 kronor, att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Pedagogiska biblioteket i Stockholm.

10. **Pedagogiska biblioteket i Stockholm.** Pedagogiska biblioteket i Stockholm har från och med år 1900 åtnjutit av riksdagen på extra stat beviljade anslag. Understödet utgick till en början med 2,500 kronor men har gång efter annan höjts. För år 1922 har riksdagen i enlighet med av Kungl. Maj:t i ämnet avgivet förslag anvisat ett förslagsanslag, högst 11,700 kronor.

[13.]

Pedagogiska
biblioteket i
Stockholm.

[13.]

Förutom nyss angivna anslag har riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställningar, för ökade värmekostnader för pedagogiska bibliotekets lokaler såsom förslagsanslag, högst, anvisat vissa belopp på tilläggsstat för åren 1918, 1920 och 1921.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 15 april 1921 dagtecknad ansökning har styrelsen för biblioteket gjort framställning om beredande av fortsatt understöd åt biblioteket.

Styrelsen lämnar till en början vissa siffror till upplysning om pedagogiska bibliotekets utveckling under de tio senaste åren med avseende å antalet besökande och boklån samt framhåller därvid, att av dessa siffror framginge, att biblioteket, om än med växlande frekvens av besökare under olika tider, fortfarande anlitas i stor utsträckning.

Styrelsen yttrar härefter:

De ekonomiska medel, vilka under den närmaste framtiden kunna påräknas för biblioteket vid sidan av vad riksdagen beviljat eller kan komma att bevilja, utgöras av två poster. Den ena är ett anslag, vilket, efter vad man vågar hoppas, torde komma att på förslag av Stockholms folkskoledirektion årligen av Stockholms stadsfullmäktige beviljas. Beloppet av detta anslag har utgjort 2,300 kronor för vardera av åren 1920 och 1921. Den andra inkomstposten, som utgöres av årsavgifter från medlemmarna i sällskapet »Pedagogiska bibliotekets vänner», uppgick under åren 1918, 1919 och 1920 till respektive 75, 60 och 60 kronor.

Under förutsättning att riksdagen och Stockholms stadsfullmäktige bevilja anslag åt biblioteket till samma belopp som för år 1921, skulle bibliotekets inkomster för år 1923, vissa tillfälliga räntemedel inräknade, uppgå till ett belopp, som kan uppskattas till omkring 14,300 kronor.

Med hänsyn till de utgifter, som påkallas för uppehållande av bibliotekets verksamhet under år 1923, torde de flesta kunna beräknas uppgå till ungefär motsvarande belopp som utgifterna för år 1922. Ett väsentligt undantag i sådant avseende bildar utgiften för hyra. Bibliotekets nuvarande lokal är av detsamma förhyrd för tiden från och med den 1 oktober 1913 till den 1 oktober 1923 mot ett årligt hyresbelopp av 3,100 kronor jämte 400 kronor för värme. Enligt vad styrelsen tror sig veta, finnes utsikt för biblioteket att inom icke allt för lång tid efter år 1923 erhålla en för detsamma lämplig lokal. Under sådana omständigheter vore det givetvis förmånligast för biblioteket, om detsamma efter den 1 oktober 1923 fortfarande finge hyra den nuvarande lokalen under den sannolikt korta tid, då detta skulle behövas. Därigenom skulle bland annat kostnaden för en flyttning av biblioteket inbesparas. Då det emellertid tydligen är omöjligt att redan nu uppgöra något så när tillförlitliga beräkningar över hyreskostnad och eventuell flyttningskostnad för biblioteket så långt framåt som slutet av år 1923, har styrelsen trots det vara lämpligast att för närvarande beräkna hyreskostnaden för biblioteket under hela år 1923 i enlighet med nuvarande förhållanden samt

att framdeles eventuellt inkomma med framställning om anslag å tilläggsstat för år 1923, i den mån detta kan komma att visa sig erforderligt. [13.]

Vad härefter beträffar frågan om anslag till täckande av kostnaderna för bibliotekslokalernas uppvärmning, hava dessa kostnader av styrelsen beräknats till samma belopp, som av 1921 års riksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisats för år 1922, eller 1,486 kronor, således 1,086 kronor utöver det enligt hyreskontraktet utgående beloppet 400 kronor.

På grund av det anförda har styrelsen alltså hemställt om proposition till riksdagen om beviljande åt biblioteket av samma belopp, som anvisats för år 1922, eller 11,700 kronor. I anslutning härtill anför styrelsen, att om sagda belopp av riksdagen beviljades, bibliotekets samtliga inkomster för år 1923 skulle komma att uppgå till omkring 14,300 kronor, samt att dessa medel skulle användas till följande ändamål:

Böcker och tidskrifter	kronor	1,500: —
Bokbinderiarbete	»	950: —
Trycksaker och renskrivning	»	100: —
Arvode åt huvudbibliotekarien	»	5,000: —
» » biträdande bibliotekarier	»	1,053: —
Extra katalogarbete	»	200: —
Vaktmästarens arvode	»	500: —
Hyra	»	2,700: —
Telefon	»	130: —
Uppvärmning	»	1,486: —
Belysning	»	150: —
Brandförsäkring	»	70: —
Inköp och reparation av inventarier	»	300: —
Städning av förstuga och trappa	»	104: —
Diverse (skrivmaterial, transporter m. m.)	»	57: —
Summa kronor		14,300: —

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 31 augusti 1921 tillstyrkt ifrågavarande framställning med den modifikation, som betingas av budgetårets omläggning, vadan överstyrelsen således för tiden 1 januari—30 juni 1923 förordar ett anslag av 5,850 kronor eller hälften av det av biblioteksstyrelsen för hela år 1923 begärda.

Den verksamhet, som pedagogiska biblioteket under en lång följd av år bedrivit till stort gagn för undervisningen och dess Departementschefen.

målsmän, är enligt min mening alltjämt väl förtjänt av understöd från statens sida. Jag anser mig för den skull böra tillstyrka, att framställning göres till riksdagen om fortsatt anslag för uppehållande av bibliotekets verksamhet.

Emellertid torde det av styrelsen begärda anslaget kunna i visst hänseende något avknappas. Jag syftar härvid på det i förenämnda anslagssumma ingående belopp, som beräknats för täckande av värmekostnader. Som norm för sin beräkning av sagda kostnader har styrelsen, enligt vad i ansökningsen angives, använt 1920 års priser. Prisen å bränslemarknaden hava emellertid sedan dess sjunkit högst avsevärt, och ett överslag synes mig giva vid handen, att styrelsen vid sin beräkning av nämnda kostnad kommit till en summa, som med omkring 600 kronor överstiger den kostnad, man med hänsyn till nu gällande pris torde böra antaga såsom den sannolika. Hela anslagssumman skulle således enligt mitt förmenande kunna reduceras med 600 kronor för år räknat eller med 300 kronor för förra halvåret 1923. Bibliotekets hela anslagsbehov för sagda tid skulle alltså belöpa sig till 5,550 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag alltså om förslag till riksdagen

att såsom bidrag till uppehållande av pedagogiska bibliotekets verksamhet anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst 5,550 kronor, att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

S:te Genevièvebiblioteket i Paris.

[14.]

Skandinaviska bibliotekarien vid S:te Genevièvebiblioteket i Paris.

11. **Skandinaviska bibliotekarien vid S:te Genevièvebiblioteket i Paris.** Såsom bidrag till avlöning åt den skandinaviska bibliotekarien vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris har riksdagen under en följd av år beviljat extra anslag, för vart och ett av åren 1920—1922 utgående med 1,500 kronor. Till detta belopp höjde 1919 års riksdag anslaget, som tidigare utgått med 800 kronor.

I en av riksbibliotekarien med eget utlåtande av den 12 oktober 1921 till Kungl. Maj:t överlämnad skrivelse har nu den skandina-

viska bibliotekarien vid nämnda biblioteksavdelning, Signe Garling, avgivit redogörelse för avdelningens verksamhet under tiden den 1 augusti 1920—den 31 juli 1921 samt därvid tillika hemställt om ett till 2,000 kronor förhöjt anslag för år 1923.

Riksbibliotekarien har i sitt ovan omförmälda utlåtande anfört bland annat:

Enligt av riksbibliotekarien inhämtade upplysningar fördelade sig övriga nordiska länders bidrag till bibliotekariens avlöning på följande sätt: Danmark 1,000 danska kronor, Norge 800 norska kronor jämte ett dyrtidstillägg, som för tiden januari—juni uppgick till 300 francs, för kvartalet juli—september utbetalats med 100 kronor men som troligen icke komme att utgå för sista kvartalet, samt Finland 800 francs. Sveriges andel i bibliotekariens avlöning vore alltså i och för sig störst, vartill komme förmånen av den svenska valutans höga ställning. Det vore emellertid att antaga, att vid instundande sammanträde med den av franska staten för ifrågavarande biblioteksavdelning tillsatta Comité de patronage den skandinaviska bibliotekariens avlöningsfråga komme att bliva föremål för utredning och förslag härom avgivas till respektive länders regeringar.

Departementschefen.

I avbidan på den av riksbibliotekarien omförmälda utredning jämte förslag torde Sveriges bidrag till här ifrågavarande avlöning böra beräknas i likhet med vad förut varit fallet.

Jag hemställer om förslag till riksdagen

att såsom bidrag till avlöning åt en skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst 750 kronor, att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

Museer.

Nationalmuseum.

12. **Nationalmuseum.** Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga

[15.]
Nationalmuseum.

dels det *ordinarie* förslagsanslaget till nationalmuseum, nu 151,100 kronor, med halva beloppet eller 75,550 kronor,

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

dels ock följande *ordinarie* reservationsanslag med hälften av de nu utgående beloppen eller till målnings- och skulptursamlingarnas ökande 15,000 kronor;

till inlösen av levande svenska konstnärers arbeten 15,000 kronor;

till handtecknings- och gravyrsamlingarnas ökande 3,750 kronor;

till samlingarnas vård och underhåll samt expenser 5,500 kronor;

till ökande av samlingen av konsthantverk 5,000 kronor;

till boksamlingen 1,500 kronor; samt
till utländska studieresor 1,500 kronor.

[16.]

Fortsatta anslag till konstföremåls försäkring m. m. samt konservering av handtecknings- och gravyrsamlingar.

13. Fortsatta anslag till konstföremåls försäkring m. m. samt konservering av handtecknings- och gravyrsamlingar.

Till försäkring och transport av konstföremål, som äro eller varda deponerade i nationalmuseet, har riksdagen under de senaste åren anvisat anslag på extra stat. För år 1922 utgör detta anslag 2,500 kronor.

På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning beslöt 1918 års lagtima riksdag att till konservering av handtecknings- och gravyrsamlingar inom nationalmuseum bevilja ett anslag av 25,000 kronor. Av detta anslag har riksdagen anvisat på extra stat för vart och ett av åren 1919—1922 såsom reservationsanslag ett belopp av 5,000 kronor.

Vidare har riksdagen till juridiskt och administrativt biträde hos museet för år 1921 anvisat ett belopp av 500 kronor, vilket för år 1922 höjdes till 700 kronor.

Överintendenten och chefen för nationalmuseum har nu i särskilda skrivelser av den 29 augusti 1921 hemställt dels om fortsatt anslag å 2,500 kronor till försäkring och transport av konstföremål, dels om anvisande av återstående beloppet, 5,000 kronor, för konservering av förenämnda samlingar, dels ock om fortsatt anslag å 700 kronor till juridiskt och administrativt biträde.

För förra halvåret 1923 torde erfordras för ifrågavarande ändamål hälften av respektive föreslagna belopp.

Jag hemställer om förslag till riksdagen

att anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—
30 juni 1923

dels till försäkring och transport av konstföremål, som äro eller varda deponerade hos nationalmuseum, ett reservationsanslag av 1,250 kronor;

dels till konservering av handtecknings- och gravyrsamlingar inom nationalmuseet av förut beviljat anslag, 25,000 kronor, ett reservationsanslag av 2,500 kronor;

dels ock till juridiskt och administrativt biträde hos nationalmuseet ett förslagsanslag, högst 350 kronor.

14. **Kostnaden för nationalmusei telefoner.** I 1919 års statsverksproposition föreslog Kungl. Maj:t riksdagen, bland annat, att *dels*, med uteslutande ur nationalmuseets stat av det då under avdelningen B. Omkostnadsstat upptagna reservationsanslaget å 4,000 kronor till samlingarnas vård och underhåll och det under samma avdelning upptagna bestämda anslaget å 3,000 kronor till underhåll av golv, fönster och förelisningsmaterieil samt för renhållning, under sagda avdelning i staten uppföra ett reservationsanslag å 11,000 kronor med titel »samlingarnas vård och underhåll samt expenser»; *dels* på grund härav samt för beredande av ökad avlöning åt de å nationalmuseets stat uppförda vaktmästarna höja det ordinarie anslaget till nationalmuseet med ett belopp av 8,800 kronor, därav 1,800 kronor till ökning av det ordinarie bestämda anslaget till museet; *dels ock* medgiva att kostnaden för belysning av nationalmuseets lokaler i museibyggnaden finge mot redovisningsskyldighet utgå från det under riksstatsens åttonde huvudtitel uppförda förslagsanslaget: skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

[17.]

Kostnaden
för national-
musei tele-
foner.

I sitt yttrande till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 9 januari 1919 yttrade dåvarande departementschefen rörande bestridandet av utgifterna för belysning, bland annat, att när arbetet för införande av elektrisk belysning i åtskilliga av nationalmuseets lokaler blivit färdigt, kostnaderna för belysning torde komma att avsevärt stegras, i synnerhet om museet komme att i större utsträckning hållas öppet för allmänheten å tider, då därför tarvades konst-

- [17.] gjord belysning. Det syntes departementschefen därför vara önskligt att kunna avlyfta utgifterna därför från det tillämnade nya anslaget till samlingarnas vård och underhåll samt för expenser, vilket ej kunde anses synnerligen rymligt tilltaget. Departementschefen erinrade därjämte, att beträffande medel till omkostnader för brännmaterial enligt meddelande av 1912 års riksdag gällde, att kostnaden för anskaffning av nödiga material för uppvärmning av nationalmuseets lokaler i nationalmuseibyggnaden finge mot redovisnings-skyldighet utgå från huvudtitelns anslag till skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

I skrivelse den 12 juni 1919 angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1920 åttonde huvudtitel anmälde riksdagen, att riksdagen funnit övertygande skäl vara anförda för en anordning på sätt av Kungl. Maj:t föreslagits samt alltså i detta hänseende beslutat i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

Nu har överintendenten och chefen för nationalmuseum i skrivelse den 29 augusti 1921 hemställt om förslag till 1922 års riksdag, att kostnaderna för museets rikstelefoner måtte från och med år 1922 utgå från det under riksstatens åttonde huvudtitel uppförda förslagsanslaget: Skrivmaterialier och expenser, ved m. m. Som stöd för denna framställning har nationalmusei chef anfört bland annat:

Till bestridande av kostnaderna för nationalmusei rikstelefoner hade hittills anlitats det för museet å ordinarie stat uppförda anslaget till samlingarnas vård och underhåll samt expenser. Detta anslag vore, jämligt beslutet av 1919 års riksdag, avsett till bestridande av kostnaderna för vård och underhåll av dels museets samlingar, dels själva utställningslokalerna. Då emellertid å ena sidan sagda anslag på grund av den ständiga ökningen av samlingarna samt museets allt mer utvidgade depositionsverksamhet, vilken nödvändiggjorde restaurering av stora delar av museets konstbestånd, vore synnerligen strängt anlitat, och å andra sidan avgifterna för nationalmusei telefoner förhöjts till ett belopp av 1,346 kronor för år 1921 under det att motsvarande avgifter för år 1919 utgjorde endast 678 kronor, syntes ifrågavarande anslag rätteligen icke böra betungas med de till jämförelsevis högt belopp uppgående telefonavgifterna.

På grund av remiss har statskontoret den 17 september 1921 avgivit yttrande i ärendet och därvid framhållit, att av den utredning, som framlades, då det å nationalmusei stat uppförda reservationsanslaget till samlingarnas vård och underhåll samt expenser av 1919 års riksdag fastställdes till 11,000 kronor, vilket belopp fortfarande vore oförändrat, syntes framgå, att anslaget vore med hän-

syn till sitt ändamål ganska knappt tilltaget. Statskontoret ansåge sig därför kunna tillstyrka den föreslagna överflyttningen av utgifterna för museets rikstelefoner, vilka utgifter onekligen sedan tiden för anslagsberäkningen undergått en kraftig och svårigen förutsedd stegring.

Samma skäl, som år 1919 föranledde dåvarande departementschefen att föreslå en överflyttning av utgifterna för nationalmuseets belysning, vilka skäl även riksdagen godtog, synas mig hava sin fulla tillämpning även i här förevarande fall.

Departementschefen.

På grund av vad i ärendet förekommit får jag hemställa, att Eder Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva

att kostnaden för nationalmusei rikstelefoner må från och med år 1922 mot redovisningsskyldighet utgå från det under riksstatens åttonde huvudtitel uppförda förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

Livrustkammaren.

15. **Livrustkammarens samlingar.** För livrustkammarens samlingar hava under en följd av år beviljats anslag på extra stat. För år 1922 har sålunda anvisats dels för tillsyn, underhåll och vård av samlingarna 8,300 kronor, dels till istandsättande av vissa föremål i samlingarna 1,700 kronor, dels till arvode åt ett tekniskt biträde för samlingarnas vård 2,150 kronor dels för avskrifter av äldre inventarieförteckningar angående samlingarna 1,200 kronor, dels enligt de närmare föreskrifter, som kunde av Kungl. Maj:t meddelas, till arvoden åt extra biträden samt vikariatsersättning 4,300 kronor, dels till montering av föremål i samlingarna 1,000 kronor, dels ock till påbörjande av samlingarnas etikettering 1,000 kronor.

[18.]

Livrustkammarens samlingar.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1921 ställdes ifrågovarande anslag till förfogande av nordiska museets nämnd för därmed avsedda ändamål, varvid föreskrevs, bland annat, att anslaget å 4,300 kronor skulle fördelas med 3,600 kronor till arvode åt en amanuens, 475 kronor till tillfälliga extra biträden och 225 kronor till vikariatsarvode under föreståndarens semester.

I en av nordiska museets nämnd med eget yttrande av den 29 augusti 1921 till Kungl. Maj:t överlämnad skrivelse har inten-

- [18.] denten och föreståndaren för livrustkammaren gjort framställning om beviljande av anslag för angivna ändamål för förra halvåret 1923. Intendenten har därvid äskat halva de belopp, som beviljats för motsvarande tid år 1922 med undantag beträffande anslagen för tillsyn, underhåll och vård av livrustkammarens samlingar samt till arvode åt ett tekniskt biträde för samlingarnas vård. Beträffande dessa anslag anför intendenten:

Beträffande anslaget till tillsyn, underhåll och vård ingår i detsamma även från och med år 1920 beviljade ålderstillägg för livrustkammarens vaktmästare, och förefinnes för år 1923 den förändringen, att en vaktmästare med tre ålders-tillägg avgått och en från och med 1920 antagen skulle vara berättigad till sitt första ålderstillägg varför å detta anslag skulle uppstå en minskning av 200 kronor.

Ävenledes det från och med 1920 års ingång antagna tekniska biträdet, livrustmästaren, skulle från och med 1923 års ingång vara berättigad till ett ålders-tillägg å 100 kronor, varför detta anslag måste ökas med denna summa eller till 2,250 kronor.

Därjämte har intendenten gjort framställning om ett nytt anslag, nämligen till bokbinderiarbeten inom samlingarna, med 500 kronor. Rörande behovet härav har intendenten meddelat följande:

Livrustkammarens bibliotek, som kan räkna sin egentliga grundläggning från och med år 1904, då avgående föreståndaren C. A. Ossbahr ur sitt rika bibliotek till samlingen överlämnade något över 150 verk på vapenlitteraturens område, har målmedvetet och med stöd av välvilliga mecenater numer utvecklats så mycket, att det omfattar närmare 900 verk upptagande över 25 längdmeter.

Biblioteket är emellertid ingalunda fullständigt beträffande äldre litteratur och kan, vad den nyare beträffar, beräkna stor tillökning, då det nu publiceras mycket mer än förr på området. Biblioteket är för samlingen nödvändigt ej blott för den vid samlingen själv bedrivna forskningen utan även för att tillhandagå allmänheten med upplysningar inom samlingens område i de fall, då erforderliga sådana icke kunna erhållas ur samlingarna själva.

Av samma skäl eller för att giva tydligare bilder och bättre förståelse av museiföremålens ursprungliga utseende och användning har så småningom upplagts en reproduktionssamling av samtida bilder, som vunnit ett visst omfång. Som den mer och mer tages i anspråk av en intresserad allmänhet behöver den för att icke förfaras fördes med kartonger, pärmar och band. Några medel härtill äger samlingen icke. Visserligen har samlingen i ett fåtal tvingande fall för bindning använt expensmedel, men då dessa utgöras av nordiska museets bidrag till samlingen är väl fråga om dessa medel kunna användas härtill även sedan bok- och bildsamlingen nått sin nuvarande betydligt ökade omfattning och det alltså rör sig om större summor, helst bindningen faktiskt är en förbättring och värdeökning av statens egendom.

Anslaget för bokbinderiarbeten måste bli årligt och som sådant beräknas till 300 kronor, men då bokbinderiarbetet hittills av brist på medel icke kunnat hålla jämna steg med bok- och bildsamlingens ökande är särskilt i början något större anslag behöfligt varför under den nu berörda tiden minst 500 kronor torde vara behöfliga.

Departementschefen.

De av riksdagen förut beviljade anslagen torde även för förra halvåret 1923 böra utgå med belopp, som — efter iakttagande av de av intendenten påpekade förändringarna — till hälften motsvara de nu utgående. Vad beträffar det av honom ifrågasatta anslaget för bokbinderiarbeten synas goda skäl vara anförda att något bidrag lämnas till upprätthållande av institutionens bokbestånd. Jag anser mig dock icke kunna helt tillmötesgå det framställda kravet och håller före, att livrustkammaren torde, med iakttagande av behörig sparsamhet, tillsvidare kunna tillgodose de mest trängande behoven med ett mindre anslag. Jag är benägen att, lika med livrustkammarens chef, räkna med ett årligt anslagsbehov av 300 kronor, varav på förra hälften av år 1923 skulle komma 150 kronor.

För att undvika ett upptagande i riksstaten av — såsom hittills varit fallet — de särskilda anslagen till livrustkammaren såsom särskilda anslag, torde desamma böra sammanslås till ett anslag. Detta bör erhålla karaktär av förslagsanslag, högst, och sedermera, därest detsamma av riksdagen beviljas, av Kungl. Maj:t fördelas i anslutning till den av livrustkammarens chef gjorda beräkningen, varvid de olika anslagsposterna synas var för sig böra angivas såsom förslagsanslag, högst. För förra halvåret 1923 skulle alltså anslaget, i anslutning till vad ovan sagts, beräknas sålunda:

För tillsyn, underhåll och vård av livrustkammarens samlingar	kronor 4,050: —
» iståndsättande av vissa föremål i nämnda samlingar	» 850: —
» arvode åt ett tekniskt biträde för vård av livrustkammarens samlingar	» 1,125: —
» avskrifter av äldre inventarieförteckningar angående samlingarna	» 600: —
» arvoden åt extra biträden samt vikariatsersättning enligt Kungl. Maj:ts bestämmelser	» 2,150: —
» montering av föremål i samlingarna	» 500: —
» påbörjande av samlingarnas etikettering	» 500: —
» bokbinderiarbeten	» 150: —

Summa kronor 9,925: —

Jag tillstyrker alltså förslag till riksdagen

att till underhåll och vård av livrustkammarens samlingar m. m. anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 9,925 kronor, att utgå med den fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

[19.]

Tillfällig
löneförbättring
för viss
personal vid
livrustkam-
maren.

16. **Tillfällig löneförbättring för viss personal vid livrustkammaren.** Till beredande av tillfällig löneförbättring under år 1921 åt föreståndaren för livrustkammaren och viss där anställd extra personal beviljade riksdagen, efter därom av Kungl. Maj:t gjord framställning, på tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag, högst 2,000 kronor, att efter Kungl. Maj:ts bestämmande utgå i huvudsaklig överensstämmelse med de föreskrifter, som beträffande motsvarande befattningshavare inom den civila statsförvaltningen bleve gällande för år 1921. Härjämte medgav riksdagen, bland annat, att till innehavare av anställningar, vid vilka sålunda tillfällig löneförbättring för år 1921 kunde komma att beviljas, såsom förskott i avräkning å den tillfälliga löneförbättring, som kunde varda dessa anställningshavare beviljad för år 1922, finge, på sätt och med de förbehåll Kungl. Maj:t närmare bestämde, utbetalas vad som skolat utgå, därest de bestämmelser, som för år 1921 kunde varda meddelade, jämväl bleve gällande för år 1922 (riksdagens skrivelse nr 361).

Intendenten och föreståndaren för livrustkammaren har nu hos Kungl. Maj:t hemställt, att livrustkammarens tjänstemän allt fortfarande måtte i fråga om provisoriska löneförhöjningar och dyrtidstillägg jämsställas med motsvarande befattningshavare vid övriga statens museala institutioner. I annat sammanhang återkommande till frågan om dyrtidstillägg för vederbörande, vill jag beträffande frågan om tillfällig löneförbättring erinra, att densamma står i samband med motsvarande fråga beträffande befattningshavare i statens tjänst, varom ännu ej slutligt förslag föreligger. Jag är därför ej nu i tillfälle framlägga förslag för riksdagen i ämnet. För ifrågasvarande löneförbättring synes mig emellertid för år 1922 böra beräknas enahanda belopp, 2,000 kronor, som reserverades å tilläggsstat för år 1921. Erforderliga medel torde emellertid böra för ändamålet beredas jämväl å riksstaten för förra halvåret 1923. Härför torde krävas hälften av det för år 1922 beräknade anslaget eller

således 1,000 kronor. I annat sammanhang återkommer jag till frågan om äskande av anslag å 1922 års tilläggsstat och hemställer därför för närvarande allenast, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att, i avbidan på proposition angående tillfällig löneförbättring åt föreståndaren för livrustkammaren och viss där anställd extra personal, för ändamålet beräkna på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst 1,000 kronor.

Naturhistoriska riksmuseet.

17. **Naturhistoriska riksmuseet.** Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga

[20.]

Naturhistoriska riksmuseet.

dels det *ordinarie* bestämda anslaget till naturhistoriska riksmuseet, nu 198,112 kronor, med halva beloppet eller 99,056 kronor,

dels ock upptaga det *ordinarie* reservationsanslaget till naturhistoriska riksmuseet, nu 44,800 kronor, med halva beloppet eller 22,400 kronor.

18. **Fortsatta anslag till personligt arvodestillägg åt assistenten G. A. H. Dahlstedt m. m.** Till beredande för vart och ett av åren 1918—1922 av ett personligt arvodestillägg åt assistenten vid naturhistoriska riksmuseets botaniska avdelning G. A. H. Dahlstedt har riksdagen beviljat på extra stat för ett vart av nämnda år ett särskilt förslagsanslag, högst, å 500 kronor.

[21.]

Fortsatta anslag till personligt arvodestillägg åt assistenten G. A. H. Dahlstedt m. m.

Vetenskapsakademien har nu begärt anslag jämväl för år 1923 till beredande av dylik förmån för Dahlstedt.

I enlighet med därom av Kungl. Maj:t gjord framställning har riksdagen vidare å tilläggsstat för år 1921 anvisat ett förslagsanslag, högst 1,500 kronor för beredande av tillfällig avlöningsförbättring under år 1921 med ett belopp av högst 500 kronor åt en var av preparatorerna C. G. Swedén, A. Karlsson och J. E. G. Eriksson utan rätt för dem att å denna avlöningsförbättring åtnjuta dyrtidstillägg.

Vetenskapsakademien har nu hemställt om beredande av lik-

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

- [21.] nande löneförbättring för ifrågavarande preparatorer även under år 1922.

Till arbetsbiträde vid naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning har riksdagen beviljat på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst 2,000 kronor.

Vetenskapsakademien har anhållit om anslag även för år 1923 för sagda ändamål.

På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning beslöt 1919 års lagtima riksdag att till anskaffande av skåp och lådor för naturhistoriska riksmuseets entomologiska avdelning bevilja ett reservationsanslag av 20,000 kronor. Därav anvisades på extra stat för vartdera av åren 1920, 1921 och 1922 ett belopp av 5,000 kronor.

Vetenskapsakademien har nu anhållit, att av det för sistnämnda ändamål beviljade anslaget måtte på extra stat för år 1923 anvisas återstående beloppet, 5,000 kronor.

Med anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning beslöt 1921 års riksdag att till anskaffande av herbarieskåp och mikroskop m. m. för naturhistoriska riksmuseets paleobotaniska och arkegoniatavdelning bevilja ett reservationsanslag av 16,000 kronor. Därav anvisades på extra stat för år 1922 ett belopp av 8,000 kronor.

Vetenskapsakademien har begärt, att för sagda ändamål måtte på extra stat för år 1923 anvisas återstoden, 8,000 kronor.

Departement-
schefen.

Vart och ett av anslagen till personligt arvodestillägg åt assistenten Dahlstedt och arbetsbiträde vid etnografiska avdelningen torde böra upptagas endast med halva det begärda beloppet.

I anslutning till vad chefen för finansdepartementet förut i dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anfört i fråga om tillfällig löneförbättring till vissa befattningshavare inom den civila statsförvaltningen torde anslag för beredande av tillfällig avlöningsförbättring till omförmälda preparatorer böra upptagas såväl å tilläggsstaten för år 1922 som å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923. Å tilläggsstaten bör anslaget bestämmas till samma belopp som för år 1921 eller till 1,500 kronor samt å övergångsbudgeten till hälften härav eller således till 750 kronor. De båda övriga anslagen böra vara i sin helhet tillgängliga redan under förra halvåret 1923.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa

dels till beredande under förra halvåret 1923 av ett personligt arvodestillägg åt assistenten vid naturhistoriska riksmuseets botaniska avdelning G. A. H. Dahlstedt ett förslagsanslag, högst 250 kronor;

dels till beredande av tillfällig avlösningsförbättring under förra halvåret 1923 med ett belopp av högst 250 kronor åt en var av preparatorerna vid naturhistoriska riksmuseet C. G. Swedén, A. Karlsson och J. E. G. Eriksson, utan rätt för dem att å denna avlösningsförbättring åtnjuta dyrtids-tillägg, ett förslagsanslag, högst 750 kronor;

dels till anskaffande av skåp och lådor för naturhistoriska riksmuseets entomologiska avdelning av förut beviljat reservationsanslag å 20,000 kronor, såsom reservationsanslag återstående beloppet, 5,000 kronor;

dels till anskaffande av herbarieskåp och mikroskop m. m. för naturhistoriska riksmuseets paleobotaniska och arkegoniatavdelning av förut beviljat reservationsanslag å 16,000 kronor, såsom reservationsanslag återstående beloppet, 8,000 kronor;

dels ock till arbetsbiträde vid naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning ett förslagsanslag, högst 1,000 kronor.

Nordiska museet.

19. **Nordiska museet.** Till nordiska museet har riksdagen på *extra stat* anvisat för vart och ett av åren 1901—1911 50,000 kronor, för vardera av åren 1912 och 1913 70,000 kronor, för vart och ett av åren 1914—1918 80,000 kronor, för vart och ett av åren 1919—1920 120,000 kronor samt för vardera av åren 1921—1922 126,550 kronor — ökningen med 6,550 kronor var avsedd att lämna tillgång till att avlöna vaktmästarna vid museet lika med motsvarande befattningshavare i statens tjänst. Alltifrån år 1904 har riksdagen föreskrivit, att anslaget skulle ställas till nordiska museets

[22.]

Nordiska
museet.

nämnds förfogande för att enligt dess bestämmande användas för museet tillhörande ändamål, under villkor att utav ledamöterna i nämnden en vore av Kungl. Maj:t förordnad ävensom på övriga villkor, vilka Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt föreskriva.

Nordiska museets nämnd har nu i skrivelse den 24 augusti 1921 gjort framställning, bland annat, om beredande för tiden 1 januari—30 juni 1923 av ett anslag av hälften av det för år 1922 till museet beviljade anslaget å 126,550 kronor eller 63,275 kronor.

Departement-
schefen.

Då anslag till belopp motsvarande det för år 1922 uppenbarligen är erforderligt för museets verksamhet även under 1923, hemställer jag om förslag till riksdagen

att till nordiska museet anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst 63,275 kronor att, under villkor att en ledamot i museets nämnd är av Kungl. Maj:t förordnad ävensom på de övriga villkor, Kungl. Maj:t må föreskriva, utgå till nämnden för att enligt dess bestämmande användas till museets ändamål.

[23.]

Tillfällig
löneförbättring
åt viss
nordiska
museets personal
samt
dyrtidstillägg
åt museets
och livrust-
kammarens
personal.

20. **Tillfällig löneförbättring åt viss nordiska museets personal samt dyrtidstillägg åt museets och livrustkammarens personal.** För beredande av tillfällig löneförbättring under år 1921 åt nordiska museets personal, med undantag av vakt- och arbetarpersonalen vid friluftsavdelningen å Skansen, anvisade 1921 års riksdag (skrivelse nr 362), på Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, på tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag, högst 13,725 kronor, att efter Kungl. Maj:ts bestämmande utgå i huvudsaklig enlighet med de föreskrifter, som beträffande motsvarande befattningshavare inom den civila statsförvaltningen kunde varda gällande för år 1921.

Vidare lämnade riksdagen vissa medgivanden och bestämmelser rörande förskott i avräkning å motsvarande löneförbättring för år 1922, ävensom angående dyrtidstillägg åt nordiska museets personal, med undantag av vakt- och arbetarpersonalen vid friluftsavdelningen å Skansen, ävensom åt personalen vid livrustkammaren. För nämnda dyrtidstillägg anvisade riksdagen (skrivelsen nr 378) på tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag av 150,000 kronor.

Nordiska museets nämnd har nu i skrivelse den 24 augusti 1921 gjort framställning om tilläggsanslag för år 1922 för beredande av

tillfällig löneförbättring åt museets tjänstemän ävensom om ett liknande anslag för samma år, tillräckligt att möjliggöra beredande av dyrtidstillägg åt museets personal enligt samma grunder, som kunde komma att gälla för tilldelande av dyrtidstillägg under år 1922 åt befattningshavare i statens tjänst.

Då de sålunda framlagda frågorna om tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg åt museets personal äro beroende av spörsmålet om sådan löneförbättring och dyrtidstillägg åt statens befattningshavare, kan framställning härutinnan nu ej avlåtas till riksdagen. Den framställning i ämnet, vilken jag har för avsikt att tillstyrka, torde emellertid böra avse icke allenast år 1922 utan även förra halvåret 1923 därvid för sistnämnda tid torde för den tillfälliga löneförbättringen böra beräknas hälften av det för år 1921 för ändamålet utgående anslaget eller således 6,863 kronor. För dyrtidstillägg kan anslagsbehovet, enligt vad verkställda beräkningar giva vid handen, uppskattas till ungefär 45,000 kronor. I vad angår äskande av anslag å 1922 års tilläggsstat kommer jag att i annat sammanhang göra vederbörlig hemställan. För närvarande inskränker jag mig därför till att hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att, i avbidan på proposition angående tillfällig löneförbättring åt viss nordiska museets personal samt dyrtidstillägg åt museets och livrustkammarens personal, beräkna på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom särskilda förslagsanslag:

dels till förenämnda tillfälliga löneförbättring ett belopp av högst 6,863 kronor;

dels ock till förberörda dyrtidstillägg ett belopp av 45,000 kronor.

Kulturhistoriska museet i Lund.

21. **Kulturhistoriska museet i Lund.** Till detta museum, som står under ledning av kulturhistoriska föreningen för södra Sverige, har under en lång följd av år utgått extra anslag. För ändamålet beviljades på extra stat för vartdera av åren 1920 och 1921 25,000 kronor, vilket belopp för år 1922 höjdes till 30,000 kronor.

[24.]

Kulturhistoriska museet
i Lund.

[24.] Genom beslut den 22 juni 1922 fann Kungl. Maj:t gott ställa omförmälda, av riksdagen på extra stat för år 1922 anvisade anslag till förfogande av styrelsen för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige att användas enligt riksdagens beslut och dessutom under villkor, att utav ledamöterna i styrelsen en vore av Kungl. Maj:t förordnad, att föreningen icke finge utan Kungl. Maj:ts tillstånd för-yttra något museets samlingar tillhörande föremål med undantag av dupletter, samt att en förteckning på under år 1922 gjorda nyförvärv före den 1 mars 1923 överlämnades till ecklesiastikdepartementet.

I skrivelse den 8 september 1921 har styrelsen för kulturhistoriska föreningen anhängit om utverkande av ett anslag å 30,000 kronor för år 1923 till omförmälda museum, och därvid meddelat, att de skäl som styrelsen föregående år anförde för en höjning av anslaget, fortfarande vore desamma.

Den lättnad, som ökningen av statsanslaget skulle kunnat medföra för föreningen, om dennas övriga inkomster kunnat beräknas lika högt som under år 1921, kunde dessvärre icke nu motses, då dels sparbankens i Lund anslag från och med år 1922 bortföll, dels ett nytt olyckligt spelår för det sydsvenska konstindustrilotteriet icke blott lämnat föreningen utan vinstutdelning utan därtill betungat densamma med en brist, som, även om den framdeles kunde täckas av lotteriet själv, dock komme att för en längre framtid ställa föreningen utan understöd från detta.

På grund av remiss har vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien i utlåtande den 11 oktober 1921 tillstyrkt bifall till förevarande framställning.

Departe-
mentschefen.

När min företrädare i statsrådsämbetet förordade förslag till 1921 årt riksdag om anslag till här ifrågavarande ändamål, skedde detta med hänsyn till föreningens alldeles särskilt bekymmersamma ekonomiska ställning. Och trots sina vid tidigare tillfällen uttalade stora betänkligheter, anvisade riksdagen medel för att möjliggöra fortsättandet och uppehållandet av museets verksamhet. Någon vändning till det bättre i föreningens ekonomi har ännu icke kunnat förmärkas, och det synes därför vara oundgängligen nödvändigt att även denna gång bispringa föreningen. För förra halvåret 1923 torde hälften av det för år 1923 äskade anslaget böra finnas disponibelt.

Jag hemställer fördenskull om förslag till riksdagen

att till kulturhistoriska museet i Lund anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923

ett förslagsanslag, högst 15,000 kronor, att under de villkor Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, utgå till styrelsen för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige för att användas för museets förvaltningsomkostnader och i främsta rummet till avlöning åt två vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden vid museet.

Norrlands kulturhistoriska museum i Härnösand.

22. **Norrlands kulturhistoriska museum i Härnösand.** Till [25.]
arvode åt en amanuens vid lapska avdelningen av detta museum har riksdagen på extra stat för vart och ett av åren 1921 och 1922 anvisat 5,000 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. i Härnösand.
Maj:t kan finna gott föreskriva.

Genom beslut den 19 november 1920 fastställde Kungl. Maj:t instruktion för ifrågavarande amanuens att lända till efterrättelse tillsvidare, så länge anslag för ändamålet utginge.

Museets styrelse har nu hos Kungl. Maj:t gjort framställning om beredande av enahanda anslag för år 1923, och vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har i infordrat utlåtande den 11 oktober 1921 tillstyrkt bifall härtill.

Under hänvisning till vad jag anfört under punkt 35 av bilagan åttonde huvudtiteln till 1920 års statsverksproposition hemställer jag om förslag till riksdagen

att till arvode åt en amanuens vid lapska avdelningen av Norrlands kulturhistoriska museum i Härnösand anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 2,500 kronor, att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Musikhistoriska museet.

23. **Musikhistoriska museet.** Till understöd åt musikhistoriska museet, vilket inrättats i syfte att sammanföra sådana föremål, som anslöte sig till musikens historia, däribland musikinstrument, [26.]
Musikhistoriska museet.

vilka såvitt möjligt borde försättas i brukbart skick, har från och med år 1907 utgått anslag å extra stat, för åren 1921 och 1922 med ett belopp av 5,000 kronor.

Nu har styrelsen för museet den 6 oktober 1921 anhållit att samma anslag som för år 1922 måtte beviljas jämväl för år 1923.

Departement-
schefen.

Anslag för ändamålet torde böra utgå jämväl under förra halvåret 1923 med ett belopp, motsvarande hälften av det för föregående år beviljade.

Jag hemställer därför, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till musikhistoriska museet anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst 2,500 kronor, att på de villkor och under de förbehåll, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, utgå till museets styrelse för museets ändamål.

Svenska skolmuseet.

[27.]
Svenska skol-
museet.

24. **Svenska skolmuseet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts där-
om gjorda framställning anvisade riksdagen till svenska skolmuseet på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst 9,500 kronor samt på tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag, högst 724 kronor, båda anslagen att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna gott bestämma, till centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening för museets ändamål.

Hos Kungl. Maj:t har nu nämnda centralstyrelse anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes hos riksdagen äska till understöd åt svenska skolmuseet ett anslag å extra stat för år 1923 av 10,724 kronor och har vid ansökningsföreläsningen fogats dels berättelse om museets verksamhet under år 1920, dels ock följande förslag till inkomst- och utgiftsstat för svenska skolmuseet år 1923.

Inkomster:

Statsbidrag	kronor 10,724: —
Sveriges allmänna folkskolläraryörening	» 1,000: —
Stockholms stadsfullmäktige	» 1,200: —
Flick- och samskoleföreningen	» 200: —

Summa kronor 13,124: —

Utgifter:

[27.]

Hyra för museilokalen	kronor	3,000: —
Uppvärmning av museilokalen	»	2,324: —
Elektrisk ström	»	500: —
Tjänstgöring å museet	»	1,100: —
Specialutställningar och demonstrationer	»	600: —
Skolkinematografiska föreläsningar	»	3,500: —
Undervisningsmateriell	»	1,000: —
Inventarier	»	320: —
Katalogarbete	»	20: —
Telefonavgift	»	165: —
Brandförsäkring	»	70: —
Tryckningskostnader	»	85: —
Skrivmateriell och porton	»	40: —
Frakter och transporter	»	100: —
Städning och renhållning	»	300: —

Summa kronor 13,124: —

Till stöd för berörda framställning har centralstyrelsen anfört bland annat:

Svenska skolmuseets verksamhet under år 1920 framgår av bifogad styrelseberättelse. Av denna inhämtas bland annat, att museet under år 1920 åtnjutit understöd av Sveriges allmänna folkskolläraryörening med 1,500 kronor. Samma belopp har föreningen anslagit till skolmuseet även för åren 1921 och 1922 men har däremot sett sig nödsakad att på grund av stora utgifter för andra folkbildningsändamål, i främsta rummet fortbildningskurser för folk- och småskollärare, minska sitt anslag till skolmuseet för år 1923 till 1,000 kronor.

Av museets bifogade förslag till stat för år 1923 framgår, att museet icke kan under år 1923 utan ökning av de tillgångar, som för närvarande stå till buds, uppehålla verksamheten till sin nuvarande omfattning. I främsta rummet synes minskningen i anslaget från Sveriges allmänna folkskolläraryörening böra kompenseras genom en motsvarande ökning i statsbidraget, vilket ock synes centralstyrelsen rimligt, sedan svenska skolmuseet utvecklats till den betydelsefulla allmännyttiga institution, som det nu är.

Beträffande uppvärmningskostnad för år 1923 har museets styrelse beräknat samma belopp som enligt 1921 års statsverksproposition beräknats för år 1921, och har därför även det belopp av 724 kronor, som, enligt vad ovan blivit sagt, av riksdagen beviljats i och för ökning i värmekostnaden under år 1921 upptagits i det beräknade statsbidragsbeloppet för år 1923. Skulle överenskommelse längre fram under året kunna träffas med hyresvärden angående lägre ersättning för värme, skall centralstyrelsen därom göra anmälan.

Med hänsyn till den utgiftspost, som avser hyra för museilokalen, erinrar centralstyrelsen följande. Museets nuvarande lokal är förhyrd för tiden från och med den 1 oktober 1913 till den 1 oktober 1923 mot ett årligt hyresbe-

- [27.] lopp av 3,000 kronor. Enligt vad centralstyrelsen tror sig veta, finnes utsikt för museet att inom en icke alltför lång tid efter år 1923 erhålla en för detsamma lämplig lokal. Under sådana omständigheter vore det givetvis förmånligast för museet att detsamma efter den 1 oktober 1923 fortfarande finge hyra den nuvarande lokalen under den sannolikt korta tid, då detta skulle behövas. Därigenom skulle bland annat kostnaden för *en* flyttning av museet inbesparas. Då det emellertid tydligen är omöjligt att redan nu uppgöra något så när tillförlitliga beräkningar över hyreskostnad och eventuell flyttningskostnad för museet så långt framåt som slutet av år 1923, har centralstyrelsen trots det vara lämpligast att för närvarande beräkna hyreskostnaden för museet under hela år 1923 i enlighet med nuvarande förhållanden för att framdeles eventuellt inkomma med framställning om anslag å tilläggsstat för år 1923, i den mån detta kan komma att visa sig erforderligt.

På grund av remiss har skolöverstyrelsen den 31 augusti 1921 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anfört bland annat:

Mot vad centralstyrelsen anfört och hemställt har överstyrelsen intet att erinra. Att museet allt fortfarande utövar en betydelsefull och gagnande verksamhet finner överstyrelsen till fullo ådagalagt genom den framställningen bifogade årsredogörelsen, som utvisar, att museets samlingar alltjämt äro stadda i tillväxt och att detsamma fortfarande varit livligt besökt av representanter för svenskt och utländskt undervisningsväsen. Enligt överstyrelsens uppfattning vore det ur skolväsendets och det allmänna folkbildningsarbetets synpunkt att beklaga, om museet på grund av bristande tillgångar icke vore i stånd att uppehålla sin verksamhet i dess nuvarande omfattning. Överstyrelsen vill därför helt biträda centralstyrelsens hemställan, att den minskning, som Sveriges allmänna folkskollärförening på grund av ökade utgifter för andra folkbildningsändamål sett sig nödsakad att företaga i det av föreningen hittills beviljade årliga understödet, kompenseras genom en motsvarande ökning av statsanslaget.

För första halvåret 1923 torde böra för ändamålet äskas ett belopp av 5,365 kronor.

Departementschefen.

Med hänsyn till den alltmer omfattande och för det allmänna gagnande verksamhet, museet utövar, anser jag, att statsbidrag till detsamma fortfarande bör utgå. Då emellertid de förut enorma bränslepriserna nu ansenligt sjunkit, kan jag icke finna lämpligt, att ett belopp å 724 kronor, motsvarande det, som på grund av höjda uppvärmningskostnader beviljades av riksdagen på tilläggsstat för år 1921, tages i beräkning även vid bestämmande av det anslag, som bör utgå till museet för år 1923. Men vidare anser jag av samma skäl och då prisen jämväl å andra förnödenheter icke oväsentligt nedgått, att det äskade beloppet av 500 kronor för kompenserings av minskningen i inkomster från Sveriges allmänna folkskollärförening icke heller bör nu beviljas. Skulle det framdeles

visa sig, att ytterligare understöd blir oundgängligt för uppehållande av museets verksamhet i dess hittillsvarande omfattning, torde framställning därom kunna göras hos 1923 års riksdag. Anslaget för det ifrågavarande ändamålet synes mig sålunda böra för hela året 1923 beräknas till endast 9,500 kronor, varav hälften eller 4,750 kronor skulle komma på förra halvåret.

[27.]

På grund av det anförda hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till svenska skolmuseet anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst 4,750 kronor, att på de villkor Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma utgå till centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening för museets ändamål.

C. Kyrkliga ändamål.

Kleresistaten.

[28.]

Kleresi-
staten.

1. **Kleresistaten.** Under riksstatens åttonde huvudtitel har under en följd av år varit uppfört ett ordinarie förslagsanslag till kleresistaten å 90,000 kronor. De utgifter, som skola bestridas med dessa medel äro huvudsakligen vissa till biskopslöneregleringsfonden eller biskopar i de särskilda stiftet, till domkyrkosysslomän m. fl. utgående anslag, vilka utgå dels till en mindre del med i penningar fastställda belopp och dels till större delen med ersättningar för spannmål m. m. enligt markegångspris. Enär de sistnämnda beloppen i allmänhet icke utbetalas förrän under senare hälften av året torde halva anslagsbeloppet icke behöva vara tillgängligt under förra halvåret 1923, utan synes för ändamålet ett belopp av ungefär 20,000 kronor vara tillräckligt under denna tid. Jag får alltså hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till kleresistaten, nu 90,000 kronor, med 20,000 kronor.

[29.]

Lappmarks
ecklesiastik-
verk,
kyrkliga
ändamål.

2. **Lappmarks ecklesiastikverk, kyrkliga ändamål.** Vidare hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, kyrkliga ändamål, nu 4,000 kronor, med halva beloppet eller 2,000 kronor.

[30.]

Ersättning
för präster-
skapets
tionde.

3. **Ersättning för prästerskapets tionde.** Enligt lagen om indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde samt om ersättning därför den 9 december 1910 (nr 141 s. 25) skola prästerskapet enligt förut givna författningar tillkommande tionde,

vare sig tertial-, smör-, fisk- eller kvicktionde, ävensom alla andra avgifter av fast egendom indragas till statsverket mot gottgörelse i penningar under titel: ersättning för prästerskapets tionde (1 §). — Indragningen skall för varje pastorat äga rum från och med ecklesiastikåret näst efter det, med vars utgång den på grund av förordningen den 11 juli 1862 eller förordningen den 1 november 1872 fastställda löneregleringen för prästerskapet i pastoratet upphör att gälla (2 §). För varje församling skall uträknas, dels huru mycket för ecklesiastikåret näst före det, efter vars utgång indragningen skall äga rum, bort i persedlar och penningar enligt gällande lönereglering utgöras av varje fastighet i församlingen, dels ock vilka belopp i penningar persedlarna motsvara efter medeltalen av medelmarkegångsprisen under de femtio åren 1864—1913. Kammarkollegium har att, efter sålunda gjord uträkning, fastställa den summa i penningar, till vilken samtliga omförmälda avgifter skola för varje församling vid indragningen beräknas (3 §). — Ersättning för de till statsverket indragna avgifterna skall för varje församling från och med det ecklesiastikår, indragningen där äger rum, för all framtid utgå med den av kammarkollegium jämlikt 3 § fastställda summan, och skall denna summa för varje ecklesiastikår vid dess början inlevereras från statsverket till kyrkofonden (4 §). — De till statsverket indragna avgifter skola under loppet av tjugu ecklesiastikår, räknade för varje pastorat från och med det år, då indragningen där vidtager, avskrivas i sådan ordning, att av den summa, kammarkollegium enligt 3 § fastställt, inom vederbörande församling till statsverket årligen erläggas under de första tio åren 60 procent, under därpå följande fem år 40 procent och under de sista fem åren 20 procent, varefter från och med det tjuguförsta året återstoden eftergives. Vad av den för en församling fastställda avgiftssumma enligt sålunda stadgade grunder icke den 30 april 1944 förfallit till betalning skall omedelbart avskrivas (5 §). — De ytterligare föreskrifter, som för tillämpning av bestämmelserna i nämnda lag kunna finnas erforderliga, meddelas av Konungen (7 §).

Jag erinrar vidare därom, att, på grund av nyssberörda stadgande i 7 §, särskilda föreskrifter rörande lagens tillämpning meddelats av Kungl. Maj:t genom kungörelse den 11 december 1914 (nr 483).

I lagen om kyrkofond den 9 december 1910 (nr 141 sid. 37)

- [30.] stadgas ytterligare, att till kyrkofonden skall ingå vad enligt lagen om indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde samt om ersättning därför årligen skall av statsverket gäldas såsom ersättning för tionde och andra avgifter av fast egendom, vilka på grund av förut givna författningar tillkommit prästerskapet, samt att inleverering till kyrkofonden av denna ersättning vidtager med avseende å varje pastorat från och med ecklesiastikåret näst efter det, med vars utgång den på grund av förordningen den 11 juli 1862 eller förordningen den 1 november 1872 fastställda löne-regleringen för prästerskapet i pastoratet upphör att gälla.

För fullgörande av den statsverket sålunda åliggande skyldigheten att till kyrkofonden betala ersättning för prästerskapets tionde uppförde 1914 års senare riksdag, på Kungl. Maj:ts framställning, på ordinarie stat under åttonde huvudtiteln ett förslagsanslag å 60,000 kronor med titel: ersättning för prästerskapets tionde. På Kungl. Maj:ts framställningar höjdes ifrågavarande anslag av 1915 års riksdag till 190,000 kronor och av 1916 års riksdag till 419,400 kronor.

Ifrågavarande anslagsbelopp hade beräknats på det sätt, att från den ersättning, som statsverket hade att betala till kyrkofonden, avdragits belopp, motsvarande vad församlingarna skulle utgiva till statsverket.

I avseende på sättet för anslagets upptagande i riksstaten har sedermera, på Kungl. Maj:ts förslag, vidtagits den förändring, att såsom inkomst under titel: prästerskapets till statsverket indragna tionde, upptagits bidragen från vederbörande församlingar, under det att å utgiftssidan uppförts bruttobeloppet av den ersättning, som skulle av statsverket betalas till kyrkofonden.

Av 1917 års riksdag uppfördes sålunda i 1918 års riksstat såsom inkomst av förevarande slag ett belopp å 1,032,000 kronor, under det att förslagsanslaget till ersättning för prästerskapets tionde upptogs med ett till 1,720,000 kronor förhöjt belopp. I 1919 års riksstat upptogos motsvarande poster med respektive 1,431,000 och 2,384,500 kronor, i 1920 års riksstat med respektive 1,841,000 kronor och 3,068,750 kronor, i 1921 års riksstat med respektive 2,176,140 kronor och 3,626,900 kronor samt i 1922 års riksstat med respektive 2,426,100 kronor och 4,043,500 kronor. Beträffande närmare utred-

ning i ärendet tillåter jag mig hänvisa till det vid 1918 års statsverksproposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 14 januari 1918, punkten 32.

Sedan Kungl. Maj:t den 22 juni 1921 med hänsyn till den beslutade omläggningen av budgetåret anbefallt kammarkollegium att inkomma med yttrande i fråga om det belopp, varmed ifrågavarande anslag borde uppföras i riksstaten för förra halvåret 1923 till bestridande av det för ecklesiastikåret 1923—1924 erforderliga ersättningsbeloppet, har kammarkollegium i skrivelse den 29 september 1921 anfört följande:

På sätt collegium i skrivelse den 18 november 1920 meddelat, uppgingo de av collegium då fastställda sammanlagda ersättningsbeloppen för till statsverket indragna avgifter av ifrågavarande slag till följande belopp:

för ecklesiastikåret	1914—1915	till	32,584:	81	kronor
»	»	1915—1916	»	99,746:	59 »
»	»	1916—1917	»	353,646:	96 »
»	»	1917—1918	»	588,589:	97 »
»	»	1918—1919	»	683,957:	58 »
»	»	1919—1920	»	644,401:	22 »
»	»	1920—1921	»	692,129:	63 »

De från och med innevarande ecklesiastikår 1921—1922 indragna avgifter av ifrågavarande beskaffenhet äro numera av collegium till beloppet fastställda, utgörande en summa av 582,253 kronor 79 öre.

Rörande de avgifter av förevarande slag, som skola indragas till statsverket antingen från och med ecklesiastikåret 1922—1923 eller från och med ecklesiastikåret 1923—1924 och för vilka ersättning skall från och med det förra, respektive det senare ecklesiastikåret tillföras kyrkofonden, hava desamma ännu ej hunnit fastställas och kunna alltså nu endast beräknas.

I sådant avseende anförde collegium i sin förenämnda skrivelse den 18 november 1920 beträffande serien 1922—1923, att efter de förhållanden, som voro rådande ecklesiastikåret 1896—1897, kunde hithörande avgifter beräknas till omkring 351,700 kronor. Förhöjdes av skäl, som collegium i skrivelse i ämnet den 27 september 1917 angivit, detta belopp med 15 procent eller till i runt tal 404,450 kronor, erhöles beräkneliga beloppet av de avgifter, för vilka ersättning av statsmedel skulle från och med ecklesiastikåret 1922—1923 ingå till kyrkofonden.

Med tillämpning av samma beräkningsgrunder i fråga om avgiftsserien 1923—1924 blir det beräkneliga beloppet av de avgifter, för vilka ersättning av statsmedel skall från och med ecklesiastikåret 1923—1924 ingå till kyrkofonden, 212,570 kronor.

Den summa, som erfordras till gäldande av samtliga ifrågavarande ersättningar, skall förty framgå av följande sammandrag:

[30.]

[30.]	ecklesiastikåret	1914—1915	(fastställt belopp)	kronor	32,584: 81
	»	1915—1916	»	»	99,746: 59
	»	1916—1917	»	»	353,646: 96
	»	1917—1918	»	»	588,589: 97
	»	1918—1919	»	»	683,957: 58
	»	1919—1920	»	»	644,401: 22
	»	1920—1921	»	»	692,129: 63
	»	1921—1922	»	»	582,253: 79
	»	1922—1923	(beräknat belopp)	»	404,450: —
	»	1923—1924	»	»	212,570: —

Summa kronor 4,294,330: 55

eller i avrundat tal 4,294,400 kronor. *

Det i riksstaten på utgiftssidan upptagna förslagsanslaget till ersättning för prästerskapets tionde torde fördenskuil böra för förra halvåret 1923 bestämmas till 2,147,200 kronor och det bland inkomsterna under titel: prästerskapets till statsverket indragna tionde upptagna belopp samtidigt fastställas till 1,288,320 kronor.

På grund av remiss har statskontoret den 8 november 1921 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anfört följande:

Jämlikt lagen den 9 december 1910 angående indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde samt om ersättning därför skall den fastställda summan av de indragna avgifterna för varje ecklesiastikår vid dess början inlevereras från statsverket till kyrkofonden. Härav torde framgå, att förslagsanslaget till ersättning för prästerskapets tionde bör i riksstaten för förra halvåret 1923 upptagas med hela det för ecklesiastikåret 1923—1924 beräknade beloppet. Enligt samma lag skola till statsverket indragna avgifter, som icke avskrivits, uppbäras och redovisas i samband med kronouppbörd, vilken ju föresiggar i november och december. Då i riksstaten för år 1922 under inkomsttiteln »prästerskapets till statsverket indragna tionde» upptagits de belopp, som beräknats inflyta för ecklesiastikåret 1922—1923 och motsvarande avgifter för ecklesiastikåret 1923—1924 böra såsom inflytande under hösten 1923 upptagas i riksstaten för budgetåret 1923—1924, följer härav, att å förenämnda inkomsttitel i riksstaten för förra halvåret 1923 ingen inkomst torde kunna beräknas.

Departement-
schefen.

Med hänsyn till de i lag givna bestämmelserna rörande inlevering till kyrkofonden vid början av varje ecklesiastikår av ersättning för prästerskapets indragna tionde torde såsom statskontoret föreslagit hela ifrågavarande anslag böra uppföras i riksstaten för förra halvåret 1923. Något motsvarande inkomstbelopp kan däremot såsom statskontoret jämväl anfört icke för denna budgetsperiod upptagas i riksstaten. Jag får erinra om att Eders Kungl. Maj:t

förut denna dag vid prövning av beräkningen av statsverkets tillgångar beslutit att i övergångsbudgeten för förra halvåret 1923 upptaga inkomsttiteln: Prästerskapets till statsverket indragna tionde utan angivet belopp. Under hänvisning i övrigt till den i ärendet verkställda utredningen får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till ersättning för prästerskapets tionde, nu 4,043,500 kronor, med ett belopp av 4,294,400 kronor.

4. **Ersättning för vissa prästerskapet tilldelade statsanslag.** Enligt 3 § 2 mom. lagen om kyrkofond den 9 december 1910 skall till kyrkofonden ingå årlig ersättning av statsverket ej mindre för de anslag i krono- och kyrkotionde samt oindelt spannmål ävensom hemmansräntor, för vilka gottgörelse av statsmedel lämnas prästerskapet det ecklesiastikår, som tilländagår näst före den 1 maj 1914, än även för de statsanslag i penningar, som för samma ecklesiastikår av prästerskapet åtnjutas. Med föranledande härav har sedan år 1916 under åttonde huvudtiteln på ordinarie stat varit uppfört ett anslag till ersättning för vissa prästerskapet tilldelade statsanslag, för vart och ett av åren 1921 och 1922 upptaget till 304,752 kronor.

[31.]

Ersättning
för vissa
prästerskapet
tilldelade
statsanslag.

Detta anslag plägar i början av året i sin helhet överföras till kyrkofonden, som skall utbetala ersättningarna för de mistade statsanslagen. Då den ojämförligt största delen av dessa ersättningar utbetalas först under årets senare hälft, synes något hinder icke förefinnas för att denna överföring sker i juli månad i stället för i januari. Någon svårighet torde icke finnas för fonden att oaktat uppskovet fullgöra eventuellt förekommande utbetalningar till vederbörande. Något anslag till förevarande ändamål synes sålunda icke behöva uppföras i riksstaten för förra halvåret 1923.

Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till ersättning för vissa prästerskapet tilldelade statsanslag utan angivet belopp.

[32.]

Ersättning åt
vissa försam-
lingar till
följd av
lindring i
främmande
trosbekänna-
res skattskyldighet.

5. **Ersättning åt vissa församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet.** Genom lag den 16 oktober 1908 angående lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning förordnades, bland annat, att avgifter till svenska kyrkan eller hennes prästerskap eller betjäning, vilka efter kyrkostämmas beslut eller eljest uttaxerades, skulle för inkomst av kapital eller arbete endast med hälften av det belopp, som eljest bort utgå, påföras medlemmar av sådan i riket befintlig församling av främmande kristna eller mosaiska trosbekännare, vilka ägde rätt till offentlig religionsövning, såvida de främmande trosbekännarna före den 1 januari det år, då debitering av avgifterna verkställdes, i laga ordning övergått till eller eljest rättsligen tillhört och fortfarande tillhörde den främmande församlingen. Vidare förordnades genom kungörelse samma dag, den 16 oktober 1908, att när inom någon till svenska kyrkan hörande församling medlemmar av sådan i riket befintlig församling av främmande kristna eller mosaiska trosbekännare, vilken ägde rätt till offentlig religionsövning, borde, enligt vad därom vore särskilt stadgat, komma i åtnjutande av lindring vid utgörande av de avgifter till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning, som å dem belöpte för inkomst av kapital eller arbete, och det avgiftsbelopp, från vilket befrielse sålunda åtnjötes, för året uppginge till sammanlagt minst 50 kronor, den till svenska kyrkan hörande församlingen ägde av allmänna medel undfå ersättning med motsvarande belopp; och skulle vederbörande kyrkoråd för utbekommande av sådan ersättning hava att före utgången av april månad året efter det, då debitering av ifrågavarande avgifter verkställdes, å beloppet ingiva rekvisition, i Stockholm till statskontoret och i övriga orter till länsstyrelsen, vilka myndigheter det skulle åligga att utbetala den ersättning, som funnes böra utgå.

Till beredande av sådan ersättning har i riksstaten från och med år 1918 varit uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 25,000 kronor, från vilket anslag efter rekvisitionernas ingivande till vederbörande församlingar utbetalats dem tillkommande belopp. Då dessa utbetalningar ske under förra hälften av året och avse närmast föregående kalenderår, torde det vara nödvändigt, att hela nämnda belopp, 25,000 kronor, blir tillgängligt under förra halvåret 1923.

Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till ersättning åt vissa församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet med oförändrat belopp, 25,000 kronor.

6. **Pastor vid svenska Gustafs församlingen i Köpenhamn.**

[33.]

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* anslaget till pastor vid svenska Gustafs församlingen i Köpenhamn, nu 6,000 kronor, med halva beloppet eller 3,000 kronor.

Pastor vid
svenska
Gustafs församlingen i
Köpenhamn.

7. **Stipendier för utbildande av präster, förtrogna med finska språket.** Riksdagen har år 1920 till tre stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket, beviljat 13,500 kronor, därav på extra stat för vardera av åren 1921 och 1922 såsom förslagsanslag, högst, anvisats ett belopp av 4,500 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att meddela de närmare bestämmelser, som kunde erfordras rörande de sålunda anvisade medlens användande.

[34.]

Stipendier för
utbildande av
präster, förtrogna med
finska
språket.

Vid anmälan den 22 juni 1921 av riksdagens beslut i fråga om det för år 1922 anvisade anslaget förordnade Kungl. Maj:t, att i avseende å dess användande skulle gälla de bestämmelser, som av Kungl. Maj:t den 13 juni 1908 meddelats angående användningen av ett motsvarande anslag för åren 1909—1911 med den ändring, att ett vart av stipendierna skulle utgå med 1,500 kronor att av domkapitlet i Luleå utbetalas med 750 kronor för vardera lästerminen. Bestämmelserna i övrigt finnas återgivna i det utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 14 januari 1914, punkten 29, vilket finnes fogat vid den till 1914 års förra riksdag avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov.

Då för förra halvåret 1923 erfordras hälften av det till ifrågasvarande ändamål för helt år beräknade beloppet, hemställer jag, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till tre stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket,

av förut beviljade medel anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 2,250 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att meddela de närmare bestämmelser, som må erfordras rörande de sålunda anvisade medlens användande.

Resestipen-
dier åt
prästmän.

8. **Resestipendier åt prästmän.** Till resestipendier åt prästmän har riksdagen under en följd av år på extra stat anvisat anslag, för vartdera av åren 1921 och 1922 utgående med 16,000 kronor. I anslutning till vad chefen för finansdepartementet förut i dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anfört i fråga om utgående av resestipendier under år 1923 anser jag mig icke böra hemställa om äskande av anslag för ifrågavarande ändamål på övergångsbudgeten för förra halvåret 1923.

[35.]

Bidrag till
avlöning åt
svenska sjö-
manspräster
i vissa
utländska
hamnstäder.

9. **Bidrag till avlöning åt svenska sjömanspräster i vissa utländska hamnstäder.** Till beredande av religionsvård åt svenska sjömän m. fl. i utländska hamnar samt åt andra därstädes sig uppehållande landsmän har riksdagen på extra stat anvisat medel alltsedan år 1875.

För vartdera av åren 1921 och 1922 har anslaget utgått med 41,500 kronor.

Den 22 juni 1921 ställdes anslaget för år 1922 till svenska kyrkans missionsstyrelses förfogande att användas till avlöande under 1922 av:

1) en svensk sjömanspräst i Kiel.....	kronor	4,500: —
2) en d:o i West-Hartlepool	»	5,000: —
3) en d:o i Calais-Dunkerque, som tillika innehar pastorsbefattningen i svenska Sofiaförsam- lingen i Paris.....	»	2,500: —
4) en d:o i Stettin	»	4,500: —
5) en d:o i London	»	5,000: —
6) en d:o i Antwerpen	»	5,000: —
7) en d:o i Rotterdam	»	5,000: —
8) en d:o i Kristiania	»	5,000: —
9) en d:o i Hull	»	5,000: —

Summa kronor 41,500: —

Svenska kyrkans missionsstyrelse har i skrivelse den 31 augusti 1921 framhållit, att anslag till enahanda belopp fortfarande vore nödvändigt, om styrelsen skulle kunna i önskvärd och behövlig omfattning fortsätta sin verksamhet å omförmälda platser. Härjämte har styrelsen anhållit om beredande av anslag jämväl till avlönande av en prästman för verksamhet bland svenskar i Buenos Aires m. fl. platser i Sydamerika.

Styrelsen har därvid meddelat, att en av styrelsen till Buenos Aires utsänd prästman sedan hösten 1919 bedrivit en omfattande verksamhet bland såväl där boende landsmän som svenska sjömän. En svensk skola hade upprättats med pastorn som föreståndare. Vidare hade han upprepade gånger besökt en svensk koloni i gränstrakterna mellan Brasilien och Argentina, som utgjorde resterna av en skara år 1909 från hemlandet utvandrade svenska emigranter, vilken koloni förut saknat all religiös och kulturell förbindelse med hemlandet. Då pastorns verksamhet vore synnerligen ekonomiskt betungande — hans lön för år 1921 utginge med 15,000 kronor — nödgades styrelsen anhålla om ett anslag å 5,000 kronor till hans avlönande.

Under åberopande härav har styrelsen hemställt om ett anslag för ifrågavarande verksamhet å sammanlagt 46,500 kronor för år 1923.

Statskontoret har den 12 september 1921 avgivit infordrat utlåtande över framställningen.

Därvid har statskontoret anfört, att det syntes kunna ifrågasättas, huruvida under nu rådande statsfinansiella förhållanden staten borde öka sitt bidrag till ifrågavarande verksamhet.

Ehuru missionsstyrelsens framställning väl i och för sig kan synas behjärtansvärd, anser jag mig dock icke under nu rådande förhållanden kunna lämna min medverkan till den ifrågasatta höjningen av anslaget. Detta torde alltså fortfarande bära beräknas till 41,500 kronor för helt år. För nu föreliggande anslagsperiod skulle sålunda erfordras halva beloppet eller 20,750 kronor. Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

Departementschefen

att såsom bidrag till avlönande av svenska sjömanspräster i vissa utländska hamnstäder anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst 20,750 kronor.

10. Dyrtidstillägg åt svenska sjömanspräster i vissa utländska hamnstäder. Såsom bidrag till avlöning åt svenska sjömanspräster i vissa utländska hamnstäder anvisade 1921 års riksdag på *extra stat* för år 1922 ett förslagsanslag, högst 41,500 kronor,

[36.]

Dyrtidstillägg åt svenska sjömanspräster i vissa utländska hamnstäder

- [36.] vilket anslag genom Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1921 ställts till svenska kyrkans missionsstyrelses förfogande till avlönande under år 1922 av svenska sjömanspräster i Kiel, West-Hartlepool, Calais-Dunkerque, Stettin, London, Antwerpen, Rotterdam, Kristiania och Hull.

För bestridande av dyrtidstillägg under år 1921 åt omförmälda präster anvisade riksdagen på tilläggsstat för samma år ett förslagsanslag av 35,000 kronor och förklarade därvid tillika, att under år 1922 tills vidare och intill dess definitivt beslut fattats rörande de medel, av vilka för sagda år kostnaderna för dyrtidstillägg åt ifrågasvarande sjömanspräster skulle bestridas, härför erforderliga belopp skulle utgå av det utav riksdagen till beredande av dyrtidstillägg för år 1922 åt olika grupper av befattningshavare och pensionärer m. fl. vid sidan av huvudtitlarna såsom avsättning å 1922 års rikstat anvisade förslagsanslag, högst, å 132,000,000 kronor.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 29 juni 1921 meddelat bestämmelser rörande dyrtidstilläggets utgående.

Med hänsyn till att Kungl. Maj:t ännu icke fattat slutlig ståndpunkt ifråga om framställning till riksdagen rörande grunderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, torde det belopp, som kräves för dyrtidstillägg åt sjömanspräster, icke ännu kunna angivas. I likhet med vad som är avsett beträffande befattningshavare i statens tjänst torde man även i fråga om de befattningshavare, vilka det nu gäller, böra hos 1922 års riksdag äska anslag såväl å tilläggsstat för år 1922 som å övergångsbudgeten för förra halvåret 1923. Verkställda beräkningar synas giva vid handen, att anslag av 26,000 kronor å 1922 års tilläggsstat och av 11,000 kronor å 1923 års halvårsbudget torde komma att visa sig vara tillräckliga för ändamålet. Nämnda belopp torde därför böra beräknas å vederbörande stater. Beträffande tilläggsstaten återkommer jag därtill i annat sammanhang.

Jag hemställer följaktligen nu allenast, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på proposition angående dyrtidstillägg åt svenska sjömanspräster i vissa utländska hamnstäder, för ändamålet beräkna på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag av 11,000 kronor.

11. **Pastor vid svenska Victoriaförsamlingen i Berlin.** Till avlöning åt pastorn vid svenska Victoriaförsamlingen i Berlin har riksdagen på framställning av Kungl. Maj:t anvisat på extra stat för vart och ett av åren 1908—1922 ett belopp av 6,000 kronor.

[37.]

Pastor vid svenska Victoriaförsamlingen i Berlin.

I en med skrivelse från utrikesdepartementet den 9 september 1921 överlämnad ansökning har Victoriaförsamlingens kyrkoråd anhållit, att anslag å enahanda belopp måtte utverkas även för år 1923.

Då för förra halvåret 1923 till ifrågakvarande ändamål erfordras hälften av det för år beräknade beloppet, hemställer jag om förslag till riksdagen

att till avlöning åt pastorn vid svenska Victoriaförsamlingen i Berlin anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst 3,000 kronor.

12. **Utredning rörande ecklesiastika boställen.** Till bestridande av kostnaderna för utredning rörande ecklesiastika boställen har riksdagen för vart och ett av åren 1903—1922 beviljat medel på extra stat, för sistnämnda år utgående med ett belopp av 19,700 kronor.

[38.]

Utredning rörande ecklesiastika boställen.

I skrivelse den 22 juni 1920, nr 8 A, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1921 ättonde huvudtitel anförde riksdagen, beträffande ifrågakvarande anslag, bland annat, följande:

Av det vid 1920 års statsverksproposition fogade utdrag av protokollet över ecklesiastikären den 7 januari 1920, punkten 44, framginge, att den fortsatta utredningen rörande ecklesiastika boställen vore avsedd att efter Östergötlands län omfatta Kronobergs län såsom hänförligt till våra äldre kulturbygder. Riksdagen ville emellertid framhålla, att då sistberörda län i förevarande avseende ej torde hava att uppvisa några mera väsentliga olikheter i förhållande till Östergötlands län, ett större resultat av ifrågakvarande undersökning syntes kunna vinnas, därest densamma sedermera förlades, i stället för till Kronobergs län, till ett av våra sydligaste län, Malmöhus, Kristianstads eller Hallands län. Riksdagen hade därför beviljat ifrågakvarande anslag under förutsättning att den fortsatta undersökningen efter Östergötlands län utsträcktes att omfatta något av de nämnda sydligaste länen.

Genom beslut den 29 oktober 1920 dels uppdrog Kungl. Maj:t åt kammarkollegium att genom tjänsteman, som därtill av collegium förordnades, tills vidare under år 1921 fullfölja utredningen rörande de ecklesiastika boställena, varvid förklarades, att arbetet skulle omfatta, förutom Värmlands och Kopparbergs län, jämväl Östergötlands och Hallands län, dels ock ställde Kungl. Maj:t det för år 1921 be-

[38.] viljade anslaget till förfogande av kammarkollegium för det därmed avsedda ändamålet.

Av ifrågavarande anslag har utgått dels arvoden till en extra arkivarie och en extra notarie, dels ersättning till biträden och renskrivning, dels ock erforderligt belopp till täckande av tryckningskostnader.

Vid beviljandet av anslaget för år 1922 framhöll riksdagen, att de avlöningsbelopp, som skulle utgå ur anslaget, borde av Kungl. Maj:t fastställas efter hörande av allmänna civilförvaltningens lönenämnd.

Genom beslut den 22 juni 1921 meddelade Kungl. Maj:t allmänna föreskrifter med åliggande för sagda nämnd att avgiva förslag till grunder för icke ordinarie befattningshavares avlöande. Dylikt förslag har numera inkommit från nämnden, varefter Kungl. Maj:t den 31 december 1921 utfärdat bestämmelser i ämnet.

I skrivelse den 12 september 1921 har kammarkollegium gjort framställning rörande anslag för ifrågavarande utredningsarbets fortsättande under tiden efter utgången av år 1922 och därvid anfört huvudsakligen följande:

Utredningsarbetet, som till utgången av år 1920 omhänderhafts av sekreteraren hos kollegium H. Skoglund, har under den gångna delen av år 1921 varit anförtrott åt sekreteraren hos kollegium H. Bovin, vilken därunder tidvis åtnjutit biträde av en extra notarie. Utredningen har under år 1921 fortgått beträffande boställen i Kopparbergs län, varjämte utsänts frågeformulär till pastorsämbetena i Östergötlands län för inhämtande av vissa preliminära uppgifter.

Då utredningsarbetet, sådant det numera blivit av Kungl. Maj:t och riksdagen planerat, icke kan slutföras inom åtskilliga år, får kollegium nu hos Kungl. Maj:t anmäla frågan om anvisande av för ändamålet erforderliga medel för tid efter utgången av år 1922. Med hänsyn till att budgetåret är avsett att omläggas från och med den 1 juli 1923 torde eventuella äskanden härvidlag böra avse förra hälften av år 1923 (övergångsbudgeten).

Vad beträffar storleken av det anslag, som för ändamålet må erfordras å övergångsbudgeten, kan kollegium icke nu framlägga någon fullt exakt beräkning, då det för en sådan beräkning skulle vara nödigt äga kännedom om storleken av de arvoden, som under år 1922 komma att utgå till den för utredningen anställda personal. Anslaget synes emellertid kunna beräknas till hälften av motsvarande anslag för år 1922, eller sålunda 9,850 kronor, då den för utredningsarbetets bedrivande avsedda personal lär böra bli densamma under år 1923 som under år 1922.

Kollegium, som i särskild skrivelse den 12 september 1921 framfört sina krav på anslag för upprätthållande av sin ämbetsverksamhet under förra halvåret 1923, har emellertid såväl härvid som i fråga om äskande av anslag för

fortsatt bedrivande av utredning rörande ecklesiastika boställen haft att taga hänsyn till den särskilda mening att iakttaga strängaste sparsamhet, som Kungl. Maj:t låtit utgå till ämbetsverken. Detta har föranlett kollegium att taga i övervägande, huruvida icke den förevarande utredningen skulle kunna utan större olägenheter avbrytas för någon tid. Då för slutförande av utredningen rörande boställena i Kopparbergs, Östergötlands och Hallands län torde komma att krävas flera år samt det material, som för ändamålet hopbringats, i allt fall givetvis kommer den fortsatta utredningen tillgodo, vill det synas kollegium, som om ett kortare uppehåll i utredningsarbetet, därest så skulle visa sig önskligt med hänsyn till de statsfinansiella förhållandena, bör kunna äga rum utan några större olägenheter. Anslaget skulle alltså i nödfall kunna indragas för nu ifrågakvarande budgettermin.

Därest Kungl. Maj:t sålunda skulle finna skäl att icke äska anslag till ifrågakvarande ändamål för förra halvåret 1923, anser kollegium sig böra i sparsamhetens intresse ifrågasätta, huruvida icke utredningsarbetet skulle kunna, om icke helt inställas, så dock i avsevärd mån inskränkas redan från och med år 1922. Skall, på sätt ovan antytts, avbrott i allt fall göras, är det nämligen med avseende å arbetets plan och syfte utan egentlig betydelse om avbrottstiden utsträcker så långt som till halftannat år, helst möjlighet ju alltid bör finnas att efter arbetets återupptagande genom anlitande av förstärkta krafter återtaga den förlorade tiden.

På grund härav och med hänsyn därtill, att avslutandet av den under arbete varande redogörelsen för Kopparbergs län icke är att emotse under år 1922, om arbetet då skulle fortgå, har kollegium trott sig böra i detta sammanhang uttala, att utredningsarbetet under år 1922 skulle utan större olägenheter kunna i så måtto inskränkas, att anställande av en extra arkivarie och en extra notarie för denna tid icke erfordras. Den under tryckning varande redogörelsen beträffande Värmlands län bör emellertid givetvis slutföras, även om den icke skulle medhinnas under år 1921. För därvid erforderlig korrekturläsning m. m. uppkommer kostnad för biträde. Detta biträde synes i övrigt under år 1922 lämpligen kunna under inseende av någon av kollegii ordinarie arkivarier sysselsättas med verkställande av avskrifter m. m. för undersökning beträffande de län, för vilka utredning för närvarande pågår. Till täckande av tryckningskostnader och ersättning till biträden skulle sålunda åtminstone en del av anslaget för år 1922 erfordras, varemot arvodena till den extra arkivarien och extra notarien skulle kunna besparas.

Med anledning av denna kollegii skrivelse har jag under hand inhämtat upplysningar huru långt arbetet fortskridit beträffande boställena i Kopparbergs län, av vilka upplysningar framgår, att därest samma arbetskrafter, som nu äro sysselsatta med utredningsarbetet, nämligen en extra arkivarie och en extra notarie jämte nödiga biträden, även för den närmaste tiden få disponeras för detta arbete, utredningen rörande Kopparbergs län bör kunna slutföras till den 1 juli 1923.

[38.] Beträffande fortsättningen av utredningen rörande de ecklesiastika boställena enligt nuvarande plan ber jag att få erinra om följande. Riksdagen, på vars initiativ utredningen blivit igångsatt, har så sent som år 1919 med anledning av att fråga då uppstått huruvida utredningen borde fortgå på samma sätt som dittills, uttalat följande:

Att utredningsarbetet bör slutföras beträffande de län, för vilka detsamma redan påbörjats, är en uppfattning, åt vilken riksdagen förra året gav uttryck. Beträffande den av departementschefen uppställda frågan, huruvida ett ytterligare fullföljande av utredningen bör ske i samma utsträckning som hittills, vill riksdagen framhålla, att skäl väl kunna andragas för den uppfattningen, att boställsutredningen, sådan den nu bedrives, kommer att draga alltför långt ut på tiden och näppeligen tjäna något praktiskt syfte, som står i rimligt förhållande till kostnaderna. Å andra sidan bör dock ej förbises den betydelse, en sådan utredning *kan* äga ej allenast vid eventuellt uppkommande tvister utan även för tillämpning i vissa delar av den nya prästlönelagstiftningen och för upprätthållande av den rättsliga vården av de ecklesiastika boställena.

Vid övervägande av de skäl, som anförts för och emot en fortsatt utredning av ifrågavarande art, har riksdagen icke ansett sig kunna nu uttala sig för en åtgärd, som skulle omedelbart inhibera undersökningens fortsättande. Det synes riksdagen nämligen kunna erbjuda intresse, att vissa resultat av en undersökning rörande boställena inom mellersta och södra Sverige föreläges, innan man helt bestämde sig för huruvida utredningen bör upphöra eller ej. Riksdagen anser följaktligen, att möjlighet beredes att under ännu någon tid fortsätta utredningsarbetet, då förlagt till någon eller några av våra äldre kulturbygder, som i förvarande avseende erbjuder väsentliga olikheter i förhållande till de trakter, vilka utredningen hittills omfattat. Då resultatet av en utredning rörande exempelvis något län i mellersta och något län i södra Sverige föreligger, torde frågan om arbetets fortsättande böra ånyo upptagas.

Av detta riksdagens uttalande om arbetets fortsättande tills vidare synes mig klart framgå, att riksdagen icke önskar något uppehåll i utredningsarbetet. Då därtill kommer, att den pågående utredningen rörande boställena i Kopparbergs län, vilken utredning med hänsyn till de säregna jordförhållandena i Dalarna erbjuder särskilt stort intresse, synes kunna slutföras inom den tid, för vilken anslag nu bör äskas hos riksdagen, synas mig de av kammarkollegium anförda skälen för ett, låt vara tillfälligt, uppehåll i utredningen icke böra vinna beaktande för den tidsperiod, varom för närvarande är fråga. I enlighet med därom av mig gjord hemställan har Kungl. Maj:t genom beslut den 9 december 1921 uppdragit åt kammarkollegium att genom tjänsteman, som av kollegium förord-

nas, tills vidare under år 1922 fullfölja utredningen rörande ecklesiastika boställen i den omfattning, som genom beslut den 29 oktober 1920 föreskrivits. Anslag för ändamålet synes därför nu böra begäras hos riksdagen för förra halvåret 1923. För utredningens fullföljande under nämnda tid torde böra beräknas hälften av det i 1922 års riksstat uppförda beloppet, 19,700 kronor, eller 9,850 kronor.

Jag får därför hemställa, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnaderna för utredning rörande ecklesiastika boställen bevilja på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag av 9,850 kronor.

13. **Svensk kyrka i Kristiania.** Såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för uppförande i Kristiania av en svensk kyrka jämte församlingshus beviljade 1917 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag ett anslag av 125,000 kronor att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva, och anvisade därav på extra stat för år 1918 såsom reservationsanslag ett belopp av 25,000 kronor. Vid föredragning av ifrågavarande ärende anförde dåvarande departementschefen, bland annat, följande (Kungl. Maj:ts proposition nr 212, sid. 7):

[39.]
Svensk kyrka
i Kristiania.

Med anvisande av anslag för ifrågavarande ändamål torde emellertid böra förbindas vissa villkor. Sålunda läres, innan någon del av statsbidraget utbetalas, viss del av byggnadsarbetet böra vara utförd samt dessutom förebringas fullgod säkerhet för att de för byggnadsföretaget utöver statsanslaget erforderliga medel komma att i behörig tid vara tillgängliga och att ytterligare tillskott av statsmedel icke erfordras. Statens bidrag till kyrkobygget bör utgå endast i den mån de för byggnadens utförande från enskilt håll anskaffade medlen ej förslå. I fråga om fastställande av ritningar samt kontroll över arbetets utförande böra vissa föreskrifter meddelas. Rörande nu omförmälda samt i övrigt erforderliga bestämmelser och villkor torde Kungl. Maj:t framdeles böra meddela beslut.

Beträffande dessa, av Kungl. Maj:t föreslagna villkor hade riksdagen icke något att erinra.

Med hänsyn till de under kristiden allttjämt stegrade arbetskostnaderna och prisen å byggnadsmateriell har emellertid svenska kyrkoföreningen i Kristiania, från vilken framställningen om anslag till ifrågavarande ändamål utgått, hittills uppskjutit verkställandet av kyrkobyggnadsplanen, i avvaktan på bättre ekonomiska förutsättningar för dess utförande. Härtill kommer, att frågan om plats

- [39.] för kyrkan icke förrän på senaste tiden blivit definitivt avgjord, då stadsplan blivit uppgjord för den del av staden, inom vilken kyrkobyggnaden är avsedd att uppföras. Något bebyggande av tomtområdet har givetvis icke kunnat förekomma, förrän stadsplanen blivit färdig. Till följd härav hava, jämlikt nämnda med anslaget förknippade villkor, de för år 1918 anvisade medlen ännu icke utbetalats till kyrkoföreningen och ej heller hava närmare bestämmelser rörande anslagets användande av Kungl. Maj:t meddelats.

Då arbetet nu emellertid synes bliva påbörjat, torde framställning böra göras hos riksdagen om anvisande av ytterligare en del av det redan beviljade anslaget för ändamålet.

I skrivelse den 22 oktober 1921 har svenska kyrkoföreningen i Kristiania styrelse, bestående av ministern friherre S. G. F. T. Ramel, pastorn H. Lyth och generalkonsuln A. Bergvall, under erinran om det av 1917 års riksdag beviljade anslaget, anhållit att av detta anslag måtte å 1922 års stat anvisas återstående beloppet, 100,000 kronor. I anslutning därtill har anförts följande:

Kyrkoföreningens avsikt var år 1917 att uppförandet av den svenska kyrko- och församlingsbyggnaden skulle påbörjas snarast möjligt, men på grund av de stigande arbetsomkostnaderna och därmed sammanhängande förhållanden har dock detta hittills icke kunnat äga rum. Sedan det förhandenvarande läget i vissa avseenden numera i Kristiania blivit ett annat, kommer emellertid sagda byggo att från och med ingången av år 1922 påbörjas, varvid förutsättningen är, att det under loppet av år 1923 skall kunna avslutas och den svenska kyrko- och församlingsbyggnaden då kunna tagas i bruk.

Med överlämnande av nu anförda skrivelse har friherre Ramel i ämnet yttrat huvudsakligen följande:

Sedan Hammersborg eller den del av Kristiania, där den blivande svenska kyrkobyggnaden är avsedd uppföras, numera blivit definitivt reglerad, har Kristiania kommun år 1921 till svenska kyrkoföreningen i Kristiania kostnadsfritt överlåtit den tomt, varom framställning gjorts, och hava redan nödiga arbeten börjats för utrymning och nedrivning av de på tomtens uppförda byggnader. Under sådana förhållanden synas skyldiga hänsyn till Kristiania kommun, vilken kyrkoföreningen har att tacka för den vackra tomten, kräva, att arbetet med uppförandet av den svenska kyrkobyggnaden snarast igångsättes, och till följd härav torde det för ändamålet avsedda statsbidraget i sin helhet böra kunna påräknas under år 1923.

Departement-
schefen.

Planen att i en ändamålsenlig kyrkobyggnad — innefattande, förutom kyrka, jämväl två samlingssalar, biblioteks-, läs- och skrivrum, pastorsexpedition och bostäder m. m. — skapa en hård för

de inom den svenska kolonien i Kristiania framträdande religiösa, nationella och sociala strävandena synes mig nu på fullgoda grunder kunna sägas stå inför sitt förverkligande. Särskilt vill jag i detta samband med tacksamhet nämna det beredvilliga tillmötesgående, med vilket Kristiania kommun såväl berett plats för kyrkobyggnaden som ock kostnadsfritt överlåtitt ifrågavarande tomt till kyrkoföreningen.

Av handlingarna i ärendet synes framgå, att kyrkoföreningen äger tillräckliga medel för att — därest det av 1917 års riksdag beviljade anslaget, 125,000 kronor, kommer föreningen till godo — bestrida kostnaderna för de planerade byggnaderna. I detalj gående förslag till företagets genomförande, förknippat med de för ändamålet nödiga, ekonomiska garantierna, bör emellertid av kyrkoföreningen ingivas till Kungl. Maj:t samt detta förslag, efter vederbörandes hörande, av Kungl. Maj:t provas och erforderliga föreskrifter i ämnet meddelas.

Sedan därefter i enlighet med dessa föreskrifter byggnadsarbetet påbörjats och till viss del utförts, torde det av 1917 års riksdag anvisade beloppet utav 25,000 kronor böra ställas till svenska kyrkoföreningens förfogande att brukas vid arbetets fullföljande.

Vad angår återstoden av det utav 1917 års riksdag beviljade beloppet eller 100,000 kronor, har svenske ministern i Kristiania, såsom nämnts, anfört, att detta belopp bör i sin helhet under år 1923 stå till förfogande för ifrågavarande ändamål. För förra halvåret 1923 torde då ett anslag böra utgå av hälften utav nämnda belopp eller 50,000 kronor samt återstående beloppet uppföras i riksstaten för budgetåret 1923—1924.

Jag hemställer om förslag till riksdagen

att av det år 1917 såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för uppförande i Kristiania av en svensk kyrka jämte församlingshus beviljade anslaget av 125,000 kronor anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom reservationsanslag ett belopp av 50,000 kronor, att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Domkapitlens expeditioner.

[40.]

Domkapitlens expeditioner.

14. **Domkapitlens expeditioner.** Jag får hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* anslaget till domkapitlens expeditioner, nu 91,350 kronor, med halva beloppet eller 45,675 kronor.

[41.]

Ökade arbetskrafter vid domkapitlens expeditioner.

15. **Ökade arbetskrafter vid domkapitlens expeditioner.**

Det ordinarie anslaget till domkapitlens expeditioner är från och med år 1913 i riksstaten uppfört med 91,350 kronor. Till förstärkande av detta anslag har under en följd av år anvisats anslag å extra stat. Ursprungligen 2,970 kronor, har det extra anslaget från och med år 1912 utgått med höjt belopp och utgör för år 1922 27,390 kronor. De behov, för vilkas täckande ifrågavarande anslag avsetts, hava blivit i detalj av riksdagen prövade i sammanhang med anslagens beviljande.

Beträffande det för år 1922 beviljade anslaget yttrade 1921 års riksdag i anledning därav att Kungl. Maj:t föreslagit, att ett belopp av 2,000 kronor skulle ställas till Kungl. Maj:ts disposition till gratifikation i förekommande fall åt extra biträden vid domkapitlen:

Riksdagen har ej funnit anledning till erinran mot de äskade höjningarna av anslaget i annat avseende än beträffande sistnämnda belopp å 2,000 kronor. Förslaget härutinnan är närmast föranlett av en framställning från domkapitlet i Luleå om höjning av arvudet till det där anställda biträdet från 1,400 till 1,600 kronor, vilken förhöjning av 200 kronor skulle motsvara ett efter 5 års väl vitsordad tjänstgöring utgående ålderstillägg. Riksdagen har i stället för vad av Kungl. Maj:t härutinnan föreslagits ansett, att ett belopp av 200 kronor bör ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att efter prövning disponeras för det av Luleå domkapitel ifrågasatta ändamål.

De för år 1922 tillgängliga medlen, 118,740 kronor, fördela sig sålunda:

	Kronor.	Kronor.
6 notarier vid domkapitlen i Uppsala, Växjö, Lund, Göteborg, Härnösand och Luleå, à 4,500 kronor	27,000:—	
6 amanuenser vid samma domkapitel, à 1,800 kronor	10,800:—	

	Kronor.	Kronor.
5 notarier vid domkapitlen i Linköping, Skara, Strängnäs, Västerås och Karlstad, à 3,800 kronor	19,000: —	
5 amanuenser vid samma domkapitel, à 1,600 kronor . . .	8,000: —	
1 notarie vid domkapitlet i Visby	3,000: —	
Vikariatsersättning, extra biträde, renskrivning m. m. vid sistnämnda domkapitel	500: —	
1 notarie vid Stockholms stads konsistorium	2,000: —	
Vikariatsersättning, extra biträde, renskrivning m. m. vid samma konsistorium	500: —	70,800: —
Ersättning för semestervikariat		1,441: 66
Ytterligare en amanuens vid domkapitlet i Uppsala		3,700: —
» » » » » i Lund		3,700: —
Extra biträden vid domkapitlet i Uppsala	2,600: —	
» » » » i Linköping	1,000: —	
» » » » i Skara	600: —	
» » » » i Strängnäs	500: —	
» » » » i Västerås	800: —	
» » » » i Växjö	1,400: —	
» » » » i Lund	4,600: —	
» » » » i Göteborg	1,400: —	
» » » » i Karlstad	1,400: —	
» » » » i Härnösand	2,700: —	
» » » » i Luleå	3,100: —	
» » » » i Visby	900: —	
» » » » Stockholms stads konsistorium	750: —	21,750: —
Vaktbetjäningen vid domkapitlet i Uppsala	1,350: —	
» » » » i Linköping	865: —	
» » » » i Skara	1,350: —	
» » » » i Strängnäs	1,115: —	
» » » » i Västerås	1,000: —	
» » » » i Växjö	1,120: —	
» » » » i Lund	1,350: —	
» » » » i Göteborg	1,350: —	
» » » » i Karlstad	1,175: —	
» » » » i Härnösand	1,100: —	
» » » » i Luleå	1,065: —	
» » » » i Visby	800: —	
» » » » Stockholms stads konsistorium	800: —	14,440: —
Hyra m. m. vid domkapitlet i Luleå	1,500: —	
» » » » i Visby	1,400: —	2,900: —
Odisponerat		8: 34
Summa kronor 118,740: —		

[41.]

Rörande tillhandahållande åt vederbörande konsistorier av dem tillkommande, för år 1922 tillgängliga medel hava bestämmelser meddelats genom Kungl. Maj:ts brev den 22 juni 1921. I sammanhang därmed föreskrevs, att arvode till hos domkapitel anställt extra biträde icke finge överstiga 1,400 kronor för år, med undantag dock för dels manliga biträdet vid domkapitlet i Lund F. Malmström, som enligt beslut av 1920 års riksdag åtnjuter ett arvode av 3,000 kronor, dels det vid domkapitlet i Härnösand anställda extra biträdet Anna Blomberg, som 1921 års riksdag tillerkänt ett arvode av 1,800 kronor, dels ock det vid domkapitlet i Luleå anställda extra biträdet Ella Åberg, som i enlighet med vad 1921 års riksdag medgivit erhåller ett arvode av 1,600 kronor. Vidare föreskrevs, att av anslaget till extra biträden vid domkapitlet i Växjö skulle till bibliotekarien vid högre allmänna läroverket i Kalmar såsom ersättning för vården av förutvarande domkapitlets i Kalmar äldre arkivalier utgå ett belopp av 50 kronor.

De till notarierna samt de å ordinarie stat uppförda amanuenserna utgående avlöningarna hava under de senaste åren blivit höjda på det sätt, att riksdagen på Kungl. Maj:ts framställningar tillerkänt dessa tjänstemän för vart och ett av åren 1918 och 1919 tillfällig löneförbättring samt för vart och ett av åren 1920, 1921 och 1922 provisorisk lönereglering. Till frågan om provisorisk lönereglering för tiden 1 januari—30 juni 1923 återkommer jag under nästföljande punkt.

I nu föreliggande framställningar om anslag för här ifrågavarande ändamål hava domkapitlen i allmänhet anhållit om anvisande av medel för hela år 1923. Allenast domkapitlens i Linköping och Strängnäs anslagsäskanden avse tiden 1 januari—30 juni 1923. I en del fall, för vilka i det följande kommer att redogöras, hava domkapitlen begärt höjning av hittills utgående belopp, och i ett fall har anhållits om uppförande å ordinarie stat av en extra anslagspost.

*Amanuenser
och extra
biträden.
Uppsala
domkapitel.*

I skrivelse den 17 augusti 1921 har domkapitlet i *Uppsala*, under erinran att 1921 års riksdag på Kungl. Maj:ts framställning beviljat 3,700 kronor för inrättande av ytterligare en amanuens tjänst vid domkapitlet, hemställt, att det sålunda beviljade anslaget måtte, såsom varande oundgängligen nödvändigt, även för framtiden få utgå samt befattningen uppföras å ordinarie stat från och med år 1923.

Vidare har domkapitlet beträffande den å ordinarie stat anställda, s. k. förste amanuensen, som i arvode åtnjuter 1,800 kronor, vartill kommer provisoriskt avlöningstillägg 1,700 kronor, tillhopa 3,500 kronor, hemställt, att dennes avlöningsförmåner måtte från och med år 1922 genom en årlig arvodesförhöjning av 200 kronor uppböras till samma belopp som arvodet vid den nyinrättade amanuens tjänsten eller 3,700 kronor.

[41.]

Statskontoret, som den 11 oktober 1921 avgivit infordrat utlåtande över domkapitlens förevarande framställningar, yttrar i fråga om höjning av arvodet till ordinarie amanuensen vid domkapitlet i Uppsala:

Statskontoret kan icke tillstyrka domkapitlets i Uppsala förslag, såsom innebärande en rubbning i avlöningen för en å den ordinarie staten för domkapitlens expeditioner uppförd tjänst. De ordinarie amanuensernas behov av löneförbättring får anses vara prövat och behörigen avvägt vid genomförandet av den nu gällande provisoriska löneregleringen för dessa tjänstemän, och beviljandet härutöver av någon löneförmån för en viss tjänst skulle otvivelaktigt komma att medföra liknande anspråk från åtskilliga andra av ifrågavarande befattningshavare. Beträffande den av domkapitlet framhållna obilligheten av att arvodet vore lägre för den ordinarie amanuensen än för den extra vill statskontoret erinra därom, att då anslag år 1920 av domkapitlet begärdes för inrättande av den extra tjänsten, nämnda omständighet icke på något sätt vidrördes av domkapitlet, som endast uttalade önskvärdheten av att arvodet för tjänsten sattes till samma belopp som för motsvarande tjänst i Lund eller 3,700 kronor. Härav vill det synas som om domkapitlet, åtminstone då, funnit proportionen mellan de båda arvoden tillfredsställande. Om domkapitlet numera kommit till en annan uppfattning, läser för övrigt domkapitlet icke sakna utväg att genom lämplig fördelning av arbetet mellan de båda amanuenserna bereda den ordinarie tjänst innehavaren den lättnad, som må anses skälig i förhållande till hans lägre arvode.

Vidkommande domkapitlets i Uppsala framställning om uppböras av den å ordinarie stat uppförda amanuensens avlöningsförmåner till 3,700 kronor anser jag av skäl som statskontoret anför en dylik höjning icke böra äga rum. Vad vidare beträffar förslaget om uppböras av den nya amanuens tjänsten vid domkapitlet å ordinarie stat torde en sådan åtgärd, som kan föregripa en blivande lönereglering för domkapitlet, icke nu kunna ifrågakomma.

Departementschefen.

Domkapitlet i *Linköping*, som i anslag till extra biträden uppbär 1,000 kronor, har i skrivelse den 17 augusti 1921 på anförda skäl hemställt, att anslaget i fråga måtte för tiden 1 januari—30 juni 1923 få utgå med 750 kronor, varigenom en ökning av arvo-

Linköpings domkapitel.

- [41.] det till extra biträdet Ivar Wigart skulle ske med 500 kronor för år räknat.

I fråga härom yttrar statskontoret:

Domkapitlets i Linköping framställning om höjning av extra biträdet Ivar Wigarts arvode synes med hänsyn till Wigarts tjänstetid — vid 1923 års ingång, om han då kvarstår i tjänsten, omkring 12 år — vara förtjänt av avseende. Arvode, av domkapitlet föreslaget till 1,500 kronor, torde dock icke böra sättas till högre än 1,400 kronor eller det maximibelopp, vartill domkapitlet självt äger bestämma biträdesarvode.

Departement-
schefen.

Särskilt med hänsyn till den långa tid, varunder Wigart varit anställd hos domkapitlet, torde en förhöjning av hans nu till 1,000 kronor bestämda årliga arvode vara befogad. Då endast de oundgängligaste höjningar av anslag under nuvarande omständigheter böra företagas, torde emellertid ökningen i nämnda arvode för närvarande böra begränsas till 200 kronor om året. Anslaget till extra biträden vid domkapitlet i Linköping bör sålunda beräknas till 1,200 kronor för år räknat.

Västerås
domkapitel.

Domkapitlet i Västerås har med skrivelse den 31 augusti 1921 överlämnat en av extra biträdet hos domkapitlet fru Elsa Eklund gjord ansökning om förhöjning av det till henne utgående arvode å 800 kronor för år och därvid hemställt, att anslaget till extra biträden hos domkapitlet måtte höjas till 1,200 kronor för att möjliggöra en ökning av biträdets arvode till detta belopp. Till stöd härför har domkapitlet anfört, att det vore av vikt för domkapitlet att vid sin expedition få behålla sitt erfarna biträde, vilket såsom sådant tjänstgjort sedan år 1909, samt att ett arvode av 100 kronor i månaden förutom dyrtidstillägg icke torde vara för mycket för en tjänstgöringstid av minst fyra timmar om dagen.

Statskontoret har ansett sig böra tillstyrka framställningen med hänsyn till biträdets långa tjänstetid, vid 1923 års ingång omkring tretton år.

Departement-
schefen.

Jag ansluter mig till statskontorets åsikt, att en höjning med det av domkapitlet begärda beloppet i detta fall bör ske, så att domkapitlet kan giva nämnda biträde ett mot hennes arbete och tjänstetid bättre svarande arvode än nu är möjligt.

Växjö
domkapitel.

Domkapitlet i Växjö har begärt en höjning av dess anslag till extra biträde från det nuvarande beloppet 1,400 kronor till 1,500

kronor. Statskontoret har emellertid, då domkapitlet icke förebragt någon som helst motivering för detta förslag, förklarat sig icke kunna tillstyrka detsamma. Något förslag om höjning av anslaget torde icke böra föreläggas riksdagen. [41.]

I skrivelse den 31 augusti 1921 har domkapitlet i *Göteborg* hemställt om höjt anslag för möjliggörande av en nödvändig ökning av arbetskrafterna vid domkapitlet. Till stöd för framställningen anföres huvudsakligen följande: Göteborgs domkapitel.

Arbetet vid domkapitlet har under de senare åren ökat i så hög grad, att domkapitlet icke längre ser sig i stånd att sörja för göromålen behöriga gång, om icke motsvarande ökning i arbetskrafter vid domkapitlets expedition erhålles.

I förhållande till övriga domkapitel, särskilt domkapitlen i Uppsala och Lund, finner sig domkapitlet med avseende på arbetskrafterna vara mindre gynnsamt ställt. Vid domkapitlet äro för närvarande anställda, förutom en notarie, en amanuens och ett kvinnligt extra biträde. Vid domkapitlen i Uppsala och Lund äro nu anställda: vid det förra, förutom en notarie, en amanuens och två extra biträden och vid det senare, förutom en notarie, två amanuenser och två extra biträden, varförutom från och med 1922 års ingång en ytterligare amanuens kommer att anställas vid domkapitlet i Uppsala. Härtill kommer, att amanuenserna såväl vid sistnämnda två domkapitel som ock vid flertalet övriga domkapitel, såvitt domkapitlet har sig bekant, hava full tjänstgöring, under det att däremot amanuensen hos domkapitlet har en tjänstgöringstid av allenast i medeltal högst tre timmar om dagen.

I huvudsak samma skäl som domkapitlet i Uppsala åberopat till stöd för styrkande av behovet av ökade arbetskrafter (bilagan åttonde huvudtiteln till 1921 års statsverksproposition, punkten 37, sid. 72 f.) tillåter sig domkapitlet i Göteborg nu anföra till stöd för en hemställan om ökning av arbetskrafterna vid domkapitlet på sätt nedan angives. Härvid vill domkapitlet dock särskilt framhålla följande. De ecklesiastika boställena och hemmanen inom stiftet utgöra ett antal av omkring 360, och av dessa äro för närvarande icke mindre än 270 i författningens ordning utarrangerade. De under domkapitlets vård och förvaltning stående fonderna uppgå till ett sammanlagt belopp av omkring 810,000 kronor och de löpande medlen utgjorde för år 1920 vid domkapitlet ett sammanlagt belopp av omkring 350,000 kronor.

Den vid domkapitlet anställda personalens dagliga arbetstid utgör: för konsistorienotarien 8 timmar, för amanuensen, såsom nyss nämnts, i medeltal högst 3 timmar, för extra biträdet minst 6 timmar och för vaktmästaren omkring 7 timmar.

En ökning av amanuensens arbetstid kan icke ske av den anledningen, att ingen för arbetet fullt kvalificerad person finnes, som är villig att, under förutsättning av arbetstidens ökning t. ex. till 6 timmar om dagen, uppehålla amanuens tjänsten. Om däremot till domkapitlets förfogande ställes ett anslag av 800 kronor för år till avlönande av skrivbiträden vid domkapitlet av mera tillfällig art för utförande av det huvudsakliga renskrivningsarbetet vid domkapitlets expe-

[41.] dition, skulle en del göromål kunna överflyttas på det kvinnliga extra biträdet och en avsevärd lindring därigenom beredas notarien i hans arbetsbörda. Då behovet av ökade arbetskrafter vid domkapitlet är synnerligen trängande, bör emellertid anslag för nyss angivna ändamål utgå redan från och med den 1 juli 1922.

Under förutsättning att sådant anslag varder beviljat bör arvodet till det kvinnliga extra biträdet hos domkapitlet, som nu uppbär hela anslaget till extra biträden vid domkapitlet eller 1,400 kronor, ökas till samma belopp, som tillerkänts det kvinnliga extra biträdet vid domkapitlet i Härnösand för år 1922, eller till 1,800 kronor, av skäl att det kvinnliga extra biträdet då komme att huvudsakligen utföra arbete av något mera kvalificerad beskaffenhet.

Beträffande denna domkapitlets framställning anför statskontoret följande:

Vad domkapitlet meddelat angående omfattningen av expeditionens arbetsbörda och fördelningen av denna på de nuvarande arbetskrafterna synes kunna motivera den föreslagna anordningen. Visserligen vill det synas som om den ordinarie amanuensens dagliga arbetstid, 3 timmar, vore väl kort, men då hans avlöning, oavsett dyrtidstillägg, icke uppgår till mer än 2,800 kronor, torde det möta stora svårigheter att erhålla en fullt kvalificerad person, som är villig åtaga sig längre daglig tjänstgöringstid, särskilt i en stad som Göteborg med dess i förhållande till Stockholm ringa tillgång på för ifrågavarande tjänst kompetenta personer. Statskontoret anser sig således böra tillstyrka förslaget i denna del, dock att tjänsten icke lärers böra, på sätt domkapitlet föreslagit, inrättas redan från och med den 1 juli 1922 utan först med 1923 års ingång.

Domkapitlet har vidare begärt förhöjning av det nuvarande extra biträdet Anna Norlunds arvode, 1,400 kronor, till 1,800 kronor. Med hänsyn dels till det mera kvalificerade arbete, som vid bifall till förslaget om anslag för särskilt renskrivningsbiträde lärers komma att åvila förstnämnda biträde, dels ock hennes mer än vanligt långa tjänstetid — vid 1923 års ingång över 20 år — torde det vara skäligt att det vanliga maximibeloppet för biträdesavlöningen, 1,400 kronor, här överskrides, och vill statskontoret tillstyrka domkapitlets i sådant avseende framställda förslag.

Departement-
mentschefen.

Av vad domkapitlet anfört synes mig framgå, att en ökning av arbetskrafterna hos domkapitlet är synnerligen önskvärd. Emellertid anser jag mig icke böra för närvarande medverka till en så avsevärd höjning av anslaget till extra biträden som domkapitlet och statskontoret föreslagit. Med beredande av medel till anställande av ytterligare ett biträde torde tills vidare få anstå. Däremot torde ett ökat anslag böra ställas till domkapitlets förfogande för att från och med år 1923 kunna till 1,800 kronor höja arvodet åt det nuvarande extra biträdet Anna Norlund, i samband varmed hon bör kunna användas jämväl till mera krävande arbetsuppgifter än vad

nu är fallet. Anslaget till extra biträden hos domkapitlet i Göteborg torde sålunda böra beräknas till ett belopp av 1,800 kronor för år.

[41.]

I skrivelse den 3 augusti 1921 har domkapitlet i *Härnösand* anhållit om förhöjning med 400 kronor av det till domkapitlet för år 1922 utgående anslaget till extra biträden, 2,700 kronor, samt om beviljande av lika stort belopp, 3,100 kronor, till detta ändamål för år 1923. Till stöd härför har domkapitlet anfört huvudsakligen följande:

Härnösands
domkapitel.

Genom brev den 22 juni 1921 har för år 1922 ställts till domkapitlets förfogande för utgifterna för extra biträden 2,700 kronor, med föreskrift att 1,800 kronor därav skola utgå till extra biträdet Anna Blomberg. Den henne tillerkända arvodesökningen för år 1922 bör givetvis utgå även för framtiden; och får domkapitlet fördensskull hemställa, att Anna Blombergs arvode även för år 1923 bestämmes till 1,800 kronor.

Då det jämväl för år 1923 är nödvändigt för domkapitlet, som är det bland rikets domkapitel, som har den ojämförligt största medelsförvaltningen med fonder å tillhopa cirka 1 $\frac{1}{2}$ million kronor, att äga en särskild räkenskapsförare, måste arvodet åt denne beräknas av nu ifrågavarande anslagsmedel; och kan detta arvode ej sättas till lägre belopp än det, varmed detsamma under de senare åren utgått, eller 500 kronor. En förhöjning av arvodet vore i stället högeligen önskvärd. Domkapitlet anser sig likväl icke böra av denna anledning påyrka förhöjning av anslaget till extra biträden.

Däremot ser sig domkapitlet av en annan orsak ovillkorligen nödsakat att hemställa om sådan anslagsökning, nämligen för beredande av oundgängligen erforderlig ökad arbetskraft för utförande av renskrifter å domkapitelsexpeditionen. Till renskrift har domkapitlet sedan några år tillbaka haft till sitt förfogande 400 kronor, vilket belopp även för vartdera av åren 1921 och 1922 är för ändamålet tillgängligt. Detta belopp var tillräckligt så länge fröken Blomberg hade tillfälle att deltaga i arbetet med renskriften, men då hon numera måst på grund av det alltjämt växande arbetet å domkapitelsexpeditionen tagas i anspråk uteslutande för andra mera kvalificerade arbetsuppgifter, har det under de sista åren ej varit möjligt att för ett så ringa belopp som det förutnämnda få behövlig renskrift utförd. Brist i anslaget har också under de senare åren uppstått. Att detta belopp för närvarande ej på långt när förslår för ändamålet, torde vara uppenbart, då den tid, renskriften nu tager, i medeltal uppgår till fyra timmar om dagen. För att domkapitlet må kunna svara för att ärendena i behörig tid expedieras från domkapitlet är det en trängande nödvändighet att erforderliga medel erhållas för nu avsett ändamål. I sådant hänseende erfordras en anslagsökning med 400 kronor, så att det för renskrift anlitade biträdet, som bör få en daglig tjänstgöringstid av fyra timmar å expeditionen, må kunna beredas ett årsarvode av 800 kronor; och är det nödvändigt, att denna anslagsförhöjning ställes till förfogande jämväl för år 1922.

[41.]

Den här ovan berörda ökningen av domkapitlets arbetsbörda, som under de senare åren gjort sig gällande, har uppkommit särskilt därigenom, att domkapitlet i och med ny lönereglerings tillämpning för prästerskapet i pastoraten inom stiftet har att taga en avsevärt utvidgad befattning med prästboställena, varjämte den pågående omorganisationen å skolväsendets område även betydligt ökat domkapitlets arbete, såsom t. ex. med ärenden angående fastställande av nya reglementen i samtliga skoldistrikt. Nu antydda ökning i domkapitelsarbetet, som givetvis även förmärks vid andra domkapitel, har jämväl i så måtto av Kungl. Maj:t och riksdagen beaktats, att, till fyllande av det därav framkallade behovet av förstärkning av arbetskraften, efter därom av respektive domkapitel gjorda framställningar, beslut nyligen fattats om anställande vid domkapitlen i Uppsala och Lund av ytterligare en amanuens. Det synes därför även ur denna synpunkt rättvist och billigt, att domkapitlet i Härnösand i sin mån beredes den åskade blygsamma förstärkning av arbetskraften å expeditionen, som kan vinnas därigenom att domkapitlet får möjlighet att utnyttja skrivbiträdet under fyra timmar dagligen, helst som detta endast komme att medföra en arvodesökning å 400 kronor.

Av det ovan anförda framgår, att domkapitlet för år 1923 är i behov av ett med 400 kronor förhöjt anslag eller alltså 3,100 kronor till extra biträden ävensom att denna anslagsökning, 400 kronor, är nödvändig även för år 1922.

Statskontoret har rörande denna framställning yttrat, att den torde få anses väl motiverad, varför intet syntes vara att erinra mot bifall till förslaget, såvitt detsamma avsåge år 1923. Behovet av ökade medel för renskrivningen syntes emellertid så trängande att man jämväl torde böra tillmötesgå domkapitlets begäran om beviljande av samma belopp även för år 1922. Statskontoret ansåge sig dock icke böra föreslå uppförande å tilläggsstat av anslag för ändamålet, men ville ifrågasätta om icke i detta fall ett belopp av 400 kronor skulle kunna anvisas på annat sätt.

Departementschefen.

I likhet med statskontoret finner jag domkapitlets framställning väl motiverad, varför ett till 3,100 kronor höjt belopp torde böra avses till extra biträden hos domkapitlet. Emellertid bör detta förhöjda anslag utgå först från och med år 1923. Under år 1922 torde domkapitlet få försöka att ordna renskrivningsarbetet så, att kostnaden därför kan rymmas inom nuvarande anslagsbelopp 2,700 kronor.

Luleå domkapitel.

Domkapitlet i *Luleå* har i skrivelse den 10 augusti 1921 gjort framställning angående anslag till extra biträden och i sådant avseende anført följande:

Vad angår det extra skrivbiträdet med fast anställning vid domkapitlet Ella

Åberg innebär Kungl. Maj:ts genom beslut den 22 juni 1921 lämnade medgivande att åt henne i årligt arvode utbetala 1,600 kronor en förbättring i hennes löneförmåner av 200 kronor. Den förhöjning i arvodet som sålunda beviljats henne torde få betraktas såsom ett efter Kungl. Maj:ts beprövande henne tilldelat ålderstillägg på grund av långvarig tjänstgöring.

Domkapitlet anser sig emellertid böra erinra, hurusom 1921 års riksdag, med anledning av ett utav vederbörande departementschef i statsverkspropositionen gjort uttalande om önskvärdheten av att med hänsyn till särskilda förhållanden kunna tilldela skrivbiträde vid domkapitelsexpeditionerna för utfört arbete av mera kvalificerad art lämplig ersättning i form av gratifikation, ställde till Kungl. Maj:ts förfogande ett belopp av 200 kronor för år 1922 att efter prövning disponeras för beredande av sådan ersättning åt skrivbiträdet vid Luleå domkapitel. Enär nämnda skrivbiträde alltfört med visshet kommer att under av konsistorienotarien och konsistorieamanuensen av olika orsaker åtnjuten ledighet anlitas för arbete av mera kvalificerad art och då en längre arbetstid än den normala på grund härav ofta kommer att utkrävas av henne, synes enahanda anslag skäligen böra utgå även för år 1923. Domkapitlet tillåter sig därför hemställa, att Kungl. Maj:ts tacktes till riksdagen avlåta förslag därom.

I övrigt anser sig domkapitlet för närvarande icke böra påkalla någon förhöjning i anslaget till extra biträden.

Under åberopande av vad sålunda blivit anfört får domkapitlet hemställa, det tacktes Kungl. Maj:t dels bereda domkapitlet för år 1923 ett anslag till avlönande av extra biträden av 3,100 kronor, därav 1,600 kronor till extra biträdet med fast anställning vid domkapitlet Ella Åberg, och dels till riksdagens utlåta proposition om beviljande av ett anslag på extra stat för år 1923 av 200 kronor för att efter Kungl. Maj:ts beprövande eventuellt tilldelas nämnda extra biträde såsom gratifikation för mera kvalificerat arbete.

Med anledning av denna framställning anför statskontoret följande:

Beträffande domkapitlets i Luleå framställning om proposition till riksdagen om ett anslag å 200 kronor till gratifikation åt biträdet Ella Åberg, synes den samma bero på en missuppfattning av vad i detta ärende vid 1921 års riksdag förekommit. Det belopp av 200 kronor, som riksdagen, på sätt domkapitlet erinrar, ställde till Kungl. Maj:ts förfogande för år 1922, var enligt riksdagens uttalande avsett att efter prövning disponeras för beredande åt Ella Åberg av arvodesförhöjning motsvarande ett ålderstillägg, och var således icke, såsom domkapitlet synes förmena, ämnat till ersättning för mera kvalificerat arbete. Kungl. Maj:ts förslag att för sistnämnda ändamål erhålla rätt att disponera visst belopp blev ej av riksdagen bifallet. Med anledning av riksdagens beslut angående Ella Åberg höjdes också det av Kungl. Maj:t åskade förstärkningsanslaget med 200 kronor och med motsvarande belopp har också domkapitlets andel i samma anslag för år 1922 ökat. Uppfattningen att därutöver ett ytterligare belopp av 200 kronor skulle stå till förfogande för sistnämnda år att användas till ersättning för mera kvalificerat arbete torde vara felaktig och statskontoret kan ej heller tillstyrka att en sådan anordning vidtages för år 1923.

[41.]

Departement-
schefen.

Denna statskontorets framställning av avsikten med det av riksdagen till Kungl. Maj:ts förfogande ställda beloppet å 200 kronor till gratifikation åt extra biträdet vid nämnda domkapitel torde vara riktig. Givetvis bör motsvarande belopp kunna av Kungl. Maj:t disponeras för enahanda ändamål under förra halvåret 1923, men att därutöver ett lika stort belopp skulle tilldelas biträdet ifråga finner jag icke av behovet påkallat. Någon förhöjning av ifrågavarande anslag för att möjliggöra en ytterligare ökning av det till domkapitlet i Luleå utgående beloppet torde sålunda icke vara nödvändig.

Vaktbetjä-
ning.

Vissa domkapitel hava föreslagit förhöjning i arvoden för de hos dem anställda vaktmästare, nämligen domkapitlet i *Skara* från 1,350 till 1,500 kronor, domkapitlet i *Strängnäs* från 1,115 till 1,165 kronor och domkapitlet i *Växjö* från 1,120 till 1,200 kronor, varjämte domkapitlet i *Göteborg* för avlöning av vaktbetjäning begärt ett belopp »motsvarande vad som tillerkännes vaktmästarne vid länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län».

I avseende å samtliga dessa framställningar har statskontoret i sitt ovanberörda yttrande erinrat om, att man vid de förhöjningar i arvoden för flertalet vaktmästare vid domkapitlen, som vid 1921 års riksdag vidtagits, utgått från att dessa arvoden borde sättas till omkring 100 kronor lägre än motsvarande avlöningar vid länsstyrelserna. Att nu beträffande vissa domkapitel företaga höjningar i de sålunda bestämda arvoden skulle innebära en rubbning i de vid fastställandet av avlöningarna följda grunder, som icke lämpligen torde bära äga rum. Vidkommande särskilt vaktmästaren vid domkapitlet i Göteborg torde bära erinras, att till denne utgår, förutom avlöning av statsmedel 1,350 kronor för år 1922, ett bidrag från biskopshuskassan å 150 kronor, vadan hans sammanlagda inkomster av tjänsten utgöra 1,500 kronor eller 50 kronor mera än vaktmästares vid länsstyrelsen i Göteborg begynnelseavlöning.

Statskontoret kunde således icke tillstyrka någon av de nu ifrågavarande framställningarna.

Till denna statskontorets åsikt ansluter jag mig.

Tillfällig
löneförbät-
ring.

I likhet med vad som ägt rum under åren 1920 och 1921 torde extra biträden och vaktbetjäning vid de ecklesiastika konsistorierna med hänsyn till de i allmänhet låga arvodesbelopp de åtnjuta bära

bliva delaktiga av den tillfälliga löneförbättring, som kan komma att tillerkännas viss annan extra personal inom den civila statsförvaltningen, varvid dock bör iakttagas att de därigenom icke erhålla högre löneförmåner än som tillkomma närmast motsvarande personal med ordinarie anställning.

I enlighet med vad jag i det föregående förordat skulle för år 1923 här ifrågavarande kostnader för domkapitlens expeditioner beräknas sålunda, att utöver det för år 1922 utgående beloppet, 118,740 kronor, skulle tillkomma till extra biträden vid domkapitlen i: Linköping 200 kronor, Västerås 400 kronor, Göteborg 400 kronor och Härnösand 400 kronor eller tillhopa 1,400 kronor. Det sammanlagda kostnadsbeloppet för år 1923 skulle alltså uppgå till 120,140 kronor. Då det ordinarie anslaget utgör 91,350 kronor, skulle sålunda därutöver för år 1923 erfordras ett belopp av 28,790 kronor eller för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett belopp av 14,395 kronor.

Departementschefen.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att till ökade arbetskrafter vid domkapitlens expeditioner anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst 14,395 kronor.

16. Provisorisk lönereglering åt tjänstemän vid de ecklesiastika konsistorierna. Riksdagen har medgivit, att provisorisk lönereglering finge under åren 1920—1922 enligt vissa av riksdagen gillade grunder gälla i fråga om notarier och amanuenser vid de ecklesiastika konsistorierna. För ändamålet utgår på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag av 42,000 kronor, varav högst 883 kronor 33 öre må enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter användas till höjande av ersättningen för vikariat under konsistorienotaries semester.

[42.]

Provisorisk lönereglering åt tjänstemän vid de ecklesiastika konsistorierna.

Grunder för ifrågavarande provisoriska lönereglering hava av Kungl. Maj:t fastställts genom särskilda kungörelser, senast den 22 juni 1921 (nr 407) för löneregleringen under år 1922.

Enligt dessa grunder utgår det provisoriska avlöningstillägget med följande belopp för helt år räknat:

till notarie vid domkapitel med 2,500 kronor, dock att avlöningstillägget icke må utgå med högre belopp än att detsamma jämte den inkomst, vederbörande på grund av gällande lönereglering åtnjuter av sportler, uppgår till:

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

10

- [42.] beträffande notarien vid domkapitlet i Visby sammanlagt högst 2,500 kronor och beträffande notarie vid annat domkapitel sammanlagt högst 2,700 kronor;
till notarien vid Stockholms stads konsistorium med 1,800 kronor;
till amanuens vid domkapitlet i Uppsala och Luleå med 1,700 kronor, vid domkapitlet i Linköping, Skara, Strängnäs, Växjö och Lund med 1,500 kronor samt vid domkapitlet i Västerås, Göteborg, Karlstad och Härnösand med 1,000 kronor.

Av det provisoriska avlöningstillägget till notarie utgöra två tredjedelar lön och en tredjedel tjänstgöringspenningar. För amanuens utgår avlöningstillägget i samma ordning som arvudet.

Förhöjning för år 1922 i den vikarie under notaries semester tillkommande ersättning utgår vid vart och ett av domkapitlet med 69 kronor 44 öre och vid Stockholms stads konsistorium med 50 kronor, allt för månad och i enahanda ordning som sagda ersättning.

Även för år 1923 torde här ifrågavarande befattningshavare böra komma i åtnjutande av provisoriskt avlöningstillägg. Då de för år 1922 gällande grunderna torde böra tillämpas jämväl under år 1923, erfordras för sistnämnda år enahanda anslag eller 42,000 kronor. Hälften av detta belopp torde alltså böra uppföras på extra stat för nu föreliggande anslagsperiod.

Jag hemställer därför om förslag till riksdagen att

dels medgiva, att provisorisk lönereglering må under tiden 1 januari—30 juni 1923 enligt följande grunder gälla i fråga om notarier och amanuenser vid de ecklesiastika konsistorierna, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må finnas erforderliga:

1) Det provisoriska avlöningstillägget utgår med följande belopp för halvt år räknat:

a) till notarie vid domkapitel med 1,250 kronor, dock att avlöningstillägget icke må utgå med högre belopp än att detsamma jämte den inkomst, vederbörande på grund av gällande lönereglering åtnjuter av sportler, uppgår till: beträffande notarien vid Visby domkapitel sammanlagt högst 1,250 kronor och beträffande notarie vid annat domkapitel sammanlagt högst 1,350 kronor;

b) till notarien vid Stockholms stads konsistorium med 900 kronor;

c) till amanuens vid domkapitlen i Uppsala och Luleå med 850 kronor, vid domkapitlen i Linköping, Skara, Strängnäs, Växjö och Lund med 750 kronor samt vid domkapitlen i Västerås, Göteborg, Karlstad och Härnösand med 500 kronor.

2) Av det provisoriska avlöningstillägget till notarie utgöra två tredjedelar lön och en tredjedel tjänstgöringspenningar. För amanuens utgår avlöningstillägget i samma ordning som arvodet;

dels ock för bestridande av kostnaderna för omförmälda provisoriska lönereglering anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag av 21,000 kronor, av vilket anslag högst 883 kronor 33 öre må enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter utgå till höjande av ersättningen för vikariat under konsistorienotaries semester.

Kyrkors underhåll m. m.

17. **Kyrkors underhåll.** I riksstaten äro under rubriken: Kyrkors underhåll uppförda två anslag, nämligen ett ordinarie bestämt anslag å 1,028 kronor och ett ordinarie förslagsanslag: ersättningar å 169,400 kronor. Ur det förra anslaget utgår ett belopp av 27 kronor 50 öre såsom understöd till Varnhems f. d. klosterkyrka och ett belopp av 1,000 kronor till underhåll av Visby domkyrka. Ur det senare utgå till olika kyrkor ersättningar och gottgörelser, fastställda dels i penningar och dels i vissa naturaprestationer att lösas efter markegångspris. Enär samtliga i penningar fastställda belopp torde utbetalas under förra hälften av året men större delen av de övriga ersättningsbeloppen icke utbetalas förrän under årets senare hälft, synes det bestämda anslaget böra i sin helhet upptagas i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923, under det att endast en mindre del av förslagsanslaget, förslagsvis 25,000 kronor, torde behöva uppföras i nämnda riksstat.

Jag får alltså hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[43.]

Kyrkors
underhåll.

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 under rubriken: Kyrkors underhåll upptaga dels det *ordinarie* bestämda anslaget, 1,028 kronor, med oförändrat belopp, dels ock det *ordinarie* förslagsanslaget: ersättningar, nu 169,400 kronor, med ett belopp av 25,000 kronor.

[44.] 18. **Svenska kyrkan i Paris.** Vidare hemställer jag, det Svenska kyrkans i Paris. Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* anslaget till svenska kyrkan i Paris, nu 4,119 kronor, med halva beloppet i avjämnat krontal eller 2,060 kronor.

D. Akademier m. m.

Svenska akademien.

1. **Svenska akademien.** Jag hemställer det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen [45.]
att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni Svenska akademien.
1923 upptaga det *ordinarie* anslaget till svenska akademien, nu 8,250 kronor, med halva beloppet eller 4,125 kronor

Vetenskapsakademien.

2. **Vetenskapsakademien.** Från och med år 1922 utgår [46.]
det i riksstaten upptagna ordinarie anslaget till vetenskapsakademien Vetenskaps-
med ett belopp av 11,460 kronor, varav till utgifter för akademien akademien.
beräknats 960 kronor, till instrumentmakeriernas understöd 500 kronor, till bekostande av planscher till akademiens skrifter 6,000 kronor samt till underhåll av den zoologiska stationen vid Kristineberg i Göteborgs och Bohus län 4,000 kronor. Utav dessa belopp har anslaget till instrumentmakeriernas understöd i sin helhet pläгат utbetalas under årets förra del, och torde i anslutning härtill 500 kronor böra ställas till förfogande för ifrågavarande ändamål redan under förra halvåret 1923.

Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni
1923 upptaga det *ordinarie* anslaget till vetenskapsakademien med 5,980 kronor.

[47.]

Internationell jordmätning.

3. **Internationell jordmätning.** Under ett flertal år har riksdagen till bestridande av den på Sverige belöpande andelen i kostnaderna för den internationella jordmätningen anvisat extra anslag, för år 1922 uppgående till 1,424 kronor.

Genom särskilda beslut den 18 juni 1919 och den 22 juni 1920 anbefallde Kungl. Maj:t statskontoret att beträffande anslagen för åren 1920 och 1921 efter ingången av år 1920, respektive 1921 till chefen för utrikesdepartementets personal- och administrativa avdelning utbetala 1,600 tyska riksmark för att genom Kungl. Maj:ts beskickning i Berlin tillhandahållas vederbörande såsom den på Sverige belöpande andelen i kostnaderna för den internationella jordmätningen.

Sedan professoren K. D. P. Rosén i egenskap av delegerad i internationella jordmätningen anhållit, att Sveriges årliga bidrag till internationella jordmätningen måtte från och med år 1920 utbetalas till fullt belopp i guld av svenska kronor, fann Kungl. Maj:t den 15 juli 1921, med ändring av ovanberörda beslut den 19 juni 1919 och den 22 juni 1920, gott anbefalla statskontoret att till chefen för utrikesdepartementets personal- och administrativa avdelning utbetala de av riksdagen för åren 1920 och 1921 till ifrågavarande ändamål beviljade anslagen till deras fulla belopp i svenska kronor efter avdrag för redan utanordnat belopp, att genom Kungl. Maj:ts beskickning i Berlin tillhandahållas vederbörande såsom den på Sverige belöpande andelen i kostnaderna för den internationella jordmätningen.

I skrivelse den 25 maj 1921 har nu vetenskapsakademien anhållit om beviljande för år 1923 av enahanda anslag för ändamålet.

Departementschefen.

Enligt vad jag inhämtat torde möjligheter förefinnas för viss ändring av den nuvarande organisationen för den internationella jordmätningen. I varje fall torde dock medel böra finnas tillgängliga för här ifrågavarande ändamål, därest arbetet kommer att under år 1923 bedrivas efter samma riktlinjer som hittills. Det synes mig erforderligt att hela beloppet av Sveriges bidrag finnes att tillgå under årets förra hälft.

Jag hemställer därför, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till bestridande av den under år 1923 på Sverige belöpande andelen i kostnaderna för den

internationella jordmätningen anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst 1,424 kronor.

4. **Katalog över naturvetenskaplig litteratur.** Till inlösen av fullständiga exemplar och enstaka delar av en genom Royal Society i London utarbetad internationell fortlöpande katalog över naturvetenskaplig litteratur har på *extra stat* för vart och ett av åren 1902—1916 samt 1918—1920 utgått anslag å *extra stat* till belopp av 2,000 kronor. Sedan meddelande ingått att katalogen ej kunde fortsätta att utgivas i samma form som hittills, äskades ej något anslag för ändamålet på 1921 års stat.

[48.]

Katalog över
naturveten-
skaplig litte-
ratur.

För upprätthållande av en för katalogarbetet anordnad regionalbyrå för Sverige har alltsedan år 1902 anvisats medel å *extra stat*; anslagsbeloppet utgjorde för år 1921 1,600 kronor.

Sedan under år 1920 till vetenskapsakademien inkommit framställningar från Royal Society, vari framhölls möjligheten av fortsatt utgivande av ifrågavarande katalog, under förutsättning att de olika ländernas bidrag väsentligen ökades med angivna belopp, avlät Kungl. Maj:t, efter framställning av vetenskapsakademien, på grundval av från Royal Society inkomna förslag framställning i ämnet till 1921 års riksdag. I sin skrivelse nr 8 A anmälde sedermera riksdagen, att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, dels, såsom bidrag för Sveriges del, till bestridande av kostnaderna för fortsatt utgivande, väsentligen i samma form som hittills, av den internationella katalog över naturvetenskaplig litteratur, vars publicerande ombesörjts av Royal Society i London, anvisat på *extra stat* för år 1922 ett reservationsanslag av 15,300 kronor, att efter Kungl. Maj:ts bestämmande utgöra tillskott till en av Royal Society bildad grundfond för katalogen, dels, såsom bidrag för Sveriges del, till samma ändamål beviljat ett anslag av 43,950 kronor, att utgå såsom bidrag till katalogens utgivande för åren 1915—1920, och därav på *extra stat* för år 1922 anvisat ett reservationsanslag av 8,568 kronor, att efter Kungl. Maj:ts prövning utgå, dels ock för upprätthållande av en för katalogarbetet anordnad regionalbyrå för Sverige anvisat på *extra stat* för år 1922 ett reservationsanslag av 2,500 kronor.

I skrivelse den 14 september 1921 har nu vetenskapsakademien

[48.] upplýst, att akademien från Royal Society erhållit underrättelse om, att endast ett fåtal länder förklart sig villiga deltaga i kostnaderna för katalogens fortsatta utgivande och att Royal Society till följd därav såge sig ur stånd att fortsätta med katalogens utgivning. På grund härav och då akademien vore övertygad att nämnda katalog ej heller på annat sätt under nuvarande förhållanden kunde komma att utgivas, funnes, enligt vad akademien meddelar, ingen användning för de omnämnda anslagen till en dylik katalog och ingen anledning att anhålla om anvisande av medel för ändamålet för år 1923.

Härigenom har frågan om den svenska regionalbyrån kommit i ett annat läge. Beträffande medel för densammas upprätthållande har akademien i samma skrivelse hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att för förra halvåret 1923 bevilja ett reservationsanslag av 1,250 kronor för utarbetande av en katalog över svensk naturvetenskaplig litteratur på enahanda sätt, som hittills skett för den internationella naturvetenskapliga katalogens räkning. Akademien har vidare hemställt om medgivande att ovan nämnda, av 1921 års riksdag för upprätthållande av en för berörda katalogarbete anordnad regionalbyrå för Sverige anvisade anslaget å 2,500 kronor måtte få utgå, ehuru arbetet ej komme att vidare utgivas. Akademien yttrar:

Det vore av stor betydelse, att anslaget till regionalbyrån fortfarande finge utgå, så att vi dels själva alltjämt ägde en fullständig årlig förteckning över all svensk naturvetenskaplig litteratur lätt tillgänglig i akademiens bibliotek för forskare på området, dels fortfarande kunde lämna uppgifter angående den svenska litteraturen till de specialkataloger, som fortfarande utkomme eller kunde komma att utgivas i utlandet. Tillvaron av en på kartoliner (kataloglappar) skriven och väl ordnad förteckning över svensk naturvetenskaplig litteratur vore av största värde både för nutiden och framtiden och det vore beklagligt, om detta viktiga hjälpmedel för forskningen, som nu redan funnes för en följd av år tillbaka, ej fortfarande komme att utarbetas.

Departementschefen.

Det är att beklaga att planerna på fortsatt utgivande av den internationella katalogen över naturvetenskaplig litteratur, för vilka de svenska statsmakterna visat sig beredda till stora ekonomiska uppoffringar, gått om intet. Av så mycket större betydelse finner jag det till följd härav vara att för framtiden fullfölja katalogiseringen av den svenska naturvetenskapliga litteraturen och härigenom åtminstone för Sveriges del åt den vetenskapliga forskningen rädda det viktiga hjälpmedel, som en — låt vara otryckt — ordnad för-

teckning över vetenskaplig litteratur på hithörande område utgör. Jag erinrar i detta sammanhang om att min företrädare i ämbetet uttalat, att regionalbyrån syntes vara behövlig, även om, mot förväntan, den internationella katalogen icke komme till stånd. På storleken av det för regionalbyrån behövliga anslagsbeloppet hava de ändrade förutsättningarna för katalogiseringsarbetet givetvis icke någon inverkan. För att det till regionalbyrån för år 1922 beviljade anslaget skall kunna utgå, synes mig riksdagens medgivande härtill böra begäras.

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:ts täcktes föreslå riksdagen att

dels anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 till utarbetande av en katalog över svensk naturvetenskaplig litteratur under samma tid ett förslagsanslag, högst 1,250 kronor;

dels ock medgiva, att det för upprätthållande av en svensk regionalbyrå för den internationella katalogen över naturvetenskaplig litteratur på *extra stat* för år 1922 anvisade reservationsanslaget å 2,500 kronor må i stället utgå till utarbetande av en katalog över svensk naturvetenskaplig litteratur under samma år.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien.

5. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien. Jag hemställer, att — då de under vitterhetsakademien i riksstaten uppförda olika reservationsanslagen äro avsedda för ändamål, vilkas tillgodoseende icke kan anstå till senare delen av år 1923 — Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga

[49.]

Vitterhets-,
historie- och
antikvitets-
akademien.

dels det *ordinarie* förslagsanslaget till vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, nu 94,700 kronor, med halva beloppet eller 47,350 kronor,

dels ock följande *ordinarie* reservationsanslag med hälften av de nu för dem fastställda beloppen, nämligen

till underhåll och förökande av de under akademien inseende ställda samlingar 9,000 kronor;
 för tryckningskostnader samt utgivande av planschverk över fornsaker och andra märkvärdiga föremål i statens historiska museum m. m. 12,000 kronor;

för rese- och transportkostnader, fornlämningsvård, lyshållning m. m. 3,500 kronor;

för underhåll och fortsättning av inredningen i statens historiska museum och myntkabinettet 1,000 kronor samt

till undersökning och beskrivning av fäderneslandets fornlämningar m. m. 3,000 kronor.

[50.]

Visby ruiners
vård och
underhåll.

6. Visby ruiners vård och underhåll. I överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag uppförde 1880 års riksdag såsom reservationsanslag under rubriken Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien för Visby ruiners vård och underhåll ett belopp av 450 kronor såsom ersättning för de Visby ruinkassa förut tillflutna inkomsterna av vissa dåmera till statsverket indragna hospitalslägenheter. Nämda anslag visade sig efterhand vara otillräckligt. År 1903 anhöll akademien om dess höjande — under åberopande av att ingen stad i norra Europa kunde uppvisa en sådan samling av monumentala ruiner som Visby och att dessa ruiner i allt högre grad ådroge sig uppmärksamhet även från utlandet, vadan det syntes vara en oavvislig plikt att göra allt vad göras kunde för deras bevarande. På förslag av dåvarande departementschefen — som lika med akademien ansåg det vara av vikt, att de märkliga fornminnen, som utgöras av Visby ruiner, bleve i möjligaste mån räddade från förgängelse — gjorde Kungl. Maj:t framställning till riksdagen om höjande av sagda anslag, och riksdagen beslöt i enlighet därmed höja detsamma från och med år 1905 till 1,000 kronor.

I skrivelse av den 19 augusti 1921 har vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien erinrat, hurusom det nuvarande anslaget å 1,000 kronor vore avsett för smärre konserveringsarbeten å den 3 kilometer långa Visby stadsmur med dess talrika torn och andra försvarsverk ävensom å de 10 ruinkyrkorna i Visby, S:t Görans kyrkoruin och Solberga cistercienserklosterruiner, samt framhållit,

att ehuru särskilda anslag vid mera omfattande och större reparationer vid skilda tillfällen av riksdagen beviljats, det dock under nuvarande förhållanden vore tydligt, att nämnda summa vore alldeles otillräcklig. På grund härav har akademien hemställt om förslag till 1922 års riksdag att höja ifrågavarande anslag från 1,000 kronor till 2,500 kronor.

[50.]

Att på ett verksamt sätt hägna de enastående minnesmärken, som staden Visby bevarar från det förflutna, är utan gensägelse en av de viktigaste uppgifter, vår fornminnesvård har att fylla. Det för detta ändamål nu utgående anslagets otillräcklighet framgår med all tydlighet därav, att riksdagen vid upprepade tillfällen sett sig föranlåten att, med behjärtande av dessa minnesmärkens kulturhistoriska värde, anvisa särskilda anslag till underhåll av olika ruiner i Visby. Att vitterhetsakademien är i behov av ökade medel härför, har helt nyligen blivit ytterligare bestyrkt. Akademien meddelade i skrivelse till Kungl. Maj:t den 6 september 1921, att, enligt vad en undersökning av S:t Görans hospitalskyrka utanför Visby utvisade, åtgärder för bibehållande av densamma i dess nuvarande skick vore nödvändiga. Med anledning härav och då det upplystes, att ett omedelbart ingripande var oundgängligen av behovet påkallat för att förebygga ras och ruinens förstörelse, anvisade Kungl. Maj:t den 7 oktober 1921 från reservationsanslaget till extra utgifter 3,000 kronor såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för utförande av konserveringsåtgärder beträffande nämnda kyrka. För en höjning av nu ifrågavarande anslag talar jämväl att detsamma i mer än 15 år bibehållits vid sitt nuvarande belopp. Goda skäl förefinnas därför att föreslå en höjning av anslaget, så mycket mer som man annars torde vara nödsakad att genom betydande engångsanslag sörja för de olika minnesmärkenas bevarande.

Departementschefen.

Jag finner mig emellertid ej böra helt tillmötesgå akademiens förslag utan anser, att en fördubbling av anslaget för närvarande får vara tillfyllest.

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att från och med år 1923 höja det för Visby ruiners vård och underhåll uppförda *ordinarie* reservationsanslaget, nu 1,000 kronor, med 1,000 kronor till 2,000 kronor, ävensom att i riksstaten

för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga ifrågavarande anslag med halva beloppet, eller 1,000 kronor.

[51.]

Ökade medel
till avlönande
av icke ordi-
narie befatt-
ningshavare
m. m.

7. Ökade medel till avlönande av icke ordinarie befattningshavare m. m. Till förstärkande av den å ordinarie stat för vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien uppförda anslagsposten å 33,000 kronor till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare anvisade riksdagen på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst 16,000 kronor. Vidare hava för beredande av ökade medel till bestridande av akademiens utgifter för resekostnader för fornminnesvården under de senaste åren anvisats extra anslag, för år 1922 uppgående till 18,000 kronor.

I skrivelse den 19 augusti 1921 har akademien, med förmälan att berörda extra anslag vore behövliga även för år 1923, hemställt om deras beviljande med enahanda belopp jämväl för nämnda år.

I fråga om det sistnämnda anslaget anför dessutom akademien:

Då akademien förut äger två anslag, det ena till rese- och transportkostnader, fornlämningsvård, lyshållning m. m., det andra till undersökning och beskrivning av fäderneslandets fornlämnings m. m. och det är svårt att skilja på utgifterna för resekostnader för fornminnesvården, själva utgifterna för fornlämningsvård, samt utgifter för undersökning och beskrivning av fäderneslandets fornlämnings, får emellertid akademien hemställa, att ifrågavarande extra anslag utöver utgifterna för resekostnader för fornminnesvården även måtte få användas till övriga sistnämnda ändamål.

Departement-
schefen.

Jag delar akademiens uppfattning om behovet av de båda anslagsbeloppen jämväl för år 1923. Vad särskilt det senare anslaget beträffar kunna visserligen nedsatta traktamentsersättningar tala för en nedsättning av anslaget, men den utveckling, som kännetecknar fornminnesvården i landet och den ökade omfattning, arbetena i fornminnesvårdens tjänst numera tagit med uppmuntran från både offentligt och enskilt håll, nödvändiggör anslagets bibehållande vid dess hittillsvarande belopp. Önskvärdheten att kunna bibehålla det nu utgående beloppet belyses jämväl av nedanstående synpunkter, vilka framhållits av t. f. riksantikvarien i en till mig ingiven promemoria och vilka jag för egen del till fullo delar.

För akademiens del har mer än väl iakttagits den upprepade gånger från ecklesiastikdepartementet mottagna anmodan om sparsamhet beträffande anslag att äskas hos riksdagen. Akademien har varken påyrkat, än mindre erhållit för-

höjningar, fullt svarande mot penningens värdeminskning. Medlen till de för den löpande fornminnesvården oundgängligen nödvändiga resorna etc. hava under sådana förhållanden kunnat erhållas endast på så sätt, att från de två ordinarie anslagsposter, som härvid kommit ifråga (om tillhopa 13,000 kronor) avlyftats en väsentlig del av de uppgifter, de avsett att främja, nämligen alla utgrävningar och andra undersökningar, som ej oundgängligen och omedelbart påkallats av tillfälliga anledningar, men i stället i högre grad än de rent expeditionella varit ägnade att direkt främja vetenskapliga syften.

Detta har kunnat ske utan alltför stor olägenhet på grund därav, att akademien från enskilda personer erhållit medel till vetenskapliga ändamål. Men då i nu inträdda situation frivilliga bidrag ej längre kunna förväntas i samma omfattning som förut, skärpes kravet, att de vetenskapliga forskningarna måtte återfå sin tidigare andel av den ordinarie anslagsposten »för undersökning och beskrivning av fäderneslandets fornlämningar».

Givetvis kan och måste den vetenskapliga forskningen, varom senast varit tal, bära sin del av en hela landet hårt drabbande dyrtid, men det synes vara ett statsintresse, att kontinuiteten ej alltför tvärt brytes. Då dessutom de anslag, som bland annat äro avsedda för denna verksamhet, redan äro alltför knappt tillmätta för tillgodoseende av den löpande fornminnesvården — vilken i stället för att utvidgas, såsom det ständigt stegrade allmänna intresset fordrat, tvärt om tvingats till en allt större begränsning, eftersom anslagen ej ökats i lika mån, som penningvärdet minskats — så synas alla skäl föreligga för att det extra anslaget *icke* må beskäras, så snart en första detsamma berörande prissänkning inträffat.

Kostnaderna för de vid vitterhetsakademien anställda tjänstemännens resor i tjänstären den bestridas från de två av akademien omförmälda på akademiens ordinarie stat uppförda anslag, nämligen anslaget till rese- och transportkostnader, fornlämningars vård, lyshållning m. m. samt anslaget till undersökning och beskrivning av fäderneslandets fornlämningar m. m. Dessa anslag utgöra för närvarande respektive 7,000 kronor och 6,000 kronor. Givet är att en viss svårighet måste förefinnas att skilja mellan å ena sidan utgifterna för resekostnader för fornminnesvården och å andra sidan de övriga utgifter, som angivas i de båda ordinarie anslagens rubriker. Jag finner det på grund härav billigt att tillmötesgå akademiens begäran, att ifrågavarande extra anslag måtte få användas, förutom till resekostnader för fornminnesvården, jämväl till övriga i anslagens rubriker omförmälda utgifter. En utjämnning mellan de tre anslagen kommer härigenom att ske, som jag med hänsyn till de ordinarie anslagens jämförelsevis ringa belopp förutser kommer att befordra de ändamål som med dessa avses. Av den utav mig nu förordade

förändringen i det extra anslagets användning betingas, att dess rubrik ändras så, att det åsyftar båda de ordinarie anslagen, varvid bör angivas, att det extra anslaget avser huvudsakligen att bereda ökade medel till akademiens utgifter för resekostnader för fornminnesvården.

De utgifter, som skola bestridas med förevarande två extra anslag, äro sådana, att anslagen böra för förra halvåret 1923 upptagas med halva de hittillsvarande beloppen. Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari —30 juni 1923

dels för beredande av ökade medel till avlöande av icke-ordinarie befattningshavare vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien m. m. ett förslagsanslag, högst 8,000 kronor;

dels ock för beredande av ökade medel för de ändamål, som avses med de å *ordinarie* stat för akademien uppförda reservationsanslagen till rese- och transportkostnader, fornlämningsvård, lyshållning m. m. samt till undersökning och beskrivning av fäderneslandets fornlämningsm. m. ett reservationsanslag å 9,000 kronor, att användas huvudsakligen för akademiens utgifter för resekostnader för fornminnesvården.

[52.]

Restaurering
av Varnhems
klosterkyrka.

8. Restaurering av Varnhems klosterkyrka. Sedan den kommission, som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 14 december 1917 skulle ombesörja restaureringsarbetena å Varnhems klosterkyrka, avgivit ett av kommissionen utarbetat förslag till fullföljande av kyrkans restaurering, har Kungl. Maj:t genom beslut den 24 juli 1920 förklarat sig under viss förutsättning gilla detta förslag. Kostnaderna för kyrkans inre restaurering samt vissa ytterligare önskvärda yttre arbeten beräknades av kommissionen i augusti 1919 till 186,000 kronor. I anledning härav framlade Kungl. Maj:t proposition (nr 244) till 1920 års riksdag angående bidrag till kostnaderna för fullföljande av Varnhems klosterkyrkas restaurering, och beviljade riksdagen för ändamålet ett belopp av 126,000 kronor samt anvisade därav på extra stat för år 1921 såsom reservationsanslag

60,000 kronor. Genom beslut samma den 24 juli 1920 medgav Kungl. Maj:t, att ett anslag av högst 60,000 kronor finge från De la Gardieska gravkassan, utöver förut från kassan anvisade belopp, utgå såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för fullföljande av kyrkans restaurering, samt föreskrev, att det för år 1921 av riksdagen anvisade anslaget å 60,000 kronor skulle av statskontoret på rekvisition i mån av behov samt mot redovisningsskyldighet efter 1921 års ingång utbetalas till omförmälda kommission för att användas för därmed avsett ändamål.

Uti en av byggnadsstyrelsen med utlåtande av den 22 september 1920 till Kungl. Maj:t överlämnad ansökning hemställde kommissionen om förslag till riksdagen, att återstoden av det för ändamålet beviljade anslaget å 126,000 kronor, eller 66,000 kronor måtte anvisas på tilläggsstat för år 1921, varigenom anslaget i sin helhet skulle bli tillgängligt redan under år 1921.

Ur denna kommissionens framställning anser jag mig böra erinra om följande uttalanden, vilka äro av betydelse för bedömande av den fråga jag nu ämnar underställa Kungl. Maj:ts prövning.

Kommissionen anser det vara sin plikt meddela, hurusom kommissionen redan nu förutser, att de för restaureringsarbetets slutförande beviljade anslagen sannolikt komma att visa sig otillräckliga, ehuru kommissionen vid upprättande av sin kostnadsberäkning i augusti 1919 sökt taga hänsyn till eventuella ökningsar av arbets- och materialpriser. Sålunda har det visat sig omöjligt att erhålla den elektriska värmeledningsmaterielen till det pris, som beräknades av elektriska provningsanstalten i augusti 1919. Endast med mycken svårighet har kommissionen kunnat teckna kontrakt om dylik leverans för en kostnad, som med c:a 5,000 kronor överstiger den beräknade.

Vidare har det efter upprivande av det hittillsvarande golvet visat sig, att ett större antal märkliga gravar från medeltiden befinna sig under den lägre liggande ursprungliga golvnivån, gravar, som kunna förmodas äga ett stort historiskt värde, varför särskilda anstalter blivit nödvändiga för dessas noggranna arkeologiska undersökning. Dessutom har det vid samma grävning visat sig nödvändigt att utföra grundförstärkningsarbeten under ett stort antal av kyrkans pelare, ett arbete som icke tidigare kunnat förutses och beräknas. Om därill lägges, att arbets- och materialpriser stigit högst väsentligt, sedan kostnadsberäkningen utfördes, och troligen komma att än ytterligare stiga, så lärers därav framgå, att en ökning av arbetets totalkostnad icke torde kunna undvikas, även om kommissionen söker iakttaga den allra största sparsamhet och i ett eller annat avseende kan göra någon mindre besparing.

Kommissionen, som givetvis ännu icke till beloppet kan beräkna en dylik eventuell merkostnad, har dock ansett sig böra redan nu anmäla förhållandet och skall sedermera hos Kungl. Maj:t göra framställning för erhållande av nödigt fyllnadsanslag.

[52.]

I sitt ovannämnda utlåtande den 22 september 1920 framhöll byggnadsstyrelsen, att det även enligt styrelsens mening måste anses sannolikt, att en höjning av anslagen till restaureringsarbetets fullföljande torde komma att visa sig erforderlig, då en ökning av arbetets totalkostnad icke syntes kunna undvikas.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t av detta ärende den 7 januari 1921 anförde min företrädare i statsrådsämbetet, att, då arbetet borde planläggas och bedrivas så, att dess slutförande kunde ske under år 1922, de då ifrågasatta ytterligare medlen icke behövde göras tillgängliga under år 1921. Så mycket mindre skäl för en dylik anordning fann departementschefen som det begärda anslaget å 66,000 kronor torde komma att visa sig otillräckligt för de planerade arbetenas fullbordande och det därför kunde bli nödvändigt att hos 1922 års riksdag begära erforderligt fyllnadsanslag. I anslutning härtill föreslog Kungl. Maj:t det ifrågasatta beloppet att utgå på extra stat för år 1922. Förslaget bifölls av riksdagen, som jämväl lämnade de av departementschefen gjorda antydningarna om ökade medel för ändamålet utan erinran. Genom beslut den 22 juni 1921 ställde Kungl. Maj:t det av 1921 års riksdag beviljade anslaget till kommissionens förfogande.

Vad som uttalats i fråga om de beviljade medlens otillräcklighet har nu i så måtto aktualiserats, som kommissionen i skrivelse den 24 augusti 1921 framlagt förslag om anvisande av ytterligare ett belopp av 66,000 kronor för fullföljande av kyrkans restaurering.

Efter att hava erinrat om de av kommissionen i dess förutnämnda skrivelse berörda och av departementschefen antydda möjligheterna om behov av ytterligare medel för restaureringsarbetet anför kommissionen nu följande:

Kommissionens verkställande ledamot, byggnadsrådet S. Curman, har verkställt en utredning dels rörande hittills gjorda utgifter för de olika grupperna av arbeten, dels rörande för dessas slutförande ännu erforderliga medel, dels slutligen rörande de till dessa arbetens utförande befintliga anslagen. Denna utredning har visat, dels att vissa arbeten dragit väsentligt högre kostnader än som för dessa beräknats, dels att åtskilliga ganska dyrbara arbeten måst utföras, vilka icke vid förslagens upprättande kunnat förutses och för vilka sålunda anslag icke upptagits i kostnadsberäkningarna.

Att fördyringar uppstått å arbeten, vilkas huvudsakliga delar blivit utförda under åren 1919—1920 torde näppeligen vara ägnat att förvåna, emedan just under dessa år de största förhöjningarna ägt rum å såväl materialpriser som i synnerhet å arbetslöner. Den största fördyringen har drabbat de yttre arbeten,

för vilka kostnaderna beräknades under juli 1918, men vilka kunde utföras först under åren 1919 och 1920.

[52.]

Kommissionen ingår härafter på en detaljerad redogörelse för orsakerna till de uppkomna merkostnaderna. De arbeten, på vilka dessa fördela sig, äro huvudsakligen följande:

Omläggning av takytorna, ombyggnad av stora delar av takstolarna, utbyte av underpanel, ombyggnad av de västra tornhuvarna, nytt kopparkrön, höjda arbetskostnader för spåntillverkning	kronor 16,500: —
Restaurering av fasaderna till större omfattning än som beräknats	” 14,500: —
Återupptagning av igenmurade fönster, nya sandstensomfattningar och solbänkar	” 6,150: —
Grundförstärkning av kyrkans yttermurar	” 1,550: —
Avschaktning av marken kring kyrkan	” 975: —
Planeringsarbeten, omläggning av delar av kyrkogårdsmuren, ombyggnad av kyrkogårdsportalen, konservering av de blotade klostermurarna	” 8,000: —
Elektriska värmeledningsanläggningen	” 5,000: —
Grundförstärkning av halva antalet av kyrkans pelare	” 6,200: —
Undersökning av gravar från medeltiden, omläggningar med avseende på golvplanen, gravhållars och skulpturers konservering och uppsättande	” 5,300: —
Modifikation av sättet för sakristians avstängning från norra tvärskeppet, föranledd av upptäckter under arbetena	” 1,675: —

Summa merkostnad kronor 65,850: —

vilket avrundas till kronor 66,000: —

Kommissionen anför vidare bland annat:

Samtliga här ovan angivna arbeten, för vilka fyllnadsanslag är erforderligt, äro av den art, att de icke kunnat eller kunna undanskjutas, utan att byggnadens bestånd och den omfattande restaureringens värdiga resultat därigenom äventyras. Kommissionen anser det emellertid alldeles uteslutet, att den omfattande och välbehövliga restaureringen av Varnhems sällsynt vackra och märkliga kyrka, vilken nu står nära sin fullbordan, skulle få förbliva oavslutad. Varnhems kyrka utgör enligt samstämmiga yttranden från de mest skilda håll ett av vårt lands allra ståtligaste medeltida byggnadsminnesmärken, vars värdiga istandsättande är ett hela landets gemensamma intresse.

Den De la Gardieska gravkassan har till restaureringen bidragit med sammanlagt 212,000 kronor. Ur densamma kan under en längre tid framåt intet ytterligare bidrag ifrågasättas, liksom icke heller av den lilla skattetyngda församlingen. Kommissionen anser sig därför nödsakad att hos Kungl. Maj:t anhålla om beredande av ett fyllnadsanslag på 66,000 kronor för fullföljande av det stadfästade förslaget till restaurering av Varnhems kyrka.

{52.]

Då möjlighet finnes att utan onödig forcering i huvudsak slutföra restaureringsarbetet under år 1922, om blott erforderliga medel därtill finnas tillgängliga, vore det synnerligen önskvärt, att det ifrågasatta fyllnadsanslaget kunde erhållas på tilläggsstat för år 1922. Kostnaden för arbetsledning, kontroll och övrig administration skulle därigenom väsentligt nedbringas.

Kommissionen hemställer alltså om förslag till 1922 års riksdag att såsom fyllnadsanslag för fullföljande av Varnhems klosterkyrkas restaurering bevilja ett belopp av 66,000 kronor att utgå såsom reservationsanslag på tilläggsstat för år 1922.

I infortrat utlåtande har byggnadsstyrelsen den 28 september 1921 anfört följande:

Då det givetvis ur ekonomisk synpunkt vore mindre fördelaktigt att arbetena avbrötes, sedan dessa numera fortskridit så långt, att de under år 1922 skulle kunna slutföras, och då på arbetsplatsen finnes tillgång till erfaren arbetsledning och arbetspersonal, får byggnadsstyrelsen, som funnit de vidtagna åtgärderna för grundförstärkning, utbytande av fönsterbänkar m. m. oundgängliga, under erinran att styrelsen i utlåtande den 29 november 1919 angående förslag till fortsatt restaurering av Varnhems klosterkyrka framhållit svårigheten för det dåvarande att verkställa tillförlitliga kostnadsberäkningar i allmänhet och i synnerhet när det, såsom i det föreliggande fallet, gällde ömtåliga restaureringar, på det livligaste tillstyrka bifall till förevarande framställning.

Departementschefen.

Såsom framgår av de uttalanden, som vid föregående tillfällen gjorts såväl av kommissionen och byggnadsstyrelsen som av min företrädare i statsrådsämbetet, har man i avseende å ekonomiseringen av ifrågavarande restaureringsarbeten redan å ett tidigt stadium av arbetena räknat med, att de för ändamålet beviljade medlen skulle visa sig otillräckliga. Att vid sådant förhållande brist skulle uppstå och det därför skulle visa sig nödvändigt att hemställa om ett förstärkningsanslag torde i och för sig ej vara anmärkningsvärt; vad som emellertid är ägnat att väcka förvåning är att det förstärkningsbelopp, som erfordras, visat sig vara så stort, som kommissionens senaste skrivelse nu giver vid handen. Det är i högsta grad att beklaga, att merkostnaderna uppgå till ett så betydande belopp, som nu ifrågasättes, men skärskådar man orsakerna härtill, finner man dock att kostnadsökningen har sin givna förklaringsgrund i det senaste årets abnorma prisförhöjningar och i själva restaureringsarbetets egen natur. Kostnadsberäkningarna uppgjordes under år 1918, och givet är, att dessa beräkningar ej kunde hålla vid de förhöjningar i såväl materialpriser som i synnerhet arbetslöner, vilka inträdde

redan år 1919 och nådde sin kulmen år 1920 eller alltså de år, då de väsentligaste av de yttre arbetena fullbordades. Vidare är att uppmärksamma, att ett restaureringsarbete av ifrågavarande art — vilket till sin karaktär i många fall är ett vetenskapligt forskningsarbete — bringar i dagen nya och förut okända förhållanden, och att till följd härav många konserverings- och restaureringsåtgärder måste vidtagas, vilka det icke varit möjligt att på förhand beräkna.

Storleken av det nu ifrågasatta förstärkningsbeloppet har manat att tillse, huruvida möjlighet skulle förefinnas att från kommunalt eller enskilt håll påräkna ekonomiskt bidrag och dymedelst minska statens utgift för bristens täckande. Att härvid räkna på Varnhems församling torde vara uteslutet med hänsyn till dess ringa folkmängd och klena ekonomiska ställning, så mycket mer som man med fog kan från församlingens sida peka på det stora bidrag densamma lämnat genom den De la Gardieska gravkassan. Från landstinget torde det ej heller, efter vad jag inhämtat, vara möjligt att påräkna något bidrag. Skaraborgs läns landsting har under de senare åren haft en i förhållande till övriga landsting avsevärt hög landstingsskatt; för år 1920 utdebiterades inom länet en landstingsskatt, som räknad i kronor per 100 kronors inkomst uppvisade den näst högsta siffran för dylik skatt inom riket. Likaså lär det, efter vad jag försport, vara uteslutet att under nuvarande ekonomiska kris kunna erhålla bidrag från enskilda personer.

Det återstår enligt min mening sålunda ingen annan utväg än att genom framställning till riksdagen utverka medel till täckande av ifrågavarande merkostnader. Ehuru den nuvarande ekonomiska situationen med nödvändighet påfordrar den största sparsamhet i avseende å nya eller oförutsedda statsutgifter, har jag dock icke kunnat taga på mitt ansvar att medverka till ett avbrytande av de snart fullbordade restaureringsarbetena, varvid dessa skulle lämnas i många fall halvfärdiga. Ett avbrott skulle, fränsett de faror, som därav skulle uppkomma för ännu ej konserverade eller skyddade delar av byggnaden, ävenledes betyda en väsentlig ökning av kostnaderna, då de återstående arbetena en gång skulle utföras.

Det är, såsom jag antytt, ej ett restaurerings- eller konserveringsarbete i vanlig bemärkelse, för vilket Varnhems klosterkyrka varit föremål; det har även haft karaktären av ett vetenskapligt forskningsarbete, där det gått att utforska de olika kulturskedena inom en

[52.] minnesrik byggnad och att med vetenskapens och teknikens hjälpmedel i ett värdigt skick återställa ett sällsynt vackert och dyrbart minnesmärke från medeltiden. Varnhems klosterkyrka är ett historiskt och kulturhistoriskt monument, vars istandsättande och bevarande det enligt min uppfattning är en bjudande plikt för en kulturstat att sörja för.

Merkostnaderna beräknas av kommissionen till 66,000 kronor att utgå på 1922 års tilläggsstat. Mot själva kostnadsbeloppet har jag icke någon erinran att göra; då emellertid tilläggsstaten, såsom jag ofta framhållit, allenast bör tillgripas i tvingande undantagsfall, har jag låtit mig angeläget vara att tillse, huruvida några kostnader kunna skjutas över på övergångsstaten för förra halvåret 1923. Efter att hava härutinnan samrått med vederbörande inom kommissionen, har jag kommit till den uppfattningen, att vissa åtgärder, betingande en kostnad av omkring 11,000 kronor, skulle utan alltför stora olägenheter kunna anstå till förra delen av år 1923. Jag tillstyrker alltså, att för ändamålet må utgå å 1922 års tilläggsstat ett belopp av 55,000 kronor och på extra stat för förra halvåret 1923 ett belopp av 11,000 kronor.

Till sist vill jag endast erinra, att, då arbetena komma att fortsätta under år 1922, torde — i likhet med vad för år 1921 av riksdagen beviljats — medel erfordras till anställande av en dagkontrollant vid ifrågavarande restaureringsarbeten. Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 27 juli 1921 hemställt om utverkande härför av enahanda belopp, som utgått för år 1921 eller 3,000 kronor. Häremot har jag intet att erinra. Beloppet bör uppföras å 1922 års tilläggsstat.

I annat sammanhang återkommande till anslagen å tilläggsstat hemställer jag nu, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till fullföljande av Varnhems klosterkyrkas restaurering, utöver av riksdagen förut anvisade medel, bevilja ett anslag av 66,000 kronor samt därav anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom reservationsanslag ett belopp av 11,000 kronor.

9. Konservering av vissa kyrkoruiner och ödekyrkor.**[53.]**Konserve-
ring av vissa
kyrkoruiner
och öde-
kyrkor.

Alltsedan vid mitten av förra århundradet ett livligare och insiktsfullare intresse gjorde sig gällande i vårt land för resterna av äldre skeden i vårt folks historia, hava vid upprepade tillfällen statsmedel anvisats till bevarande av de i våra bygder befintliga minnesmärkena från det förflutna, särskilt de, som bära vittnesbörd om gångna tiders byggnadskonst. Redan 1865—1866 års riksdag beviljade efter förhållandena betydande anslag för dylika ändamål. Dessa ansatser hava sedermera fullföljts. Sålunda anslog 1911 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag till bekostande av åtgärder för konserverande av Källa ödekyrka på Öland ett belopp av 2,500 kronor. På framställning av Kungl. Maj:t anvisade jämväl 1921 års riksdag på tilläggsstat för samma år en summa av sammanlagt 9,700 kronor såsom bidrag till utförande av konserverings- och restaureringsarbeten på S:t Lars och S:t Nikolai ruiner i Visby, samt Hemmesjö, Svenneby och Sjöås ödekyrkor. Samtidigt som Kungl. Maj:t den 20 maj 1921 ställde omförmälda anslag till riksantikvariens förfogande, anbefalldes riksantikvarien att i samråd med byggnadsstyrelsen uppgöra samt till Kungl. Maj:t inkomma dels med förslag till plan för åstadkommande av en utredning rörande förekomsten av ödekyrkor och kyrkoruiner inom landet samt dessas nuvarande tillstånd och vård ävensom rörande möjligheten av och sättet för ett successivt istandsättande och konserverande av desamma, dels ock med beräkning av kostnaderna för en sådan utredning.

Oberoende av den kommande utredningen har emellertid riksantikvarien ansett sig icke kunna underlåta att hos vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien framhålla nödvändigheten av åtgärder till skydd mot vissa märkligare kyrkoruinens och ödekyrkors totala förstörande. I anslutning till riksantikvariens framställning har nu akademien i skrivelse den 6 september 1921 anfört följande:

De tre viktigaste av de kyrkoruiner på Gottland, som hittills icke fått någon som helst vård äro Gann, Bara och Elinghem. En kostnadsberäkning har givit vid handen, att det skulle kräva omkring 7,000 kronor att utföra de konserveringsåtgärder med dessa ruiner, som äro nödvändiga för att på ett nödortfött, men dock relativt betryggande sätt bevara ruinerna åt framtiden.

Till konserveringsåtgärder med Ganns kyrkoruin anhöll akademien år 1920 om 2,500 kronor, vilket dock ej då kunde beviljas. Ehuru akademien icke anser sig under det förhanden varande svåra ekonomiska läget böra anhålla om för dessa tre kyrkor erforderliga sammanlagt 7,000 kronor, anser sig dock

[53.] akademien, med hänsyn till dessa kyrkoruiners kulturhistoriska intresse, icke kunna underlåta att göra en anhållan om medel till de allra oundgängligaste räddningsåtgärderna, och hemställer därför om ett anslag av 2,700 kronor att användas till konserveringsåtgärder å sådana punkter å dessa tre kyrkoruiner, där eljest redan började ras skulle komma att fortsätta och inom en snar framtid draga med sig raserande av större delar av ruinerna.

Liknande är förhållandet med en kyrkoruin i norra Småland, Västra Ed samt en i Östergötland, S:t Annæ, Källa ödekyrka på Öland och slutligen Dädesjö ödekyrka i Småland. Västra Eds gamla kyrka kan, på grund av sin särdeles invecklade och ovanliga byggnadshistoria sägas vara en av de landskyrkor i riket, vilka böra räknas till de monument, som icke få gå under. Från denna kyrka skänktes år 1867 av församlingen till statens historiska museum ett flertal mycket värdefulla medeltida inredningsföremål, bland vilka märkes det måhända ståtligaste och dyrbaraste altarskåpet i statens historiska museum.

Vad S:t Annæ beträffar, är denna kyrka invigd år 1521, en epok, från vilken ytterst få kyrkobyggnader härröra sig. Vissa partier å denna kyrkoruin äro så försvagade, att kyrkan till följd av dessas eventuella bristning, vilken dag som helst kan stöta in.

Rörande Källa ödekyrka må anföras att den är den enda i relativt ursprungligt skick bevarade försvarskyrkan på Öland och utan motsvarighet på fastlandet. Till denna kyrka beviljade riksdagen år 1911 ett anslag av 2,500 kronor, vilket huvudsakligen användes till påläggning av nytt yttertak. Detta har sedan 1912 icke tjärats och måste inom närmaste framtid ånyo tjäras för att förhindra röta.

Vad slutligen beträffar Dädesjö ödekyrka, vilken är bekant genom sina enastående takmålningar, är denna kyrka sedan år 1907 genom inköp statens egendom. I samband med övertagandet pålades nytt spåntak å kyrkan, vilket nu i hög grad är i behov av tjärning, varjämte vissa mindre underhållningsåtgärder äro av nöden. Framhållas bör att staten, enligt köpekontraktet, förbundit sig att underhålla kyrkan.

Till en nödtorftig konservering av Västra Ed skulle enligt beräkning behövas c:a 3,500 kronor, till S:t Annæ c:a 2,500 kronor och till avhjälpande av brister å Källa kyrka c:a 1,500 kronor, till Dädesjö 800 kronor, således summa 8,300 kronor. En summa av 3,300 kronor skulle dock räcka att å dessa fyra kyrkor utföra arbeten, nödvändiga till skydd mot överhängande ras och annan omedelbar förstörelse.

Ehuru intresse och offervillighet för de märkliga minnena ingalunda saknas å de respektive orterna, torde, vad de tre gotländska socknarna och Källa socken beträffar, på grund av det ekonomiskt tryckta läget mycket små bidrag inom församlingarna för närvarande kunna påräknas, däremot finnas förhoppningar att bidrag skola inflyta från Västra Ed och S:t Annæ församlingar, genom vilka något utförligare konserveringsarbeten än de, som skulle kunna göras för den del av de äskade 3,300 kronor, som skulle komma på var och en av dessa kyrkors lott, skulle möjliggöras.

Då vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien icke ansett sig kunna taga ansvaret för att de allra nödvändigaste åtgärderna för

nämnda kyrkoruinerna och ödekyrkors räddning bliva underlåtna, har akademien, med stöd av program för dessa ruiner och ödekyrkors konservering jämte uppmätning och kort beskrivning, vilka handlingar på uppdrag av riksantikvarien utarbetats av arkitekten Sven Brandel, hemställt om förslag till riksdagen att för nödvändiga arbeten till skydd mot överhängande ras och annan omedelbar förstörelse på 1922 års tilläggsstat anvisa dels 2,700 kronor att användas till Gann, Bara och Elinghems kyrkoruiner, dels ock 3,300 kronor till Västra Eds, S:t Annæ, Källa samt Dädesjö ödekyrkor; eller tillsammans 6,000 kronor.

I avseende å beskrivningen av ifrågavarande kyrkor jämte uppgjorda program för de nödvändigaste restaureringsåtgärderna tillåter jag mig hänvisa till de vid akademiens skrivelse fogade bilagorna.

På grund av remiss har byggnadsstyrelsen i skrivelse av den 28 september 1921 yttrat följande:

Byggnadsstyrelsen anser i likhet med vitterhets- historie- och antikvitetsakademien, att de ifrågavarande kyrkoruinerna och ödekyrkorna äro i behov av konservering. De av akademien föreslagna åtgärderna omfatta endast det allra nödvändigaste för att förekomma ett omedelbart fortsättande av den förstörelse, varför dessa ruiner äro utsatta genom åverkan av väder och vind. Däremot kan genom de nu ifrågasatta åtgärdernas utförande ingen fullständigare konservering åstadkommas. Under normala förhållanden skulle byggnadsstyrelsen hava ansett sig böra tillstyrka mera omfattande och för framtiden mera bestående konserveringsarbeten. Men med hänsyn till nödvändigheten av den yttersta sparsamhet anser sig byggnadsstyrelsen böra inskränka sig till att livligt tillstyrka, att åtminstone medel för de begärda nödtorftiga konserveringsåtgärderna måtte beredas.

Mot de föreslagna åtgärderna och den beräknade kostnaden härför har byggnadsstyrelsen ingen annan erinran, än att erforderlig arbetsledning och kontroll över åtgärdernas utförande icke torde kunna bekostas av det begärda anslaget.

Ehuru avsevärt större belopp enligt vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens samt byggnadsstyrelsens enhälliga utsago vore behöfliga för att på ett visserligen nödtorftigt men dock betryggande sätt utföra konserveringsåtgärder, vad angår de omförmälda ruinererna — sålunda för Gann, Bara och Elinghem 7,000 kronor samt för de övriga ruinerna 8,300 kronor — har akademien på grund av det tryckta ekonomiska läget stannat vid att äska i förra fallet 2,700 kronor, i det senare 3,300 kronor.

Med anledning av vad i ärendet anförts synes det mig vara nödvändigt, att åtgärder vidtagas för att åtminstone för tillfället hejda förödelsen av de ifrågavarande, märkliga lämningarna av

Departement-
schefen.

forna tiders byggnadskonst. Det torde därvid icke vara tillrådligt att för närvarande ställa några väsentliga anspråk eller förväntningar på bidrag från enskildas eller från vederbörande kommuners sida. Skulle sådana komma att inflyta, torde dessa bidrag mer än väl behövas för att iståndsätta ruinerna ut- över de nu såsom oundvikliga skyddsåtgärder ifrågasätta restaureringsarbetena. Det ekonomiska stöd, som på dessa grunder torde bära av statsmedel beredas för ifrågavarande konserveringsarbeten, synes mot bakgrunden av de anförda yttrandena näppeligen kunna sättas lägre än till de av myndigheterna begärda beloppen.

Akademien har ifrågasatt anvisande av anslag för ändamålet å 1922 års tilläggsstat. Ehuru jag väl inser betydelsen av att åtgärder med det snaraste vidtagas för restaureringsarbetenas igångsättande, anser jag mig dock icke böra tillstyrka, att i förevarande fall något anslag för ändamålet uppföres å tilläggsstaten, framför allt därför att man i samband med omläggningen av budgetåret bör söka att i möjligaste mån undvika den från budgetssynpunkt mindre ändamålsenliga utvägen med anlitan av tilläggsstaten. Endast i trängande undantagsfall har jag ansett mig vid prövning av anslagsäskandena till 1922 års riksdag böra förorda anslags uppförande å tilläggsstat. Vad förevarande anslag angår, tillstyrker jag dess utgående på den för förra halvåret 1923 avsedda staten.

Under återopande av vad jag anfört, hemställer jag om förslag till riksdagen

att till konservering under riksantikvariens inseende av Gann, Bara, Elinghems, Västra Eds, S:t Annæ, Källa samt Dädesjö kyrkoruiner och ödekyrkor anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari —30 juni 1923 ett reservationsanslag av 6,000 kronor, med den fördelning på ifrågavarande kyrkor, som riksantikvarien efter förefallande behov kan finna gott bestämma.

Akademien för de fria konsterna.

[54.] 10. Eldarbefattning vid akademien för de fria konsterna m. m.

Eldarbefattning vid akademien för de fria konsterna m. m. Sedan centraluppvärmning i enlighet med av Kungl. Maj:t godkända ritningar och kostnadsförslag införts i akademiens för de fria konsterna nuvarande byggnad, hemställde akademien i skrivelse

den 29 september 1895 om utverkande av bidrag till avlöning åt en eldare för värmeledningens skötsel.

[54.]

Eldaren skulle, enligt av akademien träffad uppgörelse, uppbära ett årligt arvode av 900 kronor, vartill komme ersättning för bostad med 300 kronor och för bränsle med 100 kronor. Enligt en av värmeledningens konstruktör gjord beräkning över kubikinnehållet av de lokaler i byggnaden, vilka skulle uppvärmas av ledningen, komme 67,18 proc. av detsamma på akademiens skollokaler och ämbetsrum och 32,82 proc. på de av akademien disponerade lokalerna. Under förutsättning att den för eldarens avlöning erforderliga summan av 1,300 kronor fördelades i motsvarande proportion mellan statsverket och akademien, skulle på statsverkets andel komma ett belopp av 873 kronor 34 öre, men med hänsyn till att skötseln av värmeledningen skulle dragit lika stor kostnad, om den inskränkts till blott de lokaler, som upptoges av statens under akademiens inseeende ställda läroverk, vore det icke obilligt, om vid fördelningen av kostnaden för värmeledningens skötsel en något litet större andel än den, som jämnt svarade mot storleken av de åt läroverket upplättna lokalerna, lades på staten. Akademien, som vore beredd att av egna medel lämna till maskinistens avlöning 400 kronor om året, hemställde därför, att från och med hösten 1895, då värme- och ventilationsapparaten började användas, måtte av Kungl. Maj:t anvisas det belopp, som erfordrades till fyllande av den återstående delen av maskinistens avlöning eller 900 kronor årligen.

Med anledning av akademiens framställning föreslog Kungl. Maj:t 1896 års riksdag dels att å ordinarie stat för akademien från och med år 1897 uppföra en eldare med en avlöning av 900 kronor, därav 600 kronor lön och 300 kronor tjänstgöringspenningar, dels ock att till eldarens avlöning för tiden från början av oktober 1895 till utgången av år 1896 på extra stat för år 1897 anvisa ett anslag av 1,125 kronor. Eldaren skulle av akademien erhålla bostad och bränsle eller i ersättning för dessa förmåner 400 kronor årligen.

I skrivelse nr 47 anmälde riksdagen, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställningar dels i staten för akademien under rubriken »diverse anslag» uppfört ett årligt belopp av 600 kronor såsom bidrag till avlöande av en eldare, dels ock för samma ändamål för tiden från början av oktober 1895 till utgången av år 1896 anvisat på extra stat ett belopp av 750 kronor. Riksdagens motivering för beslutet var följande:

Då, enligt vad riksdagen inhämtat, jämväl de lägenheter i akademiens hus, som äro avsedda för uthyrning, uppvärmas genom den i statsrådsprotokollet omförmälda värmeapparat och ersättning för värmeledningen sålunda i ej oväsentlig mån torde beredas akademien genom hyror för de uppvärmda lägenheterna, synes

[54.]

det riksdagen, som om akademien borde kunna till större del, än nu blivit ifrågasatt, bestrida avlöningen åt den för apparatens skötsel erforderliga eldaren. Med avseende härå anser riksdagen, att statens bidrag till eldarens avlöning lämpligen kan begränsas till 600 kronor för år, i enlighet varmed jämväl det å extra stat åskade beloppet av 1,125 kronor, avseende avlöning för ett och ett fjärdedels år, ansetts böra nedsättas till 750 kronor.

I samband med fastställande av ny stat för akademien höjde 1908 års riksdag, i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, anslagsposten »bidrag till avlöning av en eldare» från 600 kronor till 800 kronor, med vilket belopp densamma alltså är i staten uppförd.

Framställning föreligger nu från akademien om höjning av det utav statsmedel utgående bidraget till avlöning av personal för värmeledningens skötsel. Akademiens krav, som innefattas i en skrivelse av den 18 januari 1921, kunna sammanfattas på följande sätt. Å akademiens stat uppföres en eldare med en avlöning av 1,900 kronor, därav 1,100 kronor lön, 650 kronor tjänstgöringspenningar och 150 kronor ortstillägg. Nuvarande eldaren hos akademien F. W. Carlsson, som är född år 1861 och tjänstgjort hos akademien i 24 år, berättigas, därest han blir innehavare av eldarbefattningen, att komma i åtnjutande av tre ålderstillägg, vart och ett å 100 kronor, samt dyrtidstillägg såsom befattningshavare i statens tjänst, varjämte han för erhållande av pension får räkna tjänsteår från och med ingången av år 1897. Slutligen uppföres å ordinarie stat under rubriken »diverse anslag» med avförande ur staten av anslagsposten å 800 kronor »bidrag till avlöning av en eldare» ett reservationsanslag av 650 kronor till »avlöning åt ett eldarbiträde». Akademien förklarar sig härjämte villig att fortfarande tillhandahålla eldaren bostad och bränsle.

Såsom huvudsakligt skäl för sin framställning åberopar akademien den enligt akademiens mening oriktiga proportion, som för närvarande är rådande mellan statens och akademiens bidrag till eldarpersonalens avlöning, därvid akademien stöder sig på ett Kungl. Maj:ts beslut den 9 augusti 1895. Genom detta beslut förordnades, att de medel, som erfordrades till anskaffning av nödiga materialier för uppvärmning av akademiens skollokaler och ämbetsrum skulle på rekvisition av akademien och mot redovisningsskyldighet av densamma inför kammarrätten av statskontoret utbetalas av det under åttonde huvudtiteln uppförda anslaget till skrivmaterialier och expen-

ser, ved m. m. Härav framgår, anser akademien, att akademien har att av egna medel bestrida kostnaderna för uppvärmning av övriga lokaler inom byggnaden, såväl dem som uthyras som dem akademien för egen räkning disponerar över. Fördelningen mellan staten och akademien av kostnaden för materialier till uppvärmning har, enligt vad akademien meddelar, verkställt och verkställes allttjämt enligt följande grunder:

[54.]

För att erhålla en grundval för fördelningen av samtliga kostnader för brännmaterial utförde experten i värmetekniska frågor ingenjör W. Dahlgren år 1895 en beräkning, enligt vilken

skollokalerna och ämbetsrum	upptogs till	64,7	procent
uthyrda lokaler	»	»	15,7
akademiens egna lokaler	»	»	19,6

I sistnämnda procenttal ingick emellertid värme även för samtliga utställningssalar, vilka användas såväl för konsthögskolans som för akademiens egen räkning. Som dessutom akademien enligt sina stadgar har skyldighet att tid efter annan anordna utställningar, ansågs det skäligt att fördela bränslekostnaderna för husets uppvärmning så, att statsverket skulle betala cirka 75 procent och akademien cirka 25 procent.

Denna proportion, som av kammarrätten godtagits, har sedan dess bibehållits, alldestund lokalerna allttjämt använts och användas för ovan angivna behov enligt samma fördelning som vid den 1895 gjorda beräkningen.

Efter enahanda grunder som bränslekostnaden borde, enligt akademiens mening, jämväl avlöningen av eldarpersonalen fördelas mellan staten och akademien. Så vore emellertid icke förhållandet. Tvärtom hade akademiens utgifter till eldarpersonalen mer och mer ökats, under det statsverkets bidrag — fränsett tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg — allttjämt vore detsamma som fastställdes genom 1908 års stat för akademien. Härom yttrar akademien:

Akademiens bidrag till eldaren var, när nya staten för akademien trädde i kraft, 600 kronor för år jämte bostad och vedbrand, vilka förmåner år 1896 uppskattades till 400 kronor. Sedan akademien tagit sin byggnad i besittning, visade sig emellertid snart nödvändigt att anställa ett biträde åt eldaren. Avlöningen åt detta biträde har sedan dess allttjämt bestritts av akademien själv och uppgick redan år 1908 till 540 kronor för år och var år 1913 uppe i 800 kronor för 10 månader av året. Akademiens bidrag till eldarens och eldarbiträdets avlöningar utgjorde alltså vid denna tid tillsammans 1,800 kronor, d. v. s. en årlig utgift för personal vid värmeledningens skötsel mer än dubbelt så stor som statsverkets bidrag för samma ändamål. Sedan år 1914 har akademien måst vidtaga ytterligare regleringar av de arvoden, som av dess egna medel utgå till eldaren och hans biträde, i det den förres arvode höjts till 700 kronor och den senares sedan den 1 november 1920 utgör 325 kronor per månad.

[54.]

En tablå över eldarens och eldarbiterädet's löneförmåner år 1920 får därigenom följande utseende:

Eldaren:

av statsmedel			
arvode		kronor	800: —
tillfällig löneförbättring		»	200: —
dyrtidstillägg (index tal 164)		»	<u>1,640: —</u>
			2,640: —
av akademien			
arvode		»	700: —
tillfällig löneförbättring		»	175: —
dyrtidstillägg		»	784: 40
bostad med vedbrand		»	<u>752: —</u>
			2,411: 40

Eldarbiterädet:

av akademiens egna medel		kronor	<u>2,630: —</u>	5,041: 40
				Summa kronor 7,681: 40

Mot statsverkets utgifter av 2,640 kronor svara alltså 5,041 kronor 40 öre från akademiens sida, d. v. s. för akademien i det närmaste den dubbla omkostnaden, och år 1921, då eldarbiterädet's årslön kommer att utgå med 3,250 kronor (efter 325 kronor månatligen under 10 månader) blir akademiens bidrag åter likasom före år 1914 mer än dubbelt så stort som statsverkets.

Akademien anför slutligen:

Nuvarande sätt för ifrågavarande posters avlöande är för akademiens egna begränsade tillgångar oproportionerligt betungande, i synnerhet som statsverket för konsthögskolans räkning hyresfritt disponerar största delen av akademiens hus och akademien har att av hyresmedel i första rummet betala räntor och amortering av premie- och inteckningslån i fastigheten, reparation och underhåll av densamma, onera och utskylder samt dessutom löner och arvoden för egendomens vård, förvaltning m. m. Att därjämte begära, att med dessa hyresintäkter eldarpersonalen skulle avlönas i den utsträckning, som visat sig bli nödvändigt, synes akademien knappast hava varit riksdagens mening.

Den lämpligaste lösningen av berörda lönefråga finner akademien allttjämt vara uppförandet på fast stat av den hittills varande eldarbefattningen, och får akademien alltså i detta avseende förnya sin anhållan av den 30 september 1895. Akademien gör detta så mycket hellre, som den därigenom hoppas kunna bereda en tryggare ställning åt platsens nuvarande innehavare F. W. Carlsson, vilken anställdes hos akademien år 1896 och sålunda varit i dess tjänst 24 år och härunder på ett synnerligen förtjänstfullt och plikttroget sätt skött sin befattning och iakttagit all den sparsamhet med bränslematerielen, som varit möjlig.

Vid akademiens skrivelse är fogad följande tablå över värmeledningspersonalens avlöning enligt akademiens nu framlagda förslag:

Eldaren:

av statsverket: lön.....	kronor 2,200: —	
dyrtidstillägg (index tal 166) ..	» 2,755: —	4,955: —
av akademien: bostad och värme	kronor 752: —	5,707: —

Eldarbiträdets:

av statsverket: arvode	kronor 650: —	
dyrtidstillägg (index tal 166) ..	» 1,075: —	1,725: —
av akademien: arvode	kronor 1,525: —	3,250: —
		Kronor 8,957: —

Alltså:

av statsverket: 4,955 kronor + 1,725 kronor =	kronor 6,680: —
av akademien: 752 » + 1,525 » =	» 2,277: — 8,957: —

Statskontoret tillstyrker i utlåtande den 27 juli 1921 uppförande av eldarbefattningen på ordinarie stat för akademien.

I likhet med akademien för de fria konsterna finner statskontoret det skäligt, att kostnaderna för avlönande av eldare vid akademien fördelas mellan statsverket och akademien i enlighet med de grunder, som av Kungl. Maj:t genom beslut den 9 augusti 1895 fastställts för bestridande av kostnaderna för anskaffning av nödiga materialier för uppvärmning av akademiens lokaler.

Då statsverkets bidrag för avlönande av eldare vid tillämpning av förberörda fördelningsgrunder skulle avsevärt höjas, synes det statskontoret lämpligt att, i enlighet med vad akademien föreslagit, en eldarbefattning uppföres å akademiens stat.

Å ifrågavarande eldarbefattning torde i likhet med å motsvarande befattningar i musikaliska akademien, serafimerlasarettet, tekniska högskolan och veterinärhögskolan böra utgå avlöning med 1,900 kronor, fördelad i lön 1,100 kronor, tjänstgöringspenningar 650 kronor och ortstillägg 150 kronor jämte tre ålderstillägg, vardera å 100 kronor efter respektive 3, 6 och 9 års tjänstgöring.

Vid det förhållandet att eldaren F. W. Carlsson med gott vitsord under 24 år uppehållit eldarbefattningen i akademien, vill statskontoret tillstyrka, att Carlsson, därest han utnämnes till befattningen, tillerkännes vart och ett av första, andra och tredje ålderstillägget att utgå från och med hans tillträde till tjänsten.

Angående storleken av statens bidrag till avlönande av ett eldarbiträdets yttrar statskontoret.

Statskontoret får dock erinra, att — enligt § 3 i kungörelsen den 1 november 1918 (nr 836) angående avlöningsförbättring från och med år 1919 för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, sådan ifrågavarande paragraf lyder jämlikt kungörelsen den 9 juli 1920 (nr 584) — befattningshavare i Stockholm, som åtnjuter bostad med bränsle, skall av lönen avstå 300 kronor. På grund härav skulle nu ifrågavarande eldare ej uppnå högre kontant slutavlönning än 1,900 kronor, under det att akademien beräknat densamma till

- [54.] 2,200 kronor. För erhållande av förut angivet förhållande mellan statsverkets och akademiens utgifter för avlöning av eldarpersonalen vid akademien torde därför statens bidrag till avlönande av ett eldarbiträdets böra utgå med 900 kronor istället för av akademien föreslaget belopp av 650 kronor.

Departementschefen.

Akademiens beräkning av proportionen mellan statens och akademiens bidrag till eldarpersonalens avlöning, sådan beräkningen av statskontoret godtagits, är grundad på de avlöningsförmåner, som vid tiden för framställningens avgivande tillkommo eldaren och eldarbiträdets. Akademien har alltså räknat med dyrtidstillägg ävensom beträffande eldarbiträdets avlöning från akademien med det belopp, varmed denna utgår under år 1921 och varav en avsevärd del kan sägas utgöra dyrtidstillägg. Vid en beräkning av förevarande art för en längre tid framåt, synes det mig emellertid vara riktigare att avväga proportionerna med utgångspunkt från de fixa avlöningsförmånerna och bortse helt från de på grund av dyrtiden fluktuerande tilläggen. Även om, såsom torde vara att förvänta, en återgång till normala förhållanden å prismarknaden så småningom sker och dyrtidstillägget till följd härav bortfaller, synes statens procentuella bidrag till eldarpersonalens avlöning i varje fall icke komma att överstiga det nu beräknade.

1896 års riksdag fastställde, som jag ovan omförmält, statens bidrag till eldarens avlöning till 600 kronor. De faktiska förhållanden som förelågo vid tiden för nämnda riksdagsbeslut hava emellertid sedan dess betydligt förändrats. Eldarens avlöning har mer än fördubblats, varjämte det visat sig att denne ensam icke kunde sköta värmeledningen utan att ett eldarbiträdets erfordrades. Härtill kommer ytterliggare en omständighet, som ingalunda bör förbises. 1896 års riksdag anförde som huvudskäl för sitt beslut, att, då de lägenheter i akademiens hus, som voro avsedda för uthyrning, uppvärmdes genom värmeledningen, ersättning för värmen i ej oväsentlig mån torde beredas akademien genom hyror för de uppvärmda lägenheterna. De hittills av akademien uthyrda lägenheterna, för vilka hyresinkomsten under år 1920 uppgick till 28,050 kronor, lära komma att under år 1923 till större delen tagas i anspråk av den genom beslut av 1920 års riksdag inrättade skolan för dekorativ konst. Berörda hyresinkomst kommer härigenom att till större delen försvinna och samtidigt bortfaller också det av 1896 års riksdag anförda skälet mot en höjning av statsbidraget till eldarpersonalens avlöning.

Det nu föreliggande förslaget synes mig komma en rättvis fördelning av ifrågavarande avlöningsutgifter så nära som möjligt. Akademien beredes jämväl härigenom en välbehövlig lättnad i sin genom minskning av inkomster hårt betungade budget. Frågan om rätt för akademiens nuvarande eldare F. W. Carlsson att, därest han antages till eldare, uppbära ålderstillägg samt räkna tjänsteår torde icke böra underställas riksdagens prövning utan avgöras i därför stadgad ordning. Jag förordar alltså avlåtande av proposition till riksdagen i enlighet med statskontorets utlåtande.

Till sist vill jag nämna några ord om beräkningen av akademiens ordinarie stat för förra halvåret 1923. Vid bifall till mitt förslag skulle det bestämda ordinarie anslaget till akademien höjas till 75,525 kronor. Av detta belopp skulle enligt av akademien verkställd beräkning för förra halvåret 1923 erfordras 39,765 kronor. Akademiens ordinarie reservationsanslag skulle enligt mitt förslag höjas till 34,200 kronor; ej heller detta anslag bör för förra halvåret 1923 beräknas till halva beloppet, enär till följd av undervisningens allmänna organisation och andra omständigheter ett större belopp måste vara tillgängligt under förra än under senare hälften av sagda år. På sätt jag under nästföljande punkt utvecklar, torde för förra halvåret 1923 böra beräknas ett reservationsanslag av 23,795 kronor.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen att

dels på ordinarie stat för akademien för de fria konsterna under avdelningen Betjäning uppföra: 1 eldare med en avlöning för år av 1,900 kronor, därav lön 1,100 kronor, tjänstgöringspenningar 650 kronor och ortstillägg 150 kronor, vartill kunna efter respektive 3, 6 och 9 års tjänstgöring komma tre ålderstillägg till lönen, vart och ett å 100 kronor, samt med skyldighet för befattningens innehavare att i tillämpliga delar vara underkastad såväl de villkor och bestämmelser, som nu gälla för å akademiens stat uppförda ordinarie befattningar, som även föreskrifterna i § 3 av kungörelsen den 1 november 1918 (nr 836) angående avlöningsförbättring från och med år 1919 för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befatt-

ningshavare, med däri genom kungörelsen den 9 juli 1920 (nr 584) gjord ändring,

dels — med uteslutande av det i samma stat under avdelningen diverse anslag uppförda posten 800 kronor till bidrag till avlöning åt en eldare — uppföra ett belopp av 900 kronor såsom bidrag till avlöning av ett eldarbiträrde,

dels för genomförande av nu nämnda förändringar i akademiens stat höja det *ordinarie* bestämda anslaget till akademien från dess nuvarande belopp, 73,625 kronor, med 1,900 kronor till 75,525 kronor, samt det *ordinarie* reservationsanslaget till akademien, nu 34,100 kronor, med 100 kronor till 34,200 kronor,

dels ock i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* bestämda anslaget till akademien med 39,765 kronor samt det *ordinarie* reservationsanslaget till akademien med 23,795 kronor.

[55.]

Ökade medel
för vissa
i staten för
akademien
för de fria
konsterna
upptagna
ändamål.

11. **Ökade medel för vissa i staten för akademien för de fria konsterna upptagna ändamål.** Alltsedan år 1919 hava av riksdagen medel anvisats å extra stat till förstärkning av de i staten för akademien för de fria konsterna uppförda anslagsposterna till belysning, undervisningsmaterieell m. m., till levande modeller, till samlingarnas ökande och underhåll, till städning, renhållning samt betjäningens beklädnad ävensom till elevernas studieresor. Sålunda biföll urtima riksdagen år 1919 en av Kungl. Maj:t gjord framställning om beredande av ökade medel till ifrågavarande utgifters bestridande, vilket skulle ske med anlitande av det å 1919 års stat uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter. 1920 års riksdag anvisade, i enlighet med Kungl. Maj:ts framställningar, till förstärkande av ovannämnda anslagsposter dels på extra stat för år 1921 ett belopp av 18,700 kronor, dels ock på tilläggsstat för år 1920 enahanda belopp. Slutligen har 1921 års riksdag anvisat dels på tilläggsstat för år 1921 till täckande av för år 1920 motsedd brist i ifrågavarande anslagsposter 4,700 kronor samt till förstärkande av desamma för år 1921 ett belopp av 4,000 kronor, dels ock på extra stat för år 1922 ett förstärkningsanslag för samma ändamål av 22,000 kronor.

I skrivelse den 27 september 1921 har akademien hemställt om förstärkning av ifrågavarande anslagsposter jämväl för första halvåret 1923.

[55.]

För vinnande av en översikt över akademiens krav får jag hänvisa till följande tabell, upptagande dels de i akademiens ordinarie reservationsanslag ingående anslagsposterna, dels det för år 1922 anvisade förstärkningsanslaget, på sätt detsamma av akademien fördelats på de olika posterna, dels ock de av akademien för år 1923 beräknade anslagsbehoven. Dessutom har jag redan nu i tabellen upptagit de av mig för hela året 1923, på sätt nedan sägs, beräknade anslagsbehoven, ävensom de belopp, vilka jag föreslår för förra hälften av samma år, samt dessas fördelning på ordinarie och extra stat.

Departementschefen.

Anslagsrubrik.	Ordinarie anslag. Kronor.	Av akademien beräknad förstärkning för år 1922. Kronor.	Summa anslagsmedel för år 1922. Kronor.	Av akademien beräknat anslagsbehov för år 1923. Kronor.	Av mig beräknat anslagsbehov för år 1923. Kronor.	Av mig beräknat anslagsbehov för förra halvåret 1923. Kronor.	Anslagsmedel beräknade på ordinarie stat för förra halvåret 1923. Kronor.	Anslagsmedel beräknade på extra stat för förra halvåret 1923. Kronor.
1. Belysning, undervisningsmateriell m. m.	9,000	8,500	17,500	15,000	14,000	8,750	5,700	3,050
2. Levande modeller	6,600	900	7,500	7,500	7,500	4,700	4,135	565
3. Samlingarnas ökning och underhåll	4,000	1,000	5,000	5,000	5,000	2,500	2,000	500
4. Städning, renhållning samt betjäningens beklädnad	2,500	3,500	6,000	8,500	7,500	4,700	1,565	3,135
5. Bidrag till avlöning av en eldare (se nästföregående punkt)	800	—	800	900	900	450	450	—
6. Till elevernas studieresor	2,200	4,800	7,000	7,000	6,000	2,575	945	1,630
7. Tre utrikes resestipendier	9,000	—	9,000	9,000	9,000	9,000	9,000	—
Summa kronor	34,100	18,700 ¹	52,800	52,900	49,900	32,675	23,795	8,880

¹ Till denna summa bör, för att erhålla det av riksdagen beviljade anslagsbeloppet 22,000 kronor, läggas en summa av 3,800 kronor, vilken akademien beräknar för tackande av eventuellt uppkommande brister å anslagsposterna 2 och 4.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[55.]

Till belysning, undervisningsmaterieell m. m. räknar akademien med ett årligt anslagsbehov av 15,000 kronor. Den allmänna prisnivåns tendens till fallande synes mig motivera en nedsättning av denna beräkning med 1,000 kronor till 14,000 kronor. Vad angår anslagsbehovet för första halvåret 1923 har akademien till grund för sin beräkning härutinnan lagt förhållandet mellan vårterminens 5 månader och höstterminens 3 månader. I anslutning härtill skulle med utgångspunkt av årsbehovets uppskattning till 14,000 kronor på förra halvåret komma 8,750 kronor. Av sistnämnda belopp synes mig i runt tal 5,700 kronor kunna beräknas av ordinarie och 3,050 kronor av extra anslagsmedel.

I avseende å anslagsposten till levande modeller har jag intet att erinra mot akademiens beräkning. Beträffande beräkningen av de för förra halvåret 1923 för detta ändamål erforderliga medel gäller vad jag anfört i fråga om nästföregående anslagspost. För förra halvåret 1923 skulle erfordras 4,700 kronor, därav lämpligen beräknat på ordinarie stat 4,135 kronor och på extra stat 565 kronor.

Beträffande anslagsposten samlingarnas ökande och underhåll, vilken post huvudsakligen avser biblioteket, anser jag någon ändring icke kunna göras i akademiens beräkningar. Anslagsbehovet, 5,000 kronor, torde lämpligen kunna för förra halvåret 1923 beräknas med halva beloppet, 2,500 kronor, därav 2,000 kronor på ordinarie stat och 500 kronor på extra stat.

För städning, renhållning och betjäningens beklädnad beräknar akademien ett årsbehov av 8,500 kronor. Härom yttrar akademien:

En tendens till nedgång i kostnader för materialier för renhållningen och för arbetskraft på detta område motväges av det ökade behov av städningsspersonal och skurhjälp m. m., som inträder, om akademien även under år 1923 kan få för den dekorativa skolan disponera de åt densamma under år 1922 upplåtna lokalerna i atelierbyggnadsbolagets f. d. hus vid Kungsträdgården. På grund härav och då räkenskaperna för innevarande års första hälft visa en utgift på detta konto av mer än 5,000 kronor, vågar akademien icke beräkna utgifterna under år 1923 å detta konto till mindre än 8,500 kronor.

De beräkningar, akademien sålunda förebragt, äro uppenbarligen i flera avseenden grundade på faktorer, som nu icke kunna med säkerhet överblickas och följaktligen endast approximativa. I varje fall anser jag mig icke kunna tillstyrka, att ett så stort belopp, som akademien föreslagit, nu begäres för städning m. m. Med hänsyn till de fallande prisen, vill det synas mig, som om akademien med

iakttagande av all den omtanke och sparsamhet, som är med nödvändighet betingad av det rådande ekonomiska läget, skulle kunna reda sig med ett sammanlagt belopp för nu ifrågavarande ändamål av 7,500 kronor för hela år 1923. Beräkningen av behovet för förra halvåret 1923 grundar akademien på förhållandet mellan vårterminens 5 och höstterminens 3 månader med de modifikationer, som särskilda betalningsavtal för städningen betinga. I anslutning härtill torde för första halvåret 1923 kunna i runt tal beräknas 4,700 kronor, därav 1,565 kronor på ordinarie och 3,135 kronor på extra stat.

[55.]

Anslagsposten bidrag till avlöning åt en eldare har jag berört under nästföregående punkt och tillåter jag mig hänvisa därtill.

Till elevernas studieresor, vilka torde vara en nödvändig förutsättning för att elevernas utbildning skall bliva tillfredsställande, räknar akademien med ett årsbehov av 7,000 kronor eller lika mycket som under år 1922. Akademien säger sig icke hava anledning antaga, att någon minskning skall inträda för ett kommande år; snarare befarar akademien, att det växande elevantalet vid konsthögskolan påfordrar en ökning av anslagsposten. För egen del anser jag detta vara en post, som kan röna inverkan av den allmänna prissänkningen, om ock det växande elevantalet gör, att en allt för stark reduktion av akademiens beräkning ej torde vara att förorda. Jag tillstyrker en beräkning av årsanslaget till 6,000 kronor. I avseende å fördelningen av denna summa på förra hälften av år 1923 anser akademien hänsyn böra tagas därtill, att landskapsskolans resor, som äro förlagda till hösten, omfatta längre tid och draga större kostnad än arkitektelevernas till juni förlagda studiefärd. I anslutning till akademiens beräkning skulle med utgångspunkt från det av mig uppskattade årsbehovet, 6,000 kronor, ett belopp av 2,575 beräknas vara erforderligt för förra hälften av år 1923, av vilket belopp 945 kronor kunna beräknas å ordinarie stat och 1,630 kronor å extra stat.

I detta sammanhang vill jag vidare erinra, hurusom det ordinarie anslaget å 9,000 kronor till tre utrikes resestipendier är i sin helhet erforderligt redan under förra hälften av år 1923. Jag vill härvid särskilt understryka, att dessa stipendier icke äro att betrakta såsom resestipendier i egentlig mening utan äro studiestipen-

dier, vilka i regel utgå till unga konstnärer, som redan befinna sig utomlands för att fullborda sin utbildning.

Såsom av ovanstående tabell framgår, skulle alltså det ordinarie reservationsanslaget för förra hälften av år 1923 böra beräknas till 23,795 kronor. Härom har jag redan i annat sammanhang gjort vederbörlig hemställan. Det extra förstärkningsanslaget skulle för samma halvår beräknas till 8,880 kronor.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att till beredande av ökade medel till vissa i staten för akademien för de fria konsterna uppförda ändamål, nämligen: till belysning, undervisningsmaterieil m. m., till levande modeller, till samlingarnas ökande och underhåll, till städning, renhållning samt betjäningens beklädnad ävensom till elevernas studieresor anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst 8,880 kronor.

[56.]

Uppehållande av verksamheten vid den vid konsthögskolan anordnade skolan för dekorativ konst.

12. **Uppehållande av verksamheten vid den vid konsthögskolan anordnade skolan för dekorativ konst.** Såsom bidrag för uppehållande av verksamheten vid den vid konsthögskolan anordnade skolan för dekorativ konst har riksdagen anvisat på extra stat för vart och ett av åren 1921 och 1922 ett förslagsanslag, högst 15,000 kronor.

I skrivelse den 27 september 1921 har akademien för de fria konsterna hemställt om fortsatt anvisande för år 1923 av medel för ifrågavarande ändamål, varvid akademien efter en noggrann beräkning av anslagsbehoven uppskattar det för förra halvåret 1923 erforderliga beloppet till 8,600 kronor.

Jag hemställer om förslag till riksdagen

att såsom bidrag till uppehållande av verksamheten vid den vid konsthögskolan anordnade skolan för dekorativ konst anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst 8,600 kronor.

Musikaliska akademien.

13. **Musikaliska akademien.** Det ordinarie bestämda anslaget till musikaliska akademien, nu 81,935 kronor torde böra för förra halvåret 1923 upptagas med halva nämnda belopp eller avrundat 40,968 kronor. Vad åter det ordinarie reservationsanslaget å 25,000 kronor till stipendier m. m. åt tonsättare beträffar, är detta, med hänsyn till den stadgade tiden för utbetalande av ifrågavarande medel, i sin helhet erforderligt redan under förra hälften av år 1923, och bör därför nu uppföras med hela sitt belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga

dels det *ordinarie* bestämda anslaget till musikaliska akademien med 40,968 kronor;

dels ock det *ordinarie* reservationsanslaget till musikaliska akademien med 25,000 kronor.

[57.]

Musikaliska akademien.

14. **Arvoden åt biträdande lärare, expenser m. m.** I gällande stat för musikaliska akademien finnas bland annat upptagna följande anslagsposter: Till arvoden åt biträdande lärare och andra utgifter för undervisningen 17,000 kronor, för biblioteket 1,000 kronor samt till expenser m. fl. dylika utgifter, däribland instrumenters vård och underhåll, 5,735 kronor.

I anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning anvisade 1921 års riksdag till förstärkning av ovanberörda anslagsposter såsom särskilda förslagsanslag, högst, respektive 5,000, 1,800 och 10,000 kronor.

I skrivelse den 22 september 1921 har musikaliska akademien gjort framställning om beredande av liknande förstärkningsanslag även för förra halvåret 1923 och därvid anfört, bland annat:

Ehuru akademiens ekonomiska ställning alltjämt är sådan, att akademien ej anser sig kunna av egna medel lämna tillskott till bestridande av förekommande utgifter, har akademien dock med hänsyn till det nuvarande tryckta statsfinansiella läget samt med anledning av Kungl. Maj:ts cirkulär angående iakttagande av sparsamhet vid innevarande års anslagsäskanden ansett sig böra avvakta den erfarenhet, som tillämpningen av 1922 års stat kan lämna, innan för år 1923 eventuellt erforderliga medel utöver de belopp, som äro i 1922 års stat uppförda, av akademien äskas.

[58.]

Arvoden åt biträdande lärare, expenser m. m.

Jag hemställer om förslag till riksdagen

att till beredande av ökade medel för följande i musikaliska akademiens stat upptagna ändamål anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom särskilda förslagsanslag, högst:

dels beträffande anslaget till arvoden åt biträdande lärare och andra utgifter för undervisningen ett belopp av 2,500 kronor;

dels i fråga om anslaget för biblioteket ett belopp av 900 kronor;

dels ock vad angår anslaget till expenser m. fl. dylika utgifter, däribland instrumenters vård och underhåll, ett belopp av 5,000 kronor.

Nobelstiftelsen.

[59.]

Anslag till svenska akademins Nobelbibliotek.

15. **Anslag till svenska akademins Nobelbibliotek.** Såsom bidrag till uppehållande av verksamheten vid svenska akademins Nobelbibliotek har riksdagen anvisat på extra stat för vart och ett av åren 1921 och 1922 ett reservationsanslag av 20,000 kronor.

I skrivelse den 8 september 1921 har svenska akademien redogjort för de för upprätthållande av bibliotekets verksamhet under år 1923 beräknade inkomsterna och utgifterna. Därav framgår, att akademien för år 1923 är i behov av enahanda statsanslag som anvisats för år 1922. Akademien har ock hemställt om anvisande av 20,000 kronor för år 1923.

Jag tillstyrker framställning till riksdagen.

att såsom bidrag till uppehållande av verksamheten vid svenska akademins Nobelbibliotek, anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

De kungl. teatrarna.

[60.]

Kungl. operan.

16. **Kungl. operan.** Jag hemställer att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* anslaget till kungl. operan, nu 150,000 kronor, med halva beloppet eller 75,000 kronor.

E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

Universitetskanslersexpeditionen.

1. **Universitetskanslersexpeditionen.** Jag hemställer, att [61.]
Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni
1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
universitetskanslersexpeditionen, nu 23,300 kronor,
med halva beloppet eller 11,650 kronor. Universi-
tetskanslers-
expeditionen.

Uppsala universitet.

2. **Universitetet.** Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t [62.]
måtte föreslå riksdagen
att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni
1923 upptaga
dels det *ordinarie* bestämda anslaget till Upp-
sala universitet, nu 1,054,347 kronor med halva
beloppet eller i avrundat tal med 527,174 kronor;
dels det *ordinarie* förslagsanslaget till avlö-
ningsfyllnad åt professorn i växtbiologi, nu 1,000
kronor, med halva beloppet eller 500 kronor,
dels ock det *ordinarie* förslagsanslaget till
arvoden åt vikarierande akademiska lärare, nu
5,000 kronor, likaledes med halva beloppet eller
2,500 kronor. Uni-
versitetet.

[63.]

Akademiska
sjukhuset.

3. **Akademiska sjukhuset.** Vidare hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till akademiska sjukhuset, nu 110,000 kronor, med halva beloppet eller 55,000 kronor.

[64.]

Beredande av
sjukvård å
akademiska
sjukhuset åt
fattiga eller
mindre
bemedlade
sjuka från ort
utom Upp-
sala län.

4. **Beredande av sjukvård å akademiska sjukhuset åt fattiga eller mindre bemedlade sjuka från ort utom Uppsala län.** Å ordinarie stat för Uppsala universitet finnes under avdel-

ningen B) Till materiell m. m. under rubriken Sjukhuset uppförd en anslagspost å 5,000 kronor för sjukvård åt fattiga eller mindre bemedlade sjuka från orter utom Uppsala län. Denna anslagspost har sin upprinnelse i ett beslut av riksens ständer 1865—1866. Till grund härför låg en framställning från medicinska fakulteten i Uppsala, som då begärde ett anslag av 4,000 kronor till underhåll av fattiga sjuka från ort utom Uppsala län. Detta anslag motiverades av fakulteten företrädesvis därmed, att en klinisk anstalt för att kunna erbjuda nödig omväxling och rikedom av sjukdomsfall ej borde vara inskränkt till en kommunal eller provincial sjukvårdsanstalt, där blott de inom orten vanliga sjukdomarna förekomme, utan måste vara ett allmänt och för alla utan avseende på hemvist öppet sjukhus. Riksens ständer beviljade för ändamålet ett anslag av 2,500 kronor.

År 1906 hemställde fakulteten om en förhöjning av ifrågavarande anslag till 5,500 kronor samt anhöll att ur detta förhöjda anslag dels fullständigt fri sjukvård finge beredas åt medellösa sjuka från andra län, dels ock en sänkning av dagavgiften till en krona finge beredas mindre bemedlade dylika sjuka. Fakulteten hänvisade härvid på den stora om- och tillbyggnaden av sjukhuset åren 1903—1904 och tillkomsten av tre specialkliniker: den oftalmiatrikska, den gynekologisk-obstetriska och bröstkliniken. Fakulteten framhöll, att var och en av dessa jämförelsevis små avdelningar i undervisningens intresse hade stort behov av rikligt flödande tillgång av och omväxling i klientelet och att detta behov i väsentlig mån vore beroende på möjligheten att å frisängar bereda plats åt hjälpsökande fattiga från andra län än Uppsala. Vidare påpekades, att en väsentlig orsak till att så många sjuka från andra län sökt vård å sjukhusen i Uppsala, låge förutom i dessas natur av universitetskliniker

helt säkert däri, att Uppsala län hade en långsmal geografisk form med jämförelsevis korta avstånd till grannlänerna i öster och väster: länsgränsen för Stockholms län befunde sig sålunda på ett avstånd av blott en och en halv mil från Uppsala. Men fattiga sjuka hade svårt att betala den dryga dagavgiften av 1 krona 75 öre, som för det dåvarande fordrades. Fakulteten framhöll vidare behovet av att kunna ur ett dylikt anslag bereda understöd ej blott åt alldeles medellösa utan även åt mindre bemedlade. Slutligen påminde fakulteten om att vid serafimerlasarettets alla kliniker sjuka från hela landet då mottoges till ett dagspris av blott 1 krona.

I den framställning till 1907 års riksdag, som föranleddes av medicinska fakultetens senast omförmälda skrivelse, föreslogs, att tillfälle borde lämnas vederbörande att, med anlitande av det förhöjda anslaget, å klinikerna intaga, förutom fattiga, även mindre bemedlade sjuka från orter utom Uppsala län mot en av dem erlagd, ned-satt avgift. Dennas storlek borde ankomma på universitetets kansler att bestämma, varvid hänsyn borde tagas till storleken av motsva-rande avgift å serafimerlasarettet.

Riksdagen höjde i anslutning härtill det ordinarie anslaget för ifrågavarande ändamål från 2,500 kronor till 5,000 kronor, varvid samtidigt anslagets rubrik ändrades till »för sjukvård åt fattiga eller mindre bemedlade sjuka från ort utom Uppsala län». Det förhöjda anslaget har från och med år 1908 årligen utgått med 2,500 kro-nor till helt fri sjukvård och 2,500 kronor som bidrag till mindre bemedlades sjukvård. Den avgift, som dessa senare hava att betala, bestämdes först till en krona om dagen men höjdes från och med den 1 januari 1919 till två kronor.

I en av kanslersämbetet för rikets universitet med eget utlå-tande av den 12 augusti 1921 till Kungl. Maj:t överlämnad skri-velse har nu det större konsistoriet vid universitetet i Uppsala, i en-lighet med framställning av den medicinska fakulteten, hemställt om utverkande av proposition till 1922 års riksdag om beviljande dels av ett anslag å 15,000 kronor på tilläggsstat för år 1922 och dels av ett anslag å likaledes 15,000 kronor på extra stat för år 1923 för beredande av sjukvård å akademiska sjukhuset åt fattiga och mindre bemedlade sjuka från andra orter än Uppsala län.

Den av medicinska fakulteten gjorda framställningen är av hu-vudsakligen följande innehåll:

[64.]

Den avgift för sjukdag, som debiterats detta anslag, har utgått efter under årens lopp växlande principer. Till en början synes man hava debiterat medeldagskostnaden för året, därefter samma belopp som landstinget betalade för sina sjuka per dag, och nu senast har man ansett sig böra debitera samma belopp som den sjuke själv skulle hava betalat. Då nu legosängsavgiften för patient från främmande län å allmän sal är bestämd till 4 kronor 50 öre per dag, utdebiteras samma belopp på det nämnda statsanslaget. Antalet sjukdagar, som med detta anslag kan betalas, har således blivit i hög grad inskränkt. Då i äldre tider dels det äldre anslaget å 2,500 kronor, med en debitering av 1 krona gav 2,500 sjukdagar och med en senare införd debitering av 1 krona 90 öre gav 1,315 sjukdagar, ger det nu med en debitering av 4 kronor 50 öre endast 555 sjukdagar. Anslaget av 1907 gav med samma debitering, 1 krona 90 öre, då patienten själv betalade 1 krona, 2,777 sjukdagar, men nu med en debitering å anslaget av 4 kronor 50 öre per sjukdag, oaktat patienten själv betalar 2 kronor per dag, endast 1,000 sjukdagar. Nedgången i antalet sjukdagar, som kunna bestridas av hela anslaget har således varit från 5,277 till 1,555. Behovet är detsamma nu som förut. Olägenheten av länsgränsens läge är densamma och då befolkningen inom till Uppsala län gränsande delar av Västmanlands och framförallt Stockholms län är tvungen att vid häftiga sjukdomsfall anlita akademiska sjukhuset, blir den nuvarande dagavgiften 4 kronor 50 öre för den fattigare delen av befolkningen oöverkomlig. Det behov de angränsande länen hava av vård för sina sjuka å akademiska sjukhuset är emellertid ett de respektive läners sjukvårdsintresse, som bör tillgodoses på annan väg efter utredning av huru stort detta behov är, för så vitt det framgår av sjukhusets sjukrulla för senare år. En sådan utredning, som torde vara av intresse för särskilt Stockholms och Västmanlands län är påbörjad, men har ännu icke hunnit slutföras. Det torde kunna förutsättas, att, liksom Uppsala läns landsting givit anslag för att underlätta för de nära boende läns-
innevånarne att vid behov bliva intagna på Gävle lasarett, de ovan nämnda läners landsting, skulle vara villiga att gå tillväga på samma sätt med hänsyn till akademiska sjukhuset.

Men undervisningsintresset, som förefinnes jämsides med detta de angränsande läners sjukvårdsintresse, står icke i något oupplösligt samband med detta senare, så mycket mera som de av fakulteten förr och nu begärda anslagen avse att möjliggöra intagandet å sjukhuset av för undervisningen viktiga sjukdomsfall icke enbart från dessa två angränsande län utan även från alla andra, även de avlägsnaste länen. Huru än de två nämnda länen komma att ställa sig till frågan om anslag för nämnda ändamål, måste undervisningsintresset tillgodoses. Fakulteten kan också nu, såsom då den senast år 1906 begärde ökat anslag, hänvisa på tillkomsten av nya specialkliniker, den pediatrika och den otiatrika. För att anslaget med nuvarande debitering skulle ge samma antal sjukdagar som från början, 2,500 helt fria och 2,777 halvfria, skulle behövas för

den förra kategorien	kronor 11,250: —
och för den senare	» 6,942: 50

Summa kronor 18,192: 50

Emellertid ställes alltjämt växande krav på undervisningsmaterialet på samma gång som antalet tjänstgörande kandidater alltjämt ökats. Fullständig tjänstgöring har efter år 1907 införts på oftalmiatriska, obstetrisk-gynekologiska, pediatrika och otiatriska klinikerna. Anslaget borde därför, för att giva den ökning i undervisningsmaterialet, som från början avsågs, ökas högst betydligt över den ovan nämnda siffran. Men under nuvarande omständigheter inskränker sig fakulteten till att anhålla det konsistorium ville söka utverka ökning av det för närvarande utgående anslaget från nuvarande 5,000 kronor till 20,000 kronor, och då fakulteten icke anser sig nu kunna fixera beloppet för någon längre tid framåt, anser fakulteten att anslagsökningen tills vidare bör uppföras endast å extra stat.

Kanslersämbetet har i sitt ovan omförmälda utlåtande anført, att ifrågavarande förslag måste anses vara grundat på mycket goda skäl. Att statsanslag borde lämnas för bestridande av kostnader för sjukvård å akademiska sjukhuset åt fattiga och mindre bemedlade sjuka från andra orter än Uppsala län vore sedan lång tid tillbaka i princip erkänt; och då nu på grund av de högst avsevärt stegrade sjukvårdskostnaderna en ökning av det sedan år 1908 med allenast 5,000 kronor om året utgående anslagsbeloppet visat sig oundgängligen nödvändigt, anslöte sig kanslersämbetet obetingat till konsistoriets framställning.

Det är enligt mitt förmenande tungt vägande skäl, som förut förmått riksdagen att dels bevilja anslag för här ifrågavarande ändamål, dels sedermera höja detta anslag. Medicinska fakulteten har i sitt nyss återgivna yttrande kraftigt betonat, att dessa skäl alltjämt och till alla delar kvarstå med oförminskad styrka. Det är dels den behövande allmänhetens berättigade krav på snabb tillgång till billig omvårdnad, dels den medicinska undervisningens krav på riklig tillgång till undervisningsmaterial, som här närmast falla i ögonen. Att behovet från allmänhetens sida fortfarande är mycket stort, torde med all önskvärd tydlighet framgå av följande tabeller, vilka även torde klarlägga den avsevärda förhöjning i avgifterna, vilken under de senaste åren vidtagits.

Departement-
schefen.

[64.]

Uppgift

öfver antalet intagna samt underhållsdagar för patienter från främmande län vid akademiska sjukhuset under åren 1918—1920. Excl. B. B. patienter.¹⁾

Å r	Antal intagna patienter à			Antal underhållsdagar à		
	1: 75	1: —	Fritt	1: 75	1: —	Fritt
1918	595	23	39	11,947	633	1,442

Å r	Antal intagna patienter à			Antal underhållsdagar à			
	3: — 4: 50	2: —	Fritt	4: 50	3: —	2: —	Fritt
1919	651	40	80	6,905	5,020	819	2,632

Å r	Antal intagna patienter à			Antal underhållsdagar à		
	4: 50	2: —	Fritt	4: 50	2: —	Fritt
1920	631	20	23	14,261	593	1,274

Uppgift

å antalet patienter från Västmanlands, Stockholms och Gävleborgs län, vilka varit intagna vid akademiska sjukhuset under åren 1918—1920.

Å r	Från Västmanlands län à			Från Stockholms län à			Från Gävleborgs län à		
	1: 75	1: —	Fritt	1: 75	1: —	Fritt	1: 75	1: —	Fritt
1918	97	5	23	225	13	65	103	2	6
¹ varav B. B.			—21			—46			—2

Å r	Från Västmanlands län à				Från Stockholms län à				Från Gävleborgs län à			
	3: —	4: 50	2: —	Fritt	3: —	4: 50	2: —	Fritt	3: —	4: 50	2: —	Fritt
1919	41	69	6	27	95	126	21	88	57	92	5	13
¹ varav B. B.				—16				—52				—1

¹ Alla på allmän sal å barnbördsavdelningen (B. B.) intagna patienter ligga fritt utan hänsyn till hemortsrätt.

Å r	Från Västmanlands län å			Från Stockholms län å			Från Gävleborgs län å		
	4: 50	2: —	Fritt	4: 50	2: —	Fritt	4: 50	2: —	Fritt
1920	119	4	40	195	13	57	130	3	8
¹ varav B. B.			—34			—48			—4

Naturligt är, att dessa stegrade avgifter i många fall komma att vålla ekonomiska svårigheter, i all synnerhet för de talrika patienter, vilka på grund av de geografiska förhållandena tvingas att uppsöka det akademiska sjukhuset, i stället för att vända sig till något av sitt eget läns sjukhus. Visserligen kan det sägas vara en på landstingen själva ankommande angelägenhet att sinsemellan träffa överenskommelse om sjukvårdskostnaderna för patienter från främmande län, men något direkt samband härmed har icke den föreliggande frågan, vars huvudsakliga innebörd är att tillvarataga den medicinska undervisningens intressen.

Jag anser mig på grund av det ovan anförda nödsakad att, trots de betänkligheter det förhandenvarande statsfinansiella läget givetvis måste ingiva, framlägga förslag om ökning av här ifrågasvarande anslag. I likhet med de akademiska myndigheterna anser jag lämpligt att anslaget, då det icke nu torde vara möjligt att definitivt fixera dess storlek, tills vidare utgår på extra stat. Anslag å tilläggsstat för ändamålet anser jag mig dock icke böra förorda. Mot det äskade beloppet, 15,000 kronor, har jag icke funnit något att invända, i följd varav 7,500 kronor skulle erfordras för förra halvåret 1923.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till sjukvård åt fattiga eller mindre bemedlade sjuka från ort utom Uppsala län anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst 7,500 kronor.

5. **Rasbiologiska institutet.** Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[65.]

Ras-
biologiska
institutet.

¹ Alla på allmän sal på barnbördsavdelningen (B. B.) intagna patienter ligga fritt utan hänsyn till hemortsrätt.

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* anslaget till avlöning åt en chef för institutet för rasbiologi, nu 7,500 kronor, med halva beloppet eller 3,750 kronor.

[66.]

Institutet för
rasbiologi.

6. **Institutet för rasbiologi.** I anledning av en utav Kungl. Maj:t gjord framställning (proposition nr 114) beslöt 1921 års riksdag att inrätta ett under särskild av Kungl. Maj:t förordnad styrelse ställt rasbiologiskt institut med syftemål och verksamhet i huvudsaklig överensstämmelse med vad av dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet till det vid nämnda proposition i utdrag fogade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 11 februari 1921 angivits och vad riksdagen i sin skrivelse i ämnet härutinnan anförte. Ävenså beslöt riksdagen, dels att chefen för nämnda institut skulle i avlöningshänseende vara likställd med universitetsprofessor, dels ock att för ändamålet i riksstaten under Uppsala universitet såsom en särskild anslagsgrupp under rubriken: Institut för rasbiologi, uppföra till avlöning åt en chef för nämnda institut ett ordinarie anslag å 7,500 kronor samt att till upprätthållande av institutets verksamhet under år 1922 anvisa på extra stat för samma år ett reservationsanslag av 60,000 kronor att utgå ur statsverkets fond av rusdrycksmedel och disponeras enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder.

Med godkännande av riksdagens beslut, i vad det skilde sig från Kungl. Maj:ts framställning i ämnet, har Kungl. Maj:t den 22 juni 1921 utnämnt och förordnat docenten H. B. Lundborg att från och med ingången av år 1922 med titel av professor vara chef för institutet för rasbiologi. Sedan universitetskanslersämbetet inkommit med infordrat förslag i ämnet, har Kungl. Maj:t den 26 september 1921 till ledamöter i styrelsen för det rasbiologiska institutet förordnat landshövdingen K. Hj. L. Hammarskjöld, vilken jämväl utsetts att vara styrelsens ordförande, generaldirektören J. G. A. af Jochnick, professorn K. G. F. Lennmalm, fru Emilia Augusta Clementina Bromée, samt professorerna J. V. Hultkrantz och N. H. Nilsson-Ehle. Vidare har Kungl. Maj:t i avseende å det för institutets verksamhet beviljade årsanslaget å 60,000 kronor genom beslut den 25 november 1921 fastställt följande stat för år 1922 för institutet:

	Motsvarande		Summa
	Lön	Tjänstgöringspenningar	
	kronor	kronor	kronor
<i>Arvoden:</i>			
Statistiker, tillika arkivarie och chefs ställföreträdare	4,000	2,000	6,000
Assistent för medicin	2,700	1,300	4,000
» » antropologi	2,350	1,150	3,500
» » genealogi	2,350	1,150	3,500
Kvinnlig reseassistent	2,000	1,000	3,000
Fotografisk assistent	1,350	650	2,000
	14,750	7,250	22,000
<i>Övriga omkostnader:</i>			
Extra och tillfälliga biträden			3,500
Reseersättning			18,000
Instrument och annan utrustning			6,500
Böcker och tidskrifter			4,000
Materialier och expenser			6,000
	Summa kronor		60,000

Anmärkning. Styrelsen äger att beträffande de under »övriga omkostnader» upptagna utgiftstitlar å en post göra minskning och å en annan ökning, endast anslagsbeloppet i sin helhet icke överskrides.

Vidare har Kungl. Maj:t den 31 december 1921 fastställt stadgar för institutet.

Institutets styrelse har nu hemställt om utverkande av anslag å 30,000 kronor till uppehållande av institutets verksamhet under förra halvåret 1923; och har denna framställning tillstyrkts av universitetskanslersämbetet i skrivelse den 4 november 1921.

Jag hemställer om förslag till riksdagen

att till upprätthållande under förra halvåret 1923 av verksamheten vid det rasbiologiska institutet anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett reservationsanslag av 30,000 kronor, att disponeras enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder.

[67.]

Fortsatta
anslag till
lärararvoden
m. m.

7. **Fortsatta anslag till lärararvoden m. m.** I statsverkspropositionen till 1921 års riksdag, sammanfördes i vissa grupper en del anslag till universitetet och karolinska institutet, av vilka anslag somliga utgått sedan en lång följd av år, andra tillkommit under något av de närmast föregående åren, och beträffande vilka samtliga min företrädare i ämbetet ansåg, att samma belopp som hittills borde ställas till vederbörandes förfogande.

Under förevarande punkt kommer jag att anmäla ett antal anslagsäskanden, avseende vissa lärararvoden m. m. vid universitetet i Uppsala för tiden 1 januari—30 juni 1923. De flesta av dessa anslag återfinnas till sina för år räknat utgående belopp i en under punkten 52 i bilagan åttonde huvudtiteln till 1921 års statsverksproposition upptagen tablå; några av anslagen utgå första gången år 1922. I vissa fall hava ökade anslag av universitetsmyndigheterna ifrågasatts, vilka förhöjningar jag icke ansett mig böra tillmötesgå; det övervägande antalet är dock av det större akademiska konsistoriet förordade till enahanda storlek som hittills, och har kanslersämbetet för rikets universitet i utlåtande den 12 augusti 1921 tillstyrkt deras utgående med hälften av nuvarande årsbelopp. Beträffande anslaget till anordnande av undervisning i bokföring hemställa universitetsmyndigheterna — under förmälan, att någon undervisning under läsåret 1920—1921 icke kunnat anordnas på grund av anslagets knapphet — om medgivande att under följande år få använda å anslaget uppkomna besparingar.

Till statistiska seminariet anvisade riksdagen på extra stat för år 1922 ett reservationsanslag av 3,500 kronor, därav 2,500 kronor till materiell m. m. Återstoden av anslaget, 1,000 kronor skulle utgå till ersättning åt ett kvinnligt räknebiträde. Sistnämnda belopp synes mig rätteligen böra upptagas under denna punkt och — i likhet med övriga anslag till avlöningar m. m. — uppföras såsom förslagsanslag, högst.

Av följande tablå framgå de olika ändamål för vilka anslagen nu utgå och fortfarande behövas, det år för vilket anslag för varje särskilt ändamål först beviljades av riksdagen samt de belopp, med vilka anslagen av mig anses behövlige för förra halvåret 1923.

[67.]

Ändamål, för vilket anslag beviljats.	År, för vilket anslag först anvisats.	Anslagsbelopp, avsett för förra halvåret 1923.
Arvode åt en lärare i symbolik med den undervisnings- och examinationsskyldighet, som i vederbörlig ordning bestämmes.	1913	750: —
Förstärkning av anslaget till uppehållande av den praktiska kursen inom juridiska fakulteten.	1921	500: —
Arvode åt en lärare vid kursen i allmän kemi för medicine studerande, anordnad vid institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi.	1911	1,250: —
Arvode åt en extra ordinarie amanuens vid anatomiska institutionen, att utgå enligt de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas.	1917	300: —
Biträdande lärare i medicin.	1908	1,500: —
Biträdande lärare i fysikalisk diagnostik.	1920	1,000: —
Förstärkande av lärarkrafterna i kirurgi.	1908	1,000: —
Arvode åt en biträdande lärare i öron-, näs- och halssjukdomar med den undervisningsskyldighet, som av Kungl. Maj:t bestämmes.	1918	1,500: —
Arvode åt den, som förordnats att leda tre propedeutiska kurser i allmän sjukvårdsteknik.	1921	375: —
Arvode åt en föreståndare för akademiska sjukhusets i Uppsala röntgenavdelning med den undervisningsskyldighet och övriga tjänstgöring, som av Kungl. Maj:t bestämmes.	1908	1,250: — under villkor att till föreståndarens avlöning ett lika stort belopp för året utgår från akademiska sjukhusets stat.
För anställande av en lektor i danska språket och litteraturen med den undervisningsskyldighet, som av Kungl. Maj:t bestämmes.	1922	2,750: — utgående av ett år 1921 beviljat anslag av 33,000 kronor.
För anställande av lektorer i tyska, franska och engelska språken med den undervisningsskyldighet, som av Kungl. Maj:t bestämmes.	1889	8,250: — utgående av ett år 1919 beviljat anslag av 99,000 kronor.
Arvode åt ett kvinnligt räknebiträde vid statistiska seminariet.	1922	500: —

[67.]

Ändamål, för vilket anslag beviljats.	År, för vilket anslag först anvisats.	Anslagsbelopp, avsett för förra halvåret 1923.
Arvode åt infött lärarbiträde vid praktiska språkövningar i ryska inom seminariet för slaviska språk.	1915	250: — (för år 1917 utgick på grund av särskilda förhållanden ej detta anslag.)
Till uppehållande av övningarna å institutionen för allmän och analytisk kemi.	1908	750: —
Avlöning åt en assistent vid meteorologiska observatoriet samt till bestridande av löpande utgifter för de vid observatoriet anordnade seismologiska undersökningarna.	1904	1,000: —
Arvode åt en för biträde vid arbetet med den internationella solarforskningen anställd assistent vid den fysiska institutionen.	1909	750: — utgående av ett år 1918 beviljat anslag å 7,500 kronor.
Arvode åt en assistent vid astronomiska observatoriet.	1922	1,250: —
Anordnande av undervisning i bokföring enligt de närmare bestämmelser, som Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.	1909	300: —
För beredande åt en extra bibliotekarie vid universitetsbiblioteket av arvode å 3,600 kronor.	1921	1,800: — därav 750 kronor må anses motsvara tjänstgöringspenningar.
Tillfällig löneförbättring åt gymnastikläraren, utgående under villkor, att gymnastikläraren icke må med sin tjänst förena annan tjänstebefattning, allmän eller enskild, så framt ej kanslern för rikets universitet, uppå därom gjord framställning och efter prövning, att tjänstebefattningen ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid universitetet, finner befattningen kunna få tillsvidare mottagas och bibehållas.	1913	455: — därav 205 kronor lön och 250 kronor tjänstgöringspenningar.
Tillfällig löneförbättring åt biträdande gymnastikläraren.	1913	125: —
Bestridande av renskrivningskostnader å det akademiska kansliet och hos rektorsämbetet.	1921	600: —

Summan av dessa anslag utgör 28,205 kronor. Denna summa bör nu begäras hos riksdagen såsom förslagsanslag, högst, att av

Kungl. Maj:t användas för nu omförmälda ändamål i enlighet med hittillsvarande särskilda bestämmelser och villkor för vissa av dem. Fördelningen av anslaget till de olika ändamålen kommer naturligen att ske med de belopp, som nu visat sig vara behövliga för varje särskilt ändamål. Vid fördelningen av anslaget böra de olika anslagsposterna i likhet med vad för innevarande år ägt rum, var för sig betecknas såsom förslagsanslag, högst. Det i fråga om anslaget till anordnande av undervisning i bokföring äskade medgivandet synes mig böra utverkas för förra halvåret 1923.

På grund av vad jag nu anfört, tillstyrker jag, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen att

dels för beredande av avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid universitetet i Uppsala anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst 28,205 kronor, att med iakttagande av de för vissa fall ovan angivna grunder med särskilda belopp av Kungl. Maj:t användas för nu av mig omförmälda ändamål; skollande de belopp, som ur berörda förslagsanslag, högst, anordnas till anställande av en lektor i danska språket och litteraturen samt lektorer i tyska, franska och engelska språken ävensom till arvode åt en assistent vid fysiska institutionen, anses utgå ur vederbörande av 1921, 1919 och 1918 års riksdagar för dessa ändamål beviljade anslag;

dels ock medgiva, att uppkommande besparing å den uti det av riksdagen på extra stat för år 1922 anvisade anslaget å 47,410 kronor till fortsatta anslag till lärararvoden m. m. ingående anslagsposten å 600 kronor till anordnande av undervisning i bokföring, må för tiden 1 januari—30 juni 1923 tagas i anspråk för enahanda ändamål.

[68.]

8. Fortsatta anslag till materiell för vissa institutioner m. m. I likhet med vad vid anmälan av anslagsbehoven för år 1922 ägt rum, har jag under denna punkt sammanfört en del anslagsfrågor beträffande universitetet i Uppsala, vilka väsentligen avse anslag till materiell och dylikt. Samtliga anslag, vilka tillstyrkts i univer-

Fortsatta anslag till materiell för vissa institutioner m. m.

- [68.] sitetskanslersämbetets skrivelse den 12 augusti 1921, äro avsedda att utgå för förra halvåret 1923 med hälften av de belopp, som anvisats för år 1922. I nedanstående tablå har jag även upptagit en anslagspost, nämligen till driftkostnader vid Klubbans biologiska station, beträffande vilken en anslagshöjning från 4,600 kronor till 5,000 kronor av universitetsmyndigheterna ifrågasatts och av kanslern i skrivelse den 12 augusti 1921 tillstyrkts. Med hänsyn till fallande priser är jag ej böjd tillstyrka denna förhöjning, utan torde hittillsvarande anslaget fortfarande bära utgå, i enlighet med kanslerns förslag så fördelat, att på förra halvåret 1923 skulle belöpa en tredjedel eller alltså med utgångspunkt från hittillsvarande belopp 1,535 kronor.

Ändamål, för vilket anslag beviljats.	År, för vilket anslag först anvisats.	Anslagsbelopp, avsett för förra halvåret 1923.
Materiell m. m. för det praktiskt teologiska övningsinstitutet.	1915	150: —
Höjning av anslaget till materiell m. m. för institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi.	1911	500: —
Materiell för kliniken för öron-, näs- och halssjukdomar.	1920	1,000: —
Materiell för medicinska poliklinikerna.	1922	750: —
Materiell m. m. för hygieniska institutionen.	1914	3,500: —
Upprätthållande av verksamheten å psykologiska laboratoriet.	1915	500: —
Förstärkande av det i utgiftsstaten för universitetet för vissa seminarier uppförda anslaget å 5,500 kronor till inköp av böcker och annan undervisningsmaterie- riell ävensom för tillfälliga utgifter.	1921	2,785: —
Driftkostnader vid Klubbans biologiska station.	1917	1,535: —
Bokbinderiarbeten vid universitetsbiblioteket.	1918	1,325: —
Materiell vid statistiska seminariet.	1922	1,250: —
Utgivande av universitetets årsskrift.	1912	7,500: —

Samtliga dessa anslagsbelopp bära utgå såsom reservationsanslag; de utgöra tillhopa 20,795 kronor. Denna summa bör nu äskas hos riksdagen, för att i sinom tid av Kungl. Maj:t med enahanda såsom

reservationsanslag betecknade belopp, som nu utgå, fördelas för ovan angivna ändamål.

Jag tillstyrker alltså, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att till materiell för vissa institutioner m. m. vid universitetet i Uppsala anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett reservationsanslag av 20,795 kronor, att av Kungl. Maj:t användas för de av mig omförmälda ändamål.

9. Indragning av vissa professorsprebenden m. m. Frågan om indragning av universitetsprofessorernas prebenden var under år 1920 förelagd såväl riksdagen som kyrkomötet

[69.]
Indragning
av vissa pro-
fessorspre-
benden m. m.

Vid 1920 års riksdag hade Kungl. Maj:t — sedan den s. k. Skånekommittén verkställt utredning rörande möjligheten och lämpligheten av prebendeinstitutionens i riket upphörande, till den del densamma ännu kvarstode — i proposition nr 335 föreslagit riksdagen att för sin del medgiva, att indragning av de teologie professorsprebendena finge i den ordning Kungl. Maj:t prövade skäligt bestämma och enligt den ersättningsgrund, som i Kungl. Maj:ts cirkulär den 28 april 1882 funnes angiven, successivt genomföras. Enligt skrivelse den 22 juni 1920 biföll riksdagen detta Kungl. Maj:ts förslag.

Genom skrivelse (nr 10) till 1920 års kyrkomöte inhämtade Kungl. Maj:t härefter, jämlikt § 114 i regeringsformen och prästerskapets privilegier den 16 oktober 1723, kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet medgäve de teologie professorsprebendernas indragning i den ordning och enligt den ersättningsgrund, som angivits i Kungl. Maj:ts ovannämnda för 1920 års riksdag framlagda förslag.

Genom skrivelse den 16 november 1920 (nr 11) avlät kyrkomötet svar å Kungl. Maj:ts framställning. Denna skrivelse — avfattad i enlighet med kyrkolagsutskottets förslag — innehöll dels en anmälan, att kyrkomötet med anledning av Kungl. Maj:ts framställning medgivit, att indragning av de teologie professorsprebenderna finge i den ordning Kungl. Maj:t prövade skäligt bestämma och enligt den i omförmälda cirkulär den 28 april 1882 angivna ersättningsgrund successivt genomföras, dels ock en anhållan, att Kungl. Maj:t tacktes vid begagnande av den Kungl. Maj:t sålunda medgivna rätten till indragning av ifrågavarande prebenden föranstalta

[69.] därom, att till innehavarna av professorsbefattningarna i praktisk teologi måtte fortfarande upplåtas prebenden på sätt Kungl. Maj:t prövade skäligt bestämma.

Den s. k. Skånekommittén hade i sin ovannämnda utredning på anförda skäl uttalat sig för indragning av samtliga professorsprebendena och angivit den ordning, i vilken denna indragning enligt kommitténs mening borde ske. Den i kyrkomötets omförmälda anhållan berörda frågan om bevarande av prebenden för professorerna i praktisk teologi vid de båda universiteten hade under föregående skeden av nu förevarande ärende framkallat mycken diskussion, därunder olika meningar gjorts gällande. Till protokollet över ecklesiastikärenden den 19 mars 1920, som i utdrag åtföljde Kungl. Maj:ts förutnämnda proposition nr 335, lämnade jag en redogörelse för den meningsbrytning, vilken kommit till synes i de uttalanden, som över Skånekommitténs förslag om de teologie professorsprebendernas indragning avgåvos av teologiska fakulteterna och de större akademiska konsistorierna i Uppsala och Lund samt av universitetskanslern, ärkebiskopen och biskopen i Lunds stift. Själv yttrade jag vid detta tillfälle:

Ehuru jag, såsom framgår av det nyss anförda, förmenar, att starka skäl tala för indragning jämväl av de prebenden, som äro förenade med professurerna i praktisk teologi, anser jag dock med hänsyn till den tvekan, som yppats från teologiskt håll, möjlighet till vidare utredning i vissa hänseenden böra lämnas öppen, innan definitivt beslut fattas om indragningen av dessa prebenden. De spörsmål, som därvid skola undersökas, angå emellertid lämpligaste sättet för befrämjande av den vetenskapliga forskningen inom den praktiska teologiens område och av de blivande prästernas praktiska utbildning, således frågor, vilka närmast höra under Kungl. Maj:ts prövning. Jag finner därför den omständigheten, att de rent praktiska skälen för prebendeinstitutionens bibehållande på denna enstaka punkt anses starkare än i fråga om övriga professorer, icke böra utgöra hinder för riksdagen och kyrkomötet att i princip lämna sitt medgivande till samtliga professorsprebendens indragning samt bemyndiga Kungl. Maj:t att, i den ordning Kungl. Maj:t prövar skäligt bestämma och enligt den ersättningsgrund, som i cirkuläret den 28 april 1882 finnes angiven, successivt genomföra sagda indragning.

Sedan Kungl. Maj:ts framställning till kyrkomötet avläts, hava vissa av mig i mitt yttrande i ärendet till statsrådsprotokollet antydda utredningar inkommit till ecklesiastikdepartementet. På tal om lämpligaste tidpunkten för indragningen av de olika professorsprebendena anmärkte jag, att definitivt beslut angående prebende-

naturens upphörande i det särskilda fallet kunde av Kungl. Maj:t fattas först efter det samtliga vederbörande i orten blivit hörda. För ändamålet fick kammarkollegium den 29 juni 1920 befallning att efter vederbörandes hörande avgiva utlåtande över Skånekommitténs förslag, vilket angav de särskilda tidpunkter, då enligt kommitténs mening indragningen borde ske. Med särskilda utlåtanden den 23 september 1920 överlämnade kammarkollegium i följd därav till kollegiet avgivna yttranden av vederbörande pastoratsbor och prästerskap samt landsfiskaler ävensom av länsstyrelserna i Uppsala och Malmö jämte domkapitlen i Uppsala och Lund; varande jämväl ett av ärkebiskopen, såsom förutvarande professor med prebende, avgivet utlåtande bifogat akten.

Jag torde få nämna, att pastoratsborna utan undantag — i vissa fall på grund av numera uppkomna förhållanden i avseende å verkställda löneregleringar m. m. — och i allmänhet avgjort uttalat sig för prebendernas indragning och beträffande tidpunkten här för anslutit sig till kommitténs förslag, dock att i två fall på grund av särskilda förhållanden indragningen ansetts böra träda tidigare i verket än kommittén tänkt sig. Vad angår tidpunkterna för indragningen av de prebenden, min förevarande framställning åsyftar, hänvisar jag till det följande av framställningen.

Av de båda domkapitlen hade det i Lund uttalat sig för, att ett prebendepastorat bibehölles för innehavaren av professuren i praktisk teologi vid Lunds universitet. I enahanda riktning gick det yttrande, som avgivits av domkapitlet i Uppsala, vilket såsom lämpligt prebende för professorn i praktisk teologi i Uppsala angivit domkyrkoförsamlingen, Helga Trefaldighets församling eller Gamla Uppsala församling.

Länsstyrelsen i Uppsala hade tillstyrkt prebendernas bibehållande vid ett flertal teologiska professurer. Ärkebiskopen hade till upplysning och eftertanke anfört vissa förhållanden »rörande dels det berättigade i prebendepastorers tillsättning, dels det relativa berättigande, som en prebendepastor kan äga även från prebendeförsamlingens synpunkt».

Vad kammarkollegii utlåtanden angår torde jag här ur dem få omförmåla, att kollegium erinrat om den av mig antydda utredningen rörande prebendeinstitutionen så vitt särskilt angår professorerna i praktisk teologi. Under anmärkning att denna utredning

[69.] vid tiden för avgivandet av kollegiets utlåtanden icke verkställets, hade kollegiet funnit det vara erforderligt att tillsvidare bibehålla ett prebende vid vartdera av rikets universitet. Kollegium ansåge, att härtill borde väljas Uppsala, respektive Lunds stads pastorat.

Vad den i kammarkollegiets utlåtanden omförmälda utredningen beträffar hade densamma satts i verket på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 18 juni 1920. Kungl. Maj:t anbefallde då universitetskanslern att, efter vederbörandes hörande, till Kungl. Maj:t inkomma med utredning och förslag *dels* angående de pastorat, som, därest professorerna i praktisk teologi fortfarande komma att innehava prebenden, borde anvisas härtill, varvid särskilt borde undersökas möjligheten och lämpligheten att såsom prebenden anslå vederbörande domkyrkoförsamlingar, *dels* angående möjligen erforderliga föreskrifter i fråga om särskilda kompetensfordringar eller tillsättningsbestämmelser för berörda professorsbefattningar samt beträffande de ändringar, som kunde anses vara av nöden i avseende å gällande föreskrifter rörande förste teologie professurerna samt angående de blivande prästernas praktiska utbildning, *dels ock* rörande de särskilda anordningar i övrigt, som möjligen från universitetens synpunkt kunde befinnas önskvärda, därest en indragning av de teologie professorsprebendena komme till stånd.

Med utlåtande, som den 22 december 1920 inkommit till ecklesiastikdepartementet, hade kanslern avgivit den begärda utredningen. Jag anser mig ej böra fullständigt återgiva vad de teologiska fakulteterna och de större akademiska konsistorierna i Uppsala och Lund samt kanslern i ämnet anfört, men skall i korthet meddela det huvudsakliga därav.

Beträffande då först frågan om vilka pastorat, som eventuellt borde anslås åt professorerna i praktisk teologi såsom fortfarande prebendeinnehavare, äro såväl fakulteter och konsistorier som kanslern ense därom, att härtill borde i första rummet ifrågakomma domkyrkoförsamlingarna i Uppsala och Lund. Där hade man bäst tillfälle till fullt tillfredsställande anordningar för den praktiska undervisningen på pastorsexpeditionen, inom ungdomsvården med dess söndagsskolor och kyrkliga ungdomsföreningar och i själva domkyrkan. Allt inom en större stadsförsamling föreläge ock mera månggestaltat och rikare utvecklat än i mindre församlingar. Vederbörande prebendeinnehavare kunde inom domkyrkoförsamlingen

lättare bibehålla kontakten med det kyrkliga livet och den kyrkliga verksamheten i alla dess olika former. Hans lärjungar skulle också få det bästa tillfälle att höra honom och lära av honom.

Domkyrkoförsamlingarna skulle väl å sin sida såsom prebenden i regel tillförsäkras väl kvalificerade män till domprostar och ställföreträdare för dem, utsedda bland stiftets mest dugande krafter. Innebure det verkligen en uppoffring för en församling att vara professorsprebende, kunde man onekligen med skäl begära en sådan uppoffring av universitetsstäderna, som i övrigt hade ett flertal av församlingarna själva tillsatta präster och njöto rikliga andliga och materiella förmåner av universitetens förläggning dit.

Näst efter Uppsala domkyrkoförsamling hade det ansetts, att den omedelbart till Uppsala gränsande Helga Trefaldighetsförsamling med dess inom staden belägna kyrka och kyrkoherdeboställe kunde ifrågakomma. I tredje rummet kunde därefter nämnas Gamla Uppsala församling, belägen i stadens nära grannskap — dock måste, därest densamma för ifrågavarande ändamål valdes till kvarstående prebende, med ändring av nu gällande löneregleringsresolution vid sidan av prebendekyrkoherden där anställas en annan fast anställd och av församlingen själv utsedd präst.

Näst efter Lunds domkyrkoförsamling hade såsom lämpligt prebende för professorn i praktisk teologi nämnts S:t Peters klosters församling, vilken för närvarande ej är prebende. Lantpastorat, även så närliggande som Stångby och Vallkärra, hade ansetts ej i samma grad som stadsförsamlingar lämpa sig till prebende åt professorn i praktisk teologi: den praktiska undervisningen måste ändå i allt fall på ett eller annat sätt tillgodoses i någon av stadsförsamlingarna.

Vad angår frågan om behovet av särskilda kompetensfordringar eller tillsättningsbestämmelser för professorerna i praktisk teologi hade man i Lund uttalat sig häremot. I Uppsala hade man, med instämmande av kanslern, ansett, att, därest prebendena för professorerna i praktisk teologi indroges, vissa särskilda kompetenskrav borde uppställas beträffande sökande till dylik professur.

Den tredje fråga, varom utredning av Kungl. Maj:t begärdes, angick tilläventyrs nödiga ändringar i avseende å gällande föreskrifter rörande förste teologie professorerna. De gjorda uttalandena gingo ut på att de nuvarande bestämmelserna i fråga om dessa professorer borde upphävas. Titeln förste teologie professor borde dock, enligt

[69.] teologiska fakultetens i Uppsala och kanslerns mening, bibehållas för äldste teologie professorn.

Beträffande behövligheten av ändringar i fråga om de blivande prästernas praktiska utbildning hade man förklarat sådana ej vara av nöden, därvid dock det större konsistoriet i Uppsala utgått från förutsättningen att innehavaren av professuren i praktisk teologi, såsom prebendeinnehavare, förbleve präst inom svenska kyrkan, ävensom föreståndare för det s. k. praktiska övningsinstitutet. — I Lund hade man framhållit, bland annat, behovet för den praktisk teologiska undervisningen av assistentinstitutionens förstärkning, därest prebendet för professorn i praktisk teologi indrages.

I fråga slutligen om särskilda anordningar i övrigt, som kunde befinnas önskvärda, därest de teologie professorsprebendena indroges, hade man i Uppsala exempelvis tänkt sig anordnandet av gudstjänster med särskild hänsyn till akademiska medborgare. Denna tanke hade ej vunnit anslutning från Lund. Där hade man påkallat omedelbart vidtagande av åtgärder för att tillförsäkra den praktiskt teologiska undervisningen tillträde icke blott till domkyrkan, utan även till de olika till domkyrkoförsamlingen hörande institutioner, vilka hittills tagits i anspråk för denna undervisning.

Frågan om professorsprebendernas indragning kom så i det skede, att framställning gjordes till 1921 års riksdag om beredande av nödiga medel till ersättning åt vissa prebendarier för minskade inkomster vid frånträdan av prebendet. Ersättningsgrunden är angiven i förutnämnda cirkulär den 28 april 1882, varigenom förordnats, att en var som därefter utnämndes till ämbete eller tjänst, varmed enligt gällande bestämmelser prebendepastorat vore förenat, skulle vara skyldig att, om och när Kungl. Maj:t så beslöte, avträda prebendepastoratet mot fyllnad i den med ämbetet eller tjänsten förenade lönen till belopp, vartill inkomsten av prebendepastoratet funnes i lönestat upptagen eller vid lönereglering beräknad.

Ersättningsfrågans framläggande och godtagande av riksdagen innebar emellertid ej indragning på en gång av samtliga professorsprebendena. Vid denna indragning hade nämligen hänsyn måst tagas dels till den nyss avhandlade frågan om bibehållande av prebendena för professorerna i praktisk teologi, dels ock till att —

enligt riksdagens och kyrkomötets samstämmiga beslut — avvecklingen av prebendeinstitutionen vid universitetet skulle ske successivt.

Redan Skånekommitténs förslag innebar ett successivt indragande av ifrågavarande prebenden. Vidare måste — såsom nämnts — hänsyn jämväl tagas till spørgsmålet om prebendena skulle bibehållas vid professurerna i praktisk teologi och, om så ansåges böra ske, vilka pastorat i så fall borde fästas vid dessa professurer.

Till protokollet över ecklesiastikärenden den 11 februari 1921, som i utdrag åtföljde Kungl. Maj:ts proposition nr 135 till 1921 års riksdag anförde min företrädare i statsrådsämbetet i denna sak:

För min del har jag uttalat min sympati för tanken att professorerna i praktisk teologi fortfarande borde bli kyrkoherdar i vissa pastorat, *under angiven förutsättning att därmed vinnes en verklig fördel för dessa professorers verksamhet såsom universitetslärare.*

Den uppfattningen, att de teologiska lärarna vid universitetet böra för sin verksamhet stå det kyrkliga församlingslivet nära, en uppfattning som i det sista utgjort stödet för bibehållande av de teologiska professorsprebenderna i allmänhet, har enligt min mening allt fortfarande sin principiella betydelse, så vitt angår professurerna i praktisk teologi. Det förefaller mig helt naturligt, att det gamla sambandet mellan universitetet och kyrkoförsamlingen finge bestå i fråga om de professurer, vilkas speciella forsknings- och undervisningsområde utgöres av församlingslivet och församlingstvården i alla dess skiftande former. Dessa professorsurors innehavare tillkommer att handleda de blivande prästerna i den tekniska och metodiska sidan av deras arbete eller åtminstone att övervaka deras utbildning i nämnda avseende.

Lika litet som det befunnits lämpligt att den praktiska utbildningen av lärare vid högre och lägre läroanstalter ligger i händerna på personer, som själva stå utanför den gärning, som utbildningen avser, lika litet kan det vara lämpligt, att den högsta ledningen av den praktiska utbildningen av blivande präster omhänderhaves av en person, som står utanför församlingslärares och själasörjares gärning. Det har visserligen vid denna frågas föregående behandling gjorts gällande, att nu antydda syfte skulle kunna vinnas, även om professorn i praktisk teologi icke vore innehavare av eget pastorat. Man har tänkt sig, att utvägar skulle på annat sätt kunna beredas för nämnda befattningshavares deltagande i praktiskt församlingsarbete. Jag vill icke bestrida, att även på denna väg åtskilligt står att vinna, men det synes uppenbart, att professorn såsom den ansvarige innehavaren av ett eget pastorat komme att intaga en ställning, som starkare bunde honom vid det ämbete, i vilket han har att införa de blivande prästerna, och som tillika beredde honom en väsenligt större rörelsefrihet vid utnyttjandet av det erfarenhetsmaterial i fråga om församlingstvård, med vilket han har att göra de teologie studerande bekanta.

Vid vad jag nu anför har jag ej förglömt, att professorn i praktisk teologi vid universitetet i Uppsala för närvarande ej är »handledare» utan föreståndare

[69.] för det teologiskt praktiska övningsinstitutet därstädes. Detta institut är dock ej någon fast inrättning utan uppehålles tillsvidare, man kan säga såsom en försöksanordning.

Det står emellertid för mig fullt klart, att vissa bestämda anordningar både i fråga om prebendepastoraten och beträffande prebendariens tjänstgöring måste träffas, för att prebendeinstitutionen i nu ifrågavarande fall skall kunna fylla den uppgift i den praktiska prästbildningens tjänst, som jag nyss antytt.

Vilka dessa anordningar böra vara måste, innan frågan slutgiltigt avgöres, tagas under ingående omprövning. Till en sådan har jag emellertid ännu icke haft tillfälle och måste därför för närvarande inskränka mig till några flyktiga antydningar.

Det synes mig sålunda uppenbart, att det för det ifrågasatta målets uppnående måsts krävas, att prebendepastoratet är så beläget, att det utan avsevärd tidsförlust eller andra störande förhållanden kan utnyttjas för sitt ändamål. Det synes mig vidare oundgängligen nödvändigt, att uti instruktionen för innehavaren av professuren i praktisk teologi bestämda föreskrifter givas, åsyftande såväl prebendariens skyldighet att i bestämd ordning deltaga i församlingsvården som ock ett bestämt reglerande av de former, under vilka de blivande prästerna med utnyttjande av det inom prebendepastoratet givna erfarenhetsmaterialet skola införas i församlingslärares och själasörjarens uppgifter.

En prebendeinstitution med nu ifrågavarande syfte kan tilläventyrs försätta församlingsmedlemmarna i en ställning, som på grund av den inskränkning, den må medföra i fråga om sagda medlemmars inflytande vid val av prästerliga krafter, kan inom församlingarna framkalla en stämning, som ogynnsamt inverkar på möjligheten att vinna det med institutionen avsedda målet. Det torde därför vara nödvändigt att anordningar träffas, vilka bereda församlingsmedlemmarna största möjliga tillfälle att utöva inflytande på tillsättningen av de inom pastoratet tjänstgörande prästerliga krafterna. Jag tänker härvid särskilt på möjligheten att åt församlingsmedlemmarna i större utsträckning än vad hittills i regeln varit fallet bereda inflytande, då det gäller att inom pastoratet anställa den eller de prästmän, som allt efter pastoratets storlek eller beskaffenhet måste i större eller mindre utsträckning suppleras prebendariens egen församlingstjänst.

Med nu angivna uppfattning av ifrågavarande spörsmål höll dåvarande departementschefen för nödvändigt, att den övergångstid i fråga om prebendeinstitutionens upphörande, som måste bli en följd av prebendepastoratens successiva indragning, användes till en noggrann undersökning och prövning av nu berörda angelägenhet. Han hade också ansett sig vid valet av de pastorat, vilka han förordat till indragning, böra taga med i beräkningen frågan om de nuvarande prebendepastoratens möjliga lämplighet att användas såsom prebenden åt innehavarna av professorerna i praktisk teologi. De förslag beträffande indragning av professorsprebenden, som Kungl. Maj:t i anslutning till departementschefens uttalanden förelade 1921

års riksdag och som av riksdagen godtogos, omfattade därför ej de [69.]
pastorat, som för närvarande utgöra prebenden för professorerna
praktisk teologi, i Uppsala Gamla Uppsala och i Lund Husie. Ej
heller blev prebendeegenskapen upphävd i fråga om dem, som
vederbörande nämnt eller eljest ansetts såsom mer eller mindre
lämpliga till prebenden för professorerna i praktisk teologi, nämligen
domkyrkoförsamlingarna samt i Uppsala Helga Trefaldighet och i
Lund Stora Uppåkra. Vidare undantogs Vaksala och Hällestads
pastorat, vilka pastorat departementschefen i likhet med Skånekom-
mittén ansåg böra befrias från sin prebendenatur först den 1 maj
1923.

Såsom jag redan förut antytt, har jag vid ett annat tillfälle
givit uttryck åt den uppfattningen, att starka skäl syntes tala för
en indragning av samtliga teologie professorsprebenden, alltså även
de prebenden, som äro förenade med professurerna i praktisk teologi.
Därest emellertid en verklig fördel för dessa professorers verksamhet
såsom universitetslärare skulle kunna vinnas genom sagda profes-
sors bibehållande såsom prebendarier, anser jag det försvarligt att
bibehålla prebenden åt professorerna i praktisk teologi. Den av mig
förut berörda utredningen giver likväl enligt min mening ingalunda
otvetydigt vid handen, att den omständigheten, att professorerna i
praktisk teologi hittills innehåft prebenden medfört någon dylik på-
taglig fördel för deras verksamhet som universitetslärare. Kanske
torde det dock vara möjligt, att en dylik fördel står att vinna, därest
åt sagda professorer anslås pastorat, vilka i och för undervisningens
meddelande hava ett lämpligare läge än de, vilka hittills varit an-
slagna åt professorer i praktisk teologi samt vidare vissa av min
företrädare i statsrådsämbetet antydde anordningar vidtagas. För
att vara i stånd att fälla ett avgörande omdöme i föreliggande spör-
smål, anser jag därför möjlighet böra beredas vederbörande professorer
i praktisk teologi att utöva verksamhet såsom prebendarier under
nyss angivna för densamma gynnsamma förhållanden. Innan erfa-
renhet till fullo sålunda vunnits, anser jag, att med frågans defini-
tiva avgörande bör anstå tills vidare.

Departe-
mentschefen.

Då jag sålunda stannar för, att professorerna i praktisk teologi
tillsviðare skola förbliva kyrkoherdar i vissa pastorat, erbjuder
det, såvitt handlingarna utvisa, ingen större svårighet för ett be-

[69.] dömande och avgörande av frågan vilka pastorat, som härvid äro de lämpligaste och härtill böra ifrågakomma. De akademiska myndigheterna äro samtliga ense om, att domkyrkoförsamlingarna i Uppsala och Lund härtill böra i främsta rummet ifrågakomma. Jag finner så starka skäl tala för en dylik anordning att jag utan tvekan ansluter mig till denna uppfattning. Utgår jag sålunda från, att domkyrkoförsamlingarna böra tillsvidare bibehållas vid sin prebendeegenskap, torde något hinder icke möta att nu förorda en indragning av ännu återstående professorsprebenden.

Jag kommer så över till spørsmålet om prebendernas indragning och själva ersättningsfrågan.

Till en början vill jag lämna en översikt över samtliga nu ifrågavarande prebendepastorat — såväl de genom beslut av 1921 års riksdag indragna som de ännu återstående, tillika med uppgift å de av Skånekommittén för dem samtliga föreslagna tider för indragningen samt å de av kommittén därvid angivna beloppen av årliga ersättningar till prebendarierna.

Prebendepastorat.	Tid för indragning.	Ersättningsbelopp. Kronor.
<i>Uppsala universitet:</i>		
Uppsala stad och Vaksala, båda prebenden åt förste teologie professorn och domprosten	$\frac{1}{5}$ 1923	5,500: —
Danmark	$\frac{1}{5}$ 1922	1,075: —
Helga Trefaldighet	$\frac{1}{5}$ 1922	880: —
Gamla Uppsala	$\frac{1}{5}$ 1922	1,425: —
Uppsala-Näs	$\frac{1}{5}$ 1922	95: —
Hagby-Ramsta	$\frac{1}{5}$ 1922	460: —
Börje	$\frac{1}{5}$ 1922	960: —
<i>Lunds universitet:</i>		
Lunds stads- och landsförsamlingar	$\frac{1}{5}$ 1923	4,020: —
Västra Kärrestorp och Glostorp	$\frac{1}{5}$ 1921	7,553: —
Stångby och Vallkärra	$\frac{1}{5}$ 1921	7,532: —
Stora Uppåkra och Fläckarp	$\frac{1}{5}$ 1921	5,647: —
Husie	$\frac{1}{5}$ 1921	3,579: —
Hällestad, Dalby och Bonderup	$\frac{1}{5}$ 1923	6,210: —

Beträffande de i denna tablå angivna tider och ersättningsbelopp torde jag — i vad avser samtliga prebendepastorat med undantag av Uppsala stad och Vaksala*) samt Lunds stads- och landsförsamlingar — få meddela följande: [69.]

Uppsala universitet.

Vad först beträffar Danmarks, Uppsala-Näs, Hagby-Ramsta och Börje pastorat, vill jag allenast erinra därom, att i enlighet med 1921 års riksdags med bifall till Kungl. Maj:ts framställning därom fattade beslut dessa pastorat befriats från sin prebendenatur, i följd varav innehavarna av vederbörande lärostolar upphört eller komma att upphöra att åtnjuta inkomsten av sagda pastorat. Vidare har, likaledes i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts framställning, 1921 års riksdag dels föreskrivit, att ur universitetets utgiftsstat skall utslutas allt vad där förekommer rörande inkomst från nyssberörda fyra pastorat för vissa befattningshavare inom teologiska fakulteten, dels ock bestämt, att till vederbörande befattningshavare skall av allmänna medel utgå viss närmare angiven ersättning för de inkomstbelopp, som genom prebendernas indragning frångå dem, i följd varav riksdagen för sagda ändamål ökat det ordinarie bestämda anslaget till Uppsala universitet.

Danmarks,
Uppsala-Näs,
Hagby Ram
sta och Börje
pastorat.

De prebendepastorat vid Uppsala universitet, vilka nu skulle ifrågakomma till indragning, äro sålunda Helga Trefaldighets och Gamla Uppsala pastorat.

Helga Tre-
faldighets
pastorat.

Tiden för indragningen av Helga Trefaldighets pastorat har av Skånekommittén föreslagits till den 1 maj 1922. Detta pastorat innehades förut av dåvarande professorn E. Billing, vilken den 21 maj 1920 utnämnts till biskop i Västerås stift. Därefter tillträdde pastoratet av professorn E. Reuterskiöld, vilken fortfarande är innehavare av detsamma, bosatt i prästgård i Uppsala stad. Då Reuterskiöld sålunda allenast en relativt kort tid varit prebendarie i sagda pastorat, i det att tilltädet skedde först den 1 maj 1921, och ett upphörande av prebendenaturen redan den 1 maj 1922 skulle för honom medföra vissa svårigheter i avseende å anskaffande av ny bostad m. m. synes det mig skäligt, att tidpunkten för prebendets indragning utsträcker till den 1 maj 1923. Den i univer-

*) Att Vaksala icke nämnes i det följande beror därpå, att beträffande detta prebendepastorat något ersättningsbelopp icke behöver äskas hos riksdagen.

- [69.] sitetets stat beräknade inkomsten av ifrågavarande prebendepastorat utgör 880 kronor. För tiden 1 maj—30 juni 1923 — den tid, för vilken ersättning nu närmast skulle ifrågakomma — skulle alltså erfordras ett belopp av 146 kronor 67 öre eller avrundat 147 kronor, vilket synes mig böra utgå å extra stat för förra halvåret 1923. Till nästkommande års riksdag bör framställning göras om ändring i universitetets ordinarie stat samt densammes ökande med berörda belopp av 880 kronor.

Gamla Uppsala pastorat.

Tidpunkten för Gamla Uppsala pastorats indragning har av Skånekommittén föreslagits till den 1 maj 1922. Beträffande detta pastorat förhåller det sig så, att detsamma förut innehades av professorn i praktisk teologi E. Rodhe. Efter det Rodhe den 27 november 1919 blivit transporterad och utnämnd till professor i praktisk teologi med kyrkorätt vid universitetet i Lund, har till professor i praktisk teologi vid Uppsala universitet den 28 oktober 1921 utnämnts G. V. Lizell. Enligt vad jag inhämtat, har nu Lizell tillträtt Gamla Uppsala pastorat. Då emellertid, på sätt jag i det föregående anför, domkyrkoförsamlingen i Uppsala lämpligen bör tillsvidare reserveras för professorn i praktisk teologi, men prebendarien där uppnår pensionsåldern först den 16 juni 1922, kan indragningen av Gamla Uppsala pastorat icke lämpligen ske förr än den 1 maj 1923, då prebendarien i sistnämnda pastorat skulle övertaga den då ledigvarande domkyrkoförsamlingen. Jag tillstyrker alltså, att tiden för indragning av Gamla Uppsala pastorat bestämmes till den 1 maj 1923.

I avseende å ersättningsbeloppet beträffande sistnämnda pastorat upptager gällande stat en beräknad inkomstsiffra av 1,425 kronor. För tiden 1 maj—30 juni 1923 skulle alltså erfordras 237 kronor 50 öre eller avrundat 238 kronor. Efter den 1 juli 1923 bör — i likhet med vad anförts ifråga om Helga Trefaldighets pastorat — universitetsstaten i förevarande hänseende få ett annat utseende, samtidigt som den bör ökas med nyss angivna belopp, 1,425 kronor.

Innan jag lämnar prebendepastoraten vid Uppsala universitet, vill jag allenast erinra om, att, innan ett definitivt beslut rörande frågan om domkyrkoförsamlingarnas i Uppsala och Lund bibehållande såsom prebenden åt professorerna i praktisk teologi föreligger, vissa spörsmål måste vara närmare klarlagda, såsom om förste teo-

logie professorn och domprostens ställning m. m. Hit hör jämväl en utredning rörande den behållna inkomsten från förste teologie professorn och domprostens i Uppsala båda prebendepastorat, vilken utredning bör med det snaraste verkställas.

[69.]

Lunds universitet.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar beslöt 1921 års riksdag

Västra Kärrstorps och Glostorps samt Stångby och Vallkärra församlingars pastorat inom Lunds stift skulle från och med den 1 maj 1921 befrias från att vara prebenden vid lärostolar inom teologiska fakulteten vid universitetet i Lund, i följd varav innehavarna av vederbörande lärostolar från och med nämnda tidpunkt upphörde att åtnjuta inkomster från sagda pastorat;

dels förordna, att Västra Kärrstorps och Glostorps samt Stångby och Vallkärra församlingars pastorat inom Lunds stift skulle från och med den 1 maj 1921 befrias från att vara prebenden vid lärostolar inom teologiska fakulteten vid universitetet i Lund, i följd varav innehavarna av vederbörande lärostolar från och med nämnda tidpunkt upphörde att åtnjuta inkomster från sagda pastorat;

dels föreskriva, att ur universitetets utgiftsstat skulle från och med år 1922 uteslutas allt vad där förekommer rörande inkomst från nyssberörda två pastorat för vissa befattningshavare inom teologiska fakulteten;

dels bestämma, att nuvarande innehavare av sagda två prebenden skulle tillsvidare så länge de kvarstode vid sina lärostolar för mistning av inkomsten från prebendena åtnjuta ersättning med följande belopp för år räknat, nämligen beträffande Västra Kärrstorps pastorat med 7,553 kronor och beträffande Stångby pastorat med 7,532 kronor;

dels ock till ersättning i berörda avseende såsom förslagsanslag, högst, anvisa ej mindre på tilläggsstat för år 1921 ett belopp av 10,057 kronor än även på extra stat för år 1922 ett belopp av 15,085 kronor.

Dessa ersättningsbelopp äro satta efter de inkomster av prebendepastoraten, som beräknades vid 1908 års lönereglering för universitetet. Sammanlagda med de i universitetets stat upptagna kontanta avlöningsförmåner bringa ersättningsbeloppen den samlade avlöningen för ifrågavarande prebendarier över vanlig professorslön även med ålderstillägg. Efter nuvarande prebendeinnehavares avgång från sina professurer skola ersättningsbeloppen sänkas, i den mån så erfordras för att vederbörandes avlöning ej må komma att överstiga vanlig professorslön, och rätten till ålderstillägg skall bliva

- [69.] lika som för övriga professorer. Ifrågavarande å extra stat för år 1922 anvisade anslag torde alltså bliva med halva sitt belopp för samma ändamål erforderligt för förra halvåret 1923. Därest före den 1 juli 1923 avgång sker, torde Kungl. Maj:t äga rätt att ur anslaget anvisa nödiga medel för uppbringande av avlöningarna vid ifrågavarande professorer under sagda tid till vanlig professorslön, 7,500 kronor.

Stora Upp-
åkra och
Flackarps
pastorat.

Prebendenaturen för Stora Uppåkra och Flackarps pastorat torde böra upphöra från och med den 1 maj 1922.

Vad beträffar ersättningsbeloppet till prebendarien, har denne beräknats komma att — efter ikraftträdande den 1 maj 1921 av ny lönereglering — av pastoratet uppbära en behållen inkomst av 2,035 kronor. Då i universitetets stat finnes för den professor, som innehar ifrågavarande pastorat, upptagen en kontant lön av 2,400 kronor, erfordrades för att fylla professors avlöning till den sedvanliga professorslönen ett lönefyllnadsbelopp för år av 3,065 kronor. För ändamålet beviljade 1921 års riksdag dels såsom ytterligare lönefyllnad för tiden 1 maj—31 december 1921 på tilläggsstat för samma år ett belopp av 2,044 kronor dels ock såsom ytterligare lönefyllnad för år 1922 på extra stat för detta år ett belopp av 3,065 kronor.

Indrages nu pastoratet från och med den 1 maj 1922, skulle det årliga ersättningsbeloppet utgöra skillnaden mellan vanlig professorslön, 7,500 kronor, och den i staten upptagna lönefyllnaden, 2,400 kronor, d. v. s. 5,100 kronor. Av detta belopp skulle för tiden 1 maj—31 december 1922 erfordras såsom lönefyllnad 3,400 kronor. Den av riksdagen för år 1922 redan beviljade lönefyllnaden, utgör, i vad den belöper å tiden 1 maj—31 december 1922, 2,043 kronor 33 öre eller avrundat 2,044 kronor. Såsom ytterligare lönefyllnad för sagda tid skulle alltså erfordras ett belopp av 1,356 kronor, vilket bör för ändamålet uppföras å 1922 års tilläggsstat. För förra halvåret 1923 är hälften av ifrågavarande ersättningsbelopp behövt, d. v. s. 2,550 kronor, och torde detta belopp böra uppföras på extra stat för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923. Den av pastoratets indragning betingade ändringen i universitetets stat ävensom frågan om ökningen av den ordinarie staten med ovanberörda belopp 5,100 kronor torde lämpligen kunna anstå till 1923 års riksdag.

För Hällestads, Dalby och Bonderups pastorat träder ny löne-reglering i kraft den 1 maj 1923. Vid sagda tid torde jämväl pas-torats prebendenatur böra upphöra.

Ersättningsbeloppet skulle utgöra skillnaden mellan sedvanlig professorsavlöning, 7,500 kronor, och i staten upptagen lönefyllnad, 1,290 kronor, alltså för år 6,210 kronor. För tiden 1 maj—30 juni 1923 skulle för ändamålet erfordras ett belopp av 1,035 kronor, vil-ket bör uppföras å extra stat för förra halvåret 1923. Ändringarna i universitetets ordinarie stat torde jämväl i detta fall böra anstå till 1923 års riksdag.

[69.]

Hällestads,
Dalby och
Bonderups
pastorat.

Tiden för indragning av Husie pastorat har av skånekommittén föreslagits till den 1 maj 1921. Pastoratet innehaves emellertid för närvarande av professorn i praktisk teologi med kyrkorätt E. Rodhe. Med hänsyn härtill och i betraktande av min ovan uttalade uppfatt-ning rörande ett bibehållande tills vidare av domkyrkoförsamlingar-nas prebendenatur torde, liksom i motsvarande fall vid Uppsala uni-versitet, sagda tid böra sättas i förbindelse med den tidpunkt, då Lunds pastorat kan vara att tillträda. Nuvarande prebendarien i sistnämnda pastorat uppnår den 10 januari 1923 pensionsåldern, och torde sålunda professorn i praktisk teologi lämpligen kunna övertaga Lunds pastorat den 1 maj 1923. Husie pastorats prebendenatur bör följaktligen ej indragas förr än den 1 maj 1923.

Husie
pastorat.

I fråga om ersättningsbeloppet må erinras, hurusom av preben-dariens lön, efter vederbörliga avdrag, beräknats enligt den nya löne-regleringen kvarstå ett belopp av 1,930 kronor. Då i universitetets stat var uppfört ett kontant belopp av 3,921 kronor, har för pro-fessorn-prebendarien erfordrats en ytterligare lönefyllnad av 1,649 kronor, vilket belopp av riksdagen beviljats på extra stat för år 1922.

Varder nu pastoratet indraget från och med den 1 maj 1923, skall därefter det årliga ersättningsbeloppet utgöra skillnaden mellan sedvanlig professorsavlöning, 7,500 kronor, och ovan angivna i sta-ten uppförda fyllnadsbelopp, 3,921 kronor, alltså 3,579 kronor. För tiden 1 maj—30 juni 1923 skulle sålunda erfordras 596 kronor 50 öre eller avrundat 597 kronor. Vad angår ersättningsbeloppet för tiden 1 januari—30 april 1923 torde till grund för beräkningen böra läggas det av riksdagen för år 1922 beviljade fyllnadsbeloppet av 1,649 kronor, och skulle för sistnämnda tid sålunda erford-

ras 549 kronor 67 öre eller i runt tal 550 kronor. Definitiva ändringar i universitetsstaten böra jämväl i detta fall föreläggas 1923 års riksdag.

Till sist vill jag allenast erinra om nödvändigheten av att en utredning med det snaraste igångsättes rörande den behållna inkomsten från förste teologie professorn och domprostens i Lund prebendepastorat.

Under återopande av vad jag sålunda anført och i annat sammanhang återkommande till samma fråga, i vad den avser Lunds universitet, hemställer jag nu beträffande universitetet i Uppsala, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels förklara, att Helga Trefaldighets och Gamla Uppsala pastorat inom Uppsala ärkestift skola från och med den 1 maj 1923 befrias från att vara prebenden vid lärostolar inom teologiska fakulteten vid universitetet i Uppsala, i följd varav innehavarna av vederbörande lärostolar från och med nämnda tidpunkt upphöra att åtnjuta inkomsten från sagda pastorat;

dels bestämma, att till vederbörande befattningshavare skall av allmänna medel utgå ersättning för de inkomstbelopp, som genom prebendernas indragning för tiden 1 maj—30 juni 1923 frångå dem, med respektive 147 kronor beträffande Helga Trefaldighets pastorat och 238 kronor beträffande Gamla Uppsala pastorat;

dels ock till ersättning i berörda avseende såsom förslagsanslag, högst, anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett belopp av 385 kronor.

[70.]

Pedagogiska
seminariet
och övnings-
skolan.

10. **Pedagogiska seminariet och övningsskolan.** Riksdagen har beviljat för vartdera av åren 1912 och 1913 extra anslag till belopp av 5,000 kronor, avsedda att utgöra bidrag till uppehållande av verksamheten vid det pedagogiska seminariet vid universitetet i Uppsala och den med seminariet förbundna övningsskolan. Anslag för enahanda ändamål har av riksdagen jämväl uppförts på extra stat för vart och ett av åren 1914—1920 med ett till 7,000

kronor höjt belopp. För år 1921 höjdes anslaget till 8,000 kronor [70.] samt för år 1922 yttermera till 15,100 kronor.

Sistnämnda ökning betingades av övningsskolans utvidgning från tre- till fyrtklassig samt en ökning av timarvodet till lärarna vid skolan, vartill kommit, att utgifterna till belysning och städning m. m., som förut bestritts av universitetets reservfond, från och med år 1922 äro avsedda att utgå av statsmedel. Till uppvärmning m. m. för pedagogiska seminariet och de i samma byggnad inrymda statistiska seminariet och rasbiologiska institutet beräknades för år 1922 en sammanlagd kostnad av 6,400 kronor. På sätt framgår av statsverkspropositionen till 1921 års riksdag, bilagan åttonde huvudtiteln, ansåg sig föredragande departementschefen böra upptaga till prövning var för sig frågorna om bränslekostnader för ifrågavarande institutioner. Under det att sålunda för såväl statistiska seminariet som rasbiologiska institutet särskilda bränsleanslag blevo beräknade i de för dessa institutioner upptagna anslagen, ägde beträffande pedagogiska seminariet ett motsvarande förhållande icke rum. Kostnaderna för uppvärmning, belysning och städning av sistnämnda institution hade under åren 1917—1919 bestritts av Uppsala stad samt därefter av universitetets reservfond. Samtidigt som dåvarande departementschefen hemställde om förslag till riksdagen om beviljande för år 1922 av medel till belysning och städning av ifrågavarande lokaler, avböjde han att under förhandenvarande förhållanden tillstyrka bifall till framställningen om beredande av medel till nämnda lokalers uppvärmning.

Professorn B. Hammer har nu väckt fråga om utverkande av anslag för uppvärmning av den pedagogiska institutionens lokaler.

Hammer påpekar därvid, att Uppsala stads övertagande av pedagogiska skolans (icke seminariets) kostnad för uppvärmning var ett rent tillfälligt och temporärt förhållande, en ersättning för den, numera upphörda, förmånen att för stadens livsmedelsnämnd disponera skolans nuvarande lokaler. Beträffande åter universitetets reservfond, var anledningen till att den från och med höstterminen 1919 fick träda emellan den, att något riksdagspetitum ej hann i vederbörlig ordning framställas vare sig för året 1919 (då inflyttningen i de nya lokalerna, oberäknat hastigt, fick äga rum, sedan livsmedelsnämnden avflyttat) eller för närmast följande år. Men som universitetets reservfond är avsedd icke för permanenta utan för tillfälliga behov, torde den svårigen kunna ännu ett år tagas i anspråk för pedagogiska seminariets och skolans uppvärmningskostnader. — Under sådana förhållanden skulle nämnda institutioner stå inför eventualiteten att från och med år 1922 vara i avsaknad av medel för bestridande av sina lokalers uppvärmning,

[70.]

för den händelse ej en särskild post för detta ändamål upptages i det för seminariet utgående statsanslaget, såsom skett beträffande det statistiska seminariet och före år 1917 även för pedagogiska seminariet.

Det erforderliga beloppet för uppvärmning skulle enligt förra årets beräkning utgöra 6,400 kronor minskat med 1,745 kronor (= det för statistiska seminariets del beräknade anslaget till uppvärmning) och med 500 kronor (= för rasbiologiska institutet beräknat motsvarande belopp) eller 4,155 kronor. Då emellertid i 1921 års statsverksproposition upptagits endast omkring 80 procent av det för statistiska seminariet begärda beloppet för uppvärmning, torde man för pedagogiska seminariets del böra begränsa sig till att begära 80 procent av det ovannämnda beloppet, 4,155 kronor, som begärdes år 1920, eller 3,324 kronor, avrundat 3,300 kronor. Sistnämnda belopp, 3,300 kronor, skulle sålunda erfordras dels för år 1922 på tilläggsstat, dels för år 1923 såsom tillökning till det på extra stat begärda anslaget av 15,100 kronor.

I enlighet med Hammers förslag beslöt humanistiska sektionen att hos det större akademiska konsistoriet göra framställning om utverkande av dels ett ansag på tilläggsstat för år 1922 av 3,300 kronor till uppvärmning av pedagogiska seminariets och skolans lokaler, dels ock ett anslag på extra stat för år 1923 av 18,400 kronor såsom bidrag till uppehållande av verksamheten vid pedagogiska seminariet och den därmed förbundna skolan. Framställningen tillstyrkes av universitetets drätselnämnd och större konsistorium så ock i skrivelse den 12 augusti 1921 av kanslern för rikets universitet. I sin skrivelse har kanslern till övervägande anbefallt, huruvida icke, med hänsyn till sjunkande priser å bränsle, den ifrågasatta anslagsökningen å 3,300 kronor skulle kunna, efter närmare utredning, något minskas.

Departement-
schefen.

Då bränslefrågan för de i samma byggnad som pedagogiska seminariet inrymda övriga institutionerna blivit behörigen ordnad, synes mig något skäl ej föreligga att icke även för seminariets vidkommande i dess stat beräkna en för detta ändamål erforderlig summa. Även om den pedagogiska institutionen och särskilt övnings-skolan i viss mån kan sägas fylla ett kommunalt behov, kan det enligt min uppfattning icke skäligen begäras, att Uppsala stad skall, utöver sina till 4,800 kronor uppgående kontanta bidrag, vidkännas jämväl kostnaderna för uppvärmning av en institution, som i främsta rummet tjänar universitetets och den vetenskapliga forskningens intressen.

Då före år 1917 kostnaderna för nu ifrågavarande ändamål bestritts av det till institutionen utgående statsanslaget, synes mig

alla skäl tala för en återgång till en dylik anordning, så mycket mer som numera någon anledning näppeligen torde förefinnas att låta pedagogiska seminariet i förevarande hänseende bilda ett undantag från vad som tillämpas rörande övriga universitetsinstitutioner.

Det till uppvärmning erforderliga beloppet beräknar Hammer till 4,155 kronor. Med hänsyn till nuvarande bränslepriser synes man dock kunna stanna vid ett belopp av cirka 2,000 kronor eller sålunda för institutionen i dess helhet vid ett årsanslag, avrundat till 17,000 kronor. För förra halvåret 1923 skulle alltså erfordras 8,500 kronor. Till det ifrågasatta anslaget å 1922 års tilläggsstat återkommer jag i annat sammanhang.

Jag hemställer alltså om förslag till riksdagen

att såsom bidrag till uppehållande av verksamheten å pedagogiska seminariet vid universitetet i Uppsala och den därmed förbundna övningsskolan anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett reservationsanslag av 8,500 kronor.

11. **Uppvärmning av Gustavianum.** I skrivelse till kanslersämbetet för rikets universitet har det större akademiska konsistoriet i Uppsala efter framställning av filosofiska fakulteten vid universitetet hemställt om utverkande för år 1923 av ett anslag å 11,500 kronor till bestridande av materielkostnader för de i det så kallade Gustavianum inrymda institutionerna. Till stöd för framställningen åberopas den utredning, som låg till grund för Kungl. Maj:ts framställning till 1920 års riksdag om anslag för ändamålet till enahanda belopp. Kanslersämbetet, som i skrivelse den 12 augusti 1921 för förra halvåret 1923 föreslagit hälften av nämnda belopp eller 5,750 kronor, har därvid anfört, att det till äventyrs borde tagas under övervägande, huruvida icke det föreslagna beloppet kunde med hänsyn till sjunkande bränslepriser något minskas.

I Gustavianum äro som bekant följande institutioner inrymda: mineralogisk-geologiska institutionens paleontologiska avdelning, museet för nordiska fornsaker, Victoriamuseet för egyptiska fornsaker, seminariet för klassisk fornknuskap och antikens historia samt seminariet för konsthistoria. För uppvärmning av Gustavianum hemställde Kungl. Maj:t hos 1921 års riksdag om anvisande på extra stat för år 1922 av ett belopp av 11,500 kronor. Med hänsyn till de nedgående bränslepriserna ansåg sig riksdagen böra begränsa

[71.]

Uppvärm-
ning av
Gustavia-
num.

anslaget till 9,000 kronor. Av utredningen, som låg till grund för Kungl. Maj:ts framställning, framgår, att, enligt av ingenjören H. Theorell gjord beräkning, årliga bränsleåtgången vid Gustavianum utgör 1,480 hektoliter koks. Efter nu gällande kokspris torde uppvärmningen av Gustavianum under ett år draga en kostnad av i runt tal 3,850 kronor. Härvid torde böra tagas i beräkning, att i universitetets utgiftsstat för två av ovannämnda institutioner äro uppförda tillhopa 14 famnar ved; hänsyn härtill bör givetvis tagas för beräkning av den anslagssumma, staten bör för ändamålet ikläda sig. Det erforderliga beloppet synes mig lämpligen kunna beräknas till i runt tal 3,500 kronor, varav för förra halvåret 1923 skulle erfordras hälften eller alltså 1,750 kronor,

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att till uppvärmning av det s. k. Gustavianum anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett reservationsanslag av 1,750 kronor.

[72.]

Universitets-
biblioteket.

12. Universitetsbiblioteket. I en föregående punkt har jag haft tillfälle beröra de ekonomiska svårigheter, vari kungl. biblioteket i Stockholm råkat på grund av de rådande tidsförhållandena. Att det abnorma läget inom bokbranschen ej kunnat undgå att menligt inverka på arbetet även vid andra större bibliotek är uppenbart, och jag anhåller att under förevarande punkt få anmäla vissa äskanden rörande Uppsala universitetsbibliotek, vilkas tillmötesgående synes mig ofrånkomligt, därest man vill vidmakthålla de för allt vetenskapligt universitetsarbete nödvändiga förutsättningar, ett universitetsbibliotek erbjuder.

Bibliotekets ordinarie anslag utgöras dels av en post till materiell m. m. å 50,000 kronor, dels ock en post till uppvärmning och belysning m. m. å 8,200 kronor. Härtill komma vissa smärre inkomstposter, för vilka jag i det följande skall närmare redogöra. Alltsedan år 1908 har biblioteket varit i åtnjutande av ett årligt extra anslag å 10,000 kronor, vilket anslag varit avsett till bokinköp. Detta anslag har för år 1922 höjts till 20,000 kronor. Dessutom har sedan år 1921 på extra stat årligen utgått ett anslag av 10,000 kronor för inbindning av böcker.

I en till det större akademiska konsistoriet ingiven skrivelse har nu överbibliotekarien J. M. Hulth närmare redogjort för bibliotekets ekonomiska ställning. Överbibliotekarien framhåller till en

början, hurusom en del önskemål för bibliotekets vidkommande ännu kvarstode ouppfyllda, vilka allt mer och mer framträdde med ökat anspråk på beaktande. Till dessa behov räknar överbibliotekarien i främsta rummet ökade arbetskrafter i form av dels en ny förste bibliotekarie för övertagande av skötseln av bibliotekets vidsträckta bytesförbindelser, dels två nya andre bibliotekarier, dels ock två ordinarie amanuenser samt två nya kvinnliga biträden. Vidare erinrar överbibliotekarien om behov av anslag till en genomgående omkatalogisering av bibliotekets äldre samlingar efter moderna bibliografiska principer, samt om kravet på ökat utrymme åt tidningsavdelningen. Ehuru överbibliotekarien anser, att ett tillgodoseende av samtliga nu nämnda önskemål icke utan våda kunde någon längre tid undanskjutas, har han dock ej funnit sig nu böra framlägga något anslagsäskande i angivna frågor.

De krav överbibliotekarien nu ansett sig nödsakad framställa, avse en ökning av den allmänna årsbudgeten och äro, efter vad som framhålles, så oeftergivliga och så avsevärda, att alla andra önskemål borde tills vidare stå tillbaka härför.

Bibliotekets finansiella ställning har under de senaste åren alltmer försämrats, och de anslagsökningar, som kunnat utverkas, ha på intet sätt motsvarat de verkliga behoven. Ställningen är redan nu rent av brydsam, och särskilt mörk ter sig den närmare framtiden, detta så mycket mer som den anslagsökning, som för bibliotekets del begärts för bokinköp år 1922, trots att den beräknats med största möjliga hovsamhet, redan i Kungl. Maj:ts proposition blivit reducerad till en tredjedel. Jag anser mig pliktig att med all styrka såsom min bestämda övertygelse framhålla, att det icke längre kan fortgå på detta sätt; en avsevärd ökning av bibliotekets materiellanslag låter sig absolut icke längre avvisas, för såvitt ej bibliotekets förmåga att tillgodose universitetets behov skall stäckas. Redan nu är bibliotekets möjlighet att fylla sina självfallna förpliktelser gent emot den akademiska forskningen och undervisningen så starkt reducerad, att ej blott varje ytterligare inskränkning är utesluten, utan även en förlängning av den nuvarande situationen måste bli ödesdiger.

Den utredning, överbibliotekarien företagit rörande anslagsbehoven för år 1923, har givit följande resultat. Vad först *bokinköpen* beträffar heter det i skrivelsen härom:

För *bokinköp* erfordras en mycket avsevärd anslagsökning. Enär biblioteket ej har särskilt expensanslag och då vidare de stegrade bindningskostnaderna huvudsakligen måste bestridas av det allmänna materialanslaget, har det för närvarande icke kunnat undvikas, att stegringen i dessa nyssnämnda utgiftsposter återverkat starkt hämmande på bibliotekets förmåga att tillgodose sitt bokanskaff-

[72.] ningsbehov. Härtill kommer att bokpriserna som bekant på de senaste åren stigit betydligt och trots de ännu i många fall låga kurserna nu stå ojämförligt högre än före kriget.

De ytterst nödvändiga *tidskrifterna* ha tyngst drabbats av fördyringen. Under år 1920 levererades tidskrifter för 18,570 kronor 75 öre, en summa som i det närmaste uppgår till motsvarande kostnad för år 1913 eller 18,641 kronor 26 öre. Beloppet för år 1920 överstiger 1919 års kostnader med mer än 6,000 kronor och 1918 års med mer än 10,000 kronor. Visserligen är härvid att märka, att bokhandeln först under år 1920 lyckats leverera en del tidskrifter, som av skilda anledningar ej kunnat anskaffas under föregående år, men å andra sidan är antalet tidskrifter 1920 betydligt mindre än för år 1913.

Prenumerationspriserna för tidskrifterna äro allt fortfarande i oavbrutet stigande och torde för 1921 uppgå till omkring 30,000 kronor.

Nu kunde ju möjligen invändas, att det vore skäl att söka inskränka antalet tidskrifter, sedan de blivit så dyra. Men trots att försök gjorts i dylik riktning, faller detta sig mycket svårt att genomföra i större skala. Då mycket av den viktigaste vetenskapliga produktionen publiceras i denna form, skulle en sådan indragning otvivelaktigt komma att verka förlamande på det vetenskapliga arbetet vid universitetet. Och det bör betänkas, att forskningsarbetet vid ett så stort universitet som i Uppsala med nödvändighet kräver tillgång till ej blott de stora ledande tidskrifterna inom skilda fack, utan därjämte i större och mindre utsträckning till specialorgan. Ävenså uppstå alltjämt nya tidskrifter, vilka ofta äro av den vikt att de måste anskaffas.

En nedgång företer kostnaden för *fortsättningsarbeten*, som år 1913 uppgick till 5,745 kronor 44 öre, men år 1920 blott till 2,707 kronor 15 öre. Skillnaden kan naturligtvis delvis bero därpå, att utgivningen av dylika verk under krigsåren något minskats, men torde huvudsakligen vara av tillfällig natur, föranledd av bokhandelns svårigheter att följa med och uppmärksamma det nyutkomna. Under år 1921 gjorda reklamationer komma helt visst att avsevärt öka summan för sistnämnda år.

I fråga om *nya böcker* är biblioteket särskilt efterblivet. Det ges stora mängder av verk utgivna under de senare åren, som biblioteket ovedersägligt behöver, men som det ej haft råd att köpa. Man behöver blott kasta en blick i de senare årens tryckta accessionskataloger för att se, huru föga biblioteket kunnat följa med sin tid. Såvida icke svårbotliga luckor skola uppstå i bokbeståndet, är här en snarlig ändring oundgänglig, och den kan icke åvägbringas utan en anslagsökning. Med hänsyn dels till de nuvarande priserna, dels bibliotekets skyldighet att tillgodose de flesta vetenskapliga ämnens krav anser jag, att det belopp, som årligen bör avses för denna art av litteratur, icke kan sättas lägre än till 15,000 kronor.

De *antikvariska inköpen* ha under krigsåren varit rätt stora, vilket sammanhänger med de fördelaktiga valutaförhållandena. Biblioteket har därigenom kunnat företaga många värdefulla kompletteringar, som annars icke kunnat anskaffas. Även för utökandet av läsesalens referensbibliotek har den antikvariska inköpsvägen i stor utsträckning anlitats. Men ehuru detta handbibliotek, åt vars sammansättning mycken omsorg ägnats, numera är efter våra förhållanden mycket

förnämlikt, återstår ännu åtskilligt att anskaffa. Att den viktiga och förmånliga anskaffningsväg, som de antikvariska inköpen utgöra, måste hållas öppen, torde icke tarva närmare motivering.

Vid inköpen har man också att i någon mån tillgodose svenska tryckavdelningens intressen. Den svenskspråkiga litteraturen i utlandet (särskilt Finland och Amerika) kan icke helt förbises, även om vårt bibliotek i allmänhet kan inskränka sig till den rent vetenskapliga litteraturen. Dock ha vi ansett oss skyldiga att i största möjliga utsträckning söka anskaffa den litteratur, som av svenska förläggare tryckes på svenska i utlandet och som således faller utanför den grundlagsstadgade leveransplikten. Även vid bokauktioner och i den antikvariska marknaden har man givetvis skyldighet att bevaka svenska avdelningens intressen.

Bibliotekets storartade samlingar av *paleotyper* och *musikalier* ha ej på många år kunnat kompletteras, och jag gör mig heller icke några illusioner om att ens i minsta mån kunna göra några dylika förvärv under nuvarande förhållanden.

Däremot måste handskriftsavdelningen till en viss grad tillgodoses. Härmed avser jag alldeles icke några dyrbarare förvärv, exempelvis i stil med de storartade inköp av medeltidshandskrifter, som det Kongelige Bibliotek i Köpenhamn genom särskilda statsanslag satts i tillfälle att göra under de senaste åren, därmed klokt utnyttjande det enastående tillfälle till dylika inköp, som kriget och valutaförhållandena skänkt. Men det torde icke få anses obilligt att ifrågasätta att åtminstone ett årligt belopp av 2,000 à 3,000 kronor tillförsäkras den handskriftsamling, som näst Köpenhamnessamlingen utgör den förnämsta i Norden, för att sätta den i tillfälle att förvärva åtminstone sådant, som direkt sammanhör med dess förutvarande samlingar eller äger ett speciellt intresse för vårt universitet. Större delen av de förvärv, som gjorts under de senare åren, ha be kostats av intresserade mecenater.

Kart- och planschsamlingen torde böra ihågkommas med åtminstone ett eller annat hundratal kronor.

På de grunder jag här anført måste jag anse, att för posten *inköp av böcker, handskrifter m. m.* för 1923 ovillkorligen fordras ett belopp av minst 60,000 kronor, ungefärligen så fördelade:

Tidskrifter	kronor 30,000
Fortsättningar	» 5,000
Nya böcker	» 15,000
Antikvaria	» 6,800
Handskrifter	» 3,000
Kartor och planscher . .	» 200

Summa kronor 60,000

Jag tillåter mig ytterligare understryka, att dessa mina beräkningar, likasom de här nedan följande, äro gjorda i djup känsla av, att tidsläget kräver största möjliga sparsamhet. Men jag kan å andra sidan icke såsom institutionsföreståndare stå till svars med att se bibliotekets förmåga att motsvara sin uppgift med varje år som går alltmer nedsättas på vitala punkter.

[72.]

[72.] Överbibliotekarien övergår därefter till *bokbindningskostnaderna* och yttrar beträffande dessa:

Kostnaderna för *bokbindning* hava under de senaste åren alltså stegrats. För år 1919 uppgick denna utgiftspost till 24,377 kronor 75 öre, för år 1920 till 27,321 kronor 23 öre. Härvid är emellertid att märka, att den bindning, som utförts icke på långt när motsvarar det verkliga behovet. Ty trots att inbindning icke företages, så snart detta möjligen låter sig undvikas, och trots att metoden att förse böcker med endast styva gråpappersomslag numera tillämpas i en omfattning, som ännu blott för några år sedan icke skulle ha ansetts tillräddig, ha betydliga bindningsrestantier uppstått: endast under år 1920 ha 1,000 volymer utländska och 400 volymer svenska böcker, som måste förseas med band, fått avställas i avvaktan på bättre tider. Kostnaden för detta parti torde kunna beräknas till omkring 8,000 kronor. Om denna summa lägges till den faktiskt utbetalade, finna vi, att det verkliga bindningsbehovet för år 1920 skulle kräft ett belopp av över 35,000 kronor. Under år 1921, då posten för bokbindning måste ytterligare nedpressas, kommer den nämnda balansen givetvis att ökas betydligt. Hur menligt allt detta måste återverka på bibliotekets användbarhet torde en och var utan svårighet kunna föreställa sig. Jag vill betona, att själva banden genomgående i hög grad förenklats, men det oaktat har medelpriset per band varit i stigande. Det utgjorde t. ex. för utländska avdelningen år 1918 3 kronor 59 öre, år 1919 4 kronor 2 öre och år 1920 5 kronor 64 öre. Att det emellertid här icke är tal om något slöseri framgår av en jämförelse med andra bibliotek. Så t. ex. utgjorde kungl. bibliotekets medelkostnad för band (utländska avdelningen) år 1920 9 kronor 51 öre.

Jag nämnde, att kostnaden för bindning år 1920, om medel funnits disponibla, borde ha utgjort 35,000 kronor. Trots detta och ehuru de anförda restantierna av obunden litteratur måste avverkas snarast möjligt, vill jag för år 1923, i förhoppning om en sänkning av bokbinderipriserna, söka reda mig med 30,000 kronor.

Härtill måste dock läggas ett särskilt belopp för *inbindning av tidningar*. För närvarande förekommer dylik bindning i helt begränsad utsträckning: endast en upplaga av de stora huvudstadstidningarna, vidare Uppsala-tidningarna och en och annan ledande landsortstidning påkostas bindning. Övriga tidningar hopvikas nummervis och förseas med pappers- och pappomslag. Men även bindning i den omfattning, som nu förekommer, är i de flesta fall ett jämförelsevis sent behandlingssätt. Beträffande åtskilliga av de stora, ledande tidningarna behöver man blott komma några år tillbaka i tiden för att stöta på obundna och bundade årgångar. Emellertid har användningen av tidningslitteraturen under de senare åren alltså ökat, och särskilt inom ämnena statskunskap och litteraturhistoria nyttjas den i betydlig utsträckning för forskningsändamål. På den grund finner jag det oundgängligt att dels i vissa fall utsträcka bindningen, dels successive företaga en retroaktiv bindning av de mera starkt efterfrågade bladen. Jag bortser från att användningen av de obundna tidningarna nödvändigtvis blir hindrande och tidsödande — något varöver forskarna dock högljutt klaga. Jag fäster främst uppmärksamheten på att en obunden tidningsårgång absolut icke

tål vid den påfrestning, som ligger i en mera trägen användning, där varje nummer måste vecklas upp och vikas ihop. Det gäller här alltså ingenting mindre än ett val mellan samlingens fortsatta bestånd eller dess spolierande. En approximativ beräkning av kostnaden för bindning av samlingen i tidningskällaren ger vid handen att härför erfordras ett belopp av minst 60,000 kronor. Då emellertid denna inbindning naturligtvis måste företagas så småningom under en längre följd av år, anser jag, att en tiondel av detta belopp möjligen kan vara tillfyllest för år 1923.

Posten för bindning av böcker och tidningar kräver alltså ett belopp av sammanlagt 36,000 kronor.

Därefter berör överbibliotekarien frågan om bibliotekets *expenser* och anför:

Vad främst beträffar *värmekontot*, har den utredning, som genom universitetsmyndigheternas försorg företagits av expert på området, givit vid handen, att kostnaderna för uppvärmning för de närmaste åren bör beräknas till 23,450 kronor per år. Då härför av bibliotekets ordinarie bränsleanslag blott kan påräknas 5,200 kronor, skulle den erforderliga förstärkningen uppgå till 18,250 kronor.

De belopp jag för *övriga expens-poster* (belysning och elektrisk kraft, skrivmateriel, tryckningskostnader, inventarier samt övriga expenser) beräknat, framgå av nedanstående beräkningar. Samtliga dessa belopp äro baserade på erfarenheterna från de senare åren, och endast på inventarietkontot förekommer någon mera anmärkningsvärd förhöjning. Denna föranledes av en del nödvändiga nyanskaffningar av hyllor, bord m. m. och av de reparations- och underhållskostnader, som ifråga om en så stor institutions inredning och mobilier svårligen kunna undvikas.

Expenser:

Uppvärmning	kronor 23,450: —
Belysning och kraft	» 3,000: —
Skrivmateriel	» 3,500: —
Tryckningskostnader	» 3,500: —
Inventarier m. m.	» 6,000: —
Övriga expenser	» 8,000: —

Summa kronor 47,450: —

Den av överbibliotekarien uppgjorda utgiftsstaten kan sammanfattas så:

Bokinköp	kronor 60,000
Inbindning av böcker och tidningar	» 36,000
Expenser	» 47,450

Summa kronor 143,450

Till sist gör överbibliotekarien en sammanfattning av inkomsterna och anslagsbehoven och säger härom:

[72.]

Bibliotekets inkomster för år 1923 torde kunna beräknas sålunda:

Materielanslag på ordinarie stat	kronor 50,000: —	
Anslag för uppvärmning och belysning	» 8,200: —	
Donationsräntor	cirka » 4,500: —	
Extra inkomster	» » 3,000: —	65,700: —

Som nämnt måste vidare för uppvärmning begäras ytterligare 18,250: —

Vidare är emellertid att märka, att biblioteket dels från och med år 1908 haft att påräkna ett anslag å extra stat till bokinköp 10,000 kronor, dels för år 1921 innehar ett anslag å extra stat till bindning 10,000 kronor.

Men härutöver erfordras, som synes, ytterligare ett belopp av 39,500 kronor. Detta belopp skulle således (under förutsättning, att den för året begärda ökningen av värmeanslaget skulle bli beviljad) bli den verkliga anslagsökningen i förhållande till ställningen för år 1921, varvid dock bör ihågkommas, att Kungl. Maj:t för år 1922 gjort framställning om beviljande av ytterligare 10,000 kronor till bokinköp. Under förutsättning av riksdagens bifall härtill bleve skillnaden mellan åren 1922 och 1923 29,500 kronor.

De tvenne tidigare beviljade bokinköps- och bindingsanslagen synas lämpligen böra sammanföras med den nya ökning, som erfordras (kronor 10,000: — + 10,000: — + 39,500), till ett anslag för förstärkande av materialanslaget 59,500: —

Summa kronor 143,450: —

Med stöd av det anförda hemställer överbibliotekarien om utverkande av anslag på extra stat för år 1923

till ökning av anslaget till uppvärmningen kronor 18,250
» förstärkande av materiellanslaget » 59,500

Summa kronor 77,750

Det större akademiska konsistoriet har tillstyrkt de av överbibliotekarien begärda anslagen, varvid konsistoriet med avseende å betydelsen av detsamma anför följande:

Biblioteket är universitetets utan jämförelse viktigaste institution. Bokförrådets omfattning, värde och tillgänglighet äro nödvändiga förutsättningar för den forskning och undervisning, som det åligger universitetet att utöva.

Bibliotekets brister återverka oundgängligen skadligt på den vetenskapliga verksamheten; endast i gynnsammaste fall inskränker sig skadan till försening eller onödigt arbete men oftast torde den vara av allvarligare beskaffenhet. Tidigare har den enskilda universitetsläraren sökt i mån av tillgångar skaffa den för hans arbete nödvändigaste litteraturen så att hans enskilda bibliotek på visst sätt supplerat universitetsbibliotekets luckor. Denna utväg, som torde i betydligt

större utsträckning ha anlåtats här i Sverige än annorstädes, var redan tidigare starkt begränsad av universitetslärares ekonomiska villkor. Krisårens våldsamt stegrade bokpriser har gjort det ännu mycket svårare för den enskilde att skaffa sig ett något så när nödortfitt handbibliotek, och denna omständighet gör kraven på universitetsbiblioteket så mycket större och oavvisligare.

Men framför allt är det de fler-, stundom mångdubblade kostnaderna för bibliotekets rekvisita, som göra det nödvändigt att utarbete en helt ny plan till stat för bibliotekets bokinköp och expenser.

Den stora osäkerhet som för närvarande råder i fråga om prisbildningen, gör emellertid, att konsistoriet icke nu ser sig i stånd att framlägga en sådan plan. Konsistoriet skall, så snart förhållandena hunnit i någon mån stadga sig, låta utarbete en dylik och inskränker sig nu till att framhålla nödvändigheten av att de av överbibliotekarien framlagda förslagen till de för ögonblicket mest tvingande behovens nödortfittiga tillgodoseende vinna statsmakternas välvilliga och allvarliga beaktande.

I skrivelse den 12 augusti 1921 har kanslern för rikets universitet — under framhållande av universitetsbibliotekets stora behov av ökat anslag — tillstyrkt framställningen och hemställt om proposition till riksdagen i anslutning härtill, därvid dock kanslern, med hänsyn till sjunkande priser å bränsle, ansett det böra tagas under överbärgande huruvida icke de av konsistoriet upptagna posterna å 18,250 kronor för ökning av årliga anslaget till uppvärmning, skulle kunna något minskas.

Det är givet, att i en sådan ekonomisk situation som den nuvarande betänkligheter måste resas mot ett tillmötesgående av de krav, som nu framlagts från Uppsala universitetsbibliotek. Jag är den förste att medgiva, att dessa betänkligheter i och för sig kunna äga fog för sig. Men gent emot dessa stå de enligt mitt förmenande ännu mera berättigade anspråken på vidmakthållandet av en i eminent grad betydelsefull universitetsinstitution.

Departement-
chefen.

Universitetsbiblioteket är, såsom ock det större akademiska konsistoriet framhållit, universitetets utan jämförelse viktigaste institution. Det är centralhärden för allt vetenskapligt arbete vid universitetet och lämnar underlaget för allt där bedrivet forskningsarbete. Ett tillgodoseende av universitetsbiblioteket innebär följaktligen icke ett understödjande av någon viss institution eller någon särskild vetenskapsgren utan av universitetets samtliga institutioner, av universitetet i dess helhet. Då sålunda upprätthållandet av dess bestånd är en oftergivlig förutsättning för universitetsarbetets jämna gång, kunna de svenska statsmakterna enligt min uppfattning svårigen

[72.] undandraga sig att i så hög grad, som förhållandena medgiva sätta biblioteket i stånd att behörigen fullgöra sin betydelsefulla uppgift.

Jag är sålunda böjd för att i görligaste mån lämna min medverkan till att biblioteket löses ur sitt nuvarande ekonomiska trångmål. Överbibliotekarien har framhållit vissa önskemål för biblioteket, vilkas realiserande vore för biblioteket synnerligen nödvändigt, men med hänsyn till den finansiella situationen avstått från att nu framlägga något förslag i detta hänseende. Givetvis måste dessa önskemål tills vidare stå tillbaka för de anslagsäskanden, som nu framföras. Ytterligare ett förslag, om anskaffande för biblioteket av en s. k. photostat, vilket jämväl av universitetsmyndigheterna tillstyrkts, anser jag i likhet med universitetskanslern böra vika för de betydligt nödvändigare kraven på vidmakthållandet av bibliotekets bokbestånd.

Vid bedömande av universitetsbibliotekets behov av anslag för verksamhetens uppehållande anser jag mig böra skilja mellan å ena sidan anslag till materiell, d. v. s. i huvudsak till bokinköp och bindning och å den andra anslag till sådana expenser som bränsle, belysning m. m.

Vad då först materiellanslagen beträffar, räknar överbibliotekarien med en kostnadssumma av 60,000 kronor för inköp av böcker, handskrifter m. m. Häri ingå prenumerationspriser på de för det vetenskapliga arbetet oundgängliga tidskrifterna, för inköp av nya böcker m. m. Den angivna kostnadssumman, som sålunda avser att täcka bibliotekets obestriddigen viktigaste utgifter, anser jag vara det starkast motiverade av bibliotekets anslagsbehov. Jag finner mig emellertid böra för detta ändamål beräkna 55,000 kronor. Vidkommande så kostnaderna för bindning av böcker och tidningar, uppskattas dessa av överbibliotekarien till sammanlagt 36,000 kronor. Med hänsyn till eventuellt sjunkande priser å bokbinderimarknaden, synes mig härför kunna beräknas 30,000 kronor. Jag anser mig i sistnämnda avseende icke kunna vidtaga en större nedsättning, då under den närmast gångna tiden stora boksamlingar fått anstå i avvaktan på ekonomiskt gynnsammare tider och ett dylikt uppskov allt för länge lätt kan hava menlig inverkan på bokbeståndet. Sammanlagda kostnaderna för bokinköp och bindning skulle sålunda kunna beräknas till 85,000 kronor. Vad övrig materiell angår, d. v. s. vad överbibliotekarien under »expenser» uppför till skrivmateriell, trycknings-

kostnader, inventarier m. m. och övriga expenser, beräknas utgifterna härför till 21,000 kronor. I betraktande av fallande priser torde en slutsumma av 17,000 kronor härför vara närmelsevis riktigt uppskattad. Materiellkostnaderna skulle alltså tillhopa belöpa sig å 102,000 kronor. Häremot svarar i främsta rummet det ordinarie materiellanslaget å 50,000 kronor. Vidare kunna här jämväl tagas i betraktande de i överbibliotekariens inkomstberäkning upptagna posterna: donationsräntor å 4,500 kronor och extra inkomster å 3,000 kronor. Sammanlagda inkomstitlar skulle uppgå till 57,500 kronor. Drages sistnämnda belopp från den beräknade utgiftssumman å 102,000 kronor, erhålles ett belopp av 44,500 kronor, vilket alltså skulle utgöra det erforderliga förstärkningsanslaget. Då man emellertid tager i betraktande att för år 1921 biblioteket enligt beslut av 1920 års riksdag åtnjuter extra anslag till bokinköp och bindning å tillhopa 30,000 kronor, skulle den verkliga kostnadsökningen i förhållande till 1922 års riksstat belöpa sig till 14,500 kronor. Det synes mig ändamålsenligt, att anslagen till nu ifrågavarande ändamål sammanföras till ett gemensamt reservationsanslag å 44,500 kronor med titel: Till materiell m. m. för universitetsbiblioteket.

Bland övriga expenskostnader intager värmekontot ett framträdande rum. De årliga kostnaderna beräknas till 23,450 kronor. Emellertid motivera de fallande priserna en nedsättning av denna anslagspost. Enligt vad jag inhämtat, torde kostnaderna skäligen kunna beräknas till i runt tal 12,500 kronor. Till belysning och kraft är upptaget en post av 3,000 kronor, mot vilken jag ej funnit anledning till erinran. Drages från den sammanlagda summan av dessa poster, eller 15,500 kronor, nuvarande ordinarie anslag till uppvärmning och belysning m. m. å 8,200 kronor, erhålles ett belopp av 7,300 kronor, vilket skulle utgöra det erforderliga ytterligare anslaget till bränsle, uppvärmning m. m. Det sålunda ifrågasatta anslaget synes böra såsom reservationsanslag uppföras under titel: Till uppvärmning och belysning m. m.

De båda av mig nu förordade, efter årsbehov uppskattade beloppen torde böra för förra halvåret 1923 upptagas till halva de belopp jag beräknat för respektive ändamål.

Jag vill till sist uttala min förväntan, att, i händelse de nu äskade anslagen varda av riksdagen beviljade, de skola möjliggöra

[72.] för universitetsbiblioteket att, med iakttagande av en sparsam och klok hushållning, på ett verksamt och för det vetenskapliga livet gagnande sätt fylla sin betydelsefulla uppgift.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom särskilda reservationsanslag anvisa

dels till materiell m. m. för universitetsbiblioteket ett belopp av 22,250 kronor,

dels ock till uppvärmning och belysning m. m. för nämnda bibliotek ett belopp av 3,650 kronor.

Lunds universitet.

13. **Universitetet.** Vid bifall till vad jag under punkten 77 [73.] föreslår kommer det ordinarie bestämda anslaget till Lunds universitet, nu 918,079 kronor för år, att ökas med 500 kronor till 918,579 kronor för år. Uni-
versitetet.

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga

dels det *ordinarie* bestämda anslaget till Lunds universitet med hälften av ovan angivna belopp, 918,579 kronor, eller i avrundat tal med 459,290 kronor;

dels ock det *ordinarie* förslagsanslaget till Lunds universitet, nu 5,000 kronor, med halva beloppet eller 2,500 kronor.

14. **Fortsatta anslag till lärararvoden m. m.** I likhet med [74.] vad jag tillstyrkt i motsvarande hänseende beträffande Uppsala universitet har jag under denna punkt upptagit ett antal anslags- Fortsatta an-
slag till lärar-
arvoden m. m. äskanden, avseende vissa allttjämt behövlige lärararvoden m. m. vid universitetet i Lund. Samtliga arvoden äro i nedanstående tablå upptagna med halva belopp mot vad för år beräknats — dock med undantag för anslagsposten undervisning i bokföring, vilken ansetts i sin helhet erforderlig redan under förra halvåret 1923. I vissa fall hava av universitetsmyndigheterna förhöjningar ifrågasatts, vilka jag dock icke kunnat biträda; i övrigt överensstämmer mitt förslag med myndigheternas äskanden, och har — med undantag av arvodesbeloppens halvering och fränsett ett belopp av 750 kronor till arvode åt ledaren av den civilrättsliga delen av juridiska fakultetens prope- deutiska kurs, vilket belopp ansetts icke vara erforderligt förr än under senare delen av år 1923 — någon ändring i förhållande till vad för innevarande år äger rum icke vidtagits.

[74.]

Ändamål, för vilket anslag beviljats	År, för vilket anslag först anvisats.	Anslagsbelopp, av mig avsedda att utgå för förra halvåret 1923, kronor
För de kateketiska övningarna.	1921	100
Till arvode åt en lärare i symbolik med den undervisnings- och examinationsskyldighet, som i vederbörlig ordning bestämmes.	1914	750
Till arvode åt en klinisk laborator och biträdande lärare i medicin.	1908 [1920]	3,000
Till arvode åt en föreståndare för en ortopedisk klinik och poliklinik vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund med den undervisningsskyldighet under åtta månader, som av Kungl. Maj:t bestämmes.	1915 [1920]	2,000 under förutsättning ej mindre att länets landsting till avlönande av föreståndaren tillskjuter ett belopp av 3,000 kronor, så att hans arvode sammanlagt uppgår till 7,000 kronor, än även att fullt lämplig person för undervisningens meddelandefinnes att tillgå.
Till arvode åt den, som förordnas att leda en ny, fjärde, kurs i fysikalisk diagnostik.	1920	500 Arvodet må ej utgå till innehavare av docentstipendium.
Till arvode åt en biträdande lärare vid sagda fjärde kurs.	1920	250 Arvodet må ej utgå till innehavare av docentstipendium.
Till arvode åt den, som förordnas att leda en ny, fjärde, kurs i icke-fysikaliska undersökningsmetoder.	1920	500 Arvodet må ej utgå till innehavare av docentstipendium.
Till arvode åt den, som förordnas att leda fyra vederbörliga kurser i sjukvårdsteknik.	1920	500 Arvodet må ej utgå till innehavare av docentstipendium.
Till arvode åt den, som förordnas att under fyra kurser meddela kostnadsfri prope- deutisk undervisning i allmän kirurgi.	1920	2,000 Arvodet må ej utgå till innehavare av docentstipendium.
Till avlöning åt en lärare vid den i stadgan angående medicinska examina föreskrivna undervisningskursen i allmän kemi.	1909	1,250

[74.]

Ändamål, för vilket anslag beviljats	År, för vilket anslag först anvisats.	Anslagsbelopp, av mig avsedda att utgå för förra halvåret 1923, kronor
Såsom bidrag till arvode åt en föreståndare för det vid universitetets kliniker å Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund inrättade röntgenlaboratoriet och en därstädes likaledes anordnad radiologisk sjukavdelning med den undervisningsskyldighet och övriga tjänstgöring, som av Kungl. Maj:t bestämmes.	1911	1,250 under villkor att Malmöhus läns landsting för samma år med lika stort belopp bidrager till föreståndarens avlöning.
Såsom bidrag till arvode åt en föreståndare för universitetets till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund förlagda klinik och poliklinik för öron-, näs- och hals-sjukdomar med den undervisningsskyldighet och övriga tjänstgöring, som av Kungl. Maj:t bestämmes.	1914	1,000 under villkor att Malmöhus läns landsting för samma år med lika stort belopp bidrager till föreståndarens avlöning och med föreskrift tillika, att med arvodet ej må förenas docentstipendium.
Till arvode åt en biträdande lärare i fysikalisk diagnostik.	1918	1,000
Till arvode åt en biträdande lärare vid patologisk-anatomiska institutionen.	1918	1,500
För anställande av ett biträde vid kursen i allmän kemi för medicine studerande.	1921	250
Till arvode åt en lärare i statistik att utgå under de närmare villkor, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma.	1920	3,250 Med arvodet må icke förenas docentstipendium.
Till arvode åt en amanuens vid universitetets konstsamlingar.	1906	400
För anställande vid universitetet i Lund av lektorer i tyska, franska och engelska språken med den undervisningsskyldighet, som av Kungl. Maj:t bestämmes.	1890	8,250 utgående av ett år 1919 beviljat anslag av 99,000 kronor.
Bidrag till utgifter för en stiftelse vid universitetet i Lund för svensk folkminnesforskning.	1921	4,500
Till arvode åt en amanuens vid den med professorn N. H. Nilsson-Ehles professur förenade institutionen för ärftlighetsforskning.	1920	600

[74.]

Ändamål, för vilket anslag beviljats	År, för vilket anslag först anvisats.	Anslagsbelopp, av mig avsedda att utgå för förra halvåret 1923, kronor
Till höjning av det i ordinarie bestämda anslaget till universitetet ingående anslaget å 3,000 kronor för anställande av räknebiträden vid astronomiska observatoriet.	1920	1,000
Till arvode åt en andre amanuens vid universitetets i Lund astronomiska observatorium.	1921	400
För anordnande vid universitetet i Lund av undervisning i bokföring enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.	1909	600
Till anordnande av gymnastikövningar för kvinnliga studerande.	1921	250

Summan av dessa anslag utgör 35,100 kronor. Denna summa bör nu begäras hos riksdagen såsom förslagsanslag högst, att av Kungl. Maj:t användas för nu omförmälda ändamål i enlighet med hittillsvarande särskilda bestämmelser och villkor för vissa av dem. Vid fördelningen av anslaget böra de olika anslagsposterna var för sig betecknas såsom förslagsanslag, högst.

På grund av vad jag nu anfört, tillstyrker jag, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att för beredande av avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid universitetet i Lund anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst 35,100 kronor, att med iakttagande av de för vissa fall ovan angivna grunder med särskilda belopp av Kungl. Maj:t användas för nu av mig omförmälda ändamål, skollande de belopp, som ur berörda förslagsanslag, högst, anordnas till anställande av lektorer i tyska, franska och engelska språken anses utgå ur det av 1919 års riksdag för detta ändamål beviljade anslag.

15. Fortsatta anslag till materiell för vissa institutioner [75.]

m. m. Under denna punkt får jag för Eders Kungl. Maj:t anmäla åtskilliga äskanden, avseende anslag till materiell för vissa institutioner m. m. vid universitetet i Lund, där ett fortsatt behov av anslagsmedel föreligger. Mitt förslag överensstämmer i huvudsak med universitetsmyndigheternas framställningar; i något fall har förhöjning av vederbörande anslagspost ifrågasatts, vilken förhöjning jag dock ej ansett mig kunna förorda. I övrigt är mitt förslag lika med vad 1921 års riksdag för motsvarande ändamål beviljat, dock med undantag därav att i nedanstående tabell de olika anslagsposterna äro beräknade till hälften av motsvarande årskostnader. I ett fall har emellertid det hittills utgående anslaget upptagits i sin helhet redan för förra halvåret 1923, nämligen ifråga om posten till anordnande av kurser i havsbiologi, enär, enligt vad upplysts, hela beloppet är erforderligt redan under förra delen av året.

Ändamål, för vilket anslag beviljats	År, för vilket anslag först anvisats.	Anslagsbelopp, av mig avsett för första halvåret 1923. kronor
Till materiell för den i stadgan angående medicinska examina föreskrivna undervisningskursen i allmän kemi.	1909	250
Till materiell för pediatrika kliniken vid universitetet laboratorium.	1918	250
Till uppehållande av verksamheten vid det psykologiska laboratoriet.	1915	375
Till materiell för historiska museet.	1919	3,250
Till materiell för geologisk-mineralogiska institutionen.	1916	500
För anordnande under sommarmånaderna av kurser i havsbiologi i Öresund eller närgränsande havsområden samt för företagande med studerande vid universitetet i Lund av havsbiologiska exkursioner under pågående terminer.	1919	1,675
Till bekostande av mekaniska arbeten vid fysiska institutionen.	1918	1,950
Till materiell m. m. för universitetsbiblioteket.	1922	10,000

Fortsatta anslag till materiell för vissa institutioner m. m.

Ändamål, för vilket anslag beviljats	År, för vilket anslag först anvisats.	Anslagsbelopp, av mig ansett för första halvåret 1923. kronor
Till bokbinderiarbeten vid universitetsbiblioteket.	1922	750
Till bestridande av renskrivningskostnader vid universitetets kansli och räntekammare.	1922	600
För utgivande av universitetets årsskrift.	1912	7,500
Till materiell för inrättningen för gymnastik och fäktkonst.	1911	250
Till hyra för idrottsplats samt till inköp och underhåll av idrottsmateriell m. m.	1918	450

Summan av dessa anslag utgör 27,800 kronor. Hos riksdagen bör därför nu äskas ett reservationsanslag av 27,800 kronor för att sedermera av Kungl. Maj:t med de i tablån angivna beloppen fördelas för där omförmälda ändamål. Vid fördelningen av anslaget böra de olika anslagsposterna var för sig betecknas såsom reservationsanslag.

Jag tillstyrker alltså, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att till materiell för vissa institutioner vid universitetet i Lund m. m. anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett reservationsanslag av 27,800 kronor, att av Kungl. Maj:t användas för ovan av mig omförmälda ändamål.

[76.]

16. **Indragning av vissa professorsprebenden m. m.** Under återopande av vad jag under denna rubrik vid Uppsala universitet anfört hemställer jag beträffande universitetet i Lund, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels förklara, att Stora Uppåkra och Flackarps pastorat, Hällestads, Dalby och Bonderups pastorat samt Husie pastorat i Lunds stift skola, Stora Uppåkra och Flackarps pastorat från och med den 1 maj 1922 och de två övriga från och med den

1 maj 1923 befrias från att vara prebenden vid lärostolar inom teologiska fakulteten vid universitetet i Lund, i följd varav innehavarna av vederbörande lärostolar från och med nämnnda tidpunkter upphöra att åtnjuta inkomster från sagda pastorat;

dels bestämma, att till vederbörande befattningshavare skall av allmänna medel utgå ersättning för de inkomstbelopp, som genom prebendens indragning — beträffande Stora Uppåkra pastorat för tiden 1 januari—30 juni 1923 och beträffande övriga pastorat för tiden 1 maj—30 juni 1923 — frångå dem, med respektive 2,550 kronor beträffande Stora Uppåkra pastorat, 1,035 kronor beträffande Hällestads pastorat och 597 kronor beträffande Husie pastorat;

dels medgiva, att till beredande av ytterligare lönefyllnad åt den teologie professor, som intill den 1 maj 1923 innehar såsom prebende Husie pastorat, må för tiden 1 januari—30 april 1923 utgå ett belopp av 550 kronor;

dels bestämma, att de professorer inom teologiska fakulteten, vilka såsom prebenden senast innehaft Västra Kärrstorps och Glostorps samt Stångby och Valkärre pastorat, skola, därest de under förra halvåret 1923 kvarstå vid sina lärostolar, för mistning av inkomsten från prebendena under tiden 1 januari—30 juni 1923 åtnjuta ersättning, beträffande Västra Kärrstorps pastorat med 3,777 kronor och beträffande Stångby pastorat med 3,766 kronor;

dels ock i ersättning i samtliga nu berörda hänseenden ävensom för beredande av angivna lönefyllnad såsom förslagsanslag, högst, anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett belopp av 12,275 kronor.

[77.]
 Professur i
 psykiatri.

17. **Professur i psykiatri.** Bland de tjänstgöringar och kurser, som enligt gällande medicinska examensstadga böra av medicine kandidater fullgöras och genomgås, innan de få avlägga medicine licentiatexamen, förekommer en tjänstgöring av två månader vid ettdera universitetets eller karolinska institutets psykiatriska klinik. Föreståndaren vid denna klinik i Uppsala är professor i ämnet vid Uppsala universitet liksom föreståndaren vid karolinska institutets motsvarande klinik är professor vid institutet. Genom beslut den 26 januari 1883 föreskrevs rörande dels överläkartjänsten vid hospitalet i Uppsala och professorsbeställningen i psykiatri vid Uppsala universitet, dels överläkartjänsten vid Stockholms hospital för sinnessjuka och professorsbeställningen i psykiatri vid karolinska institutet, bland annat, att vid inträffad ledighet befattningarna skulle förenade och samtidigt av medicinalstyrelsen anslås till ansökning lediga samt att, då någon eller några sökande av medicinalstyrelsen befunnits kompetenta, medicinalstyrelsen skulle översända handlingarna jämte eget utlåtande till vederbörande akademiska konsistorium eller vederbörande lärarkollegium, som hade att utsätta specimenstid för den eller dem, vilka blivit av medicinalstyrelsen för kompetenta förklarade, varefter vidare skulle förfaras i enlighet med gällande föreskrifter angående förslag till professorstjänst.

I avseende å Lunds universitet har en annan anordning tillämpats. Genom beslut den 30 november 1900 förordnades, bland annat, dels att blivande överläkare vid Lunds hospital och asyl skulle vara pliktig att mot därför bestämd ersättning meddela undervisning i psykiatri till den omfattning, som betingades av Kungl. Maj:ts brev den 11 mars 1881, dock med förpliktelse för honom att upphöra med denna lärarverksamhet samt frånträda det därför utgående arvodet, om och när Kungl. Maj:t prövade sådant lämpligt, dels att, innan förslag till återbesättande av överläkartjänsten uppsattes, medicinalstyrelsen skulle inhämta yttrande av medicinska fakulteten vid universitetet i Lund över de sökandes kompetens och förtjänster med hänsyn till lärarskicklighet, vilket yttrande skulle bifogas medicinalstyrelsens förslag till ifrågavarande tjänst.

Även med avseende på den ersättning, som ovannämnda tre befattningshavare åtnjuta för meddelandet av medicinsk undervisning, förefinnas ganska avsevärda skiljaktigheter. Denna ersättning utgår i Stockholm med 4,000 kronor, därav 3,000 kronor lön och

1,000 kronor tjänstgöringspenningar, samt i Uppsala och Lund i form av arvode, i Uppsala med 2,500 kronor och i Lund med 2,000 kronor.

[77.]

Frågan om ett särskiljande av professorsbefattningen i psykiatri vid universitetet i Uppsala från överläkartjänsten vid Uppsala hospital och asyl har sedan länge varit ifrågasatt. Redan den kommitté, som utarbetade förslag till anläggningen av en asyl för sinnessjuka invid Uppsala hospital, uttalade i sitt den 18 juni 1893 avgivna betänkande att det möjligen i framtiden kunde bliva behövt att skilja professorsbeställningen från överläkartjänsten. I samma riktning gingo medicinalstyrelsens utlåtanden den 10 juni och den 22 november 1893 över det uppgjorda förslaget. Sedan uppstod denna fråga ånyo gång efter annan utan att man kom till något resultat. Orsaken härtill torde till en väsentlig grad hava berott därpå, att med frågans lösning vore förenade betydande kostnader för nybyggnader.

I skrivelse den 12 december 1917 hemställde medicinalstyrelsen — med understödjande i sin mån av en framställning från överläkaren vid Uppsala hospital och asyl — att i samband med eventuell proposition måtte begäras riksdagens medgivande, att från och med år 1919 den bestämmelse måtte upphöra att gälla, att 1910 års lönestat för överläkare med flera tjänstemän vid statens hospital och asyler skulle beträffande överläkartjänsten vid Uppsala hospital och asyl äga tillämpning endast under förutsättning, att tjänsten skildes från professorsbefattningen i psykiatri vid Uppsala universitet.

Uti det betänkande, som löneregleringskommittén den 24 april 1918 avgav angående reglering av löneförmånerna m. m. för personal vid statens hospital och asyler, anförde kommittén rörande befattningen i Uppsala bland annat, att det kontanta avlöningsbeloppet, som med ålderstillägg skulle för en överläkare, tillika professor, utgöras av (7,500 + 600 + 2,500) 10,600 kronor, finge i betraktande av den för överläkaren vid Lunds hospital och asyl fastställda avlöningen ej anses oskäligen. Förutom det att Uppsala hospital och asyl hade ett något större antal sjukplatser än Lunds hospital och asyl, hade överläkaren vid förstnämnda anstalter att fullgöra en del arbeten, som stode i samband med tjänsten såsom professor vid Uppsala universitet och som icke tillkomme överläkaren vid Lunds hospital och asyl. Kommittén ansåg sig ej böra göra någon erinran

[77.] mot vad medicinalstyrelsen hemställt, dock att överläkaren vid Uppsala hospital och asyl fortfarande skulle vara skyldig att, om och när Kungl. Maj:t kunde finna sådant lämpligt, frånträda professorsbeställningen i psykiatri vid Uppsala universitet och därmed förenade löneförmåner; och enär det syntes förtjäna att komma under utredning och prövning, huruvida i fråga om de respektive lärarbefattningarna i psykiatri vid Uppsala och Lunds universitet skäl verkligen kunde förefinnas för bibehållande av nuvarande olikhet i tjänsteställning och i avlöningshänseende mellan överläkarna vid Uppsala och Lunds hospital och asyler eller huruvida ej i dessa avseenden överläkaren vid Uppsala hospital och asyl borde likställas med överläkaren vid Lunds hospital och asyl, syntes tilläventyrs anledning finnas att förplikta förstnämnde överläkare att jämväl underkasta sig förändring i berörda avseenden.

I sammanhang med fastställande av utav 1918 års riksdag beslutad avlöningsstat för läkar- och kontorspersonalen vid hospitalen anbefallde Kungl. Maj:t medicinalstyrelsen att, bland annat, verkställa utredning i berörda avseende.

Uti det utlåtande, som medicinalstyrelsen med anledning härav avgav den 4 juni 1919, framhöll styrelsen, att utvecklingen av den psykiatriska undervisningen vid rikets högskolor gått i den ordningen, att med den förut befintliga överläkartjänsten vid anstalt för sinnessjuka i de städer, där högskolorna vore belägna, blivit förenad lärarverksamhet vid dessa skolor. Om en sådan kombination vid tiden för dess realiserande varit tillfyllest och lämplig, kunde den med den utveckling, sinnessjukvården och fordringarna på undervisning i psykiatri under årens lopp nått, icke vara tillfredsställande.

Vid flera tillfällen hade styrelsen uttalat sig för skilsmässa mellan överläkarbefattningen vid Uppsala hospital och asyl och professuren i psykiatri vid Uppsala universitet. Styrelsen vore allt fortfarande av den uppfattningen, att en sådan skilsmässa vore synnerligen lämplig och önskelig. Å ena sidan vore den överläkaren tillkommande vården av de sjuka med därmed förenad administration av sjukhuset så krävande, att den helt toge tjänstinnehavarens arbete i anspråk, å andra sidan vore professorsbefattningen av synnerlig vikt för den psykiatriska undervisningen, och under tidens lopp hade kravet på denna undervisning blivit allt större. Styrelsen ville i det avseendet erinra om de ökade fordringarna på sakkunskap vid bedömandet av rättspsykiatriska frågor; den nya äktenskapslagen fordrade psykiatrisk utbildning från läkarens sida, samma vore förhållandet med vården av alkoholister, minderåriga förbrytare, förhållanden, som fordrade grundliga studier av och god undervisning i psykiatri.

Vad beträffade kliniken i Lund tillkomme undervisningen i psykiatri därstädes en *lärare* i ämnet (ej professor). Om alltså denna befattningshavare vore